

การพัฒนาแบบแผนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ
ด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา
DEVELOPMENT OF A TEACHER PROFESSIONAL EXPERIENCE SUPERVISION MODEL
TO STRENGTHEN LEARNING MANAGEMENT COMPETENCIES OF BACHELOR
DEGREE STUDENTS IN ELEMENTARY EDUCATION

ณัฐกานต์ เรือนคำ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2567

การพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ
ด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

DEVELOPMENT OF A TEACHER PROFESSIONAL EXPERIENCE SUPERVISION MODEL
TO STRENGTHEN LEARNING MANAGEMENT COMPETENCIES OF BACHELOR
DEGREE STUDENTS IN ELEMENTARY EDUCATION

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of DOCTOR OF PHILOSOPHY
(Educational Science & Learning Management)
Faculty of Education, Srinakharinwirot University

2024

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนาแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ
ด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา
ของ
ณัฐกานต์ เรือนคำ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติชัย สุชาติโนบล) (รองศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ฤทธิ์จัญญ)

..... ที่ปรึกษาร่วม กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุวิชา วันสุดล) (รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภวรรณ สัจจพิบูล)

ชื่อเรื่อง	การพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา
ผู้วิจัย	ณัฐกานต์ เรือนคำ
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2567
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติชัย สุทธิสินบิล
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์ ดร. สุวิชา วันสุดล

งานวิจัยนี้เป็นการพัฒนาแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2) เพื่อพัฒนาแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และ 4) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) ที่ใช้กระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS ในการพัฒนาประกอบ ด้วย 4 ระยะ คือ ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ระยะการพัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ระยะการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และระยะสะท้อนผลและการปรับปรุงจากการใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาการประถมศึกษา ชั้นปีที่ 4 ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ปีการศึกษา 2566 จำนวน 27 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เรื่ององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2) แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3) แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 4) แบบประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และ 5) แบบประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย () ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มี 3 องค์ประกอบ 10 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ 3 ตัวบ่งชี้ ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ 4 ตัวบ่งชี้ และ ด้านเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ 3 ตัวบ่งชี้ 2) รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ดังนี้ 1) หลักการและแนวคิด 2) วัตถุประสงค์ 3) แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนา กระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS บนพื้นฐานของวงจร PDCA 4) เครื่องมือ สื่อ และข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการนิเทศ 5) บุคลากรและบริบทสนับสนุน และ 6) การวัดและประเมินผลการนิเทศ ประเมินจากความเหมาะสมและความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประเมินจากความเหมาะสมและความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสูงกว่าก่อนได้รับการนิเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบการนิเทศ, การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้

Title	DEVELOPMENT OF A TEACHER PROFESSIONAL EXPERIENCE SUPERVISION MODEL TO STRENGTHEN LEARNING MANAGEMENT COMPETENCIES OF BACHELOR DEGREE STUDENTS IN ELEMENTARY EDUCATION
Author	NUTAKARN RUANKUM
Degree	DOCTOR OF PHILOSOPHY
Academic Year	2024
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Kittichai Suthasinobol
Co Advisor	Dr. Suwicha Wansudon

This research aimed to develop a supervision model for student teachers in the Bachelor of Education Program in Primary Education to enhance their learning management competencies. The objectives were: (1) to study the components and indicators of learning management competencies among student teachers, (2) to develop a supervision model that enhances these competencies, (3) to examine the model's efficiency, and (4) to evaluate its effectiveness. This research was conducted as a research and development (R&D) study that employed the GRITSS Supervision Process as a guiding framework for developing a supervision model aimed at enhancing the learning management competency of student teachers. The development process was divided into four phases. The first phase focused on studying and identifying the components and indicators of learning management competency among student teachers during their professional practicum. The second phase involved designing and developing the supervision model, followed by evaluating its efficiency in supporting competency development. The third phase assessed the effectiveness of the model through its implementation with student teachers. Lastly, the fourth phase centered on reflecting upon the results of the model's application and making necessary revisions to improve the model's quality and sustainability in enhancing student teachers' learning management competency. The sample consisted of 27 fourth-year student teachers majoring in Elementary Education at the Faculty of Teacher Training, Phranakhon Rajabhat University, selected through purposive sampling. Research instruments included: (1) a semi-structured interview for identifying components and indicators, (2) an assessment form for evaluating the appropriateness of components and indicators, (3) a form for assessing the suitability of the supervision model, (4) a learning management competency evaluation form, and (5) a student attitude survey regarding the supervision model. Data were analyzed using mean and standard deviation. The results revealed that: (1) the learning management competencies comprised three components with ten indicators—three related to knowledge and understanding, four to learning management skills, and three to attitudes; (2) the supervision model consisted of seven elements: principles and concepts, objectives, theoretical frameworks, the GRITSS supervision process based on the PDCA cycle, tools and media, supporting personnel and context, and evaluation and assessment; (3) the model's efficiency, as evaluated by experts, was at the highest level and (4) the effectiveness of the model was statistically significant at the .01 level, with student teachers' learning management competencies improving significantly. Their attitudes toward the model were also highly positive.

Keyword : Supervision Model, Professional Teaching Internship, Learning Management Competencies

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติชัย สุทธิโนบล อาจารย์ที่ปรึกษาหลักที่คอยเอาใจใส่ให้คำปรึกษาและแก้ไขข้อบกพร่องของปริญญานิพนธ์เล่มนี้ พร้อมทั้งแนะนำความรู้ทางวิชาการตลอดระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูง ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.สุวิชา วันสุตล อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือและตรวจสอบแก้ไขปริญญานิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ฤทธิ์จัญญ ที่กรุณาเป็นประธานกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. วิไลลักษณ์ ลังกา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภวรรณ สัจจุพิบูล ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือวิจัยทุกท่านดังปรากฏชื่อในปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ทำให้ได้เครื่องมือวิจัยที่มีประสิทธิภาพ ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการให้ข้อมูลเพื่อการวิจัยทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ทุกท่านที่ถ่ายทอดองค์ความรู้และมอบประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้กับผู้วิจัย ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น วทจ. 5 ทุกท่าน ที่มาร่วมสร้างประสบการณ์เชิงวิชาการ และร่วมสร้างความทรงจำที่ดีในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครที่อนุญาตให้ลาศึกษาต่อ พร้อมทั้งสนับสนุนให้ทุนในการศึกษาต่อ ขอขอบคุณคณาจารย์ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการประถมศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูพี่เลี้ยงโรงเรียนเครือข่ายในเขตพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยเป็นอย่างดี

เหนือสิ่งอื่นใดผู้วิจัยขอขอบพระคุณความรักจากคุณพ่อ คุณแม่ และสามีที่อยู่เคียงข้างกันมาตลอด คอยช่วยเหลือและเติมกำลังใจ ให้มีพลังในการเรียน และการดำเนินงานวิจัยจนประสบความสำเร็จในวันนี้

คุณงามความดีและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์เล่มนี้ ขอมอบเพื่อแสดงความกตัญญูแด่บิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอน ชี้แนะแนวคิด และสร้างแรงบันดาลใจ ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทั้งปวงแก่ผู้วิจัย และขอยกคุณความดีนี้แด่ผู้มีพระคุณทุกท่านที่เกี่ยวข้องกับการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้

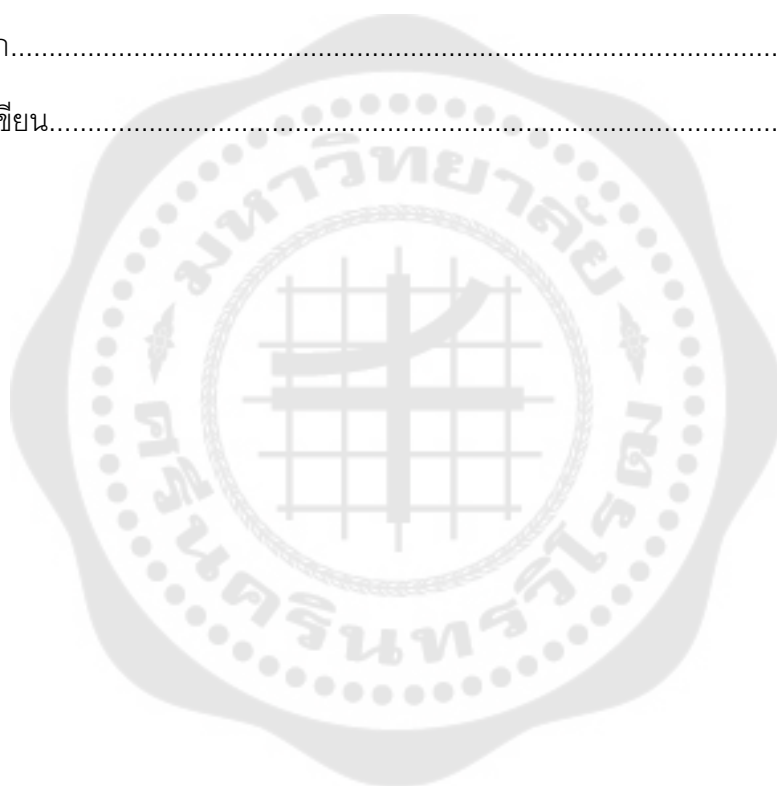
ณัฐกานต์ เรือนคำ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
คำถามของการวิจัย.....	16
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	17
ความสำคัญของการวิจัย	17
ขอบเขตของการวิจัย	17
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	18
กรอบแนวคิดการวิจัย	22
สมมติฐานของการวิจัย.....	24
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
1.เอกสารเกี่ยวกับรายวิชาการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 2 (School Internship 2).....	26
2. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู.....	34
3. เอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศ	61

4. เอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับเบื้องต้นเกี่ยวกับรูปแบบ องค์ประกอบ และการพัฒนารูปแบบ	116
5. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้	133
องค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้	144
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	151
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	169
วิธีดำเนินการวิจัย	172
ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู	172
ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	178
ระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อ เสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	188
ระยะที่ 4 สะท้อนผลและการปรับปรุงจากการใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	192
บทที่ 4 ผลการศึกษา	194
ระยะที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	194
ระยะที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	200
ระยะที่ 3 ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อ เสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	219
ระยะที่ 4 ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อ เสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	226

บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	238
ความมุ่งหมายของการวิจัย	238
สรุปผลการวิจัย	240
อภิปรายผล	244
ข้อเสนอแนะ	253
บรรณานุกรม	255
ภาคผนวก	269
ประวัติผู้เขียน	305

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของการนิเทศการศึกษา	77
ตาราง 2 แสดงผลการสังเคราะห์วิธีการนิเทศการศึกษาจากการนิเทศ ในรูปแบบต่างๆ	111
ตาราง 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ	126
ตาราง 4 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู	144
ตาราง 5 แสดงการสังเคราะห์สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู	150
ตาราง 6 แสดงภาพรวมของขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	169
ตาราง 7 แสดงแบบแผนการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู.....	189
ตาราง 8 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู.....	195
ตาราง 9 ผลประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	219
ตาราง 10 ผลการประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครู	221
ตาราง 11 ข้อเสนอแนะ/แนวทางการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ.....	223
ตาราง 12 ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูก่อน และหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ (n=27) คะแนนเต็ม 30 คะแนน โดย ภาพรวม	227
ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการ นิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยภาพรวม	228

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	23
ภาพประกอบ 2 โมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model)	134
ภาพประกอบ 3 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู	197
ภาพประกอบ 4 ผลการสังเคราะห์รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	201
ภาพประกอบ 5 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนา	206
ภาพประกอบ 6 กระบวนการนิเทศ (GRITSS PROCESS) บนฐาน PDCA	208
ภาพประกอบ 7 รูปแบบการนิเทศฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	218

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภายใต้วิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม” โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ และการวางเป้าหมายที่สามารถตอบสนองการพัฒนาที่สำคัญในด้านการพัฒนาครูซึ่งเสนอไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 2 ผลิตพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา กลยุทธ์ที่กำหนดความสำคัญในเรื่องของการวางแผนการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์อย่างเป็นระบบให้สอดคล้องกับความต้องการในการจัดการศึกษาทุกระดับประเภทการศึกษา และปรับระบบการผลิตครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เจริญพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งครูประจำการที่สอนไม่ตรงวุฒิ ครูที่สอน ในระดับประถมศึกษาและครูในสาขาวิชาที่ขาดแคลน สร้างขวัญกำลังใจ สร้างแรงจูงใจให้กับครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลของครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกระทรวงศึกษาธิการ, 2559) จากวิสัยทัศน์ด้านการศึกษาในประเด็นการผลิตและพัฒนาครู ถือได้ว่าการพัฒนาวิชาชีพครู (Professional development) มีความสำคัญ และจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามแผนยุทธศาสตร์ชาตินั้น จะบรรลุผลหรือไม่คุณภาพครูถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะหากครูมีความคลาดเคลื่อนทางมโนทัศน์ ขาดความเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ ไม่สามารถวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ไม่สามารถออกแบบและประเมินการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมก็จะทำให้การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาการศึกษาเกิดความล้มเหลว (ประสพ เนืองเฉลิม, 2558)

นอกจากนั้นเมื่อมองในด้านของมาตรฐานการศึกษาของชาติได้กำหนดผ่านกรอบ (framework) ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาสอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2561 – 2579 กฎหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานทั้งหลายเหล่านี้ต่างมีอุดมการณ์ เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและความสามารถสูง พัฒนาตนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งยังคาดหวังให้คนไทยทั้ง

ปวง ได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา สามารถเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์ นวัตกรรม เพื่อเป้าหมายของการพัฒนาประเทศสู่ ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

หลักสูตรการผลิตและพัฒนาครู หมวตวิชาชีพครู (หลักสูตรฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2565) ได้รับอนุมัติ/เห็นชอบหลักสูตรโดยสภามหาวิทยาลัย ในการประชุม ครั้งที่ 14/2564 เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2564 วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ในฐานะสถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตครู โดยมุ่งเน้นการสร้างครูคุณภาพสูงเป็นครูรุ่นใหม่ที่เป็นนักนวัตกรรมที่สามารถคิด ออกแบบ และสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาหรือนวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เกิดจาก กระบวนการฝึกฝนสร้างประสบการณ์ในสถานศึกษา แหล่งฝึกประสบการณ์ในระหว่างเรียนรู้ ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาในพื้นที่บริการวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ให้ได้มาตรฐานสากล รวมทั้งเพื่อผลิตครูที่มีสมรรถนะทางวิชาชีพครู ทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ ทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 และคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณครู มีจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน นำไปสู่ครูคุณภาพต่อไป จึงได้เล็งเห็นความสำคัญในการเสริมสร้างสมรรถนะต่างๆ ให้กับนักศึกษาวิชาชีพครู ตระหนักในการที่จะผลิตนักศึกษา ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ และส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรมแก่นักศึกษา เพื่อสร้างจิตสำนึกกับผิชอบต่อสังคมส่วนรวม โดยเน้นให้นักศึกษาเล็งเห็นถึงความสำคัญของตนเอง และผู้อื่น ให้มีความพร้อมที่จะเป็นผู้นำทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กับความรู้ทางด้านวิชาการที่ถูกต้องเหมาะสม วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในเนื้อหาวิชาชีพครู พร้อมทั้งนำความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และสมรรถนะในวิชาชีพครูไปใช้ในการประกอบวิชาชีพได้ มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่เป็นสากลสอดคล้องกับพลวัตในศตวรรษที่ 21 สามารถนำไปใช้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ และจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ จิตวิญญาณความเป็นครู และมีความตระหนักในการเป็นครูผู้พัฒนาสังคม (หลักสูตรหมวตวิชาชีพครู ปรับปรุง พุทธศักราช 2565, วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร)

การพัฒนาหลักสูตรหมวตวิชาชีพครู ปัจจุบันคุรสภา ได้ออกข้อบังคับคุรสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 และการทดสอบเพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู กับผู้เข้ารับการศึกษาในหลักสูตรปริญญาทางการศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 เป็นต้นไปนั้น ได้กำหนดมาตรฐานใหม่ ได้แก่ มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน

มาตรฐานการปฏิบัติตน และมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ โดยระบุว่าผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือมีคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้ (ก) มาตรฐานความรู้ต้องมีความรอบรู้และเข้าใจในเรื่อง 1) การเปลี่ยนแปลงบริบทของโลก สังคม และแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการศึกษา และจิตวิทยาการให้คำปรึกษาในการวิเคราะห์และพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ 3) เนื้อหาวิชาที่สอน หลักสูตร ศาสตร์การสอน และเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ 4) การวัด ประเมินผลการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน 5) การใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา และ 6) การออกแบบและการดำเนินการเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพการศึกษา (ข) มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษา เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด ได้แก่ 1) การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพระหว่างเรียน และ 2) การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ ทั้งนี้รายละเอียดของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด

มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขา ครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 4 ปี) พ.ศ. 2562 ที่ว่าด้วยการเตรียมความพร้อมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนประจำการและส่งเสริมการพัฒนาครูประจำการและนอกประจำการให้มีความรู้และมีสมรรถนะทางวิชาชีพ เป็นผู้ยึดมั่นในค่านิยม อุดมการณ์ มีจิตวิญญาณความเป็นครู และสมรรถนะทางวิชาชีพครู ประกอบกับรัฐได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี โดยเน้นเป้าหมายการสร้างกำลังคนที่มีคุณภาพเป็นคนเก่ง และคนดี มีขีดความสามารถในการแข่งขันและความสามารถในการสร้างนวัตกรรม การปรับปรุงพัฒนา หลักสูตรสาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการผลิตบัณฑิตครู ให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงมีบทบาทในการสร้างครูที่มีคุณภาพที่นำไปสู่การสร้างกำลังคนที่มีคุณภาพและตอบสนอง ยุทธศาสตร์ชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) จุดมุ่งหมายในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของคุรุสภา การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาสำหรับนักศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) และเป็นวิธีการที่จะบ่มเพาะความเป็นครูอย่างแท้จริงให้กับนักศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษาจะต้องได้รับการพัฒนาและนำความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติที่ได้ศึกษาตามตามโครงสร้างหลักสูตรที่ผ่านการรับรองโดยคุรุสภา โดยเฉพาะการพัฒนาสมรรถนะของการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดให้กับผู้เรียน ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ตนเองเลือกและพัฒนา

ทักษะสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างเป็นระบบ ภายใต้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดจากครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ นอกจากนี้นักศึกษาจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการแก้ปัญหาในชั้นเรียน ตลอดจนได้เรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาด้วย

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา (หลักสูตร 4 ปี) พ.ศ. 2562 เป็นหลักสูตรที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อมุ่งเน้นผลิตครูในมิติใหม่ที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ให้เป็นบัณฑิตครูที่มีคุณภาพ ให้มีศักดิ์ศรีความเป็นครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูซึ่งเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง ใฝ่รู้ เป็นครูดี ครูเก่ง มีความรู้และใฝ่รู้ มีทักษะ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์วิชาชีพ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีคุณธรรมและเป็นผู้มีจริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานวิชาชีพ และสมรรถนะทางการศึกษาที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง มีความรอบรู้และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน สามารถสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในคุณภาพของการประกอบวิชาชีพ ดังนั้นหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จะเตรียมความพร้อมให้กับสถานศึกษา เพื่อให้มีนักศึกษาเป็นครูที่มีศักยภาพที่จะพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังกล่าวดังที่สนองต่อการจัดการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการขาดแคลนครูผู้สอนที่มีวิธีการสอนและการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการพัฒนาบัณฑิตให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนขั้นพื้นฐาน มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ทั้งทางด้านสังคม ธุรกิจ และศิลปวัฒนธรรม (ฝ่ายวิชาการ/ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 2565) วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ได้จัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติให้นักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) ได้เรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยกำหนด นักศึกษาได้ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาหมวดวิชาชีพครู และเข้าร่วมอบรมสัมมนา ตลอดจนเข้าร่วมกิจกรรมที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครจัดให้ตั้งแต่ชั้นปี 1 – ชั้นปี 3 ซึ่งนักศึกษาต้องผ่านการเรียนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รายวิชาต่างๆ ที่สอดคล้องกับรายวิชาวิชาชีพครู ในด้านการจัดการเรียนรู้และปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในชั้นปีที่ 4 เพื่อให้เป็นไปตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วย มาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 และจุดมุ่งหมายของวิทยาลัยการฝึกหัดครู ดังนี้ 1) เพื่อให้นักศึกษาได้นำเอาความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติที่ได้เรียนมา ไปทดลองปฏิบัติจริง และ ปรับปรุงให้เหมาะสมกับผู้เรียน และปัญหาที่เกิดขึ้น 2) เพื่อให้ นักศึกษาได้เรียนรู้การบริหารจัดการศึกษาและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา

ปฏิบัติการวิชาชีพครูที่ไปปฏิบัติการสอน ตลอดจนเรียนรู้ปัญหาและวิธีการในการแก้ปัญหาและการพัฒนานักเรียนในทุกด้าน 3) เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้วิธีการปรับตัวเข้ากับสังคมในฐานะที่เป็นครู การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน คณาจารย์ และบุคลากรอื่นๆ ในสถานศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู 4) เพื่อให้นักศึกษาเรียนรู้วิธีการวางแผนการทำงาน และมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยเน้นการปฏิบัติการสอนสาขาวิชาเอก/วิชาเฉพาะหรือสัมพันธ์กับสาขาวิชาเอก นอกจากรับผิดชอบในหน้าที่การสอนแล้วต้องทำหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เช่น การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การทำหน้าที่สนับสนุนด้านการเรียนการสอนภายใต้การดูแลของครูพี่เลี้ยง

นอกจากนี้ สิ่งสำคัญในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา นักศึกษาต้องพัฒนาตนเองให้ประสบผลสำเร็จในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ดีอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้นักศึกษามีโอกาสฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาที่ได้พัฒนาความรู้ความสามารถทั้งภาคทฤษฎีและ ภาคปฏิบัติควบคู่กันไปในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรงด้วยตนเองตลอดจนสมรรถนะทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้และประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพ นับว่ามีความจำเป็น สำคัญยิ่งในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพราะจะมีส่วนช่วยฝึกฝนให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี มีความมั่นใจ ในหลักสูตร นักศึกษาต้องพัฒนาตนเองให้ประสบผลสำเร็จในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ดีอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้นักศึกษามีโอกาสฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาที่ได้พัฒนาความรู้ ความสามารถทั้งภาคทฤษฎีและ ภาคปฏิบัติควบคู่กันไปในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง ตลอดทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้และประสบการณ์ นับว่ามีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง เพราะจะมีส่วนช่วยฝึกฝนให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสามารถปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนรู้ที่มีสมรรถนะสำคัญในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้เป็นอย่างดี มีความมั่นใจในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีเป้าหมายสำคัญในการสร้างสรรค์และพัฒนาบุคคล พร้อมทั้งความสามารถในการนำความรู้และวิทยาการต่างๆ ไปใช้ในการพัฒนาสังคมและมนุษยชาติ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจึงควรเป็นผู้ที่สามารถนำตนเองในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้ที่จะประกอบวิชาชีพครู จะต้องเป็นบุคคลที่อุทิศกำลังกายและกำลังใจอย่างสูง เพื่อให้วิชาชีพครูเป็นอาชีพที่ควรค่าแก่การยกย่องนับถือ และได้รับความไว้วางใจจากบุคคลทั่วไปในสังคม นอกจากนี้ครูในสหวิชาชีพใหม่ต้องสามารถพัฒนานักเรียนของตนให้มี

สมรรถภาพและทัศนคติอันเป็นพื้นฐาน เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การยอมรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ความสามารถในการเข้าใจ และตัดสินใจ ทักษะ การคิดวิเคราะห์ การกำหนดปัญหา และการแก้ปัญหา การจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพชั้นสูงต่างๆ นั้นนอกจากการเรียนรู้ในทางทฤษฎีแล้ว การฝึกภาคปฏิบัติงานวิชาชีพก็เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะเป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนในวิชาชีพนั้นมี ความรู้ความสามารถอย่างสมบูรณ์ การฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพทางด้านการสอน เพื่อให้เกิดประสบการณ์ในงานของครูหรือที่เรียกว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น ถือได้ว่ามีความสำคัญยิ่ง ต่อการผลิตครูที่จะให้ได้ครูที่มีคุณภาพ เพราะว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นกระบวนการผลิต กระบวนการหนึ่งที่จะสร้างให้นักศึกษาตระหนักและพัฒนาตนให้เป็นครูมืออาชีพที่แท้จริง การฝึกประสบการณ์วิชาชีพถือว่าเป็นหัวใจของการผลิตบุคลากรในสาขาอาชีพต่างๆ การใช้วิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เป็นบทบาทสำคัญของครู ที่จะช่วยแก้ปัญหา หรือพัฒนาผู้เรียน การค้นหาวิธีการหรือนวัตกรรม ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนรู้ ของผู้เรียนและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูด้วย การนิเทศการศึกษาจะช่วยครู และบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะสูงเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการพัฒนา ผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะตามที่สังคมและประเทศชาติต้องการ เพราะ ระบบการนิเทศการศึกษาเป็นระบบสนับสนุนการเรียนรู้และการบริหารการศึกษาที่มีความสำคัญในการเป็นเพื่อนร่วมทาง ปรับปรุง พัฒนาคุณภาพผู้เรียนภายใต้บรรยากาศแห่ง ความเป็นกัลยาณมิตร ช่วยสร้างเสริมขวัญ กำลังใจ ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามี ความชัดเจน ตัดสินใจถูกต้องในการบริหาร การศึกษาให้ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโดยตรง ช่วยให้ ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามหลักวิชาการ ส่งผลดีต่อผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งความรู้ ความสามารถ เจตคติ และมีคุณธรรม ดังที่ วัชรฯ เล่าเรียนดี กล่าวว่า การให้ความรู้แก่ครู โดยไม่มีการติดตาม ดูแลช่วยเหลือ ครูจะปรับเปลี่ยน พฤติกรรมใหม่ ๆ ยากมาก และในการที่จะพัฒนาครูได้นั้นต้องอาศัยวิธีการหลายวิธี ต้องช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงพัฒนาตนเอง พัฒนางานในวิชาชีพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง และเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน (วัชรฯ เล่าเรียนดี, 2550)

สอดคล้องกับ เพ็ญวิภา พรหมสุวรรณ แนวทางในการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของการนิเทศการศึกษาสำหรับ สถานศึกษาในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2556 - 2565) พบว่าผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกระดับ ทั้งในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรมี การสนับสนุนสื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียน การสอน และการนิเทศการศึกษาให้เหมาะสม ควรใช้การนิเทศและการวิจัยเป็นฐานในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับ

ส่งเสริมให้ครูมีการใช้ภาษาอังกฤษและการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และส่งเสริมให้มีระบบนิเทศ ภายในที่เข้มแข็ง ควรมีหน่วยงานกลางสำหรับพัฒนาและประสานงานด้านการนิเทศ การศึกษา ขึ้นพื้นฐานทุกสังกัดเข้าด้วยกัน ในส่วนของสถาบันผลิตครูควรมีการนิเทศนักศึกษา อย่างเป็นระบบและจริงจัง ทั้งระดับสถานศึกษาและระดับมหาวิทยาลัย เพื่อให้ นักศึกษาครูมี คุณภาพ (เพ็ญวิภา พรหมสุวรรณ, 2558)

อย่างไรก็ตามเมื่อมองถึงกระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ผ่านมา พบว่ายังคงประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระบบการบริหารงาน ประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการบริหาร การขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องทั้งภายในและ ภายนอกมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพเพื่อออกไปจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในสถานศึกษา การกำหนดกิจกรรมการ นิเทศที่เหมาะสมที่จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ ของนิสิตครูได้อย่างสูงสุด อีกทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ยังขาดการตระหนักในความสำคัญของงาน ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและขาดทักษะของการนิเทศขาดการติดตามที่มีประสิทธิภาพ ท้นต่อ สภาพการณ์ต่าง ๆ ของโรงเรียน ทำให้การนิเทศโดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนรู้ห่างไกลจาก มาตรฐานและเนื้อหาสาระที่ควรเตรียมให้นิสิตได้เรียนรู้ (ประกอบ กรณีกิจ, 2552; บุญกร บัณห์, 2552; วชิรา เครือคำอ้าย, 2556) จากข้อมูลสะท้อนกลับของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในปี การศึกษา 2558 ที่ผ่านมา พบว่าอาจารย์นิเทศก์ส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ ความสามารถในการ นิเทศรวมทั้งไม่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ประกอบกับผลสะท้อนความคิดเห็น จากครูพี่เลี้ยงในสถานศึกษาที่สะท้อนว่านิสิตครูยังไม่สามารถนำความรู้ที่ศึกษามาประยุกต์ใช้ใ้ การจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยของ (Ozer 2009, อ้างถึงใน สวณีย์ เสริมสุข และ สุขแก้ว คำสอน, 2560: 1328-1349) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์สอนของนิสิตครู ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า ประสบการณ์ในการสอนส่งผลต่อการพัฒนาตนเองและ วิชาชีพ เนื่องจากนิสิตได้ตระหนักถึงจุดอ่อนและจุดแข็งในการสอนของตนเอง รวมถึงทัศนคติใ้ การสอน และการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนที่หลากหลาย กระบวนการผลิตบัณฑิตเพื่อออกไป ประกอบวิชาชีพจึงมีความสำคัญยิ่ง เป็นการเตรียมบุคลากรเพื่อเข้าสู่วิชาชีพ ซึ่งต้องให้ ความสำคัญทั้งด้านความรู้พื้นฐานและความรู้เฉพาะด้านในวิชาชีพ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทำให้นิสิตได้ประสบการณ์ตรง ได้นำหลักการ แนวคิด ทฤษฎี สู่อการปฏิบัติในสถานการณ์จริง ภายใต้การดูแลช่วยเหลือชี้แนะของอาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์เพื่อการดูแลให้คำปรึกษา

ช่วยเหลือ ซึ่งจะให้บัณฑิตสามารถปฏิบัติการสอนได้ตามมาตรฐานวิชาชีพครูและพัฒนาวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาตนเองไปสู่การเป็นบุคลากรที่ดีมีคุณภาพในวิชาชีพครู ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การนิเทศยังไม่สามารถเป็นเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ให้แก่บัณฑิตครูได้อย่างที่ควรจะเป็น (ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2558)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัยโดยการสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูในเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ปีการศึกษา 2564 ในวันที่ 26 – 28 ธันวาคม พ.ศ. 2564 พบว่า ผู้บริหารมีความเห็นที่มีลักษณะเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า นักศึกษาที่ไปฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูยังขาดทักษะทางด้านการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการจัดการเรียนรู้ไม่ทันสมัย ไม่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม จัดการเรียนรู้แบบแยกส่วนไม่มีการบูรณาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา จึงทำให้นักเรียนขาดการเรียนรู้ที่ดี นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นครูใหม่ที่จำเป็นต้องเรียนรู้และสามารถปฏิบัติการเกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ผ่านมานักศึกษาส่วนใหญ่ยังยึดติดกับรูปแบบของการเขียนแผน และควรต้องได้รับการพัฒนาการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยให้น้ำหนักและความสำคัญของมาตรฐานการเรียนรู้เป็นหลัก นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ครูพี่เลี้ยงได้ให้ความเห็นที่ตรงกันว่า สภาพที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของนักศึกษาควรได้รับการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ เพราะผลคะแนนการทดสอบด้านความรู้และสังเกตจากพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนที่ผ่านมา ยังมีความจำเป็น ที่ต้องพัฒนาให้มากและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง วิธีการสอนเป็นศาสตร์การสอนที่จำเป็นต้องคำนึงถึงความเป็นปัจจุบันโดยมองทั้งในแง่ของทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กัน โดยนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และครูพี่เลี้ยงควรตกลงและทำความเข้าใจร่วมกัน ด้วยวิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ทักษะ และเจตคติรวมถึงการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่ดีที่มีลักษณะเป็นแบบรูบริค (Rubric Scoring) โดยมีวิทยากรผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ชี้แนะและผู้บริหาร/ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการเป็นผู้อำนวยความสะดวก ส่งเสริมและสนับสนุนในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้นิเทศก็ไม่สามารถใช้กระบวนการนิเทศได้อย่างเป็นระบบ เนื่องจากผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยงยังขาดการนิเทศเป็นระบบ ไม่มีกระบวนการที่ชัดเจนในการนิเทศ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จึงส่งผลให้นักเรียนไม่มีประสิทธิภาพในด้านการเรียนรู้เท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องการให้อาจารย์มหาวิทยาลัยแนะนำการนิเทศการสอนให้แก่อาจารย์พี่เลี้ยง เกี่ยวกับวิธีการนิเทศการสอน การ

เลือกและประยุกต์ใช้เครื่องมือสังเกตการสอนและการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากอาจารย์พี่เลี้ยงเป็นผู้ดูแลนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงควรต้องได้รับความรู้ใหม่ๆ และ ทบทวนความรู้ที่มีอยู่เดิมเพื่อเป็นการกระตุ้นให้อาจารย์พี่เลี้ยงเกิดความมั่นใจและสามารถปฏิบัติ ได้ตามที่คาดหวัง ซึ่งหากรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นช่วยอำนวยความสะดวกและพัฒนา ความก้าวหน้าทางวิชาชีพให้กับครู เมื่อครูเกิดความสนใจทดลองปฏิบัติเมื่อเกิดผลดีก็จะได้รับการ พัฒนาและนำไปสู่การพัฒนาต่อยอดต่อไปสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (การ สัมภาษณ์บุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ปีการศึกษา 2564)

ดังนั้นการขาดการแนะนำที่ถูกต้อง และการนิเทศการศึกษา การจัดการเรียนรู้จากครูพี่ เลี้ยง รวมถึงการได้รับคำแนะนำที่ไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกันจากอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง อันเป็นผลจากความเข้าใจไม่ตรงกัน และการขาดการประสานงานกันระหว่างครูพี่เลี้ยงและ อาจารย์นิเทศก์ ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู ทำให้นักศึกษามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ส่งผล ให้มีสมรรถนะดังกล่าวเป็นที่ไม่น่าพอใจจำกัดในการจัดการเรียนรู้ร่วมกันเชิงรุกตามไปด้วย (วิภา ฤดี วิภาวิน, กิตติธัช คงชะวัน, ชวนพิศ ชุมคง, ศรีอังคาร ถาวโรฤทธิ, 2547; นฤมล ยุตาคม และ วีรศักดิ์ วีระภาสพงษ์, 2556) แต่เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นเป็นการนิเทศแบบคลินิกที่มีลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ครูพี่เลี้ยง กับ นักศึกษา และ อาจารย์พี่เลี้ยงกับนักศึกษา โดยการชี้แนะแนวทางให้ปฏิบัติตาม (พุทธชาติ แสนอุบล, ประชุม รอดประเสริฐ และสถาพร พงษ์พิบูล, 2561; พรรณทิพย์ เกษเจริญ คุณ, 2559) ทำให้นักศึกษาไม่ได้ฝึกสมรรถนะของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เท่าที่ควร จึงไม่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติเพื่อให้ตนเองมีสมรรถนะด้านการจัดการ เรียนรู้ตามคำแนะนำและความรู้จากอาจารย์นิเทศก์มาออกแบบการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้ และอาจทำให้ตนเองมีทัศนคติเชิงลบต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทั้งกิจกรรมการ นิเทศส่วนใหญ่เป็นการเยี่ยมห้องเรียนเท่านั้น แต่ขาดการนิเทศในด้านของการพัฒนาสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนรู้ ศิลปะในการจัดการเรียนรู้ที่จำเป็น ซึ่งไม่เป็นรูปแบบที่แน่นอน และขาด ความต่อเนื่อง อีกทั้งยังขาดเครื่องมือที่เหมาะสมกับการนิเทศ (สามารถ ทิมนาค, 2553; เก็จนก เอื้อวงศ์, 2555; ปฏิวัติ แก้วรัตนะ, 2558; Brandon et. al. 2018) จากความไม่ชัดเจนและ ข้อจำกัดต่าง ๆ ของการนิเทศดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ทำให้มีนักวิชาการพยายามศึกษาการพัฒนา รูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพ โดยมี

ข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบโดยใช้ ชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานคือ 1) การมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน 2) การรับผิดชอบการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกัน 3) การสืบสอบเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติงาน 4) การเรียนรู้ ร่วมกัน 5) การส่งเสริมความสัมพันธ์ และการจัดโครงสร้างบุคลากร (Hord, Roussin and Sommers, 2009) ซึ่งสามารถเติมเต็มข้อด้อยของการนิเทศ เช่น มีการสร้างความร่วมมือกันในการนิเทศจากผู้นิเทศก์หลากหลาย ทั้งจากครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ มาเติมเต็มประเด็นมุมมองการให้คำแนะนำ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศก์ และผู้รับการนิเทศ มีการร่วมกันวางแผน การทำงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนคิด เพื่อฝึกการฝึกคิดฝึกออกแบบการจัดการเรียนรู้ และสามารถประยุกต์คำแนะนำ และความรู้ไปออกแบบการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้ตลอดจนกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อแก้ไขปัญหาการนิเทศที่ไม่เป็นรูปแบบที่แน่นอน และขาดความต่อเนื่อง (ภานุพันธ์ ชันธะ, 2560 ; ศยามน อินสะอาด ลีติยา เนตรวงษ์ และศิวินิต อรรถวุฒิกุล, 2560; เอกสิทธิ์ กอบกา, 2560; Jacob and Yendel-Hoppey, 2010 และ Shirrell and Hopkins, 2016)

เมื่อพิจารณาจากปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้กับนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา ในโรงเรียนเครือข่าย พบว่านักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจำเป็นต้องมีความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมที่สามารถจัดการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการสู่การปฏิบัติเพื่อจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้อย่างต่อเนื่องในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 1 และ 2 ซึ่งนักศึกษาควรได้รับการพัฒนาความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ การนิเทศ กำกับ และติดตาม ในสภาพหลักสูตรครูศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา ยังขาดรูปแบบวิธีการนิเทศที่มีประสิทธิภาพและนำไปสู่การปฏิบัติจริงเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของปัจจุบัน จึงส่งผลให้นักศึกษาขาดความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปแบบอย่างมีประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผลในการเรียนตามหลักสูตรที่ศึกษาให้มีสมรรถนะในด้านการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูยังขาดรูปแบบกระบวนการนิเทศอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพซึ่งถือว่าเป็นหัวใจในการพัฒนาผู้เรียนกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นกลไกสำคัญในกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป การให้ความสำคัญองค์ประกอบของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคนของประเทศต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ UNESCO (2015 : 40-

42) ได้กล่าวไว้ว่า การยกระดับการฝึกหัดครูของสถาบันครุศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครู ในการเตรียมครูที่มีคุณภาพ ซึ่งถ้าหากได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม จะสามารถยกระดับมาตรฐานคุณภาพวิชาชีพครูได้ ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพให้แก่ประเทศต่อไป การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการฝึกหัดครู เพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงมีความรู้ความชำนาญในการจัดการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ การปฏิบัติการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การทำงานกับบุคลากร และงานอื่นๆ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพื่อผลิตครูในมิติใหม่ที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ ดังนี้ 1) เป็นคนดีมีจุดมุ่งหมายของชีวิต มีหลักการในการดำเนินชีวิต เข้าถึงความงามและการดำรงชีวิต มีพลังและความมุ่งมั่นในการพัฒนาตน และพัฒนาความก้าวหน้าของส่วนรวม รักชุมชนและท้องถิ่น และ ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข 2) เป็นคนเก่ง มีความสามารถและทักษะในการใช้ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศอย่างน้อยสองภาษา มีความรักในการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหาและการเผชิญสถานการณ์และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง 3) เป็นครูดีเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน รัก เมตตา และกรุณาต่อผู้เรียนเป็นกัลยาณมิตรกับผู้เรียน และบุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษา มีจริยธรรมแห่งวิชาชีพและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี 4) เป็นครูเก่ง เข้าถึงแก่นแท้ของการศึกษาหรือพัฒนาตน มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา และมีความรอบรู้ และเชี่ยวชาญในการวิจัยและการจัดการเรียนรู้ในสาขาที่ตนถนัด สามารถแก้ปัญหาผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (คู่มือฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร : 2562)

นอกจากนี้วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ได้ให้ความสำคัญต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาพบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขาดกระบวนการนิเทศอย่างเป็นระบบเท่าที่ควรมาโดยตลอด เมื่อถึงเวลาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นักศึกษาก็เริ่มฝึกประสบการณ์โดยทำให้นักศึกษาขาดความมั่นใจในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นอกจากนี้โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ ซึ่งอาจารย์นิเทศก็ส่วนใหญ่ไม่ได้

ให้ความสำคัญต่อกระบวนการนิเทศก์ทางด้านการจัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษา จึงทำให้นักศึกษาขาดความมั่นใจ ขาดองค์ความรู้ และประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงและขาดสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน ถึงแม้จะเรียนรู้ศาสตร์ทางการสอนมาครบตามหลักสูตรกำหนดไว้ แต่ในเชิงปฏิบัตินักศึกษาก็ยังต้องพึ่งพิงอาศัยคำแนะนำจากอาจารย์นิเทศก์ เพื่อจัดประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูถือได้ว่าเป็นแนวทางสำคัญในการจัดการศึกษาทางด้านสายวิชาชีพในทุกๆแขนง เพราะเหตุว่าการจัดการศึกษาด้านสายวิชาชีพนั้น ผู้เรียนนอกจากจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานจริงด้วย ซึ่งถือว่าการจัดการศึกษาทางสายวิชาชีพที่มุ่งเน้นผลิตบุคลากรทางวิชาชีพครูออกไปรับใช้สังคม ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาได้รับการฝึกฝนในการใช้เทคนิคและวิธีสอนไม่เพียงพอ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนเพราะถ้านักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพไม่มีคุณภาพแล้ว ก็จะทำให้เกิดผลเสียต่อการเรียนการสอนในระดับชั้นเรียน ผู้เรียนย่อมได้รับการพัฒนาในด้านความรู้และทักษะความสามารถได้ไม่ดีพอ (พัฒนา จันทนา ; 2542 , หน้า 2) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพขั้นเต็มรูปแบบ สำหรับนักศึกษาครูมีความสำคัญยิ่ง ในการเตรียมนักศึกษาครูไปสู่อาชีพครู จึงควรได้รับความสนใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายสถาบันการผลิตครู และฝ่ายโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของในผลผลิต ของนักศึกษาครูที่ได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพขั้นเต็มรูปแบบที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง ภารกิจอันสำคัญในการผลิตครูแบบใหม่ ตามนโยบายการผลิตครู และบุคลากรทางการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจะเป็นครูที่มีความสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนไทยที่พึงประสงค์

สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ถือเป็นคุณลักษณะที่เป็นหัวใจของวิชาชีพครู ซึ่งครอบคลุมทั้งองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เอื้อต่อการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (วิภารัตน์ หาญอุดมทรัพย์, 2565) นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงต้องได้รับการส่งเสริมให้เกิดสมรรถนะในด้านนี้อย่างครบถ้วน ผ่านการฝึกปฏิบัติจริงในโรงเรียนภายใต้การนิเทศของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้มีความเชื่อมโยงกับมาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา ซึ่งกำหนดให้ “การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้” เป็นหนึ่งในสมรรถนะหลักของครู (คุรุสภา, 2562) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงต้องเน้นพัฒนาสมรรถนะดังกล่าว โดยเฉพาะในด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี การวัดและประเมินผล ตลอดจนการจัดการชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนส่งผลต่อความสำเร็จของผู้เรียนโดยตรง งานวิจัยของอรอุมา สงเคราะห์ (2564) พบว่า นักศึกษาฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพครูยังมีความท้าทายในการบูรณาการองค์ความรู้ทางวิชาการเข้าสู่การปฏิบัติจริง ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ขณะที่ ศุภวรรณ สัจจพิบูล (2560) ชี้ให้เห็นว่าการนิเทศแบบสะท้อนคิดและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนช่วยส่งเสริมให้เกิดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เข้มแข็งและยั่งยืนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังพบว่า การขาดสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ทำให้ครูขาดความมั่นใจในการออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่หลากหลาย และไม่สามารถใช้เครื่องมือประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและระบบการศึกษาทั้งระบบในระยะยาว (พัชรินทร์ พรหมศรี, 2563) ด้วยเหตุนี้การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบหรือแนวทางในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อผลิตครูมืออาชีพที่มีความสามารถในการออกแบบและจัดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบริบทของศตวรรษที่ 21

มาตรฐานการศึกษาของชาติและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560; พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม; ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580; แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564; แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579) ล้วนมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เพียบพร้อมด้วยความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการแข่งขันในโลกปัจจุบันและอนาคต บทบาทของครูในการขับเคลื่อนเป้าหมายเหล่านี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งยวด หลักสูตรการผลิตและพัฒนาครู หมวดยุทธศาสตร์ (หลักสูตรฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2565) ของวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว โดยมีเป้าหมายหลักในการผลิตครูคุณภาพสูง ที่เป็นนักนวัตกรรม สามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานศึกษา ยกย่องคุณภาพการศึกษาในพื้นที่บริการวิชาการของมหาวิทยาลัย และผลิตครูที่มี สมรรถนะทางวิชาชีพครู (Teacher Professional Competencies) ซึ่งรวมถึง ทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ (Instructional Management Skills) ทักษะในศตวรรษที่ 21 คุณธรรม จริยธรรม และจิตวิญญาณความเป็นครู เพื่อพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน การพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวสอดคล้องกับข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 4 ปี) พ.ศ. 2562 ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของมาตรฐานความรู้ ประสบการณ์วิชาชีพ การปฏิบัติงาน การปฏิบัติตน และประสบการณ์วิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้

ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการผลิตครูที่มีคุณภาพ หากกระบวนการนิเทศไม่มีประสิทธิภาพ นักศึกษาจะไม่ได้รับการพัฒนสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้อย่างเต็มที่ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน และไม่สามารถจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญในการศึกษานี้คือ รูปแบบการนิเทศการนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (Teacher Practicum/Internship) ในสถานศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการบ่มเพาะความเป็นครูอย่างแท้จริง เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้นำความรู้ภาคทฤษฎีและปฏิบัติไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง พัฒนสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ภายใต้การแนะนำอย่างใกล้ชิดของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ รวมถึงเรียนรู้การแก้ปัญหาในชั้นเรียนและการทำงานร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษา กระบวนการนี้เป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติจริง ช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของครู และสร้างความมั่นใจในการประกอบวิชาชีพในอนาคต การนิเทศ (Supervision) มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและพัฒนสมรรถนะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (Glatthorn, 1984) การนิเทศที่มีประสิทธิภาพควรเป็นกระบวนการที่ให้คำแนะนำ สนับสนุน ส่งเสริม และให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ เพื่อช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาตนเองและปรับปรุงการปฏิบัติงานสอน การนิเทศมีไม่เพียงการตรวจสอบหรือประเมิน แต่เป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อเป้าหมายของการพัฒนา โดยรูปแบบการนิเทศในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังคงเป็นแบบคลินิก (พุทธรชาติ แสนอุบล และคณะ, 2561; พรรณทิพย์ เกษเจริญคุณ, 2559) ซึ่งอาจเน้นการชี้แนะแนวทางปฏิบัติมากกว่าการส่งเสริมให้นักศึกษาได้ฝึกคิด ออกแบบ และประยุกต์ใช้ความรู้ด้วยตนเองอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ กิจกรรมการนิเทศส่วนใหญ่มุ่งเน้นการเยี่ยมชั้นเรียน แต่ขาดการนิเทศที่เจาะจงในการพัฒนสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมถึงขาดเครื่องมือการนิเทศที่เหมาะสม (สามารถ ทิมนาค, 2553; เกื้อกนก เอื้อวงศ์, 2555; ปฏิวัติ แก้วรัตนะ, 2558; Brandon et. al. 2018) จากข้อจำกัดของรูปแบบการนิเทศในปัจจุบัน นักวิชาการได้เสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้แนวคิดของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) (Hord, Roussin and Sommers, 2009) ซึ่งเน้นการสร้างความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนคิด และการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศที่หลากหลายภาคส่วน เพื่อเติมเต็มข้อด้อยของการนิเทศแบบเดิม (ภานุพันธ์ ชันธะ, 2560; ศยามน อินสอาด และคณะ, 2560; เอกสิทธิ์ กอบกา, 2560; Jacob and Yendel-Hoppey, 2010; Shirrell and Hopkins, 2016)

ดังนั้นจากสภาพปัญหา และปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู หลักสูตรครู ศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับหน่วยงานด้านการศึกษาระดับนำไปเป็นแนวทางการปฏิบัติและพิจารณากระบวนการผลิตครู และพัฒนาครูใหม่ ที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การปฏิบัติงานสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลในการเรียนตามหลักสูตรที่ศึกษาคณาจารย์นิเทศก์สาขาวิชาการประถมศึกษา จึงมีความเห็นว่าควรมีการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบรูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และความต้องการในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อพัฒนาผู้เรียนระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาที่เป็นแหล่งฝึกปฏิบัติวิชาชีพในชั้นปีสุดท้าย ปัญหาความจำเป็นดังกล่าวนี้ ถ้าหากได้พัฒนากระบวนการพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะในการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในการเตรียมออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และระหว่างการฝึกปฏิบัติการสอนเต็มรูป จะสามารถส่งผลให้นักศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ตามเจตนารมณ์ของสถานศึกษา และส่งผลต่อความสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาตรีของนักศึกษาต่อไปได้

การวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นไปที่การพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการผลิตครูที่มีคุณภาพ โดยสภาพปัญหาและความต้องการ สภาพปัญหาปัจจุบันของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และความต้องการในการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากมุมมองของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (นักศึกษา อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง ผู้บริหารสถานศึกษา) องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศ องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และผลของการใช้รูปแบบการนิเทศใหม่ ผลลัพธ์ของการนำรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นมาใช้ต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ถือเป็นหัวใจสำคัญของการเป็นครูมืออาชีพที่มีคุณภาพ ครูที่มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะสามารถ วิเคราะห์หลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ เข้าใจเป้าหมาย ตัวชี้วัด และสาระสำคัญของหลักสูตร เพื่อนำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้อง ออกแบบและวางแผนการจัดการเรียนรู้ สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน บริบทของชั้นเรียน และเป้าหมายการเรียนรู้ โดยมีการบูรณาการเนื้อหา วิธีการสอน สื่อ และการประเมินผลอย่างเหมาะสม ดำเนินการจัดการ

เรียนรู้ นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปปฏิบัติจริงอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ความสนใจ และแรงจูงใจของผู้เรียน ใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลาย เลือกและประยุกต์ใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา ลักษณะของผู้เรียน และเป้าหมายการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและมีความหมาย ใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา เลือกและใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างเหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ เลือกและใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียน และนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ แก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ สามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนรู้ และนำผลการวิเคราะห์มาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การเสริมสร้าง สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ให้กับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้พวกเขามีความพร้อมในการเป็นครูที่มีคุณภาพ สามารถจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายทางการศึกษาที่ตั้งไว้ การพัฒนารูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นกลไกสำคัญในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว

การวิจัยนี้จึงมีความสำคัญในการนำเสนอแนวทางในการพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของครูรุ่นใหม่และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมต่อไป

คำถามของการวิจัย

- 1.องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีอะไรบ้าง
- 2.รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีลักษณะอย่างไร
- 3.ประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นอย่างไร
4. ประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
3. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
4. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ได้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ช่วยสร้างให้นักศึกษาครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้
2. เป็นแนวทางให้อาจารย์วิทยาลักษณ์การฝึกหัดครูได้ใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิทยาลัยการฝึกหัดครูชั้นปีที่ 4 (หลักสูตร 4 ปี) ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ วิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ปีการศึกษา 2566 จำนวน 326 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการประถมศึกษา ชั้นปีที่ 4 (หลักสูตร 4 ปี) ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ปีการศึกษา 2566 จำนวน 27 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการนิเทศฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย 1. สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ 2. เจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ขอบเขตระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ คือ ปีการศึกษา 2566

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู** หมายถึง กระบวนการที่นักศึกษาออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนเครือข่ายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นักศึกษาได้เรียนรู้พัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ภาระงานในหน้าที่ครูนอกเหนือจากงานสอนอย่างเป็นรูปธรรมโดยนำความรู้ แนวคิด หลักการ ทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในการสร้างองค์ความรู้ ไปสู่การสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหาในกระบวนการทำงาน โดยมีครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษา เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ และความช่วยเหลือตลอดหนึ่งปีการศึกษา

2. **การนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู** หมายถึง กระบวนการและกิจกรรม การช่วยเหลือ ชี้แนะ ให้ความร่วมมือในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการพัฒนางานวิชาชีพครู พัฒนาการจัดการเรียนรู้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในการเปลี่ยนแปลงจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. **รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู** หมายถึง กระบวนการสร้างและพัฒนาการเพื่อจัดเตรียมรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างเป็นระบบมี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 สร้างหรือพัฒนารูปแบบการนิเทศ และเอกสาร คู่มือ แบบประเมิน ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น พร้อมตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น ขั้นตอนที่ 3 การนำไปทดลองใช้ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงรูปแบบการนิเทศ ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงรูปแบบการนิเทศเพื่อนำไปใช้ต่อไป โดยนำมาพัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบจากนั้นนำรูปแบบไปตรวจสอบหาความเหมาะสมปรับปรุงแก้ไข ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้รูปแบบที่มีคุณภาพโดยผ่านการทดลองใช้รูปแบบและมีการตรวจสอบการทดลองใช้รูปแบบเพื่อปรับปรุงให้รูปแบบมีประสิทธิภาพในการนิเทศการฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพครู ตามขั้นตอนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ (1)หลักการ/แนวคิด (2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ (3) กระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS (4)เครื่องมือ/สื่อข้อมูลสารสนเทศ (5)บุคลากร/บริบท/สิ่งแวดล้อม และ (6)การวัดและประเมินผล โดยมีกระบวนการของรูปแบบการนิเทศ GRITSS PROCESS บนพื้นฐานของวงจร PDCA ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 Gather Insights หรือการรวบรวมข้อมูลเชิงลึก ซึ่งสอดคล้องกับขั้นตอน Plan ในวงจร PDCA การวิเคราะห์ความต้องการ บริบท จุดแข็งและจุดอ่อนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์และโรงเรียนฝึกสอนเป็นการวางรากฐานสำคัญของกระบวนการนิเทศ ดังเช่นที่โรงเรียน Pearl River ใช้ขั้นตอน "analyze" ในการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนอย่างรอบด้านเพื่อวางแผนการพัฒนา การรวบรวมข้อมูลเชิงลึกทำให้อาจารย์นิเทศก็สามารถวางแผนการนิเทศที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะของนักศึกษาแต่ละคน

ขั้นตอนที่ 2 Relate with Trust หรือการสร้างความสัมพันธ์บนพื้นฐานของความไว้วางใจ ยังคงอยู่ในส่วนของการวางแผน (Plan) แต่มุ่งเน้นไปที่การเตรียมพื้นฐานทางอารมณ์และสังคม การสร้างสัมพันธภาพที่ดีและการเปิดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยให้นักศึกษารู้สึกพร้อมที่จะรับคำแนะนำและพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นการวางรากฐานที่สำคัญสำหรับกระบวนการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ การสร้างความไว้วางใจเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การวางแผนมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 Inspire Participation คือ การสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการมีส่วนร่วมเป็นขั้นตอน Do ของวงจร PDCA กระบวนการ GRITSS ได้พัฒนาไปสู่การจูงใจให้นักศึกษาอยากพัฒนาและเห็นคุณค่าในการร่วมมือเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับจิตใจและพฤติกรรม ดังที่การใช้ PDCA ในการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องเริ่มจากการ "ทำ" หรือการนำแผนการสอนมาปฏิบัติและมีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจทำให้นักศึกษามีแรงจูงใจภายในที่จะปรับปรุงการสอนของตนเองอยู่เสมอ

ขั้นตอนที่ 4 Transform through Planning คือ การเปลี่ยนแปลงผ่านการวางแผน ยังคงอยู่ในกระบวนการ Do ที่มุ่งเน้นการดำเนินการร่วมกัน การออกแบบแผนการสอน การจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community - PLC) หรือการศึกษาค้นคว้า (Lesson Study) เป็นการนำความรู้และแรงบันดาลใจมาสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ในขั้นตอนนี้ นักศึกษาและอาจารย์นิเทศก็ร่วมกันสร้างสรรค์แผนการจัดการเรียนรู้ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในห้องเรียน สอดคล้องกับขั้นตอน "act" ที่ครูนำการวางแผนมาสู่การปฏิบัติการสอน

ขั้นตอนที่ 5 Support with Technology คือ การสนับสนุนด้วยเทคโนโลยี เป็นขั้นของการ Check ในวงจร PDCA สอดคล้องกับขั้นการนิเทศแบบผสมผสานและการใช้เทคโนโลยีช่วยในการสะท้อนผลและให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นการติดตาม ตรวจสอบ และวิเคราะห์การปฏิบัติของนักศึกษา ดังที่ขั้นตอน Check เป็นช่วงเวลาสำคัญในการตรวจสอบว่าแผนที่วางไว้ประสบความสำเร็จหรือไม่ และช่วยให้ทีมสามารถระบุส่วนที่เป็นปัญหาและขจัดปัญหาเหล่านั้นในอนาคตได้ การใช้เทคโนโลยีช่วยให้การติดตามและการให้ข้อมูลย้อนกลับมีประสิทธิภาพและรวดเร็วมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 6 Share and Celebrate คือ การแบ่งปันและเฉลิมฉลอง ซึ่งสอดคล้องกับขั้น Act ในวงจร PDCA การนำเสนอผลงาน การแลกเปลี่ยนบทเรียน การจัดนิทรรศการ การจัดประชุมวิชาการย่อย (Symposium) และการให้ข้อมูลย้อนกลับระหว่างเพื่อน (Peer Feedback) เป็นการสะท้อนผลและวางแนวทางพัฒนาในรอบถัดไป ขั้นตอน Act เป็นการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาปฏิบัติ หากทุกอย่างเป็นไปด้วยดีและทีมสามารถบรรลุเป้าหมายเดิมได้ ก็สามารถดำเนินการตามแผนเริ่มต้นต่อไปได้ การแบ่งปันประสบการณ์และการเฉลิมฉลองความสำเร็จเป็นการปิดวงจรหนึ่งและเริ่มต้นวงจรใหม่ของการพัฒนา

4. ประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง คุณภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้น ความเหมาะสมและความมีประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศ ที่ได้รับการพัฒนาขึ้น เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ประกอบด้วยตัวชี้วัดประสิทธิภาพ ดังนี้

4.1 แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

4.2 แบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

5. ประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีรายละเอียดดังนี้

5.1 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง ความสามารถ คุณลักษณะของครูที่จำเป็นในการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนรู้ มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ

1. **ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้** หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2. **ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้** หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในการวิเคราะห์ และกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา นำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติ โดยประเมินผลจากบันทึกการนิเทศในการปฏิบัติจริง ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการประเมินตนเองตามการรับรู้ของครูตามแบบประเมิน

3. **ด้านเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้** หมายถึง ความรู้สึกของครูที่แสดงออกถึงความรู้สึกทางบวก ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ มีความตระหนักและเห็นความสำคัญ มีความสนใจ มุ่งมั่น ใฝ่เรียนรู้ ซึ่งสามารถสังเกตได้จากการร่วม กิจกรรม และประเมินจากการตอบแบบวัดสมรรถนะด้านเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

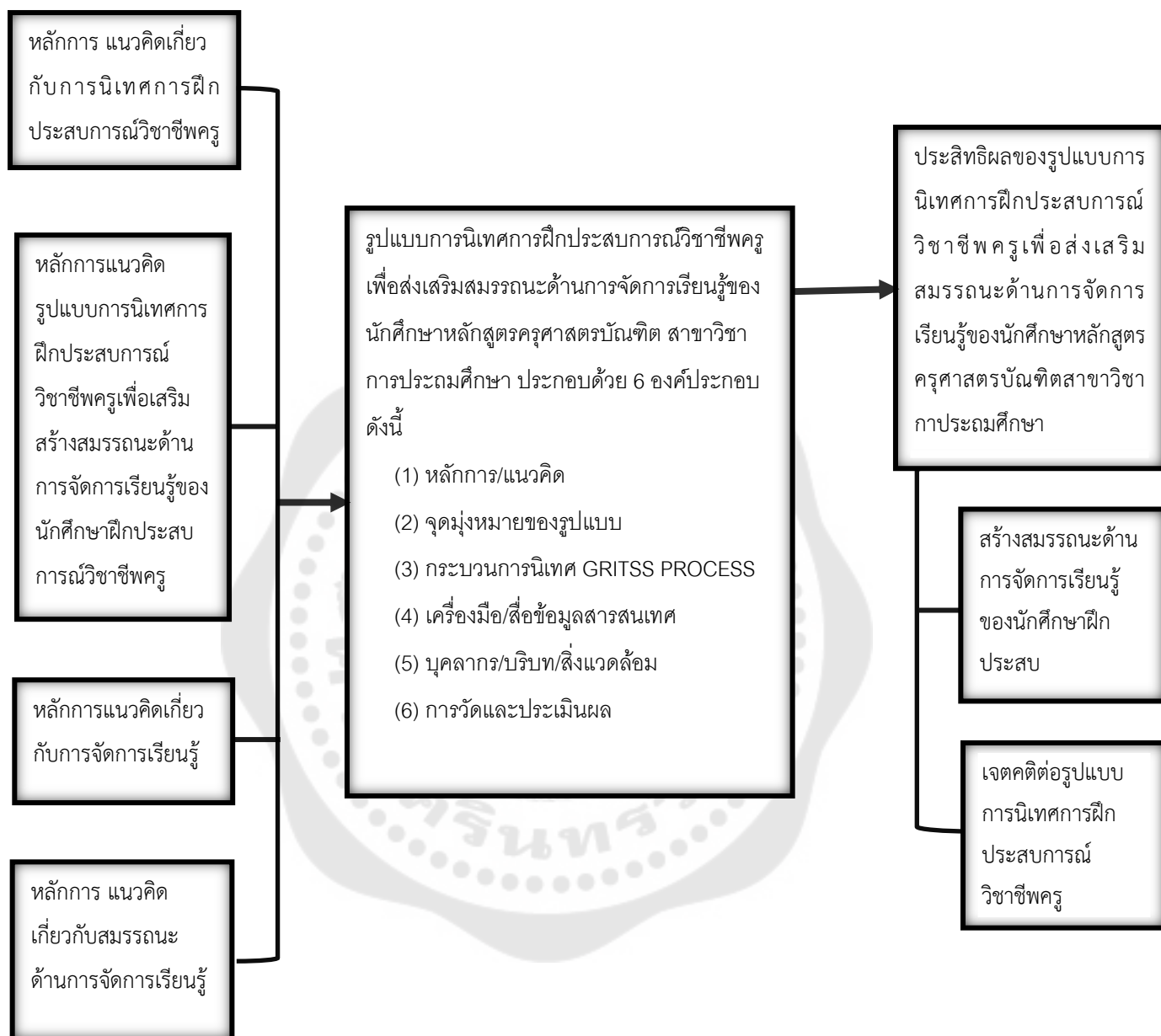
สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ เกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม(holistic) ประกอบด้วยการทดสอบด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ ตอบถูกครบ 3 ด้าน ได้ 1 คะแนน ตอบไม่ครบทั้ง 3 ด้านหรือไม่ตอบได้ 0 คะแนน

5.2 เจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง ความรู้สึกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาที่ ซึ่งวัดผลได้จากคะแนนการทำแบบประเมินเจตคติที่มีต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert Scale) จะต้องมีผลการประเมินในระดับมากขึ้นไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษาเป็นการวิจัยและพัฒนา R&D (Research and Development) โดยกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ได้สังเคราะห์จาก แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการดำเนินการวิจัย ได้แก่ หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์ (Bruner) ทฤษฎีการเรียนรู้ของไทเลอร์ (Tylor) ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ การนิเทศเชิงพัฒนา (Developmental Supervision) การนิเทศแบบร่วมมือ (Collaborative Supervision) หลักการนิเทศการศึกษา (Briggs และ Justman) รูปแบบการนิเทศที่เน้นทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Supervision) เข้ามาผสมผสานรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ยึดแนวคิดแบบมีส่วนร่วม เชิงพัฒนา และสะท้อนคิดอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้นักศึกษาครูสามารถเติบโตเป็นครูมืออาชีพที่มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน และสามารถประยุกต์ใช้ทักษะในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ดังกล่าวสามารถแสดงเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวคิดและทฤษฎีที่ศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานของการวิจัย

นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสูงกว่าก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา โดยผู้วิจัยศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจำแนกตามลำดับดังนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับรายวิชาการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 2 (School Internship 2)
2. เอกสารและแนวคิดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
 - 2.1 หลักการและแนวคิดการผลิตครู และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
 - 2.1.1 ความหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
 - 2.1.1.1 วัตถุประสงค์ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
 - 2.1.1.2 ความสำคัญของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
 - 2.1.1.3 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
 - 2.1.1.4 การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู
 - 2.1.1.5 บทบาทบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
 - 2.1.2 การดำเนินการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
 - 2.1.3 รูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู
 - 2.1.4 แนวคิดและหลักการของกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
3. เอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา
 - 3.1 ความหมายของการนิเทศ
 - 3.2 ความสำคัญของการนิเทศ
 - 3.3 หลักการนิเทศ
 - 3.4 จุดมุ่งหมายของการนิเทศ
 - 3.5 ความจำเป็นในการนิเทศ
 - 3.6 องค์ประกอบของการนิเทศ
 - 3.7 กระบวนการนิเทศ
 - 3.8 เทคนิคการนิเทศ

- 3.9 รูปแบบการนิเทศ
- 3.10 การพัฒนารูปแบบการนิเทศ
- 3.11 แนวทางการพัฒนารูปแบบการนิเทศ
- 4. เอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ
 - 4.1 ความหมายของรูปแบบ
 - 4.2 ประเภทของรูปแบบ
 - 4.3 องค์ประกอบของรูปแบบ
 - 4.4 การพัฒนารูปแบบ
 - 4.5 ลักษณะของรูปแบบที่ดี
- 5. เอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้
 - 5.1 แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ
 - 5.2 ความหมายของสมรรถนะ
 - 5.3 องค์ประกอบของสมรรถนะ
 - 5.4 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้
 - 5.4.1. ด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้
 - 5.4.2 ด้านการออกแบบการเรียนรู้
 - 5.4.3 ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้
 - 5.4.4 ด้านการวัดและประเมินผลด้านการจัดการเรียนรู้
- 6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.เอกสารเกี่ยวกับรายวิชาการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 2 (School Internship 2)

1.1 จุดมุ่งหมายของรายวิชา

- 1.1.1 มีคุณธรรม จรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพครู ความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความรับผิดชอบสูงต่อวิชาการและวิชาชีพ
- 1.1.2 บูรณาการความรู้ทั้งหมดที่ได้ศึกษามาใช้ในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาจริง
- 1.1.3 วางแผนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาเฉพาะโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 1.1.4 เลือกใช้เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้เฉพาะด้านได้อย่างเหมาะสม
- 1.1.5 เลือกใช้ ผลผลิตสื่อ และนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้

1.1.6 ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้ตามสภาพจริง

1.1.7 จัดทำบันทึกและรายงานผลการจัดการเรียนรู้

1.1.8 จัดทำรายงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียน และนำผลการศึกษามาพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.1.9 จัดทำโครงการพัฒนาผู้เรียนร่วมกับสถานศึกษาโดยมีความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน

1.1.10 จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานในสถานศึกษา และเพิ่มสะสมผลงาน เพื่อนำมาประเมินสะท้อนกลับเป็นรายบุคคล

1.1.11 ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ได้อย่างมีคุณภาพ

1.2 คำอธิบายรายวิชา

การปฏิบัติการสอนวิชาเอกในสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการ และคุรุสภา (ต่อเนื่อง) ปฏิบัติงานในหน้าที่ครู ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีมีคุณธรรมและจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความสุข เกิดกระบวนการคิดขั้นสูง การวัดและประเมินผล และนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน และนำไปสู่การเป็นนวัตกรรม โดยออกแบบนวัตกรรมทางการศึกษาที่ทันสมัย บูรณาการบริบทชุมชนเข้ากับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาและแก้ปัญหาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้วยกระบวนการวิจัยที่ถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัย (ต่อเนื่อง) การเขียนรายงานการวิจัย และการนำเสนอผลการวิจัย สะท้อนผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตนเองได้อย่างชัดเจน จากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาชีพ โครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำผลจากการเรียนรู้ในสถานศึกษาไปประเมินสะท้อนกลับ (AAR) เป็นรายบุคคลและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลง

1.3 กิจกรรมของนักศึกษา

นักศึกษาปฏิบัติการสอนไม่น้อยกว่า 8 – 12 ชั่วโมง/สัปดาห์ ดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียน จัดทำโครงการเพื่อพัฒนาผู้เรียนหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน และงานอื่นๆ ในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เช่น งานด้านกิจการนักเรียนหรือฝ่ายปกครองนักเรียน งานธุรการ งานบริหารทรัพยากรมนุษย์ งานประชาสัมพันธ์ งานทะเบียน งานประจำชั้น งานธุรการในชั้นเรียน

หรืองานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย จัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาไปประเมินสะท้อนกลับ (AAR) เป็นรายบุคคลและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

1.4 รายงานหรืองานที่นักศึกษาได้รับมอบหมาย

รายงานหรืองานที่ได้รับมอบหมาย	กำหนดส่ง
1. แผนการจัดการเรียนรู้	1. ส่งให้อาจารย์พี่เลี้ยงทุกครั้งก่อนการจัดการเรียนการสอน 2. ส่งให้อาจารย์นิเทศก่อนการนิเทศ 3. รวบรวมส่งปลายภาคแก่สาขาวิชา (จำนวนแผนตามที่สาขาวิชากำหนด) 4. คัดเลือกแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด 1 แผน ส่งฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ปลายภาค
2.สรุปผลงานที่ได้ฝึกปฏิบัติมาตลอดภาคใน รูปแบบ 2.1 รายงานการปฏิบัติงานในสถานศึกษา 2.2 แฟ้มสะสมงาน	ปลายภาค
3.จัดทำวิจัยในชั้นเรียน ในรูปแบบ 3.1 รายงานผลวิจัยในชั้นเรียนฉบับสมบูรณ์ 3.2 บทความวิจัยในชั้นเรียน 15 หน้า สำหรับเผยแพร่ (ร่วมกับ อ.นิเทศก์ และ อ.พี่เลี้ยง)	ปลายภาค * จัดทำบทความวิจัยไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ ส่งฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
4. โครงการเพื่อพัฒนาผู้เรียน/โครงการส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยร่วมมือกับผู้ปกครองหรือชุมชน (อย่างน้อยปีละ 1 โครงการ โดยภาคการศึกษาที่ 2 จะเป็นเอกสารรายงานผลการดำเนินงานโครงการฯ ฉบับสมบูรณ์)	ปลายภาค

1.5 การติดตามผลการเรียนรู้การฝึกประสบการณ์ภาคสนามของนักศึกษา

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	หมายเหตุ
1	1. โรงเรียนจัดปฐมนิเทศให้นักศึกษาได้รับรู้เกี่ยวกับโรงเรียน เช่น ปรัชญา วิสัยทัศน์ นโยบาย ระบบบริหาร ระเบียบวินัย ข้อบังคับต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อให้นักศึกษาจะได้ปฏิบัติตนได้ถูกต้อง 2. พบอาจารย์พี่เลี้ยงเพื่อเรียนรู้เรื่องทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียน การบริหารทั่วไป งานกิจการนักเรียนหรือฝ่ายปกครอง งานทะเบียนนักเรียน งานประชาสัมพันธ์ หรืองานที่ทางโรงเรียนได้มอบหมาย 3. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน หลักสูตรระดับชั้นที่สอน แหล่งข้อมูลการเรียนการสอน 4. จัดทำแผนการสอนระยะยาวตลอดภาคการศึกษาร่วมกับอาจารย์พี่เลี้ยงและเริ่มศึกษารายกรณี	
2	1. สังเกตการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานของครูในห้องเรียนจากอาจารย์พี่เลี้ยง อย่างน้อย 2 ชั่วโมง/สัปดาห์ 2. จัดทำแผนการสอนรายวิชา รายคาบ/ชั่วโมง ร่วมกับอาจารย์พี่เลี้ยง จัดทำแผนการสอนรายวิชา รายคาบ/ชั่วโมง ของตนเอง เพื่อให้อาจารย์ พี่เลี้ยงพิจารณาตรวจแก้ไขก่อนนำไปปฏิบัติจริง 3. ช่วยงานตรวจการบ้านนักเรียนหลังจบคาบการเรียนการสอนของอาจารย์พี่เลี้ยงและร่วมประเมินผลนักเรียนหลังการสอนกับอาจารย์ พี่เลี้ยง	
3	ปฏิบัติการสอนโดยมีอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงให้คำปรึกษา โดย 1. นักศึกษาต้องส่งแผนการสอนล่วงหน้า 1 สัปดาห์ เพื่อให้อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงของเนื้อหา วิธีการ และสามารถให้คำปรึกษา แนะนำล่วงหน้าก่อนนำไปปฏิบัติจริง 2. อาจารย์พี่เลี้ยงสังเกตการสอนของนักศึกษาทุกครั้งที่นักศึกษาปฏิบัติการจัดการเรียนการสอน	

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	หมายเหตุ
	3. อาจารย์พี่เลี้ยงให้คำแนะนำและร่วมอภิปรายผลหลังการสอนของนักศึกษา เพื่อติดตามการพัฒนาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา	
4	ประเมินผลครั้งที่ 1 โดยอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง โดยใช้แบบวัดและประเมินผลด้านทักษะและสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะและแบบวัดและประเมินผลลักษณะครูที่ดี และชี้แจงข้อบกพร่องและเสนอแนะวิธีแก้ไข	
5	นักศึกษาปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนโดยปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากการประเมินครั้งที่ 1 ของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง เน้นการทบทวนที่การสอน การคุมชั้นเรียน การตรวจงานนักเรียน การแก้ปัญหา ในระหว่างการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ	
6	นักศึกษาปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนโดยมีอาจารย์พี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำและสังเกตการสอน และให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้นักศึกษาจะได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อพัฒนาการให้ดีขึ้นในครั้งต่อไป	
7	ประเมินผลครั้งที่ 2 โดยอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง โดยใช้แบบวัดและประเมินผลด้านทักษะและสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะและแบบวัดและประเมินผลลักษณะครูที่ดี และชี้แจงข้อบกพร่องและเสนอแนะวิธีแก้ไข	
8	ร่วมกิจกรรมสัมมนาระหว่างการปฏิบัติการสอน เพื่อนำมาเสนอผลการปฏิบัติงาน ปัญหา อุปสรรค และหาแนวทางแก้ไขร่วมกันระหว่างนักศึกษากับอาจารย์พี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์	
9-13	ประเมินผลครั้งที่ 3 โดยอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง โดยใช้แบบวัดและประเมินผลด้านทักษะและสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะและแบบวัดและประเมินผลลักษณะครูที่ดี และชี้แจงข้อบกพร่องและเสนอแนะวิธีแก้ไข	

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	หมายเหตุ
14-15	นักศึกษาปฏิบัติการสอนโดยปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของ อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง จากการประเมินครั้งที่ 3 และ ปฏิบัติการสอนโดยอิสระ เน้นการผลิตสื่อการสอน การประเมิน นักเรียนแบบใหม่ รวมทั้งติดตามผล	
16-17	ประเมินผลการสอนของตนเอง บันทึกการสอนครบภาคการศึกษา ส่งให้อาจารย์นิเทศก์วิชาเฉพาะเพื่อประเมินผลต่อไป	
18	สัมมนาหลังปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา เพื่อสรุปประมวลและ นำเสนอผลการปฏิบัติการสอนในภาพรวม - นำเสนอผลการปฏิบัติการสอน โดยใช้สื่อ IT และการจัด นิทรรศการ	

1.6 หน้าที่ความรับผิดชอบของอาจารย์พี่เลี้ยงในโรงเรียนที่ดูแลนักศึกษาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

อาจารย์พี่เลี้ยงในโรงเรียนที่นักศึกษาไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีหน้าที่ในการประชุมกับวิทยาลัยการฝึกหัดครูเพื่อเตรียมการนิเทศ ดูแลนักศึกษา และประชุมประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระหว่างที่นักศึกษาปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่โรงเรียน อาจารย์พี่เลี้ยงมีหน้าที่นิเทศการสอนของนักศึกษาทุกครั้ง และให้งานและดูแลการปฏิบัติงานอื่นๆ เช่น งานประจำชั้น งานธุรการ กิจกรรมนักเรียน เป็นต้น โดยให้เป็นไปตามสัดส่วนของเวลาและประเภทของงานตามเอกสารการนิเทศของวิทยาลัยการฝึกหัดครู

1.7 หน้าที่ความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์และศูนย์ประสบการณ์วิชาชีพครู

1.7.1 หน้าที่ความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์

อาจารย์นิเทศก์ หมายถึง อาจารย์ที่มหาวิทยาลัยแต่งตั้งให้ไปนิเทศการสอนวิชาที่สถานศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งมีบทบาท ดังนี้

1. ให้การนิเทศวิชาเอกแก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามสายวิชาที่ได้รับมอบหมายอย่างน้อย 3 ครั้งต่อหนึ่งภาคเรียน หรือ 2 ครั้งในกรณีฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูครึ่งภาคเรียน และบันทึกข้อเสนอแนะต่าง ๆ ลงในสมุดคู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปของนักศึกษาทุกครั้งไปนิเทศการสอน

2. ตรวจแผนการเรียนรู้ พร้อมทั้งให้คำแนะนำ เพื่อปรับปรุงแก้ไข
3. ให้คำปรึกษา และเข้าร่วมในการปฐมนิเทศนักศึกษา ก่อนฝึก และการสัมมนา ระหว่างฝึก รวมสัมมนา หลังฝึก ประสพการณ์วิชาชีพครู เต็มรูปแบบ เพื่อจะได้มีส่วนช่วยในการให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ แก่นักศึกษา
4. ควบคุมดูแลนักศึกษาในด้านความประพฤติ ความรับผิดชอบ และพฤติกรรมอื่น ๆ ที่ไม่เหมาะสมกับอาชีพครู
5. ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง ทั้งของสถานศึกษา และของมหาวิทยาลัย เพื่อช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
6. ประเมินผลการฝึกประสพการณ์วิชาชีพครู ตามแบบฟอร์มของมหาวิทยาลัย

1.8 หน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายประสพการณ์วิชาชีพครู

ศูนย์ประสพการณ์วิชาชีพครูของวิทยาลัยการฝึกหัดครูมีหน้าที่รับผิดชอบในการให้คำปรึกษา การวางแผน ให้คำแนะนำแก่นักศึกษา อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยง จัดทำเอกสารการนิเทศ กำหนดตารางการส่งนักศึกษาและการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ และรวบรวมข้อมูลในการประเมินผลนักศึกษาของทุกสาขาวิชา และวิชาเอก จัดปฐมนิเทศและสัมมนานักศึกษา อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยง มีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้

1. ประสานงานกับสถานศึกษา สาขาวิชา และอาจารย์นิเทศก์ทุกฝ่าย เพื่อให้การจัดประสพการณ์วิชาชีพครู ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ
2. จัดปฐมนิเทศ สัมมนาระหว่างฝึก และหลังฝึกประสพการณ์วิชาชีพครู ให้กับนักศึกษาที่ฝึกประสพการณ์วิชาชีพครู
3. ดูแลการแต่งกาย การปฏิบัติงาน ความประพฤติ พฤติกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษาฝึกประสพการณ์วิชาชีพครู
4. รวบรวมผลการประเมินจากบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ส่งมอบให้โปรแกรมวิชาเป็นผู้ตัดสินผลการฝึกประสพการณ์วิชาชีพครู

1.9 การเตรียมการในการแนะแนวและช่วยเหลือนักศึกษา

ปฏิบัติตามเอกสารคู่มือการศึกษารายวิชาการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 1 โดยการให้คำปรึกษาทั้งระหว่างกรณีนิเทศที่โรงเรียน/นิเทศทางการไกล และการพบนักศึกษาเมื่อนักศึกษากลับมาที่วิทยาลัยการฝึกหัดครูระหว่างฝึก เช่น การสัมมนาและการนัดหมายตามที่กำหนด ถ้ามีเรื่องเกินกว่าจะให้การช่วยเหลือ ให้ปรึกษากับประธานสาขา หรือฝ่ายฝึกประสพการณ์วิชาชีพครูของวิทยาลัยการฝึกหัดครู เพื่อดำเนินการช่วยเหลือต่อไป

1.10 สิ่งอำนวยความสะดวกและการสนับสนุนที่ต้องการจากหน่วยงานและสถานศึกษา

ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของวิทยาลัยการฝึกหัดครู วิทยาลัยการฝึกหัดครู และโรงเรียนที่จัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นผู้ดำเนินการจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่นักศึกษา อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยง โดยวิทยาลัยการฝึกหัดครูและฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของวิทยาลัยการฝึกหัดครู จัดรถรับส่งอาจารย์ไปนิเทศ และจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ สำหรับอาจารย์ไปนิเทศ โรงเรียนสนับสนุนอุปกรณ์ทางการศึกษาต่างๆ แก่นักศึกษา เช่น คอมพิวเตอร์และวัสดุทางการศึกษาต่างๆ ที่มีคุณภาพให้ครบถ้วน เพียงพอ และสามารถใช้อย่างสะดวก และฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้มีการจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้ในด้านวิชาชีพครูที่เป็นไปตามความต้องการของนักศึกษา และอาจารย์พี่เลี้ยง

1.11 การกำหนดสถานที่

วิทยาลัยการฝึกหัดครูมีโรงเรียนเครือข่ายในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ของคุรุสภา ในการกำหนดสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาแต่ละคนเปิดโอกาสให้นักศึกษาเลือกสถานศึกษาได้ และฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของวิทยาลัยการฝึกหัดครู และประธานสาขาวิชาเป็นผู้ร่วมกันพิจารณาความเหมาะสมของโรงเรียนที่จะไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา จากนั้นฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของวิทยาลัยการฝึกหัดครูประสานงานกับโรงเรียน และประกาศให้นักศึกษาทราบก่อนไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างน้อย 6 สัปดาห์

1.12 การเตรียมนักศึกษา

จัดปฐมนิเทศนักศึกษาก่อนไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยให้มีความรู้ในเรื่องทักษะการสอนการปฏิบัติงานอื่นๆ ของครู การนิเทศ การประเมินผล ชี้แจงกฎ ระเบียบ ที่นักศึกษาควรทราบและปฏิบัติ และอาจารย์นิเทศก์ส่งนักศึกษาที่โรงเรียนก่อนเปิดภาคการศึกษาของโรงเรียนกับผู้อำนวยความสะดวกสถานศึกษาหรือผู้แทน

1.13 การเตรียมอาจารย์นิเทศก์

ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของวิทยาลัยการฝึกหัดครู จัดประชุมสัมมนาโดยมีเอกสารคู่มือการนิเทศและเอกสารประกอบการนิเทศให้อาจารย์ทุกคน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางการนิเทศ และแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติการสอน

1.14 การเตรียมผู้บริหารสถานศึกษาและอาจารย์พี่เลี้ยง

ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จัดทำโครงการเยี่ยมโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนา ตลอดจนจัดกิจกรรมสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาและครูพี่เลี้ยง ปีละหนึ่งครั้ง เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และรับฟังข้อคิดเห็นต่าง ๆ

1.15 การจัดการความเสี่ยง

ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของวิทยาลัยการฝึกหัดครู อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยงจัดประชุมวางแผนในเรื่องการจัดการความเสี่ยงของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในด้านวิชาการ ความเครียด และด้านสวัสดิภาพต่างๆ โดยมีการวางแผนเพื่อประชมให้นักศึกษารับทราบข้อมูลต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ พร้อมเอกสารคู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วางแผนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนักศึกษาในกรณีเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด โดยให้มีลำดับขั้นตอนในการช่วยเหลือ คือ อาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ (ทั่วไปหรือเฉพาะสาขาแล้วแต่กรณี) หัวหน้าอาจารย์นิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และวิทยาลัยการฝึกหัดครู เพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน นอกจากนี้ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ได้จัดให้มีช่องทางสื่อสารออนไลน์เช่น line facebook และ webpage ของวิทยาลัยการฝึกหัดครู เพื่อเป็นช่องทางการสื่อสารด้วยอีกช่องทางหนึ่ง

1.16 ระยะเวลาที่จัดให้มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 2 ฝึกปฏิบัติการที่สถานศึกษาในภาคการศึกษาที่ 2 ของทุกปีการศึกษา สำหรับนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 4

2. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.1 หลักการและแนวคิดการผลิตครู และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.1.1 ความหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นกิจกรรมที่เป็นหัวใจสำคัญของการผลิตครู ในช่วงที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นักศึกษาจะมีโอกาสนำความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพครูและวิชาเฉพาะที่ได้ศึกษาในมหาวิทยาลัยไปฝึกปฏิบัติในชั้นเรียน นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบการบริหารงานการศึกษา ในโรงเรียนและได้ทำงานร่วมกับบุคคลอื่น กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาตนเองให้มีทักษะในวิชาชีพ จนสามารถปฏิบัติหน้าที่ครูได้อย่างมั่นใจ และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูและมีแนวโน้มจะเป็นครูที่ดีในอนาคต

คำว่า "ประสบการณ์วิชาชีพครู" มาจากคำว่า "Professional Experience" สรุปได้ คือ การจัดประสบการณ์ตรงให้นักศึกษาได้มีการเรียนรู้และมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเทียบเท่ากับหัวใจของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จุดมุ่งหมายทั่วไปจึงเป็นการนำเอาความรู้ความสามารถทั้งด้านเนื้อหาวิชาการ ด้านเทคนิควิธี และด้านคุณลักษณะไปปฏิบัติในสถานการณ์จริงให้ได้ผล (บุหงา วัฒนะ, 2532, น. 32)

การฝึกสอนและฝึกงาน เป็นกิจกรรมของผู้เรียนวิชาชีพครู การฝึกคนให้เป็นครูถ้าไม่ให้ฝึกสอนหรือทดลองทำงานมาก่อนก็ยากที่จะคาดหวังว่า เมื่อออกไปปฏิบัติงานจะเป็นครูที่มีความสามารถมีบุคลิกภาพที่ดี สอนเก่ง และแก้ปัญหาได้จับใจหรือไม่เพียงใด

คณะอนุกรรมการดำเนินงานพัฒนาประสบการณ์วิชาชีพครู แผนงานผลิตครูกรมการฝึกหัดครู (อ้างถึงใน วิรัช ไชยรักษ์, 2525, น. 13) กล่าวถึงความหมายของคำว่า ประสบการณ์วิชาชีพครูว่า มีความหมายไม่จำกัดเฉพาะการฝึกสอนเช่นที่เคยทำมา แต่ครอบคลุมถึงประสบการณ์ทั้งหมดที่จะเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูให้แก่ผู้เรียน การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูจึงอาจจัดเป็นรูปกิจกรรมหลายรูปแบบ และหลายทางเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างกว้างขวางและมีความเข้าใจงานของครูเท่าที่ครูผู้เริ่มการสอนจะพึงมี

"ประสบการณ์วิชาชีพ" มาจากคำว่า "Professional Experience" หมายถึง การจัดประสบการณ์ตรงให้กับนักศึกษาได้มีการเรียนรู้และมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ ซึ่งถือว่าการให้ความรู้โดยผ่านกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนี้จะเป็นการฝึกหัดทางปฏิบัติจนสามารถปฏิบัติหน้าที่ครูได้ดี เกิดความมั่นใจที่จะนำความศรัทธาในอาชีพ และมีจิตวิญญาณของความเป็นครูในที่สุด (อัฉรา วัฒนางรงค์ และสุมานิน รุ่งเรืองธรรม, 2541 อ้างถึงใน ปุณฺยธรรม เต็มชัย, 2546)

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง กระบวนการและมวลงประสบการณ์ที่สถาบันผลิตครูจัดให้แก่ศึกษานิเทศก์ในหลักสูตรครุศาสตร์ ศาสตราจารย์ ได้นำความรู้ความสามารถทักษะต่างๆ ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมจากการลงมือปฏิบัติ และเกิดประสบการณ์ตรงในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานการณ์ที่เป็นจริง เสมือนเป็นครูประจำการซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติวิชาชีพต่อไปในอนาคต (ปุณฺยธรรม เต็มชัย, 2546)

มานะ ทับทิมเมือง (2551, น. 13) ได้กล่าวว่า การฝึกประสบการณ์ คือ กระบวนการจัดประสบการณ์

การเรียนรู้ในทักษะความเป็นครูให้นักศึกษาครูก่อนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษานำความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและประสบการณ์ต่าง ๆ จากมหาวิทยาลัยไปบูรณาการปฏิบัติในสถานศึกษา อันก่อให้เกิดความรู้ความชำนาญตามมาตรฐานวิชาชีพ เมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปแล้วจะสามารถประกอบอาชีพครู ซึ่งเป็นวิชาชีพชั้นสูงได้อย่างเหมาะสม

คุรุสภา (ออนไลน์, 2553) ได้ให้ความหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพครู ว่าเป็นการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีทางการศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คุรุสภากำหนด คือ การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียนและการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

ฉวีวรรณ สุวรรณากา (2554, น.13) ได้ให้ความสำคัญและความหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพว่า หมายถึง การที่นักศึกษาออกไปฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครูในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพ โดยใช้เวลาต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลาหนึ่ง เพื่อเรียนรู้ฝึกฝนและทำความเข้าใจในงานครูจนเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู มี ทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมเพียงพอที่จะประกอบอาชีพครูต่อไปในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพเน้นการฝึกในสถานการณ์จริงโดยจัดทั้งในกิจกรรมการเรียนรู้ตามชุดวิชาต่าง ๆ และชุดวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ปฐมาวดี แถวนาทุม (2558, น. 12-13) กล่าวว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง การนำเอาความรู้ความสามารถทางทฤษฎีและทางปฏิบัติไปใช้จริงในสถานศึกษา ซึ่งนักศึกษาจะได้ฝึกปฏิบัติงานต่าง ๆ ในหน้าที่ครู เช่น การจัดการเรียนการสอน การควบคุมชั้นเรียน การพัฒนาชั้นเรียนเทคนิคการเรียนการสอน เป็นต้น รวมถึงการร่วมกิจกรรมทั้งในและนอกสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นภาระหน้าที่งานที่สถานศึกษาได้มอบหมายให้กิจกรรมที่ต้องร่วมกับชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์โดยตรงทำให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีในการประกอบวิชาชีพครู และเป็นครูที่มีคุณภาพและสามารถปฏิบัติตัวได้อย่างเหมาะสม

จากความหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความสำคัญยิ่งในการเตรียมนักศึกษาครูไปสู่อาชีพครู และจัดเป็นกิจกรรมสำคัญที่จะให้ประสบการณ์ตรงแก่นักศึกษาฝึกหัดครู ทำให้นักศึกษาได้มีโอกาสออกท

คลองปฏิบัติงานในหน้าที่ครูอย่างแท้จริง ได้นำความรู้ทางภาคทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ให้ถูกต้อง และก่อให้เกิดประโยชน์ในการสอน รวมไปถึงการมีทัศนคติที่ดีในอาชีพครูต่อไปในอนาคตด้วย

2.2 วัตถุประสงค์ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

กรมการฝึกหัดครู (2529, น. 6) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้ ดังนี้

1. เพื่อเสริมสร้างให้นักศึกษาครูมีคุณลักษณะที่ดีของครู และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง
2. เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาครูได้เรียนรู้งานในหน้าที่ครูตามหลักสูตรที่สอนได้แจ่มแจ้งกว้างขวาง จากการฝึกปฏิบัติงานในสถานการณจริงให้มากที่สุด
3. เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาครูได้เรียนรู้ทฤษฎีและปฏิบัติให้สอดคล้องกันจนสามารถนำไปปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูได้เหมาะสมและบังเกิดผลดี
4. เพื่อเสริมสร้างให้นักศึกษาครูมีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาชุมชนและเรียนรู้งานในการพัฒนาชุมชน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2521, น. 7-8) ได้กำหนดความมุ่งหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้ เพื่อเปิดโอกาสให้นิสิตฝึกสอนได้รับประสบการณ์ ดังนี้

1. ให้ประสบการณ์ตรงกับนักเรียน
2. ได้ศึกษาการจัดและบริหารโรงเรียนอย่างใกล้ชิด
3. ได้เห็นปัญหาที่แท้จริงของนักเรียน และคิดค้นหาวิธีแก้ไขปัญหาคอเฉพาะหน้าเป็นรายๆ ไป
4. ได้ทดลองปฏิบัติตามทฤษฎีที่ได้รับมาและรู้จักยืดหยุ่นบ้าง โดยอาศัยปัญหาที่เกิดขึ้น และความจริงที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนเป็นรากฐาน
5. ปรับตัวให้เข้ากับสังคมในฐานะเป็นครู
6. ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนิสิตฝึกสอน ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในสถาบันฝึกสอน
7. เผยแพร่เกียรติคุณ และชื่อเสียงสถาบันการศึกษาและนิสิตเอง โดยยึดมั่นในการทำความดีในด้านการปฏิบัติงาน และการปรับตัวให้เข้ากับครูอาจารย์และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในโรงเรียน
8. ดำเนินงานภายใต้ระเบียบข้าราชการครู และการนิเทศของสถาบันฝึกสอน และทางคณะครุศาสตร์

9. ส่งเสริมความเจริญงอกงามบางส่วนของตนเอง เพราะในการช่วยเหลือให้ผู้อื่นเจริญเติบโตนั้นนิสัยมีโอกาสร่วมงานได้มาก

10. แสดงความเป็นผู้นำในชั้นที่สอน โดยการทำหน้าที่เป็นครูของนักเรียน ขณะเดียวกันก็ได้แสดงความเป็นผู้ร่วมงานที่ดี โดยช่วยเหลือเพื่อนนิสิตและอาจารย์ช่วยฝึกสอนทำหน้าที่สอนนักเรียน

11. ได้ศึกษาความเข้มแข็งและความอ่อนแอในเรื่องบุคลิกภาพของตนเอง และเพื่อนนิสิตด้วยกัน โดยความสัมพันธ์กับนักเรียนที่ฝึกสอน

12. ได้ฝึกตัวเองให้ปฏิบัติงานสม่ำเสมอ โดยมีการเตรียมงานและรู้จักแบ่งเวลาทำงานให้เหมาะสม

เอ็ดเวิร์ด เอ. ปีเรส (Edward A. Pires, 1969, p. 8-9) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากการที่องค์การยูเนสโกได้จัดให้สถาบันฝึกหัดครูภาคพื้นเอเชีย มหาวิทยาลัยแห่งฟิลิปปินส์ ได้ทำการสำรวจแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการฝึกหัดครูประถมศึกษาในทวีปเอเชีย ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สรุปวัตถุประสงค์ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ 6 ประการ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาความสามารถของครูฝึกสอนในการที่จะนำเอาทฤษฎีต่าง ๆ ทั้งหมดที่เรียนมาปฏิบัติ

2. เพื่อพัฒนาให้ครูฝึกสอนมีความเข้าใจที่ดีและสมบูรณ์เกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก

3. เพื่อพัฒนาให้ครูฝึกสอนมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดกว้างขวางและมีความคิดริเริ่มในการทำงาน

4. เพื่อพัฒนาให้ครูฝึกสอนเข้าใจบทบาทที่แท้จริงของครูเมื่อออกไปปฏิบัติงาน โดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ของการเป็นครูฝึกสอน

5. เพื่อพัฒนาให้ครูฝึกสอนเข้าใจถึงภาระหน้าที่ของครูที่จะต้องปฏิบัติ โดยให้มีโอกาสคุ้นเคยกับสภาพที่เป็นจริง

6. เพื่อพัฒนาครูฝึกสอนในเรื่องทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพและการสร้างมนุษยสัมพันธ์ซึ่งจะช่วยให้สามารถทำงานร่วมกับนักเรียน เพื่อนร่วมงานและประชาชนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิทยาลัยครูลำปาง (ม.ป.ป.: 3) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกประสบการณ์ทั้ง 4 ขั้นตอนไว้ว่า

1. เพื่อให้นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

2. เพื่อให้สามารถปรับตัวและร่วมปฏิบัติงานกับผู้อื่นได้
3. เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและปฏิบัติงานในหน้าที่ครูได้
4. เพื่อให้มีความสามารถในการพัฒนาตนในการเป็นผู้นำพัฒนางานและชุมชน

แซม พี. วิกกินซ์ (Sam P. Wiggins, 1957, น. 4-5) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการฝึกประสบการณ์ไว้ 2 ประการคือ

1. เพื่อช่วยสร้างให้นักศึกษาฝึกสอนได้เป็นครูที่มีทักษะและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
2. เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาฝึกสอนสำรวจตนเองและตัดสินใจว่าเหมาะสมที่จะประกอบอาชีพครูต่อไปหรือไม่

สรุปได้ว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญ และมีความหมายต่อนักศึกษาวิชาชีพครูในอันที่จะได้มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถในการฝึกประสบการณ์ให้สอดคล้องและเป็นไปตามขั้นตอนตามที่สถาบันผลิตครูกำหนด ในการจัดการฝึกสอนหรือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนั้น สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ การกำหนดความมุ่งหมายให้ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้บรรลุถึงเป้าหมายที่แท้จริง สำหรับความมุ่งหมายของการฝึกสอนนั้น มีดังนี้ หน่วยงานนิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (2521, น. 1-2) กำหนดความมุ่งหมายของการฝึกสอนไว้ว่า

1. เพื่อให้นักศึกษาได้นำสิ่งที่เรียนในวิชาการศึกษา จิตวิทยาและวิธีสอนไปทดลองปฏิบัติ เป็นการประสานระหว่างทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นักศึกษาอาจปรับปรุงแก้ไขทฤษฎีที่ได้ศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงได้
2. เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสทดลองสอนภายใต้การนิเทศ
3. เพื่อให้นักศึกษาได้มีชีวิตในห้องเรียนและโรงเรียนจริงๆ คำนึงกับบรรยากาศเข้าใจในหน้าที่ของครู คำนึงกับนักเรียน ศึกษาและใช้วัสดุอุปกรณ์จากแหล่งต่าง ๆ มีความรู้เกี่ยวกับโรงเรียนและชุมชนที่ไปทำการสอน
4. เพื่อให้นักศึกษาได้ประเมินตนเองว่ามีความเหมาะสมในการเป็นครูหรือไม่เพียงใด ซึ่งจะประเมินในด้านบุคลิกภาพ ความรักเด็ก ความต้องการของเด็ก ความภูมิใจในอาชีพ ความตั้งใจจะส่งเสริมอาชีพให้ก้าวหน้าเป็นที่ยกย่องนับถือของบุคคลทั่วไป นอกจากนั้นยังเปิดโอกาสให้สร้างบุคลิกภาพของครูให้แก่ตนเองด้วย

จอห์น ดับเบิลยู เดเวอร์ (John W. Dever, 1970, p. 6-9) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการฝึกสอนไว้ว่า

1. ให้นักศึกษาฝึกสอนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างและการจัดระบบการศึกษา
2. ให้นักศึกษาได้ปรับปรุงบุคลิกภาพให้เหมาะสมกับการที่จะเป็นครูที่ดีในอนาคต
3. ให้นักศึกษาได้ฝึกการกำหนดวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ไปทดลองใช้
4. ให้นักศึกษามีความสามารถในการเลือกใช้อุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับบทเรียน
5. ให้นักศึกษามีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น
6. ให้นักศึกษาได้ฝึกใช้เทคนิคการวัดผลและประเมินผล

เอ็ดเวิร์ด เอ. ปีเรส (Edward A. Pires, 1969, p. 8-9) ได้ทำการสำรวจแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการฝึกหัดครูประถมศึกษานในเอเชีย รวม 16 ประเทศ สรุปผลการศึกษามุ่งหมายของการฝึกสอนได้ 5 ประการ คือ

1. เพื่อพัฒนาความสามารถของครูฝึกสอนในการที่จะนำเอาทฤษฎีต่าง ๆ ทั้งหมดที่เรียนมาปฏิบัติ
2. เพื่อพัฒนาให้ครูฝึกสอนมีความเข้าใจที่ดีและสมบูรณ์เกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก
3. เพื่อพัฒนาให้ครูฝึกสอนมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดกว้างขวางและมีความคิดริเริ่มในการทำงาน
4. เพื่อพัฒนาให้ครูฝึกสอนเข้าใจศึกษาบทบาทหน้าที่แท้จริงของครู เมื่อออกไปปฏิบัติงานโดยเรียนรู้จากประสบการณ์ของการเป็นครูฝึกสอน
5. เพื่อพัฒนาให้ครูฝึกสอนเข้าใจถึงภาระและหน้าที่ของครูที่ต้องปฏิบัติโดยให้มีโอกาสคุ้นเคยกับสภาพที่เป็นจริงและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาครูฝึกสอนในเรื่องทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งจะทำให้สามารถทำงานร่วมกับนักเรียน เพื่อนร่วมงาน และประชาชนได้ดี

สรุปแล้วจากจุดประสงค์และจุดมุ่งหมายของการฝึกสอนที่ได้เสนอมานี้จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกันคือ มีความต้องการให้นักศึกษาฝึกสอนนำเอาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่ผลิตครู นำมาใช้ทดลองปฏิบัติจริงในโรงเรียน

นอกจากนี้ก็เพื่อให้นักศึกษาฝึกสอนได้สำรวจบุคลิกภาพของตน ตลอดจนเจตคติในการเป็นครู เพื่อที่จะนำมาแก้ไขข้อบกพร่องให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านมนุษยสัมพันธ์ รู้จักการปรับตัวให้เข้ากับระบบโรงเรียนและบุคลากรต่าง ๆ ในโรงเรียน รู้จักการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ได้

วิทยาลัยการฝึกหัดครู (2562, น. 2) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 3 ข้อ ดังนี้คือ

1. เพื่อให้นิสิตได้ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามเกณฑ์และเงื่อนไขที่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภากำหนดในการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู
2. เพื่อให้นิสิตได้ฝึกประสบการณ์อื่น ๆ ที่เป็นภาระงานของครูในโรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (ฝึกสอน) ตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู
3. เพื่อให้นิสิตได้พัฒนาบุคลิกภาพ ค่านิยม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู

มาตรฐานประสบการณ์ของครู วิทยาลัยการฝึกหัดครูได้กล่าวไว้ว่า

สาระการฝึกทักษะ และสมรรถนะของครู

1. สาระการฝึกทักษะ

- 1) การบูรณาการความรู้ทั้งหมดมาใช้ในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา
- 2) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 3) การจัดกระบวนการเรียนรู้
- 4) การเลือกใช้การผลิตสื่อและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้
- 5) การใช้เทคนิคและยุทธวิธีในการจัดการเรียนรู้
- 6) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
- 7) การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน
- 8) การนำผลการประเมินมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพ

ผู้เรียน

- 9) การบันทึกและรายงานผลการจัดการเรียนรู้
- 10) การสัมมนาทางการศึกษา

2. สมรรถนะของครู

- 1) สามารถจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ
- 2) สามารถประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับ

ศักยภาพของผู้เรียน

- 3) สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

4) สามารถจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน

บทบาทหน้าที่ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

บทบาทหน้าที่ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนคร ได้ กำหนดบทบาทหน้าที่ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้ ดังนี้

1. รับการปฐมนิเทศหรืออบรมก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากมหาวิทยาลัย และ รับหนังสือส่งตัวออกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา
2. ศึกษารายละเอียดคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา
3. พบผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา แนะนำตัวและรับการปฐมนิเทศ จากผู้บริหารโรงเรียน โดยให้นักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนโรงเรียนเดียวกัน ไปรายงานตัวพร้อมกันเป็นกลุ่ม
4. พบครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รับมอบหมายงานต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติ ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้แก่
 - 4.1 ปฏิบัติการสอนในรายวิชาที่ตรงตามสาขาวิชาเอก สัปดาห์ละ 8 – 10 ชั่วโมง
 - 4.2 จัดทำกำหนดการสอน แผนการสอนระยะยาวตลอดภาคเรียน เพื่อแบ่งเนื้อหาที่ สอนให้สัมพันธ์กับเวลาที่สอน
 - 4.3 ทำแผนการจัดประสบการณ์/แผนการจัดการเรียนรู้ตามรายวิชาที่สอน โดยทำล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์ และส่งให้ครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตรวจ ก่อนนำไปใช้สอน
 - 4.4 ผลิตสื่อการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมการเรียนรู้ หรือนำเทคนิควิธีการมาใช้ปฏิบัติการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
 - 4.5 ปฏิบัติงานในหน้าที่ครูต่าง ๆ เช่น งานในหน้าที่ครูประจำชั้น หรือครูที่ปรึกษา งานธุรการชั้นเรียน จัดป้ายนิเทศในห้องเรียน จัดห้องเรียน ทำบัญชีเรียกชื่อ สมุดประจำชั้น ฯลฯ
 - 4.6 ทำโครงการพัฒนาโรงเรียน ให้ดำเนินการร่วมกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์ วิชาชีพร่วมกับสาขาวิชาอื่น ๆ ที่ฝึกปฏิบัติการสอนในโรงเรียนเดียวกัน โดยผ่านความเห็นชอบจากผู้บริหารโรงเรียน

4.7 ทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอน

4.8 ทำบันทึกประจำวัน โดยบันทึกงานที่ปฏิบัติทุกวันและให้ครูพี่เลี้ยง นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูลงนามรับรอง

4.9 ปฏิบัติงานสนับสนุนการสอนตามที่โรงเรียนมอบหมาย ได้แก่ งาน วิชาการ งานบริหารงานบุคคล งานบริหารทั่วไป และงานบริหารงบประมาณ ภาคการศึกษาไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมง

4.10 ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนหรือชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

5. ประชุมร่วมกันระหว่างนักศึกษาในแต่ละโรงเรียนหรือสถานศึกษา เพื่อจัดทำโครงการ ปรัชญาหรือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

6. ปฏิบัติตามระเบียบและแนวปฏิบัติของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โรงเรียน หรือ สถานศึกษา

7. เข้าร่วมกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครกำหนด ได้แก่ การอบรมก่อน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การสัมมนาระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และการ สัมมนาหลังการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.3 ความสำคัญของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง สมควรดำเนินการ ให้ได้ผลอย่างจริงจังเพื่อให้ได้มาซึ่งครูที่ดี มีความรู้ความชำนาญในกลวิธีสอนเหมาะสมสำหรับให้ การอบรมสั่งสอนเยาวชนต่อไปภายหน้า

นักวิชาการ นักวิจัยของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องในระดับชาติที่มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตครู ต่างให้ความหมาย และเสนอมุมมองของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพไว้หลากหลายประการ ซึ่งมีความเหมือนใกล้เคียง หรือต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในแต่ละบริบทสังคมและนโยบายของรัฐ เมื่อศึกษาโดยภาพรวมจะพบว่าที่สุดแล้วทุกส่วนต้องการครู ที่มีคุณภาพให้กับสังคมในอนาคต นักวิชาการ และสถาบันผลิตครูทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ ผู้วิจัยได้ศึกษามีสาระโดยสรุปได้ดังนี้

วิจิตร ศรีสอ้าน อ้างอิงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมวิธีราช (2549, น. 6) กล่าวว่า ว่าการฝึกหัดครู เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างครูให้สามารถปฏิบัติตน และทำหน้าที่เป็นผู้ก่อให้เกิดการ เรียนและพัฒนาการโดยรอบด้านขึ้นในตัวผู้เรียน เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมในระดับวิญญาณจะ

พึงปฏิบัติได้ และมีลักษณะที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยและระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

นิคม ดังคะพิภพ (2543, น. 36) กล่าวว่า กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคสนาม เป็นกระบวนการเชิงระบบการจัดเตรียมและการวางแผน ภารกิจ หรือกิจกรรมที่จะให้นักศึกษาครูได้ฝึกปฏิบัติตามระยะเวลาจากการเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าส่วนประกอบของระบบใหญ่อื่น ๆ โดยจัดการฝึกเพื่อให้ได้ประสบการณ์จากง่ายไปสู่ประสบการณ์ที่ซับซ้อนมากขึ้นเป็นลำดับ และเป็นพื้นฐานซึ่งกันและกันเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง

พชนีย์ อรินยะศักดิ์ (2530) ได้ให้ความหมายและอธิบายเกี่ยวกับการฝึกสอนสรุปได้ว่า การฝึกสอน คือ ขบวนการที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่จุดหมายปลายทาง ได้แก่ ให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น เพราะการฝึกสอน คือ ช่วงเวลาที่ทฤษฎีกับการปฏิบัติมาบรรจบและประสานกัน ทักษะการสอนต่าง ๆ จะได้รับการพัฒนา ส่งเสริมและเพิ่มพูนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การฝึกสอนถือว่าเป็นห้องทดลองประสบการณ์ใช้การปฏิบัติจริง ในสถานที่จริง โดยการฝึกสอนเป็นกระบวนการสร้างเสริมสมรรถภาพของความเป็นครูชั้นอาชีพให้กับผู้เรียนซึ่งประกอบด้วยขอบข่ายกว้าง ๆ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความรู้ของผู้เรียนที่ปรากฏอยู่ 2) ภารกิจการกระทำเพื่ออาชีพครูที่ปรากฏอยู่ 3) กรรรมสิทธิ์ทั้งหมดที่นักเรียนพึงจะได้รับต่อไปจากนักศึกษาครู (หรือครู) ซึ่งฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพของแต่ละสถาบันเป็นผู้มีความสำคัญยิ่งในการจะทำให้ผู้เรียนเกิดสมรรถภาพทั้ง 3 ระดับขึ้นมาได้

สุนน อมรวิวัฒน์ (2541) การส่งนักศึกษาครูออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นการเตรียมนักศึกษาให้มีความพร้อมที่จะออกไปประกอบอาชีพที่แท้จริง ได้รู้จักเด็ก ได้ทำงานร่วมกับครูและบุคคลอื่น ๆ ได้มีโอกาสเป็นผู้นำซึ่งช่วยให้นักศึกษาได้ปรับปรุงตนเองในทุก ๆ ด้าน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ดีได้หมายความว่า การจัดสภาพห้องเรียนที่ครูหรรษาสะดวกสบาย มิได้หมายถึง ความพร้อมทางวัตถุ เทคโนโลยี และการบริการอันเลิศ หากหมายถึง โอกาสที่นักศึกษาครูจะได้รับการฝึกฝนอย่างหลากหลาย ได้เรียนรู้แบบอย่างที่ดี ค้นคว้าแก้ปัญหาที่ท้าทาย รู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนทุกฝ่ายในองค์กร เกิดความรู้สึกที่ดี ภาคภูมิใจในสถานภาพของวิชาชีพครู

ไพฑูย์ สีนลารัตน์ (2538) การสร้างครูดีให้แก่สังคม สถาบันฝึกหัดครูควรให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนซึ่งควรพิจารณาในหัวเรื่องสำคัญ ได้แก่ วิชาชีพพื้นฐานทั่วไป เนื้อหาวิชาชีพครู วิชาเตรียมประสบการณ์ และวิชาฝึกสอน ในการเตรียมประสบการณ์ควรเริ่มจากการทำความเข้าใจเชิงความรู้ก่อน เป็นความรู้ที่เหมาะสมกับงาน จากนั้นจึงจัดให้มีประสบการณ์

ทั้งสถานการณ์จำลอง และประสบการณ์ตรงจากสถานศึกษา สังเกต มีส่วนร่วมในโรงเรียนภายใต้ การดูแลแนะนำของอาจารย์โดยเน้นความเข้าใจพื้นฐาน และวิธีการที่จะพัฒนาต่อไปในอนาคต เป็นสำคัญ รวมถึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในแต่ละองค์กร ฉะนั้นการฝึกสอน หรือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพจึงถือเป็นงานสำคัญ จุดเน้นจะต้องอยู่ที่การทดลอง ทดสอบและ ประเมินตนเองว่าคิดอย่างไร รู้สึกอย่างไร ทำได้เพียงใด มองเห็นและเข้าใจแนวทางที่จะพัฒนา ตนเอง

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (ม.ป.ป. อ้างอิงใน ศิริพร หงษ์พันธ์, 2540, น. 5) กล่าวไว้ว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเสมือนเป็นหัวใจของหลักสูตรครู ศาสตร์บัณฑิต ซึ่งมีจุดมุ่งหมายทั่วไป คือเป็นการนำเอาความรู้ ความสามารถ ทั้งที่เป็นด้านเนื้อหา วิชาการ ด้านเทคนิควิธี และด้านคุณลักษณะไปปฏิบัติในสถานการณ์จริงให้ได้ และกระบวนการ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพจะช่วยให้ได้ครูที่ดีมีคุณภาพ และจิตวิญญาณของความเป็นครูขึ้นมาได้

อารี โสติพันธ์ (2540) ให้ความเห็นว่าการฝึกสอนมีความสำคัญต่อผู้ที่จบออกไป ประกอบอาชีพครูเพราะว่าการฝึกสอนเป็นการเข้าห้องปฏิบัติการทำงานด้วยประสบการณ์ นักศึกษาจะได้มีโอกาสนำสิ่งที่ตนได้ศึกษาภาคทฤษฎีไปทดลองใช้กับสถานการณ์จริงและมีโอกาส ได้เรียนรู้ภารกิจที่แท้จริงของครู

สุรวีร์ เพียรเพชรเลิศ (2553, น.32) สรุปว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็น กระบวนการสำคัญของการผลิตครูในการเชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติของนิสิต/นักศึกษาครูในการ ฝึกภาคสนาม เพื่อรับประสบการณ์ตรงที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์วิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพย่อม หมายความว่าความสำเร็จของการผลิตครูด้วย

ประมุข กอปรสิริพัฒน์ (2549) กล่าวว่า กระบวนการหนึ่งของการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู คือ การสะท้อนของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อันจะนำไปสู่การพัฒนา ทางปัญญาเพื่อให้ผู้เรียน หรือนิสิตนักศึกษาครูได้สร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ

รุ่งทิพา จักรกร (2529, น. 1) กล่าวถึงความสำคัญของการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูไว้ ดังนี้

1. เสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของครูและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพให้แก่ผู้เรียนครู อย่างต่อเนื่อง
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนวิชาชีพครูตามหลักสูตรได้อย่างกระจ่างและ กว้างขวางจากการฝึกปฏิบัติ และเรียนรู้ประสบการณ์จากสถานการณ์จริงในรูปแบบต่าง ๆ

3. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทฤษฎีและปฏิบัติได้สอดคล้องควบคู่กันไปอย่างต่อเนื่อง และสามารถนำไปปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนได้อย่างเหมาะสมและก่อให้เกิดผลดี

4. ผู้เรียนได้เรียนรู้ตนเอง ตลอดจนเพิ่มทุนประสิทธิภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

5. เสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาชุมชนและเรียนรู้การปฏิบัติงานในหน้าที่เพื่อสนองต่อการพัฒนาชุมชน

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548) ได้พิจารณาแล้วว่า วิชาชีพทางการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งมีลักษณะสำคัญ คือ

1. ผู้ประกอบวิชาชีพต้องประกอบวิชาชีพด้วยวิธีการแห่งปัญญา (Intellectual Method)
2. ผู้ประกอบวิชาชีพได้รับการศึกษาอบรมมาอย่างเพียงพอ (Long Period of Training)
3. ผู้ประกอบวิชาชีพมีอิสระในการใช้วิชาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพ (Professional Autonomy)
4. ผู้ประกอบวิชาชีพมีจรรยาบรรณของวิชาชีพ (Professional Ethics)
5. มีสถาบันวิชาชีพ (Professional Institution) หรือองค์กรวิชาชีพ (Professional Organization) เป็นแหล่งกลางในการสร้างสรรค์จรรยาบรรณวิชาชีพ

สถาบัน National Institute of Education (NIE) ประเทศสิงคโปร์ได้กล่าวถึงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ไว้ว่า "Practicum plays a major role in helping student teacher bridge the theory and practice gap and develop their personal teaching" แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า "การฝึกประสบการณ์มีหน้าที่สำคัญเหมือนสะพานที่จะช่วยให้บัณฑิตครูนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ และการฝึกปฏิบัติเป็นการเติมช่องว่างเพื่อพัฒนาสู่วิชาชีพด้านการสอน" (The National Institute of Education, 2009)

ยูเนสโก (2003) ได้จัดทำรายงานเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครู โดยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยจากทั่วโลกเพื่อนำเสนอกรอบแนวทางของการพัฒนาวิชาชีพครูซึ่งไม่ได้เน้นให้ใช้เฉพาะกับประเทศหนึ่งประเทศใด แต่จัดทำขึ้นมาเนื่องจากความตระหนักของการเปลี่ยนแปลงและความสำคัญของวิชาชีพครู ซึ่งตอนหนึ่งกล่าวไว้สรุปได้ว่า การพัฒนาวิชาชีพเป็นกระบวนการตลอดชีวิต โดยเริ่มจากการเตรียมความพร้อม หรือที่เรารู้จักกันว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หรือการฝึกอบรมจะใช้คำใดก็ตามที่จะอยู่ในรูปแบบใดนั้นที่สำคัญจะต้อง

ส่งเสริมนิสิตก่อนเข้าสู่วิชาชีพ และให้การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ฉะนั้น จึงควรมีการปรับปรุงให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้วย สารที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ยูเนสโกได้เสนอคุณลักษณะของการพัฒนาวิชาชีพไว้ ดังนี้

1. เป็นการพัฒนาที่มุ่งให้ผู้เรียนตามแนวคิด constructivism มากกว่าจะเป็นแบบ transmission-oriented mode และคิดว่าผู้เรียนเป็น active learners ซึ่งต้องจัดประสบการณ์ด้านการสอน การประเมิน การสังเกต และการสะท้อนสิ่งที่เรียนรู้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกี่ยวโยงไปกับประสบการณ์เดิมไปสู่ประสบการณ์ใหม่

2. เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้ในแต่ละช่วงเวลา อาจเรียกว่าชุดประสบการณ์ ซึ่งจะเป็นสิ่งที่มีประสิทธิภาพในการที่จะให้นิสิตได้รับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นได้โดยตรง ที่เรียกว่า "indispensable catalyst of the change process"

3. เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในบริบทเฉพาะ นั่น คือโรงเรียน เพราะเป็นรูปแบบที่ดีที่สุด มีประสิทธิภาพที่สุดเนื่องจากผู้เรียนจะได้เห็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงในโรงเรียน บทบาทหน้าที่ของครู และนักเรียน ซึ่งโรงเรียนถือว่าเป็นชุมชนของการเรียนรู้ ชุมชนวิชาชีพ ชุมชนของความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

วิเศษ ชินวงศ์ (2550) ได้เสนอกระบวนการทัศน์ใหม่ ของการผลิตครูไว้ตอนหนึ่งว่า การที่จะสร้างและเตรียมประชาชนให้มีคุณภาพและมีศักยภาพสูงไปแข่งขันกับนานาชาติต้องอาศัยกระบวนการจัดการศึกษาให้เข้มแข็งและมีคุณภาพและที่สำคัญยิ่งกว่านั้น คือ การเตรียมการและมีกระบวนการในการผลิตครูที่มีคุณภาพ เพื่อให้ได้ครูที่มีความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งครูจะเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับการศึกษา เป็นหัวใจและวิญญาณของระบบการศึกษาที่จะเป็นตัวชี้วัดว่าระดับคุณภาพการศึกษาจะเป็นไปในทิศทางใด

จากความหมาย และความสำคัญของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพพอสรุปได้ว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (ฝึกสอน) ถือเป็นหัวใจสำคัญของสถาบันผลิตครู และหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ของสถาบันผลิตครูต้องตระหนักในบทบาทหน้าที่เพื่อจะได้ครูที่มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะความเป็นครูที่ดี มีคุณภาพออกมาทำหน้าที่พัฒนาคนให้กับสังคม เพราะการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนิสิตเป็นโอกาสของการนำความรู้ความสามารถ เทคนิควิธีไปใช้ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในบริบทของโรงเรียนจริง เพื่อส่งเสริมให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพเกิดทักษะ พัฒนาตนเองสู่วิชาชีพครูได้อย่างดีมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ พลสัณห์ โพธิ์ศรีทอง (2553) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการผลิตครูและพัฒนาครูใน กคศ. และ ศธ. ที่กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาและผลิตครูพันธุ์ใหม่ คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติจริงจน

เป็นประสบการณ์ (experiential learning) การดำเนินการในสภาพที่เป็นจริง เวลาจริง (engagement authentic setting) และการดำเนินการภายใต้ความร่วมมือร่วมแรงใจอย่างสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การผลิตครูเพื่อให้ได้ครูที่ดีมีคุณภาพและมีวิญญาณของความเป็นครูนั้น นอกจากความรู้ ภาคทฤษฎีที่ได้จากการเรียนในรายวิชาต่าง ๆ จำเป็นต้องมีการฝึกปฏิบัติจนเกิดทักษะในการสอนในวิชาเฉพาะ เรียนรู้ที่จะใช้สื่อและเทคนิควิธีการสอน แบบใหม่ ๆ เพื่อเผยแพร่ให้กับโรงเรียน รวมถึงการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในโรงเรียน ทั้งกับ ผู้บริหาร อาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์อื่น ๆ ในโรงเรียน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนักเรียน จนเกิดความ มั่นใจในการทำงาน อันจะนำไปสู่การเกิดความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูอย่างแท้จริง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับความสำคัญของการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูโดยส่วนใหญ่ นักการศึกษาได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า ความสำคัญของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งที่นักศึกษาจะได้มีโอกาสในการนำเอาความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้ทดลองศึกษาค้นคว้าหาข้อเท็จจริงและฝึกทักษะต่าง ๆ เป็นการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความเป็นครูที่ดีในอนาคตที่นักศึกษาจะได้เรียนรู้และพัฒนาการเรียนการสอน และงานในหน้าที่ครูอย่างเข้มข้นและเป็นรูปธรรม นำความรู้และทฤษฎีไปประยุกต์ใช้สร้างองค์ความรู้ทางการศึกษา เพื่อสร้างสรรค์และแก้ปัญหาในกระบวนการทำงาน โดยมีครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศ และผู้บริหารสถานศึกษา เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ และความช่วยเหลือ

2.4 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หรือการฝึกสอนมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

นพพร พานิชสุข (2522, น.7) ได้ให้ความหมายของการฝึกสอนไว้ว่า การฝึกสอน คือ ประสบการณ์ตรงที่มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยจัดให้นักศึกษาได้มีโอกาสเข้าไปสัมผัสกับ นักเรียน โรงเรียน คณะอาจารย์ ตลอดจนบุคลากรในโรงเรียน ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ตลอดจนรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเองในอันที่จะเกิดทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครูต่อไปในอนาคต

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2521, น. 1) ได้กล่าวถึงความหมายของประสบการณ์วิชาชีพไว้ว่า เป็นคำที่คณะครุศาสตร์เริ่มใช้มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2518 ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Professional Experience" เป็นคำที่มีความหมายค่อนข้างกว้าง กล่าวคือ เป็นประสบการณ์ทั้งมวลที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับนักเรียน นักศึกษา และบุคคลในระดับหรือกลุ่มต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน รวมถึงการได้รับโอกาสให้ทำการสังเกตการ

เรียนการสอน ร่วมมือทำงานฝึกทำการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ อันจะเสริมสร้างให้ผู้ที่จะเป็นครู เกิดการเรียนรู้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดพื้นฐาน ตลอดจนหลักการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อ กระบวนการเรียนการสอน

คณะกรรมการประสานงานฝึกหัดครู (2521, น. 1) ได้ให้ความหมายของการฝึก วิชาชีพครู ดังนี้

1. การสังเกตการณ์ เช่น การสังเกตพัฒนาการของนักเรียน การจัดชั้นเรียน การปกครองชั้นเรียน การจัดกิจกรรมและการสอนวิชาต่าง ๆ
2. การเข้าไปมีส่วนร่วม เช่น การไปช่วยจัดอุปกรณ์การสอน การช่วยปกครอง ชั้นเรียน การช่วยดูแล การช่วยตรวจงานนักเรียน
3. การฝึกสอนและฝึกงาน คือ การรับผิดชอบในการสอน การปกครองชั้นเรียนและการฝึกงานในสาขาวิชาที่เรียนมา

ธีระ สุมิตร (2522, น. 18) ได้กล่าวถึงความหมายของการฝึกสอนไว้ว่า การฝึกสอนหรือวิชาประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ เป็นรายวิชาที่นักศึกษาครูได้มีโอกาสนำเอา ความรู้ความเข้าใจจากหลักและทฤษฎีที่ได้เรียนไปทดลองสอนนักเรียน เป็นช่วงระยะที่นักศึกษา ครูจะได้สำรวจตัวเองว่ามีอะไรที่เหมาะสมต่อการเป็นครูบ้าง มีอะไรเกี่ยวกับตัวนักเรียนและ เกี่ยวกับการสอนที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อความเหมาะสมในการเป็นครู

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2530, น. 1) กล่าวว่า การให้ความรู้ภาคปฏิบัติแก่นักศึกษาครู โดยผ่านกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะทำให้ได้ครูที่ดีมีคุณภาพและมีจิต วิญญาณของความเป็นครู เพราะการสร้างหรือการผลิตครูนั้นจะให้ความรู้ทางทฤษฎีแต่เพียงอย่าง เดียวนั้นไม่เพียงพอ จำเป็นต้องฝึกหัดและฝึกฝนจนสามารถปฏิบัติหน้าที่ครูได้ดี และเกิดความ มั่นใจอันจะนำไปสู่ความศรัทธาในอาชีพจะเป็นประจักษ์ไปสู่ความมีวิญญาณของความเป็นครูที่สุด

สุธาสนี บุญญาพิทักษ์ (2545) กล่าวว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นมว ลประสบการณ์ที่จัดให้กับนิสิตนักศึกษาฝึกสอนในหลักสูตรวิชาชีพครู ได้เรียนรู้นับตั้งแต่เริ่มเข้า ศึกษาจนกระทั่งปีสุดท้าย ซึ่งมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับความรู้และประสบการณ์วิชาชีพที่ มีลำดับขั้นตอนหลากหลาย โดยกิจกรรมที่สำคัญอันเป็นเป้าหมายปลายทางของการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู คือ การฝึกสอนที่เป็นประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานการณ์จริงเหมือน เป็นครูประจำการ เปิดโอกาสให้นิสิต/นักศึกษานำสิ่งที่เรียนรู้เชิงทฤษฎีมาประยุกต์ใช้อย่าง เหมาะสมจากการลงมือปฏิบัติ และเกิดประสบการณ์ตรงในการเป็นครูอันช่วยให้มีประสิทธิผลใน การปฏิบัติวิชาชีพต่อไป

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2554, น. 18-21) กล่าวว่า การศึกษาและการเรียนรู้ในปัจจุบันเป็นการเตรียมความพร้อมสู่การทำงานหรือการเข้าสู่วิชาชีพ เป็นการเรียนรู้ที่ผสมผสานการทำงาน (Work Integrated Learning) หรือการนำประสบการณ์การทำงานมาเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน ระบบการเรียนรู้ที่ผสมผสานการทำงาน จึงมีความจำเป็นต้องถูกวางแผนเป็นอย่างดี ทั้งวัตถุประสงค์ กระบวนการและวิธีการ ประสบการณ์วิชาชีพ และการประเมินผลการเรียนรู้ และพัฒนาต่อยอด การเรียนรู้ผสมผสานการทำงานมีหลากหลายรูปแบบและหนึ่งในนั้น คือ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หรือการฝึกงาน ถือว่าเป็นช่วงที่ผู้เรียนจะเชื่อมโยงความรู้ในตำราและห้องเรียนมาสู่การปฏิบัติในวิชาชีพจริง พร้อมกันนี้ผู้เรียนยังสามารถประยุกต์และพัฒนาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของตนเองได้ เป็นการเตรียมพร้อมสู่การเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่มีความรู้ สอดคล้องกับสถานการณ์จริง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยส่วนใหญ่ นักการศึกษาได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ก็คือ การที่นักศึกษาออกไปฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครูในโรงเรียนจากการนำความรู้ทางด้านทฤษฎีที่ได้ศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่ผลิตครูไปปฏิบัติจริงในโรงเรียนเพื่อร่วมพัฒนาวิชาชีพในด้านการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติตน การร่วมมือกับผู้อื่น โดยใช้เวลาต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลาหนึ่ง เพื่อเรียนรู้ฝึกฝน ทำความเข้าใจในงานครูจนเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู มีความรู้ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมที่จะประกอบอาชีพครูต่อไปในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

2.5.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู นับได้ว่าเป็นหัวใจของการผลิตครู เป็นการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูให้แก่นักศึกษาครู ซึ่งเป็นประสบการณ์ตรงที่สถาบันผลิตครูจัดให้นักศึกษาครูได้ออกฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง เพื่อทำหน้าที่ครูอย่างแท้จริง ได้มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้หลายทัศนะ ดังนี้

อัจฉรา ประไพตระกูล (2522, น. 1) ได้กล่าวไว้ว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นประสบการณ์ทั้งปวงที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับนักเรียนนักศึกษา และบุคคลในระดับหรือกลุ่มต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน รวมถึงได้รับโอกาสในการสังเกตการณ์เรียนการสอน ร่วมมือทำงาน ศึกษาทำการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ อันจะเสริมสร้างให้ผู้ที่จะเป็นครูเกิดการเรียนรู้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดพื้นฐาน ตลอดจนหลักการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน

สมบัติ ศุขสิทธิ์ (2534, น. 94) ได้สรุปความหมายของการจัดประสบการณ์ วิชาชีพครูว่า การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นการจัดให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติเป็นองค์ประกอบ ที่สำคัญของการผลิตครู ซึ่งเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้นำความรู้ทางทฤษฎีไปปฏิบัติจริง และได้ พัฒนาทักษะกระบวนการสอนของตน ตลอดจนได้ฝึกความรับผิดชอบต่อนหน้าที่จะต้องปฏิบัติ

จากความหมายของการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู กล่าวได้ว่า เป็น ประสบการณ์ตรงที่สถาบันผลิตครูจัดให้นักศึกษาครูได้ออกฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง และเป็น การเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ใช้ความรู้ที่ตนได้ศึกษามาแล้วทั้งหมดนำมาใช้ในอันที่จะทดสอบ ความสามารถของตน ไม่เพียงแต่ด้านการสอนเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมภาระงานทั้งหมดของงาน ในหน้าที่ครู เพื่อให้เกิดความพอใจจะเป็นครูให้มากที่สุดและทำหน้าที่ครูอย่างแท้จริง

2.5.2 หลักการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (ม.ป.ป., น. บทนำ) ได้จัด ประสบการณ์วิชาชีพครูตามแนวทางการเสริมสร้างคุณภาพการผลิตครูด้วยกระบวนการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูมุ่งเน้นสมรรถภาพของความเป็นครู 3 ด้าน คือ สมรรถภาพด้านความรู้ สมรรถภาพด้านเทคนิควิธี และสมรรถภาพด้านคุณลักษณะ โดยมีหลักการในการจัดประสบการณ์ วิชาชีพครู ดังนี้

1. มุ่งประสานการเรียนรู้ภาคทฤษฎีให้ควบคู่กับการฝึกปฏิบัติอยู่ตลอดเวลา
2. ฝึกในสถานการณ์จริงให้มากที่สุด
3. ฝึกอย่างต่อเนื่อง ตลอดหลักสูตร
4. มุ่งจัดประสบการณ์วิชาชีพครูหลายลักษณะเพื่อพัฒนาสมรรถภาพของ นักศึกษาครูให้ครบถ้วนสมบูรณ์มากที่สุด
5. มุ่งประสานงานระหว่างหน่วยงานผลิตครูและหน่วยงานผู้ใช้ครูให้ร่วมมือ กันกับฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้ได้ครูใหม่ที่มีคุณภาพ

2.5.3 การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันผลิตครู

จากการศึกษากระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันผลิตครู ที่ได้ ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน พอสรุปได้ ดังนี้

1. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มี หน่วยงานที่รับผิดชอบคือ ฝ่ายวิชาการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ร่วมกับโปรแกรมวิชาที่นิสิต สังเกต ก่อนที่นิสิตจะออกฝึกประสบการณ์นิสิตจะต้องส่งแบบสำรวจคุณสมบัติฝึกประสบการณ์ วิชาชีพ โดยผ่านความเห็นชอบจาก หัวหน้าโปรแกรมวิชา รองคณบดีฝ่ายวิชาการและฝ่ายฝึก ประสบการณ์วิชาชีพตามลำดับ ก่อนส่งแบบสำรวจไปยังฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพื่อ

ดำเนินการต่อ นอกจากนิสิตจะลงทะเบียนครบตามโครงสร้างของโปรแกรมวิชาที่กำหนดแล้ว นอกจากนี้ นิสิตจะต้องเข้าร่วมโครงการกิจกรรมที่จัดสำหรับนิสิตก่อนออกฝึกประสบการณ์ ดังนี้

นิสิตชั้นปีที่ 1 เข้าร่วมโครงการส่งเสริมความเป็นครู "วิสัยทัศน์วิชาชีพครู" นิสิตชั้นปีที่ 2 เข้าร่วมโครงการส่งเสริมความเป็นครู "จิตสำนึกสู่การปฏิบัติ" นิสิตชั้นปีที่ 3 เข้าร่วมโครงการส่งเสริมความเป็นครู "ความเป็นครูสู่การปฏิบัติ" นิสิตชั้นปีที่ 4 เข้าร่วมโครงการส่งเสริมความเป็นครู "สัมผัสชีวิตครูต้นแบบ" นิสิตจะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในชั้นปีที่ 5 เป็นระยะเวลา 1 ปี (2 ภาคเรียน) สำหรับสถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพคณะกรรมการฝ่ายฝึกประสบการณ์เป็นผู้กลั่นกรองและแจ้งผลกลับไปยังโปรแกรมวิชาที่นิสิตสังกัด ในส่วนของการประเมินหลังเสร็จสิ้นกระบวนการฝึกประสบการณ์ การประเมินร่วมกันของครูพี่เลี้ยง ประเมิน 2 ครั้ง/เดือน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ/หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ประเมิน 1 ครั้ง/เดือน และอาจารย์นิเทศก์ประเมิน 1 ครั้ง/เดือน อัตราส่วนการประเมิน (100) ครูพี่เลี้ยง : 40 ผู้บริหาร : 10 อาจารย์นิเทศก์ : 50

2. คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้จัดตั้งโรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขึ้นเพื่อเป็นแหล่งปฏิบัติการวิจัยในการทดลองสอนของนิสิตคณะครูศาสตร์ ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และมีศูนย์ประสบการณ์วิชาชีพทางการศึกษาคณะครูศาสตร์ เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบการดำเนินงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้กับนิสิตนักศึกษา ภายใต้การกำกับดูแลของรองคณบดีฝ่ายวิชาการหลักสูตรและการสอน ก่อนที่นิสิตออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตต้องลงเรียนรายวิชาวิทยาการการสอน (ตามวิชาเอก) และ นวัตกรรม การศึกษา/ทักษะการสอน (ตามวิชาเอก) ซึ่งเป็นรายวิชาสำหรับนิสิตชั้นปีที่ 3 นอกจากนี้ นิสิตได้รับการเตรียมความพร้อมผ่านการเข้าร่วมกิจการเสริมประสบการณ์วิชาชีพครู ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 เช่น กิจกรรมพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู/คุณลักษณะความเป็นผู้นำ บุคลิกภาพและมารยาทครู เป็นต้น การดำเนินการจัดประสบการณ์วิชาชีพ ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษามี 2 แนวทาง คือ แนวทางที่ 1 ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ในระดับชั้นปีที่ 4 (ภาคปลาย) และระดับชั้นปีที่ 5 (ภาคต้น) หรือแนวทางที่ 2 ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในระดับชั้นปีที่ 5 (ภาคเรียนต้นและปลาย) สถานที่ที่นิสิตออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครั้งที่ 1 และ 2 ต้องไม่ซ้ำกับสถานศึกษาเดิม การประเมินผลมีการประเมิน 3 ครั้ง ต่อ 1 ภาคเรียน ประเมินโดยอาจารย์พี่เลี้ยง โดยศูนย์ประสบการณ์วิชาชีพจะส่งผลการประเมินให้อาจารย์นิเทศก์ได้ทราบผลทุกครั้ง เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาให้คะแนนในแบบประเมินพฤติกรรมทั่วไป

3. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำหนดให้นิสิตปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสาธิต มศว. เป็นเวลา 1 ภาคเรียน (16 สัปดาห์) และอีก 1 ภาคเรียนปฏิบัติการสอน ณ โรงเรียนเครือข่าย(ที่ไม่ใช่โรงเรียนสาธิตฯ) รวมระยะเวลาในการออกฝึกประสบการณ์ 1 ปี (2 ภาคเรียน) นิสิตจะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในชั้นปีที่ 5 ก่อนที่นิสิตจะออกฝึกประสบการณ์นิสิตต้องลงรายวิชาปฏิบัติการสอนในสาขาวิชาเฉพาะ (3 หน่วยกิต) ซึ่งเป็นรายวิชาสำหรับนิสิตชั้นปีที่ 3 นอกจากนี้ ในชั้นปีที่ 4 นิสิตยังต้องเข้าร่วมโครงการกิจกรรมเสริมประสบการณ์วิชาชีพครู การบริหารจัดการอยู่ภายใต้รองคณบดีฝ่ายวิชาการมีหัวหน้างานบริการการศึกษากำกับดูแล หน่วยงานย่อย คือ งานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ 1 คน ดูแลกระบวนการนิเทศ การส่งตัวนิสิต การจัดกิจกรรมโครงการสัมมนาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การเปลี่ยนโรงเรียนฝึกประสบการณ์ การเปลี่ยนอาจารย์นิเทศก์การเบิกจ่ายค่าตอบแทน ตลอดจนการส่งรายงานผลการเรียน การประเมินผลจะดำเนินการประเมินโดยอาจารย์นิเทศก์การศึกษาและวิชาเฉพาะ อาจารย์พี่เลี้ยง และผู้บริหารสถานศึกษาโดยจะประเมินใน 2 ประเด็นใหญ่ คือ ประเมินการปฏิบัติการสอน และการวิจัยในชั้นเรียนโดยจะส่งสรุปผลการประเมินที่ฝ่ายวิชาการคณะศึกษาศาสตร์

4. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำหนดให้นิสิตออกปฏิบัติการสอนในสถาบันไม่ซ้ำกันในแต่ละภาคเรียน นิสิตชั้นปีที่ 3 จะต้องลงเรียนรายวิชา การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 2 หน่วยกิต นอกจากนี้ นิสิตในชั้นปีที่ 4 ต้องเข้าร่วมกิจกรรมเสริมประสบการณ์วิชาชีพครู ในภาคเรียนที่ 1 การออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครั้งที่ 1 คือ ภาคเรียนที่ 1 ในชั้นปีที่ 4 และออกฝึกประสบการณ์ในครั้งที่ 2 คือ ภาคเรียนที่ 1 ของชั้นปีที่ 5 การเลือกโรงเรียนนิสิต จับกลุ่มกันเพื่อเสนอสถาบันที่จะไปฝึกประสบการณ์จากนั้นจะผ่านการกลั่นกรองศักยภาพนิสิตโดยอาจารย์ นิสิตที่มีผลการเรียนดี และนิสิตที่มีผลการเรียนอ่อน จะถูกพิจารณาจัดคณะกันเพื่อปฏิบัติการสอนในสถาบันนั้น ๆ การดำเนินงานอยู่ภายใต้ การกำกับดูแลโดยรองคณบดีฝ่ายวิชาการ มีงานพัฒนาประสบการณ์วิชาชีพ ภายในสำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์ เป็นผู้ดำเนินงาน การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูดำเนินการประเมินโดย อาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยง

5. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา กำหนดให้นิสิตต้องปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเดิมทั้ง 2 ภาคเรียน ก่อนการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตต้องลงรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครู 1 จำนวน 1 หน่วยกิต ซึ่งเป็นรายวิชาสำหรับนิสิตชั้นปีที่ 2 และรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2 จำนวน 1 หน่วยกิต เป็นรายวิชาสำหรับนิสิตชั้นปีที่ 3

และรายวิชาบูรณาการการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ เป็นรายวิชาสำหรับ นิสิตชั้นปีที่ 4 นิสิตถูกกำหนดให้ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในชั้นปีที่ 5 รายวิชา ปฏิบัติการสอน ในสถานศึกษา เป็นระยะเวลา 1 ปีการศึกษา (2 ภาคเรียน) รวม 12 หน่วยกิต นิสิตสามารถเลือก สถานศึกษาสำหรับออกฝึกประสบการณ์เองได้ โดยฝ่ายฝึกสอนฝึกงานจะแจ้งรายชื่อสถานศึกษา ปฏิบัติการสอน นิสิตสามารถเลือกสถานศึกษาปฏิบัติการสอนตามความสมัครใจ จากนั้น คณะอาจารย์จะพิจารณาความเหมาะสมอีกครั้ง การบริหารงานอยู่ภายใต้สำนักงานคณบดี คณะ ศึกษาศาสตร์ มีศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีอาจารย์ เป็นผู้อำนวยการศูนย์ และมีเจ้าหน้าที่ ฝ่ายฝึกสอนเป็นผู้ดำเนินงาน กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของ นิสิตจะถูกประเมินโดยอาจารย์พี่เลี้ยงและคณะกรรมการสถานศึกษาและประเมินโดยอาจารย์ นิเทศก์ ทำการประเมิน 3 ครั้ง ภาคเรียน มีการประเมินใน 3 ด้าน ได้แก่ การสอน (60) การ ปฏิบัติงานพิเศษ (20) และ บุคลิกภาพ ความประพฤติจรรยาบรรณวินัย (20) ผลการประเมินจะ รวบรวมโดยคณะกรรมการฝ่ายประเมินผลการฝึกประสบการณ์สอน และเสนอที่ประชุม คณะกรรมการประจำคณะศึกษาศาสตร์

6. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น กำหนดให้นิสิตชั้นปีที่ 2 ลง รายวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 1 จำนวน 1 หน่วยกิต และในชั้นปีที่ 2 ลงรายวิชา ประสบการณ์ วิชาชีพครู 2 จำนวน 2 หน่วยกิต และรายวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู 3 จำนวน 2 หน่วยกิต สำหรับนิสิตระดับชั้นปีที่ 4 กำหนดให้นิสิตระดับชั้นปีที่ 5 ลงรายวิชา การปฏิบัติงานสอนใน สถานศึกษา 1(6 หน่วยกิต) ในภาคเรียนต้น และรายวิชา การปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษา 2 (6 หน่วยกิต) ในภาคเรียนปลาย การปฏิบัติงานสอนในภาคเรียนที่ 1 ต้องปฏิบัติงานสอนในระดับ ประถมศึกษาเป็นเวลา 1 ภาคเรียน และในระดับมัธยมศึกษาอีก 1 ภาคเรียน ทั้งนี้จะเริ่มฝึกปฏิบัติ ในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนหลังก็ได้ นิสิตสามารถเลือกสถานศึกษาสำหรับการ ปฏิบัติการสอนได้ด้วยตนเอง โดยทางศูนย์ประสบการณ์วิชาชีพครูจะแจ้งรายชื่อสถานศึกษา นิสิต สามารถเลือกสถานที่ฝึกประสบการณ์ได้ตามความสมัครใจ จากนั้นคณะอาจารย์จะพิจารณาตาม ความเหมาะสมอีกครั้ง การดำเนินงานโดยศูนย์ประสบการณ์วิชาชีพครู มีคณะกรรมการบริหาร และดำเนินงานศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นผู้บริหารจัดการ ในส่วนการประเมินผลการฝึก ประสบการณ์มีผู้ประเมิน ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยงร่วมกับผู้แทนจากสถานที่ฝึก ประสบการณ์

7. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ หน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพ งานบริการการศึกษา โดยมีหัวหน้างานบริการการศึกษา และรองคณบดีฝ่ายวิชาการเป็นผู้กำกับดูแลโดยลำดับ ในโครงสร้างหลักสูตร เมื่อนิสิตลงรายวิชาครบตามโครงสร้าง ของการศึกษาสำหรับปี 1-4 แล้ว กำหนดให้นิสิต ชั้นปีที่ 5 ลงรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียน 1 ในภาคเรียนที่ 1 และลงรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียน 2 ในภาคเรียนที่ 2 ทั้งนี้ ในระหว่างที่นิสิตศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1-4 คณะศึกษาศาสตร์ ได้มีการจัดโครงการเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับนิสิต ซึ่งนิสิตทุกคนต้องเข้าร่วมโครงการที่คณะจัดให้ โดยแต่ละชั้นปีจะส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้บทบาทของนิสิตในบทบาทต่าง ๆ ตามแต่ละชั้นปี คือ ชั้นปีที่ 1 ผู้พัฒนาตนเอง ชั้นปีที่ 2 ผู้สังเกต ชั้นปีที่ 3 ผู้ช่วยครู และชั้นปีที่ 4 ครูผู้ช่วย ก่อนที่จะเข้าสู่ระยะของการออกฝึกประสบการณ์ คณะจะจัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในเรื่องการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการวิจัยในชั้นเรียน ตลอดจนส่งเสริมให้มีความเข้าใจเรื่องบุคลิกภาพกับความเป็นครูร่วมด้วย การประเมินผลการฝึกประสบการณ์มีการประเมินโดยอาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูอาจารย์นิเทศก์ จะออกประเมินนิสิตอย่างน้อยภาคเรียนละ 3 ครั้ง ผลการประเมินจากอาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงจะรวบรวมส่งหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพภายหลังเสร็จสิ้นการฝึกประสบการณ์ และประเมินผลในภาพรวมโดยรองคณบดีฝ่ายวิชาการ

2.6 บทบาทบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรมีบทบาท ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

- 1.1 ให้ความร่วมมือกับสถาบันในการผลิตครูเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ครู
- 1.2 ให้ใช้โรงเรียนเป็นสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา
- 1.3 ร่วมเป็นกรรมการดำเนินงานการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อร่วมวางแผนให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน และเข้าร่วมประชุมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 1.4 จัดบุคลากรของโรงเรียนคนใดคนหนึ่งให้เป็นผู้ประสานงานกับสถาบันอาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาที่ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ
- 1.5 พิจารณาเลือกสรรอาจารย์พี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาที่ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในขั้นตอนต่าง ๆ
- 1.6 พิจารณาและอนุมัติโครงการต่างๆ ที่นักศึกษาจัดทำขึ้น

2. อาจารย์พี่เลี้ยง

- 2.1 ควบคุมดูแลนักศึกษาที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติตน และปฏิบัติงานด้วยความเรียบร้อย
- 2.2 ดำเนินการให้นักศึกษาปฏิบัติงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามขั้นตอนต่าง ๆ
- 2.3 ให้คำแนะนำช่วยเหลือในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแก่นักศึกษา
- 2.4 ประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา
- 2.5 มอบเอกสารการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาให้สถาบัน
- 2.6 ให้ข้อเสนอแนะและให้ความร่วมมือกับอาจารย์นิเทศก์ประจำโรงเรียนและอาจารย์นิเทศก์วิชาเอก

3. อาจารย์นิเทศก์

- 3.1 ศึกษาทำความเข้าใจงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อปฏิบัติงานนิเทศให้สอดคล้องสัมพันธ์กับงานในบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศก์อื่น ๆ
- 3.2 ร่วมประชุมวางแผนกับคณะกรรมการดำเนินการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู
- 3.3 เข้าร่วมในการประชุมนิเทศ สัมมนาระหว่างฝึกและภายหลังการฝึกประสบการณ์
- 3.4 ร่วมประสานงานกับบุคลากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทั้งฝ่ายมหาวิทยาลัยและโรงเรียน
- 3.5 นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา

4. นักศึกษาฝึกสอน

- 4.1 รับทราบนโยบาย กฎ ระเบียบ และกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
- 4.2 ปฏิบัติเสมือนหนึ่งเป็นครูในโรงเรียนและอยู่ในระเบียบของโรงเรียน
- 4.3 ช่วยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสามารถและด้วยความเต็มใจ
- 4.4 ส่งแผนการสอนและงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามระยะเวลาที่กำหนด
- 4.5 จัดทำกำหนดการสอน แผนการสอนและเตรียมสื่อการสอนต่าง ๆ ให้สมบูรณ์เรียบร้อยตามคำแนะนำและเห็นชอบจากอาจารย์นิเทศก์ทุกครั้ง
- 4.6 แสดงน้ำใจช่วยอาจารย์พี่เลี้ยงตามโอกาสอันควร เช่น การตรวจงาน การเตรียมเครื่องมือทดลอง เป็นต้น เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดี

2.7 การดำเนินการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การดำเนินการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นขั้นตอนในกระบวนการที่โรงเรียนหน่วยฝึกประสบการณ์จัดทำภายหลังจากได้มีการวางแผนการจัดการฝึกประสบการณ์และก่อนที่นักศึกษาจะลงมือฝึกประสบการณ์จริง โดยโรงเรียนจะมีการกำหนดแนวปฏิบัติในการฝึกประสบการณ์ให้สอดคล้องและเป็นไปตามขั้นตอนตามที่สถาบันผลิตครูกำหนด สถาบันผลิตครูต่าง ๆ จึงจัดทำคู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพสำหรับหน่วยฝึกประสบการณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนี้

1. แนวปฏิบัติสำหรับผู้บริหาร

- 1.1 เน้นถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์แก่คณะครูในที่ประชุม และชี้แนะแนวปฏิบัติแก่ครูอาจารย์ทุกคนในโรงเรียนเกี่ยวกับนักศึกษา
- 1.2 หาวิธีให้นักศึกษาให้ทำความรู้จักกับคณะครู อาจารย์ในโรงเรียน
- 1.3 จัดปฐมนิเทศนักศึกษาในวันแรกที่มาโรงเรียน และให้พบกับครูพี่เลี้ยงเพื่อมอบหมายงาน
- 1.4 ควรให้นักศึกษาครูได้ร่วมประชุมกับคณะครูตามที่เห็นสมควร เพื่อทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกว่าเป็นครูคนหนึ่งโรงเรียน
- 1.5 กำกับ ดูแล สนับสนุนให้นักศึกษาทำแผนการสอน
- 1.6 คัดเลือกครูที่เหมาะสมทำหน้าที่อาจารย์พี่เลี้ยง ทำความเข้าใจกับอาจารย์พี่เลี้ยงเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- 1.7 ติดตามการประเมินผลงานอาจารย์พี่เลี้ยงให้เป็นไปในระยะเวลาที่สถาบันกำหนดและคอยให้การสนับสนุนอย่างสม่ำเสมอ
- 1.8 ให้การดูแลเอาใจใส่ช่วยเหลือนักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาสามารถดำรงตนและพัฒนาตนเป็นครูที่ดี

2. แนวปฏิบัติสำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง

- 2.1 ศึกษาคู่มือครูฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันที่ส่งมาให้ก่อน
- 2.2 ให้เวลาแก่นักศึกษาเพื่อปรึกษาและวางแผนการสอนประจำวันร่วมกัน
- 2.3 ตรวจสอบแผนการสอนให้ข้อเสนอแนะแก่นักศึกษาและเขียนข้อเสนอแนะลงในแผนการสอนของนักศึกษาแต่ละแผน แล้วเข้าสังเกตการสอนของนักศึกษาทุกครั้ง พร้อมทั้งบันทึกข้อเสนอแนะไว้ในสมุดบันทึกแผนการสอนของนักศึกษา

2.4 สาธิตการสอนให้นักศึกษาดูตามโอกาสอันควรที่เกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.5 ให้คำแนะนำนักศึกษาทั้งด้านการสอน 3 ลักษณะ งานในหน้าที่ครูและอื่น ๆ

2.6 ควรพบปะกันเป็นการส่วนตัวกับอาจารย์นิเทศก์เพื่อร่วมกันปรับปรุงการสอนของนักศึกษา

2.7 ประเมินด้านคุณลักษณะ สมรรถภาพการสอนและงานในหน้าที่ครูตามแบบที่สถาบันกำหนด

2.8 สรุปผลการประเมินเกี่ยวกับนักศึกษาที่รับผิดชอบแต่ละคนร่วมกับอาจารย์นิเทศก์ของทางสถาบัน

3. แนวปฏิบัติสำหรับนักศึกษา

3.1 รับการปฐมนิเทศจากสถาบันและโรงเรียนตามลำดับ

3.2 ศึกษารายละเอียดในคู่มือการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

3.3 พบอาจารย์พี่เลี้ยง รับและปฏิบัติตามการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ศึกษาค้นคว้าเนื้อหา วางแผนการสอนในวิชาและชั้นที่ได้รับมอบหมายล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์

4. การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามหลักการประเมินผลของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของกรมการฝึกหัดครู มีดังนี้

4.1 การประเมินผลเพื่อพัฒนาสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ในการเป็นครูก่อนการประเมินผลเพื่อตัดสินความสามารถของนักศึกษา หมายความว่า การประเมินผลของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรจะมีการประเมินเพื่อวินิจฉัยข้อดีและข้อควรปรับปรุงแก้ไขเป็นช่วง ๆ หรือเป็นลำดับขั้นต่อเนื่องกัน ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาได้ทราบผลการประเมินและการปรับปรุง หรือการพัฒนาสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ในการเป็นครูเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ แล้วจึงมีการประเมินผลเพื่อตัดสินความสามารถนั้น ๆ ของนักศึกษากายหลัง

4.2 การประเมินแบบอิงเกณฑ์ หมายความว่า การประเมินผลในแต่ละรายการประเมินของทุกแบบประเมินผลของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จะตัดสินผลว่า ไม่ผ่าน (ม) หรือผ่าน (ผ) หรือผ่านยอดเยี่ยม (ผย) โดยยึดเกณฑ์ที่กำหนดไว้ของรายการประเมินนั้น ๆ

4.3 การประเมินผลสมรรถภาพหลายด้าน โดยผู้ประเมินหลายฝ่าย หมายความว่า การประเมินสมรรถภาพของนักศึกษาได้ครอบคลุมในหลาย ๆ ด้าน จึงต้องมีผู้ประเมินจากทางฝ่ายของมหาวิทยาลัยและฝ่ายของโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.8 รูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

การริเริ่มรูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยมีการฝึกตามขั้นตอนนั้น ได้กระทำกันอย่างจริงจังในช่วงปลายของแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 4 โดยอธิบดีกรมการฝึกหัดครูในขณะนั้นได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูขึ้นมาคณะหนึ่ง ซึ่งสรุปสาระสำคัญของรูปแบบแนวปฏิบัติตั้งแต่ปีการศึกษา 2525 ด้านหลักการจัดประสบการณ์วิชาชีพ ดังนี้

1. ประสบการณ์วิชาชีพครู ถือได้ว่าเป็นหัวใจของการฝึกหัดครูที่ผู้บริหารหลักสูตรทุกระดับและทุกสาขาวิชาจะต้องยึดเป็นหลัก มีความเข้าใจและรับรู้กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพพร้อมกัน
2. ประสบการณ์วิชาชีพครู มีความหมายไม่จำกัดเฉพาะการฝึกสอนเช่นที่เคยทำแต่ครอบคลุมถึงประสบการณ์ทั้งมวลที่จะเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์วิชาชีพให้แก่ผู้เรียน การจัดประสบการณ์วิชาชีพจึงอาจจัดเป็นกิจกรรมหลายรูปแบบและหลายทาง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้กว้างขวางและมีความเข้าใจงานของครูเท่าที่ครูผู้สอนจะพึงมี
3. การจัดควมมุ่งประสานทฤษฎีกับการฝึกปฏิบัติให้ควบคู่กันไป โดยให้นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติ และหาประสบการณ์จริงให้มากที่สุด
4. การจัดควมมีความต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ มิใช่เพียงช่วงเดียว เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้ไปทีละขั้นและพัฒนาความสามารถของตน
5. การจัดควมรำนางานและความสามารถในการดำเนินงานของครูในระดับการสอนตามหลักสูตรมาให้นักศึกษาครูได้เรียนรู้ เข้าใจ และฝึกปฏิบัติอย่างเข้มข้นจริงจัง
6. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพมิได้มีแบบอย่างตายตัว แต่ควรให้นักศึกษาได้เรียนรู้ตนเอง และฝึกความสามารถในการปรับตัวเพื่อทำหน้าที่ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมและบังเกิดผลดี
7. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรคำนึงถึงกระบวนการที่สัมพันธ์และครอบคลุมถึงการสร้างคุณภาพของทุกด้าน ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ ความมีคุณธรรม การพัฒนาตนเองและชุมชนตลอดจนการดำรงรักษาเอกลักษณ์วัฒนธรรมของชาติ
8. การจัดระบบงานในด้านต่าง ๆ ต้องเอื้ออำนวยให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

2.9 แนวคิดและหลักการของกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

กรมการฝึกหัดครูได้เสนอแนะแนวในการจัดกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในปัจจุบัน โดยเสนอแนะแนวคิดไว้ ดังนี้

1. การบริหารงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.1 กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ต้องเป็นแผนงานที่มีอยู่ในกระบวนการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องกันตลอดเวลา

1.2 กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งเป็นการบูรณาการทั้งหลักการและการปฏิบัติงานของวิชาชีพครูทุกด้าน ต้องมีการประสานงานทางด้านการบริหาร การจัดการ กระบวนการเรียนการสอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องและที่มุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

1.3 ต้องมีหน่วยงานรับผิดชอบ

2. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.1 นักศึกษาจะเรียนรู้ได้มาจากการฝึกปฏิบัติ

2.2 นักศึกษาจะเรียนรู้งานวิชาชีพครูอย่างแท้จริงได้จากสถานการณ์จริง

2.3 นักศึกษาจะเรียนรู้วิชาชีพครูได้จะต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง งานในหน้าที่ของครูและพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับลักษณะของงานไปทีละน้อย

2.4 นักศึกษาจะเรียนรู้โดยการพัฒนาตนให้เหมาะสมกับจุดหมายของวิชาชีพครูกระบวนการในการพัฒนางานของสถานศึกษา มิใช่จากโปรแกรมการออกฝึกสอนเท่านั้น

2.5 นักศึกษาที่ผ่านการศึกแล้ว จะถือเป็นผู้สอนที่เจนจบมิได้ แต่ควรเป็นผู้เริ่มต้นวิชาชีพครู ซึ่งพร้อมจะปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนในระดับชั้นที่สอน

3. รูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูในสหรัฐอเมริกาการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยบริกแฮมยัง รัฐยูทาห์ ได้แบ่งโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูออกเป็น 5 ส่วนด้วยกัน คือ

ส่วนที่ 1 การศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น นิสิตนักศึกษาจะเริ่มเรียนวิชานี้ในภาคเรียนที่ 2 ของปีที่ 1 หรือภาคเรียนแรกของปีที่ 2 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 2 หน่วยกิต ในวิชานี้จะเปิดโอกาสให้นักศึกษาค้นคว้าและสามารถค้นพบด้วยตนเองเกี่ยวกับวิชาชีพครู และดูว่าตนเองเหมาะสมที่จะเป็นครูหรือไม่

ส่วนที่ 2 การเป็นผู้ช่วยครู ในส่วนนี้นิสิตนักศึกษาครูจะใช้เวลาประมาณวันครึ่งต่อสัปดาห์ตลอดทั้งภาคที่ศูนย์รวมของโรงเรียน นอกจากนั้นนักศึกษาจะต้องสังเกตการณ์สอน

ในชั้นประถมศึกษาตอนต้นและชั้นประถมศึกษาตอนปลาย และมีการสัมมนาอาจารย์จากมหาวิทยาลัย ในช่วงนี้นักศึกษาจะเรียนวิชาชีพครูในส่วนที่เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ พัฒนาการของเด็กและทักษะการสอน

ส่วนที่ 3 วิธีและกลวิธี ในส่วนนี้นิสิตนักศึกษาครูจะเรียนในภาคเรียนที่ 2 ของปีที่ 3 ในช่วงนี้นิสิตนักศึกษาจะได้มี โอกาสฝึกทักษะการสอนโดยใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ในห้องทดลองสอนนอกจากนี้นิสิตนักศึกษาอาจได้รับมอบหมายให้สอนบ้างในกลุ่มย่อยหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

ส่วนที่ 4 การฝึกสอน ในส่วนนี้จะจัดให้นิสิตนักศึกษาครูออกฝึกสอนในชั้นปีที่ 4 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ และจะได้หน่วยกิตการฝึกสอน 8 หน่วยกิต

ส่วนที่ 5 การเรียนในมหาวิทยาลัย ในส่วนนี้เป็นการจัดให้นิสิตนักศึกษาเรียนในมหาวิทยาลัย ในช่วงประมาณ 8 ชั่วโมง ซึ่งจะเรียนเกี่ยวกับการสอน การใช้สื่อทัศนูปกรณ์ในการสอน คำนิยมทางการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้และการจัดชั้นเรียน ผู้ปกครอง นักธุรกิจ ผู้นำทางศาสนาและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน ประกอบด้วยครูสอนวิชาต่าง ๆ อาจารย์ประจำชุมชนจะใช้เวลาประมาณ 1 ใน 3 ของเวลาในการสอนนักศึกษาทั้งปริญญาตรีและโท การจัดสัมมนาให้คำปรึกษาและใช้เวลาที่เหลือ 2 ใน 3 ทำงานร่วมกับครูเกี่ยวกับการสาธิตการสอน งานวิจัยและกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียน ส่วนอาจารย์ที่ประจำศูนย์จะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการสอนในวิทยาลัย และเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างทีมงานทั้งหมด

3. เอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศ

การนิเทศเป็นสิ่งที่มีความซับซ้อน เพราะเป็นภารกิจที่เกี่ยวกับวิชาชีพครูและต้องพัฒนาบุคคลเพื่อให้มีประสิทธิภาพ มีศักยภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข การกำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศที่ชัดเจนจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกำหนดจุดมุ่งหมายได้ชัดเจนเท่าใดยิ่งทำให้มองเห็นแนวทางปฏิบัติ และเป้าหมายชัดเจนขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะงานการนิเทศการสอนซึ่งเป็นงานที่ปฏิบัติกับครูเพื่อให้ส่งผลถึงผู้เรียนโดยตรง (วัชรภา เล่าเรียนดี 2550 : 5,9) ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ความหมายการนิเทศ

จากการศึกษาความหมายของการนิเทศจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศโดยนักวิชาการได้เสนอว่า การนิเทศมีความหมายกว้างขวางและแตกต่างกันไป ตามความรู้ ประสบการณ์ และทักษะของนักการศึกษา ขึ้นอยู่กับแนวความคิด ระดับการปฏิบัติในการนำการนิเทศไปใช้ การนิเทศเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาคุณภาพของครูให้มีประสิทธิภาพ ในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การให้ความช่วยเหลือการชี้แนะแนวทางรวมถึงเป็นการทำงานร่วมกันกับครูผู้สอนเพื่อการปรับปรุงทางการศึกษาแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้และให้ได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์สูงสุดในการเรียนของผู้เรียน (Echols, 1983 และสังัด อุทรานันท์, 2529) ทั้งนี้การนิเทศยังหมายถึง กระบวนการทางการบริหารการศึกษาที่ใช้ในการแนะนำแนวทางสำหรับผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ช่วยในการชี้แนะพัฒนาและให้ความร่วมมือกับผู้สอนในการปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา (Glickman, 2004 และปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2548) นอกจากนี้ Oteng (1983) ได้เสนอ ความหมายของการนิเทศว่า หมายถึง การตรวจเยี่ยม กำกับและติดตาม และให้คำปรึกษา ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษา ดังต่อไปนี้

รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2556, 16) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า หมายถึง กระบวนการจัดบริหารการศึกษาเพื่อชี้แนะให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือกับครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การนิเทศการศึกษาถือเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เพราะกระบวนการนิเทศที่จัดว่าเป็นศาสตร์ก็เพราะว่ากระบวนการนี้ เป็นปรัชญาที่แสวงหาความจริง ความรู้และคุณค่าในสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา ส่วนที่ว่าเป็นศิลป์ก็เพราะต้องอาศัยเทคนิคและมนุษยสัมพันธ์ ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นการติดต่อประสานงาน การตั้งใจเพื่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับชาญชัย อาจินสมจาร (2554, 5) ที่กล่าวว่าการนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการสร้างสรรค์ที่ไม่หยุดนิ่ง ในการให้คำแนะนำ และการชี้ช่องทาง ในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครูและนักเรียนเพื่อการปรับปรุงตัว ตลอดจนสภาพการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่พึงประสงค์

วัชรรา เล่าเรียนดี (2553:7) สุวรรณา โชติสุกานต์ (2557:6) ไพโรจน์ กลิ่น กุลลาบ (2542:2) และเมตต์ เมตต์การุณจิต (2543:54) กล่าวถึงความหมายของการนิเทศการศึกษา ไปในทิศทางเดียวกัน สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกับครู และบุคลากรทางการศึกษาในการให้คำแนะนำ การสนับสนุน การช่วยเหลือและติดตามการพัฒนาการศึกษาของ

สถานศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียน อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ (เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2543, 54, ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ, 2552, 2. รัชรา เล่าเรียนดี, 2553, 7; สุวรรณา โชติสุกาน, 2557, 6)

วชิรา เครือคำอ้าย (2558:3) ซึ่งได้สรุปความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า เป็นกระบวนการทำงานร่วมกัน ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยกระบวนการดังกล่าว นั้น จำเป็นต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการให้ความช่วยเหลือชี้แนะแนวทางเพื่อพัฒนาการสอนของครูอย่างต่อเนื่องและสร้างสรรค์ช่วยให้ครูเกิดความเจริญงอกงามในวิชาชีพ และส่งผลต่อเป้าหมายสูงสุด คือ การพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านจิตใจ ปัญญา และร่างกายอย่างสมดุล

เลอแมน (Gilkmum) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า เป็นเรื่องของงานกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน คล้ายคลึงกับแฮร์ริส(Harms) ที่ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า เป็นสิ่งที่บุคลากรในโรงเรียนกระทำต่อบุคคล หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะคงไว้ หรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนในโรงเรียน มุ่งให้เกิดประสิทธิภาพด้านการสอนเป็นสำคัญ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับความหมายของการนิเทศ โดยส่วนใหญ่ นักการศึกษาได้กล่าวความหมายของการนิเทศมีประเด็นที่สอดคล้องกัน สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า การนิเทศ หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือครู สอนงานครู ในด้านพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้ครูได้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนางานวิชาชีพครู ด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ ประสานงาน กระตุ้นการทำงานให้ประสบความสำเร็จในการเรียนของนักเรียน โดยกระบวนการนิเทศเป็นการบวนการร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างขวัญกำลังใจที่ดีให้แก่ครู ในการร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีคุณภาพเพิ่มขึ้นและบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา

3.2 ความสำคัญของการนิเทศ

ผู้วิจัยศึกษาความสำคัญของการนิเทศที่มีต่อการพัฒนาการศึกษาจากเอกสารทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่า การนิเทศมีความสำคัญในการพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพทำให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความรู้ความสามารถ และความเชื่อมั่นในการจัดการเรียนรู้และการทำงานวิชาชีพครูมากขึ้นซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนาจัดการศึกษา ไว้ให้เห็นชัดเจน ดังนี้

1. มีความเป็นครูมืออาชีพ ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการทำงานอย่างถูกต้อง และเหมาะสม (Kilminster, 2007; Ismail, 2018; Passi, 2016)
 2. ส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ พัฒนาหลักสูตร การเตรียมสื่อการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน การปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Donkoh and Dwamena, 2014; Ismail, 2018; Mutende, 2017; Passi, 2016; กิตติศักดิ์ อังคะนาวิน และอภิสิทธิ์ ภาชนะวรรณ, 2561)
 3. พัฒนาความรู้ เนื้อหาวิชาการของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (Passi, 2016)
 4. ส่งเสริมการใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ (กิตติศักดิ์ อังคะนาวิน และอภิสิทธิ์ ภาชนะวรรณ, 2561)
 5. การประเมินผลผู้เรียน เข้าใจในบริบทของสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอน และการเรียนรู้ของผู้เรียน (Donkoh and Dwamena, 2014; Mutende, 2017)
 6. เชื่อมั่นในการจัดการเรียนรู้ และการทำงานวิชาชีพครู ตลอดจนรู้แนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพที่มีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพ (Donkoh and Dwamena, 2014; สุทธนู ศรีไสย์, 2545)
- ปริญดา พัฒนนคร (2533, น. 13) ได้กล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศการศึกษาแยกเป็นข้อ ๆ ไว้ดังนี้
1. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นในการบริการทางวิชาการแก่ครูจำนวนมากที่มีความสามารถต่างกัน เพราะการศึกษาเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อนและยุ่งยากที่ต้องเกี่ยวข้องกับบุคคล รวมทั้งการศึกษาได้ขยายตัวไปอย่างมาก
 2. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต่อการเจริญงอกงามของครู แม้ว่าครูจะได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีแล้วก็ตาม ก็ยังจะต้องมีการปรับปรุง การฝึกฝนอยู่เสมอในขณะที่ทำงานตามสถานการณ์ที่เป็นจริง
 3. การนิเทศการศึกษา สามารถลดภาระของครูในกรณีช่วยเหลือครูในการเตรียมการสอน
 4. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต่อการทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอ ทำให้เกิดการพัฒนากิจการทางการศึกษาทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ

5. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาชีพแบบประชาธิปไตยสามารถให้ประโยชน์ทางสร้างสรรค์และสามารถรวมพลังของทุกคนที่ร่วมอยู่ในกระบวนการทางการศึกษา

วชิรา เครือคำอ้าย (2558, น. 3-8) กล่าวว่า ความสำคัญจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศการศึกษานั้น ถ้าพิจารณาจากสภาพต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่า ได้มีความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง การศึกษาก็เช่นกัน ได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยเริ่มตั้งแต่นโยบายการจัดการศึกษา หลักสูตร ตำราเรียน เทคนิคการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการนิเทศการสอน เป็นต้น จากการเปลี่ยนของสภาพความเป็นอยู่ สังคมเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสาร และการศึกษาที่ไม่หยุดนิ่ง การนิเทศการศึกษาจึงมีความสำคัญและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้กับครู นักเรียน สถานศึกษา 3 ประการ คือ 1) การพัฒนาวิชาชีพสำหรับครูผู้สอน 2) การพัฒนาวิชาชีพสำหรับเพื่อนครูหรือบุคลากรผู้ร่วมวิชาชีพ และ 3) การพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายทั้งในด้านความรู้ ทักษะ รวมถึงพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตลอดจนสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การนิเทศการศึกษาผู้นิเทศก็จะต้องดำเนินการนิเทศ เพื่อช่วยเหลือครูผู้รับการนิเทศให้สามารถปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง รวมทั้งให้โอกาสครูได้พัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้ก้าวทันโลกที่กำลังเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี ฯลฯ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของการนิเทศ โดยส่วนใหญ่ นักการศึกษาได้กล่าวความสำคัญของการนิเทศมีประเด็นที่สอดคล้องกัน สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า ความสำคัญของการนิเทศเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเป็นครูมืออาชีพ ส่งเสริมให้เกิดความสามารถ ในการทำงานอย่างถูกต้องและเหมาะสม ส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ พัฒนาหลักสูตร การเตรียมสื่อการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน การปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งยังช่วยในการพัฒนาความรู้เนื้อหาวิชาการของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ส่งเสริมการใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ ช่วยให้การประเมินผลผู้เรียน เข้าใจในบริบทของสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้ของผู้เรียนและช่วยให้เกิด ความเชื่อมั่นในการจัดการเรียนรู้และการทำงานวิชาชีพครู ตลอดจนรู้แนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพที่มีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพ

3.3 หลักการนิเทศ

ผู้วิจัยทำการศึกษาลักษณะการนิเทศของนักการศึกษาทั้งของในประเทศ และต่างประเทศ ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้หลักการสำคัญของการนิเทศคล้ายคลึงกัน โดยไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2552,10-11) ได้ให้หลักการนิเทศไว้ดังนี้

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2552, น. 10-11) ได้เสนอหลักการสำคัญของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ ลักษณะของกระบวนการมีความหมายครอบคลุมถึงการทำงานเป็นขั้นตอน (Steps) มีความต่อเนื่อง (Continuity) ไม่หยุดนิ่ง (Dynamic) และมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ (Interaction) ในหมู่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งลักษณะดังกล่าวล้วนเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ของการนิเทศที่ดีทั้งสิ้น การนิเทศการศึกษามีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียน โดยผ่านตัวกลางสำคัญ คือ ครู และบุคลากรทางการศึกษา และการนิเทศการศึกษานั้นบรรยากาศในการเป็นประชาธิปไตย และหลักการนิเทศการศึกษาที่ดี มีดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาจะได้ผลอย่างเต็มที่ ในการปรับปรุงการเรียนการสอน ก็ต่อเมื่อการนิเทศนั้นได้ให้ความสำคัญแก่การแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล และตั้งอยู่บนจุดหมายที่แน่นอน ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาตกลงร่วมกันโดยคณะครูและผู้บริหารที่นิเทศ
2. การนิเทศการศึกษาที่จะมีความหมาย สำหรับครูก็ต่อเมื่อการนิเทศนั้นแสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องและมีเหตุผลต่อผู้รับการนิเทศโดยตรงนั่นคือจะต้องให้ครูได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาว่าจะให้ผู้ทำการนิเทศช่วยเหลือในเรื่องใดจึงเป็นที่ต้องการ
3. การนิเทศการศึกษาที่ดีจะต้องสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ย่อมเยา และสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันในการช่วยเหลือครู และต้องทำให้ครูรู้สึกว่าจะช่วยให้เขาพบวิธีที่ดีกว่าในการทำงานเพื่อบรรลุจุดประสงค์
4. การนิเทศการศึกษาจะให้ได้ผล ควรใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาและช่วยให้ผู้ร่วมงาน ได้ศึกษาปัญหาตลอดจนรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานเสียก่อน

อดุลย์ วงศ์ก้อม (2552,น. 40) ได้สรุปแนวคิดของเบอร์ตันและบรูคเนอร์ (Burton and Bruckner, 1977, p.11) บริกส์ และรัล แมน (Briggs and Justman. 1952, p.12) อดัมส์และดิกกี (Adams and Dickey, 1953,p.1) มาร์คส์และสทูปส์ (Marks and Stoops,1973,p.93) เซอร์จิโอแวนนีและสตาร์เรท (Sergiovanni and Starratte, 1993,p.119) เป็นหลักการนิเทศ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. หลักการประชาธิปไตยที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา เป็นการนำเอาปรัชญาและแนวคิดเรื่องประชาธิปไตยใช้ในการปฏิบัติงานนิเทศ โดยเฉพาะการนิเทศแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นกระบวนการนิเทศที่ต้องการให้เกิดความช่วยเหลือกัน ยอมรับกัน ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามร่วมรับผิดชอบด้วยกัน ในการทำงานจะร่วมกันวางแผน มิใช่เป็นการสั่งการจากผู้มีอำนาจฝ่ายเดียว กระบวนการนิเทศการศึกษาแบบประชาธิปไตย มิได้คำนึงถึงบรรยากาศในการทำงานร่วมกันเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการยอมรับบทบาทของกันและกันที่เปลี่ยนในฐานะผู้นำ ผู้ตาม โดยถือหลักการ คือ ต้องไว้วางใจซึ่งกันและกัน เคารพซึ่งกันและกัน ร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ต้องยึดวิธีการแห่งปัญญาในการตกลง ตัดสินหรือไตร่ตรองในเรื่องทั้งปวง

2. หลักวิทยาศาสตร์ หลักการนิเทศเชิงวิทยาศาสตร์ที่ได้นำมาใช้ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้นิเทศเปลี่ยนไป คือ แทนที่ผู้นิเทศจะแนะนำครูเรื่องวิธีการสอนโดยทั่วไป ผู้นิเทศต้องค้นหาวิธีที่เหมาะสม เพื่อให้ครูนำไปปฏิบัติหรือค้นหาวิธีที่เหมาะสมด้วยตนเอง โดยมีผู้นิเทศเป็นผู้ช่วยเหลือ ปัจจุบันแนวคิดดังกล่าวได้เปลี่ยนไป การนิเทศเชิงวิทยาศาสตร์ได้กลายเป็นเน้นหนักเรื่องวิจัยและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงการเรียนการสอนได้ดีขึ้น เพราะหลักวิทยาศาสตร์ในการนิเทศ คือ กระบวนการค้นหาความจริง โดยอาศัยหลักการทางวิทยาศาสตร์ในการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการนิเทศและปรับปรุงการสอน

3. หลักการสร้างสรรค์ การนิเทศเชิงสร้างสรรค์ได้ก่อให้เกิดแนวคิดในการนิเทศหลายประการ ดังนี้

3.1 การนิเทศเป็นทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์หรือกระบวนการกลุ่ม

3.2 การนิเทศเป็นการแนะแนว

3.3 การนิเทศเป็นการจัดและปรับปรุงหลักสูตร

3.4 การนิเทศโดยทีมการสอนเป็นการสร้างความเป็นผู้นำในการนิเทศให้กับครูแม่แบบเพื่อพัฒนางานนิเทศของตนต่อไป

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การนิเทศเชิงสร้างสรรค์เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้คนและงาน ได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

4. หลักภาวะผู้นำในงานด้านการนิเทศการศึกษา ก่อให้เกิดแนวคิดการนิเทศแบบภาวะผู้นำร่วมกัน ซึ่งเป็นการนิเทศ ซึ่งเป็นการนิเทศที่เน้นให้เกิดภาวะผู้นำขึ้นในกลุ่ม และใช้ภาวะผู้นำที่เกิดขึ้นแต่ละคน ผลักดันงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยใช้ภาวะผู้นำที่ทุกคนมีอยู่

และที่ได้พัฒนานั้นมาร่วมกันทำงาน ความคิดนี้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป นับเป็นแนวโน้มประการหนึ่งของการศึกษาปัจจุบัน

5. หลักการติดต่อสื่อสาร ความสำคัญของการติดต่อสื่อสารเป็นกระบวนการหนึ่งของการนิเทศการศึกษา ที่ศึกษานิเทศก์จะต้องให้ความสำคัญและจะต้องสร้างให้เกิดขึ้น ไม่ใช่ในฐานะผู้ส่งสารและผู้รับข่าวสารเท่านั้น แต่ในฐานะของผู้อำนวยความสะดวก นักพัฒนา ผู้ดูแลและผู้มีส่วนร่วมในระบบการติดต่อสื่อสาร

ส่วน William H. Burton and Leo J. Brueckner (1955) ได้สรุปหลักการนิเทศการศึกษาไว้ 4 ประการ ดังนี้

- 1) การนิเทศการศึกษาควรมีความถูกต้องตามหลักวิชา ควรจะเป็นไปตามวัตถุประสงค์และนโยบายที่วางไว้ ควรเป็นไปตามความจริงและกฎเกณฑ์ที่แน่นอน
- 2) การนิเทศการศึกษาควรเป็นวิทยาศาสตร์ ควรเป็นไปอย่างมีระเบียบ มีการปรับปรุงและประเมินผล ควรจะมาจากการรวบรวมข้อมูลและการสรุปผลอย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่เชื่อถือได้
- 3) การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย จะต้องเคารพในความแตกต่างของบุคคล เน้นความร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงานและใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานนั้นไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ
- 4) การนิเทศการศึกษาควรจะเป็นการสร้างสรรค์ ควรเป็นการแสวงหาความสามารถพิเศษของบุคคลแล้วเปิดโอกาสให้ได้แสดงออกและพัฒนาความสามารถเหล่านั้นอย่างเต็มที่

นอกจากนี้ชาญชัย อาจีนสมาจาร (2553, น.16) ได้รวบรวมหลักการนิเทศการศึกษาที่ดีโดยสรุปไว้ว่ามีลักษณะ ดังนี้

- 1) การนิเทศการศึกษาต้องสัมพันธ์กับการบริหาร
- 2) การนิเทศการศึกษาควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของปรัชญา
- 3) การนิเทศการศึกษาควรเป็นวิทยาศาสตร์
- 4) การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย
- 5) การนิเทศการศึกษาควรเป็นการสร้างสรรค์
- 6) การนิเทศการศึกษาควรส่งเสริมความเจริญก้าวหน้า
- 7) การนิเทศการศึกษาควรเป็นวิชาชีพ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับหลักการนิเทศ ของนักการศึกษาที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้จึงสรุปได้ว่า หลักการนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยเหลือพัฒนาความสามารถของบุคลากรทางการศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรได้สร้างสรรค์ความคิด เจตคติที่ดีต่อกัน ยึดหลักการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานอย่างมีระบบ มีขั้นตอน กำหนดเป้าหมาย ส่งเสริมบรรยากาศแห่งความร่วมมือการสร้างขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานในการพัฒนาอาชีพให้เจริญก้าวหน้า การดำเนินงานที่ชัดเจน เน้นกระบวนการในการสร้างเสริม ความสัมพันธ์อันดีระหว่างหมู่คณะ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน และยกระดับคุณภาพการศึกษา

3.4 จุดมุ่งหมายของการนิเทศ

การนิเทศการศึกษาจำเป็นต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ตรงกับเป้าหมายความต้องการ เพื่อสามารถปฏิบัติให้ประสบผลสัมฤทธิ์ มีส่วนช่วยให้ครูพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะในด้านการเรียนการสอนในลักษณะที่หลากหลาย เป็นการส่งเสริมพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของครูผู้สอน ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่าน ทั้งในอดีต และปัจจุบัน ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ ดังนี้

วัชรวิภา เลาเรียนดี (2550, น.8) ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548, น.7) และ วิไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538, น.7) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนเป็นการปรับปรุงกระบวนการสอน และกระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยความช่วยเหลือแนะนำให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติด้านการพัฒนาหลักสูตร เทคนิควิธีการเรียนการสอนใหม่ ๆ การใช้และการสร้างสื่อวัตกรรมการสอน และการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงส่งเสริมพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

กิตติมา ปรีดีดิถ (2532, น.30) ได้สรุปความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ ดังนี้

- 1) เพื่อช่วยให้ครูค้นหา และมีวิธีการทำงานด้วยตนเอง
- 2) เพื่อให้ครูรู้จักแยกแยะ วิเคราะห์ ปัญหาของตน โดยช่วยให้ครูรู้ว่าอะไรเป็นปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ และจะแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร
- 3) เพื่อช่วยให้ครูรู้สึกมั่นคงในอาชีพ และมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง
- 4) เพื่อช่วยให้ครูคุ้นเคยกับแหล่งวิทยาการและสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอน
- 5) เพื่อช่วยเผยแพร่ให้ชุมชนเข้าใจแผนการศึกษาของโรงเรียนและให้การสนับสนุนโรงเรียน

สงัด อุทรานันท์ (2529, น.8) ซึ่งถือว่าเป็นอาจารย์ทางด้านกรนิเทศการศึกษา ตั้งแต่อดีต ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายที่

สำคัญ 4 ประการต่อไปนี้ คือ 1) เพื่อพัฒนาคน 2) เพื่อพัฒนางาน 3) เพื่อสร้างการประสานสัมพันธ์ และ 4) เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ การที่กล่าวว่าการนิเทศการศึกษาได้มุ่ง “พัฒนาคน” ก็คือ การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการการทำงานร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ครูและบุคลากรเหล่านั้นได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ประการที่สอง เนื่องจากการนิเทศการศึกษาได้มีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่นักเรียน ซึ่งเป็นผลผลิตจากครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยเหตุนี้การนิเทศที่จัดขึ้นจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนางาน ซึ่งได้แก่ งานสอนให้ดีขึ้นนั่นเองสำหรับการ “สร้างการประสานสัมพันธ์” นั้น จะเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกัน ผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำ ผู้ตาม ซึ่งไม่ใช่เป็นการทำงานภายใต้การบังคับและคอยตรวจตราหรือคอยจับผิดและประการสุดท้ายคือการสร้างขวัญและกำลังใจ นั่นถือว่าเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการนิเทศ ทั้งนี้เพราะขวัญและกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บุคคลมีความตั้งใจทำงาน หากการนิเทศไม่ได้ทำการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานแล้ว การนิเทศการศึกษาก็ย่อมจะประสบผลสำเร็จได้ยาก

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2552,น.2) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา ในมุมที่แตกต่างไป สามารถสรุปได้ ดังนี้ ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา ทำให้เข้าใจในจุดประสงค์ของการศึกษา ทราบถึงความต้องการของผู้เรียนทำให้ครูมีลักษณะของผู้นำช่วยให้ทราบถึงความเหมาะสมของงานกับความสามารถของตนเอง โดยเฉพาะครูใหม่ที่ต้องเรียนรู้งานใหม่ ๆ ในสถานศึกษา ตลอดจนพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ประเมินตนเองในด้านต่าง ๆ อย่างครอบคลุม ประโยชน์แก่สถานศึกษา คือ ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างชุมชน และสถานศึกษา ตลอดจนปัญหาที่ต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น ๆ ภายนอก

องค์กรที่มีหน้าที่ดูแลด้านการศึกษาก็ควรให้ความช่วยเหลือในด้านการสนับสนุนให้มีการนิเทศการสอนเพื่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนของครูอันส่งผลไปยังนักเรียนตลอดจนคุณภาพการศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 ,น.180-181) กรมสามัญศึกษา (2539 ,น. 59-60) ได้ตั้งจุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอน ดังนี้

1. เพื่อให้สถานศึกษามีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับ มาตรฐานหลักสูตร และให้เป็นไปตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ. ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ. ศ. 2545
2. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของ ชุมชน สังคม ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน

4. เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้เพิ่มความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการ จัดกิจกรรมการ เรียนรู้และปฏิบัติงาน รวมทั้งความต้องการในวิชาชีพ

5. เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาปฏิรูประบบบริหาร โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วม ทำ ร่วมตัดสินใจและร่วมรับผิดชอบชื่นชมในผลงาน

6. เพื่อให้เกิดการประสานงานและความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระหว่าง ผู้เกี่ยวข้องได้แก่ ชุมชน สังคม และวัฒนธรรม

7. เพื่อพัฒนาบุคลากรที่ดีแก่ครูในด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ และ ความคิด ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความคิดสร้างสรรค์ และความมุ่งมั่นมีอุดมการณ์ที่อบรมนักเรียน ให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามความต้องการของสังคมและประเทศชาติ

8. เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูและเสริมสร้างสมรรถภาพด้านการสอนให้แก่ครูใน ด้าน การวิเคราะห์ และปรับปรุงจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการศึกษาพื้นฐานความรู้ของนักเรียน การ เลือกและปรับปรุง เนื้อหาการสอน การพัฒนากระบวนการสอน การพัฒนาการใช้สื่อประกอบการ สอน การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสม ประเมินผลการเรียนการสอนและ ปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของครู โดยใช้กระบวนการกลุ่มในด้านการ ร่วมมือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และแก้ปัญหาการสอน การร่วมมือกันทำงานอย่างเป็น ขันตอน มีระบบ ระเบียบการร่วมมือกันทำงานด้วยความเข้าใจกัน การเห็นอกเห็นใจการยอมรับซึ่ง กันและกัน การร่วมมือกันทำงานที่มีเหตุผลในการพัฒนาหลักสูตรสามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้อง และก้าวหน้าเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ สถานศึกษา หัวหน้าฝ่าย วิชาการ คณะครู และบุคลากรทางการศึกษาภายในสถานศึกษาที่จะต้อง มีหน้าที่ดำเนินการนิเทศตนเอง มีการประสานความร่วมมือระหว่างศึกษานิเทศก์ ครู ผู้ทำหน้าที่ นิเทศ และแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ให้บริการช่วยเหลืองานวิชาการของสถานศึกษาอย่างมี ประสิทธิภาพและคล่องตัว มีความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างครูด้วยกัน ได้รับขวัญกำลังใจจากผู้บริหาร และยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้ให้การนิเทศ รวมทั้งการนิเทศจะต้องให้การสนับสนุน ด้วยและมีกระบวนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในโรงเรียน ที่จะส่งผลให้โรงเรียนพัฒนา ตนเอง

10. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูในด้านความมั่นใจและความถูกต้องใน การใช้หลักสูตร การสอน สร้างความสบายใจในการทำงานร่วมกัน และความก้าวหน้าในตำแหน่ง ทางวิชาชีพครู

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 33) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการนิเทศไว้ว่า

1. เพื่อช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคม ทนต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน
3. เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนปฏิรูประบบบริหารโดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ และชื่นชมในผลงาน
4. เพื่อให้เกิดการประสานงานและความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ชุมชน สังคม

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการนิเทศ โดยส่วนใหญ่ นักการศึกษาได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ว่า การนิเทศมีจุดมุ่งหมายหลัก ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาครูทั้งในด้านวิชาการ และวิชาชีพ
2. เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้
3. เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะในด้านการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย
4. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของครู
5. เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความสามารถของครู ในการช่วยเหลือ แนะนำ ปรับปรุง และส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ

3.5 ความจำเป็นในการนิเทศการสอน

ในการปฏิบัติการณ์นั้นบางครั้งอาจเกิดปัญหาในการดำเนินการ ซึ่งบางปัญหาสามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง แต่บางปัญหาจำเป็นที่จะต้องได้รับคำแนะนำช่วยเหลือจากบุคคลอื่นจึงจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ การนิเทศการสอนเป็นกระบวนการของการทำงานร่วมกับครูเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้มีประสิทธิผล อันส่งผลไปยังการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ การนิเทศการสอนจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ต้องให้ความสำคัญเพราะสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทำให้การเรียนการสอนพัฒนา ก้าวตามโลกปัจจุบัน และเตรียมพร้อมในการเข้าสู่อนาคตได้อย่างมั่นใจ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 221 - 224) กล่าวถึงความจำเป็นในการนิเทศการศึกษา ไว้ว่า การจัดการศึกษาในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมของสังคม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ตลอดจนระบบการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน ในสถานศึกษาจึงต้องแปรเปลี่ยนไปตามระบบการศึกษา เช่น หลักสูตร การจัดและดำเนินการสอน ผู้บริหารและครูอาจารย์ในสถานศึกษา จำเป็นต้องได้รับความรู้เพิ่มเติมและพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง และก้าวทันความเปลี่ยนแปลงที่กำลังเป็นอยู่ สิ่งหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาครูอาจารย์ในด้านวิชาการ และช่วยให้งานวิชาการก้าวหน้ามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นก็คือ การนิเทศการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องเหล่านี้ จึงจำเป็นต้องมีการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนั้นผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบด้านงานนิเทศภายในโรงเรียนจึง ต้องสนับสนุนปัจจัยในการปฏิบัติงานนิเทศ

ชาญชัย อาจิสมาจาร (2547 : 22 - 23) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา ไว้หลายประการ ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นในการให้บริการทางวิชาการ การศึกษากิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับบุคคล การนิเทศการศึกษาเป็นการให้บริการกับครูจำนวนมากที่มีความสามารถต่าง ๆ กันและการศึกษาได้ขยายตัวอย่างมาก ดังนั้นจึงต้องอาศัยความช่วยเหลือมากขึ้น
2. การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อความเจริญงอกงามของครูแม้ว่าครูจะได้รับการฝึกฝนแล้วอย่างดี แต่ครูจะต้องปรับปรุงฝึกฝนอยู่เสมอในขณะที่ทำงานในสถานการณจริง
3. การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อการช่วยเหลือครูในการเตรียมการสอน เนื่องจากครูต้องปฏิบัติงานในกิจกรรมต่าง ๆ กันและต้องเผชิญกับภาระที่ค่อนข้างหนัก ครูจึงไม่สามารถสละเวลาได้เพียงพอต่อการเตรียมการสอน การนิเทศการศึกษาจึงสามารถลดภาระของครูได้
4. การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อการทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีอยู่เสมอ ทำให้เกิดพัฒนาการทางการศึกษาทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ ดังนั้นการนิเทศการศึกษาสามารถให้บริการได้
5. การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาชีพแบบประชาธิปไตย การนิเทศการศึกษาสามารถใช้ประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังสามารถรวมพลังของทุกคนที่อยู่ในกระบวนการทางการศึกษาด้วย

กรมวิชาการ (2543 : 13) และกรອງทอง จิรเดชากุล (2550 : 4) ที่ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศการสอนไว้ว่า การนิเทศการสอนเป็นการปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษา การพัฒนาสถานศึกษา ครู และผู้เกี่ยวข้องเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งเป็นการประสานงานให้เกิดการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงทุก ๆ ด้านตลอดเวลา นอกจากนี้ กิตติมา ปรีดีดิลก (2535 : 263) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ในปัจจุบันการนิเทศการสอนมีความจำเป็นต่อกระบวนการเรียนการสอนมาก ด้วยเหตุผลที่ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน และยุ่งยากจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการนิเทศการสอน เช่นเดียวกับครูที่ต้องพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมตลอดเวลา ดังนั้น การนิเทศการสอนจึงเป็นการช่วยเหลือครู ในการเตรียมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับความจำเป็นของการนิเทศการสอน โดยส่วนใหญ่ นักการศึกษาได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า ความจำเป็นของการนิเทศการสอน มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน ในการแก้ปัญหา และพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษา เนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อกระตุ้นแนวคิดใหม่ ๆ ให้เกิดกับครูและผู้เกี่ยวข้องจะได้พัฒนาการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ทนต่อการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ โดยส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาจากการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน และทำให้การศึกษามีคุณภาพสูงขึ้น

3.6 องค์ประกอบของการนิเทศ

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการร่วมมือกันระหว่างผู้รับการนิเทศกับผู้นิเทศ ซึ่งได้มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลาย ๆ ท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

กรອງทอง จิรเดชากุล (2550) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการนิเทศภายในโรงเรียน ประกอบด้วย

1. มีระบบข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อใช้วางแผนนิเทศภายในโรงเรียน
2. มีระบบการวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์
3. มีระบบการจัดการที่เน้นพัฒนาครูและนักเรียน
4. มีระบบการติดตาม ประเมินผลที่เน้นผลงานครู
5. มีระบบการเผยแพร่และขยายผล

ขวลิต จันทรศรี (2556) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการนิเทศภายในจะต้องประกอบด้วย มี 3 ประการ ได้แก่

1. ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนที่เป็นผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักการภารโรง ซึ่งต้องสวมบทบาทเป็นทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

2. วิธีการนิเทศมีวิธีการหลายลักษณะ เช่น การประชุม การปรึกษาหารือ อภิปรายซักถาม ประชุมระดมสมอง ประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

3. สื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ ประกอบด้วย เอกสารความรู้ แบบบันทึก แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบตรวจสอบ แบบประเมิน เป็นต้น

เก็จนก เอื้องวงศ์ (2555: 237-238) ได้กล่าวว่า ระบบการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ข้อมูลย้อนกลับ และสภาพแวดล้อมภายนอก มีรายละเอียด ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า หมายถึง สิ่งที่ใช้ในการดำเนินงานตามระบบการนิเทศการศึกษา ได้แก่ หลักการแนวคิดของการนิเทศการศึกษา บุคลากรทางการนิเทศการศึกษา ผู้รับการนิเทศการศึกษา รวมทั้งปัจจัยสนับสนุนการนิเทศการศึกษาอื่น ๆ เช่น สื่อ วัสดุอุปกรณ์การนิเทศและงบประมาณ

2. กระบวนการ หมายถึง กระบวนการนิเทศการศึกษาที่แสดงถึงขั้นตอนกิจกรรมและวิธีการในการนิเทศการศึกษา

3. ผลผลิต หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นกับครู อันเนื่องมาจากการนิเทศการศึกษา ซึ่งได้แก่ ครูมี เจตคติที่ดีต่อการนิเทศการศึกษา มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูและการจัดการเรียนการสอน ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้สูงขึ้น มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน มีทักษะการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตลอดจนเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานสูงขึ้น

4. ข้อมูลย้อนกลับ หมายถึง กลไกการกำกับ ติดตามและประเมินการนิเทศการศึกษา ซึ่งผู้บริหารหรือผู้นิเทศต้องจัดระบบการกำกับ ติดตามการดำเนินการนิเทศการศึกษาไว้ให้ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามแผนงานนิเทศการศึกษาที่กำหนดไว้ ตลอดจนจัดทำ การประเมินผลการดำเนินการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลที่เกิดขึ้นกับคุณภาพการปฏิบัติงานของครู รวมทั้งประเมินตัวระบบและกระบวนการดำเนินการนิเทศการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินการนิเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. สภาพแวดล้อมภายนอก หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่สำคัญของระบบการนิเทศการศึกษาที่สำคัญที่ผู้บริหารควรคำนึงถึง คือ ความต้องการหรือความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องต่อการจัดการศึกษา ได้แก่ ผู้ปกครอง ชุมชน รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับกฎหมายระเบียบ นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

วรพล ดิลกทวีวัฒนา (2560) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการนิเทศภายในโรงเรียน ว่าการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1.บุคลากรนิเทศ ประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้ได้รับการนิเทศ

1.1 ผู้บริหาร ในที่นี้ หมายถึง ตำแหน่งผู้บริหารต่าง ๆ ในโรงเรียน ทั้งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้างาน หรือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งจะต้องมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุน จัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่คุณครู ผู้บริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในการนิเทศและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครูในโรงเรียน สร้างระบบนิเทศ และมอบหมายงานให้ถูกบุคคลิกภาพของบุคคล

1.2 ครู บทบาทของครู มี 2 บทบาท คือ

1.2.1 ผู้นิเทศ ได้แก่ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระ ครูผู้นิเทศ

1.2.2 ผู้ได้รับการนิเทศ

2. ขอบข่ายงานนิเทศภายในโรงเรียน ภาระงานหลักของการศึกษาในโรงเรียน คือ

2.1 งานด้านการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นหน้าที่หลักของฝ่ายวิชาการ เน้นการนิเทศการเรียนการสอน การพัฒนาการเรียนการสอนของครู

2.2 งานสนับสนุนการจัดการเรียน เป็นงานของฝ่ายที่สนับสนุนการศึกษา เช่นงานด้านธุรการ ด้านการเงิน ด้านอาคารสถานที่ กิจกรรมนักเรียน เป็นการนิเทศงานด้านอื่น ๆ

3. โครงสร้างการนิเทศภายในโรงเรียน แต่ละโรงเรียนจะเลือกใช้แบบใดขึ้นอยู่กับบริบทและจำนวนบุคลากรในโรงเรียน

กิตติศักดิ์ อังคะนาวิณ (2561: 21) กล่าวว่าองค์ประกอบรูปแบบของการนิเทศภายในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีดำเนินงาน และ 4) การประเมิน

สมหวัง พันธะลี (2562 : 21) ระบุว่า องค์ประกอบของระบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยงครูสำหรับศึกษานิเทศก์มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่

1) การกำหนดจุดมุ่งหมายการนิเทศ 2) บุคลากรนิเทศ 3) วิธีนิเทศ 4) ความรู้วิชาการ 5) เครื่องมือ
นิเทศ และ 6) การประเมินผล

June, Wenger and Guzzetti (1987) กล่าวถึงระบบการนิเทศเป็นรายบุคคล ได้นำเสนอระบบการนิเทศรายบุคคลที่สามารถตอบสนองความต้องการของครูผู้สอน ด้วยระบบการนิเทศเป็นรายบุคคล ซึ่งมีองค์ประกอบของการนิเทศการสอนเป็นรายบุคคล 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ตั้งเป้า (Set Goal) เน้นให้ครูตระหนักด้วยตนเองในการทำหน้าที่ที่จะเป็นแบบอย่างได้ดี

2. กำหนดวิสัยทัศน์ (Create a Vision) เป็นการสร้างทัศนคติที่ดีที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

3. ส่งเสริมสนับสนุน (Provide Support) เป็นการส่งเสริมความก้าวหน้าในวิธีที่เห็นว่ามีการทำงานแล้วประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง

4. จูงใจ (Reinforce) เป็นกิจกรรมสำคัญที่เกิดจากการสังเกตและการสะท้อนผลเชิง

บวกที่จะให้เกิดกำลังใจที่ได้รับการปฏิบัติผ่านการวิจัยที่จะนำไปสู่การปฏิบัติผลจากการสังเคราะห์องค์ประกอบของการนิเทศ ผู้วิจัยได้สรุปผล โดยนำเสนอเป็นตาราง สังเคราะห์องค์ประกอบของการนิเทศการจัดการเรียนรู้ได้ ดังนี้

ตาราง 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของการนิเทศการศึกษา

องค์ประกอบของการนิเทศ การศึกษา	นักวิชาการ	กรองทอง จิระเดชกุล (2550)	เกื้อกนก เอื้อวงศ์ (2555)	ชวลิต จันทศรี (2556)	วรพล ดิลกทวีวัฒนา (2560)	กิตติศักดิ์ อังคะ นาวัน (2561)	สมหวัง พันธะดี (2562)	June, Wenger and Guzzetti (1987)
1. ปรัชญา/แนวคิด/ทฤษฎี/หลักการ/ ความเชื่อพื้นฐาน			✓			✓		
2. วางแผน/ตั้งเป้า		✓						✓
3. กำหนดวิสัยทัศน์								✓
4. วัตถุประสงค์					✓	✓	✓	
5. ความรู้วิชาการ								
6. ข้อมูลสารสนเทศ		✓						

องค์ประกอบของการนิเทศการศึกษา นักวิชาการ	กรองทอง จิระเดชากุล (2550)	เก็จนภก เอื้อวงศ์ (2555)	ชวลิต จันทศิริ (2556)	วรพล ดิลกพิวัฒนา (2560)	กิตติศักดิ์ อังคะนาวิณ (2561)	สมหวัง พันธะดี (2562)	June, Wenger and Guzzetti (1987)
7. ทักษะ							
8. ขอบเขตเนื้อหา				✓			
9. ขั้นตอน/วิธีการ/เทคนิคกิจกรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
10. การประเมินผล	✓	✓			✓	✓	
11. ผู้นิเทศ		✓	✓	✓		✓	
12. ผู้รับการนิเทศ		✓	✓	✓		✓	
13. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง		✓					
14. เครื่องมือ/สื่อ/วัสดุอุปกรณ์		✓	✓	✓		✓	
15. งบประมาณ		✓		✓			
16. ผลลัพธ์/ผลผลิต/ผลการนิเทศ		✓		✓			
17. ข้อมูลย้อนกลับ		✓					✓
18. สภาพแวดล้อม/บริบท		✓	✓				
19. การรายงาน/เผยแพร่ ขยายผล	✓						

จากการศึกษาองค์ประกอบของการนิเทศการศึกษาตามตารางที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบของการนิเทศการศึกษา สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการนิเทศการศึกษาประกอบด้วย 1) ปรัชญา แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ความเชื่อพื้นฐาน 2) วางแผน/ตั้งเป้า 3) กำหนดวิสัยทัศน์ 4) วัตถุประสงค์ 5) ความรู้วิชาการ 6) ข้อมูลสารสนเทศ 7) ทักษะ 8) ขอบเขตเนื้อหา 9) ขั้นตอน/วิธีการ/เทคนิคกิจกรรม 10) การประเมินผล 11) ผู้นิเทศ 12) ผู้รับการนิเทศ 13) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 14) เครื่องมือ/สื่อ/วัสดุอุปกรณ์ 15) งบประมาณ 16) ผลลัพธ์/ผลผลิต/ผลการนิเทศ 17) ข้อมูลย้อนกลับ 18) สภาพแวดล้อม/บริบท และ 19) การรายงาน/เผยแพร่ ขยายผล

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากนักการศึกษา ที่ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบมาใช้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบดังนี้

1. หลักการ/แนวคิด (Principles/Concepts)

แนวคิด ทฤษฎี หรือกรอบความเชื่อที่ใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบและดำเนินการนิเทศ ซึ่งอาจรวมถึงแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ การเรียนรู้เชิงรุก การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21

2. จุดมุ่งหมาย (Objectives)

วัตถุประสงค์ของการนิเทศที่ชัดเจน มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ตัวบ่งชี้ประกอบด้วยกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและวัดผลได้

3. กระบวนการนิเทศ (Supervision Process)

ขั้นตอน วิธีการ และกิจกรรมในการนิเทศที่มีความชัดเจน มีการออกแบบอย่างเป็นระบบและมีลำดับขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน ดำเนินการนิเทศ ติดตาม และสะท้อนผล (GRITSS PROCESS เป็นรูปแบบการนิเทศที่ยึดหลัก “ความสัมพันธ์ การสะท้อนคิด การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม”)

4. เครื่องมือ/สื่อข้อมูลสารสนเทศ (Tools/Media and Information)

สื่อ เทคโนโลยี เครื่องมือ และแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการนิเทศเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

5. บุคลากร/บริบท/สิ่งแวดล้อม (Personnel/Context/Environment)

องค์ประกอบเกี่ยวกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศ เช่น ครูพี่เลี้ยง คณาจารย์นิเทศ นักศึกษาฝึกประสบการณ์ ตลอดจนบริบทของโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้

6. การประเมินผล (Evaluation)

การวัดและประเมินความก้าวหน้า และผลลัพธ์ของการนิเทศทั้งในด้านพฤติกรรมการสอน ความรู้ ทักษะ และทัศนคติของนักศึกษา เพื่อพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบนิเทศอย่างต่อเนื่อง ตัวบ่งชี้ประกอบด้วย

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการวิเคราะห์แนวทางการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่าองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิภาพควรประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 6 ด้าน ดังนี้

1. หลักการ/แนวคิด (Principles/Concepts)

แนวคิด ทฤษฎี หรือกรอบความเชื่อที่ใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบและดำเนินการนิเทศ ซึ่งอาจรวมถึงแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ การเรียนรู้เชิงรุก การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ตัวบ่งชี้ประกอบด้วย

1.1 มีการอ้างอิงทฤษฎีหรือแนวคิดทางการศึกษาเป็นฐานในการพัฒนารูปแบบ

1.2 หลักการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการมีส่วนร่วมของผู้รับการนิเทศ

1.3 มีการบูรณาการระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติในการพัฒนาสมรรถนะ

2. จุดมุ่งหมาย (Objectives)

วัตถุประสงค์ของการนิเทศที่ชัดเจน มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ตัวบ่งชี้ประกอบด้วยกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและวัดผลได้ ตัวบ่งชี้ประกอบด้วย

2.1 เน้นการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เป็นหลัก

2.2 เป้าหมายสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของผู้รับการนิเทศ

3. กระบวนการนิเทศ (Supervision Process)

ขั้นตอน วิธีการ และกิจกรรมในการนิเทศที่มีความชัดเจน มีการออกแบบอย่างเป็นระบบและมีลำดับขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน ดำเนินการนิเทศ ติดตาม และสะท้อนผล ตัวบ่งชี้ประกอบด้วย

3.1 มีการกำหนดขั้นตอนอย่างเป็นระบบ

3.2 มีกิจกรรมส่งเสริมการสะท้อนตนเองและการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

3.3 มีการสื่อสารและให้ข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง

4. เครื่องมือ/สื่อข้อมูลสารสนเทศ (Tools/Media and Information)

สื่อ เทคโนโลยี เครื่องมือ และแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการนิเทศเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตัวบ่งชี้ประกอบด้วย

4.1 มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อดิจิทัลในการนิเทศ

4.2 มีแบบประเมินหรือแบบสังเกตที่ออกแบบไว้ชัดเจน

4.3 เครื่องมือสามารถนำไปใช้จริงและเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพ

5.บุคลากร/บริบท/สิ่งแวดล้อม (Personnel/Context/Environment)

องค์ประกอบเกี่ยวกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศ เช่น ครูพี่เลี้ยง คณาจารย์นิเทศ นักศึกษาฝึกประสบการณ์ ตลอดจนบริบทของโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ประกอบด้วย

5.1 มีการจัดบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องไว้อย่างชัดเจน

5.2 มีการสร้างบรรยากาศและความสัมพันธ์ที่ดีในการนิเทศ

5.3 บริบทและสิ่งแวดล้อมสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะ

6. การประเมินผล (Evaluation)

การวัดและประเมินความก้าวหน้า และผลลัพธ์ของการนิเทศทั้งในด้าน พฤติกรรมการสอน ความรู้ ทักษะ และทัศนคติของนักศึกษา เพื่อพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบนิเทศอย่างต่อเนื่อง ตัวบ่งชี้ประกอบด้วย

6.1 มีเครื่องมือประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับเป้าหมาย

6.2 การประเมินมีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

6.3 มีการสะท้อนผลและนำข้อมูลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาอย่าง

เป็นระบบ

3.7 กระบวนการนิเทศ

กระบวนการนิเทศเป็นขั้นตอนในการปฏิบัติงานด้านการนิเทศการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้กระบวนการนิเทศการศึกษา เพื่อให้เกิดผลสำเร็จมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต้องอาศัยกระบวนการ ซึ่งเป็นการดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ต่อเนื่อง มีระเบียบแบบแผนมีขั้นตอนในการดำเนินงาน การปฏิบัติงานการนิเทศอย่างมีระบบ มีการประเมินสภาพงาน การทำงานการจัดลำดับงานที่ต้องทำการออกแบบงาน การประสานงาน ตลอดจนการอำนวยความสะดวกให้งานลุล่วงไป การนิเทศจะต้องมีกระบวนการในการนิเทศ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติและมีความเป็นระเบียบในการปฏิบัติได้มีนักการศึกษาจากอดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งมีนักวิชาการ ได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศ ดังนี้

สงัด อุทรานันท์ (2529, 84-87) ได้พัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมไทย ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 วางแผนการนิเทศ (Planning-P) เป็นขั้นที่ผู้บริหาร ผู้นิเทศ และ ผู้รับการนิเทศจะ

ทำการประชุมปรึกษาหารือเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศ รวมทั้งวางแผนถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศที่จะจัดขึ้นอีกด้วย

ขั้นที่ 2 ให้ความรู้ในสิ่งที่จะทำ (Informing-I) เป็นขั้นตอนของการให้ความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะดำเนินการว่าจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถอย่างไรบ้าง มีขั้นตอนอย่างไร และจะอย่างไรจึงจะทำให้ได้ผลงานออกมาอย่างมีคุณภาพ

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติงาน (Doing-D) ประกอบด้วยการปฏิบัติงานใน 3 ลักษณะคือ 1) การปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ 2) การปฏิบัติงานของผู้ให้การนิเทศ และ 3) การปฏิบัติงานของผู้สนับสนุนการนิเทศ

ขั้นที่ 4 การสร้างขวัญและกำลังใจ (Reinforcing-R) ขั้นนี้เป็นขั้นตอนการเสริมกำลังใจของผู้บริหารเพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจและบังเกิดความพอใจในการปฏิบัติงานขั้นนี้อาจจะดำเนินการไปพร้อมกับผู้รับการนิเทศกำลังปฏิบัติงาน หรือการปฏิบัติงานได้เสร็จสิ้นก็ได้

ขั้นที่ 5 การประเมินผลผลิตของการดำเนินงาน (Evaluating-E) เป็นขั้นที่ ผู้นิเทศทำการประเมินผลการดำเนินการซึ่งผ่านไปแล้วว่าเป็นอย่างไร แล้วทำการปรับปรุงแก้ไข

วัชร เล่าเรียนดี(2552) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศการสอนไว้ 7 ขั้นตอน คือ

1. วางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและรับการนิเทศ
2. เลือกประเด็นหรือเรื่องที่สนใจจะปรับปรุงและพัฒนา
3. นำเสนอโครงการพัฒนาและขั้นตอนการปฏิบัติให้ผู้บริหารโรงเรียนได้รับทราบ
4. จัดอบรมสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างนวัตกรรมใหม่
5. จัดให้มีกระบวนการนิเทศที่มีรูปแบบของการดำเนินการร่วมกัน มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับข้อคิดเห็นและประสบการณ์

6. การดำเนินการนิเทศที่มีการดำเนินการไว้ร่วมกันของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ
7. สรุปรายงานผลการปรับปรุงแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรายงานผลความสำเร็จ

วัชร เล่าเรียนดี (2553, น. 27-28) ได้นำเสนอกระบวนการนิเทศการสอนมี 7 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศการสอนและผู้รับการนิเทศ 2) การเลือกประเด็นหรือเรื่องที่สนใจจะปรับปรุงและพัฒนา 3) การนำเสนอโครงการพัฒนาและขั้นตอนการปฏิบัติ 4) การให้ความรู้หรือหาความรู้จากเอกสารต่างๆ และการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ 5) การจัดทำแผนการนิเทศ 6) การดำเนินการตามแผน 7) การสรุปผล ประเมินผลการปรับปรุงและพัฒนา

อุทัย บุญประเสริฐ, และชโลมใจ กิงคารวัฒน์ (2556) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา 4 ขั้นตอน คือ

1. การวิเคราะห์ (Analysis) เพื่อกำหนดสิ่งที่ต้องการ เพื่อสิ่งที่ต้องปฏิบัติจัดทำให้ประสบผลสำเร็จ

2. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดขั้นตอน คำโครงการทำงานด้วยวิธีการที่เหมาะสมให้บรรลุตามความต้องการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดภายใต้สภาพแวดล้อมและข้อจำกัดที่มีอยู่

3. ลงมือปฏิบัติ (Doing) เป็นการลงมือดำเนินงานตามขั้นตอนการทำงานในแต่ละเรื่องตามที่กำหนดไว้

4. การนิเทศติดตามผล (Supervisions) เป็นการติดตามช่วยเหลือกำกับสนับสนุนให้สามารถทำงานจนบรรลุผล

สุรศักดิ์ ปาเฮ (2555) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศสถานศึกษาสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ไว้ดังนี้

กระบวนการนิเทศ ต้องอาศัยขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความร่วมมือประสานสัมพันธ์กัน ระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ กระบวนการและขั้นตอนของการนิเทศการศึกษานั้น ส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันในบางส่วนแต่โดยหลักการมีความคล้ายคลึงกัน ดังนั้น จึงได้หลอมรวมให้เข้ากับกระบวนการนิเทศการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้ดำเนินงานเหมาะสมกับสภาพของความจำเป็นและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ตามกระบวนการ 4 ขั้นตอน

1. ขั้นเตรียมการ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะทำงานภายในโรงเรียน ร่วมศึกษาวิเคราะห์ รายละเอียดต่างๆ ที่เป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนร่วมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การทำงานร่วมกัน จัดเตรียมความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือสำหรับผู้รับการนิเทศ สร้างความรู้ ความเข้าใจให้ครูอาจารย์และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2. ขั้นตอนการนิเทศภายในสถานศึกษากำหนดเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ

2.1 การนิเทศเป็นกลุ่ม มีวิธีการดังนี้ กลุ่มต้องมีการประชุมชี้แจงให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการนิเทศและการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาในส่วนกลาง เพื่อเป็นแนวทางเดียวกันในการดำเนินการทางวิชาการ ฯลฯ

2.2 การนิเทศเป็นรายบุคคล มีวิธีการดังนี้ การนิเทศเป็นรายบุคคลโดยการสังเกตพฤติกรรมการสอน การเยี่ยมชั้นเรียน การตรวจจากการบินที่หลังสอน การให้คำปรึกษา ฯลฯ

3. ขั้นประเมินผล เป็นการสรุปการนิเทศหรือการดำเนินงาน ซึ่งการประเมินอาจทำได้หลายวิธีเช่น การประเมินโครงการ การวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำผลที่ได้จากการสรุปไปพัฒนาต่อยอดให้เกิดการพัฒนาในทุกๆด้าน

แฮริส (Harris) (อ้างถึงในวรรณพร สุขอนันต์, 2550, 26-27) ได้นำแนวคิดของแอลเลน (Allen) เกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานการศึกษาโดยทั่ว ๆ ไป มาเสนอใช้กับการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วยกระบวนการหลัก 5 ประการ ที่เรียกด้วยตัวอักษรย่อว่า “POLCA” ดังนี้

1.Planning processes (P) หมายถึง การวางแผนในการปฏิบัติงาน โดยคิดว่า จะทำอย่างไร กำหนดจุดมุ่งหมายของงานพัฒนา วิธีการดำเนินงาน กำหนดงานที่จะดำเนินการ คาดคะเนถึงผลที่จะได้รับจากโครงการและวางแผนโครงการ

2.Organizing processes (O) หมายถึง การจัดโครงสร้างของการดำเนินงาน โดยสร้างหลักเกณฑ์ในการทำงาน สร้างความสัมพันธ์ของงาน แบ่งงานโดยกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติงานมีการประสานงานมอบอำนาจให้ตามหน้าที่ และการรวบรวมทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งคน และวัสดุอุปกรณ์

3.Leading processes (L) หมายถึง บทบาทในฐานะผู้นำที่ดำเนินการ การวินิจฉัยสั่งการ การคัดเลือกตัวบุคคล การให้คำปรึกษาแนะนำ กระตุ้นให้บุคคลทำงานลงมือปฏิบัติงาน สาคิตในการปฏิบัติงาน การติดต่อสื่อสาร

4.Controlling processes (C) หมายถึง การควบคุมการปฏิบัติงาน ดำเนินงาน โดยการพิจารณาขอบหมายงาน ให้ความสะดวกในด้านต่าง ๆ มีการแก้ไขทันทีเมื่องานผิดพลาด การให้บุคลากรออกจากงาน การตักเตือนและการกำหนดระเบียบในการปฏิบัติงาน

5.Assessing processes (A) หมายถึง การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน โดยการประเมินผลการปฏิบัติงาน วัดผลการปฏิบัติงานวิจัยผลการปฏิบัติงาน

Willerman, Mcnelly and Koffinan (1991, p. 156) ได้เสนอกระบวนการนิเทศการสอน เพื่อปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมี 3 ขั้นตอน คือ

1. การประชุมก่อนการสังเกตการสอน (Preobservation Conference) เป็นการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนมีการวิเคราะห์ปัญหาและให้ความรู้เรื่องการนิเทศการสอน เพื่อให้สามารถดำเนินการนิเทศได้อย่างเป็นระบบชัดเจน

2. การสังเกตการสอน (Observation) เป็นการดำเนินการสังเกตการสอนตามแผนที่กำหนดไว้ โดยใช้เครื่องมือสังเกตการสอนที่ได้ร่วมกันสร้างหรือเลือกใช้ การแปลระดับข้อมูลจากการพัฒนาการสอนเตรียมเสนอให้ผู้รับการ สังเกตทราบหรือร่วมกันพิจารณาเพื่อตัดสินใจ

3. การประชุมภายหลังการสังเกตการสอน (Post Conference) เป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับ ผลจากการสังเกตการสอนร่วมกันพิจารณาข้อมูล และตัดสินใจเกี่ยวกับพฤติกรรม การสอนที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และวางแผนการดำเนินการนิเทศครั้งต่อไป

Glickman (2010, p. 285) ได้นำเสนอกระบวนการนิเทศการสอนใน ไว้ 5 ขั้นตอน คือ 1) การประชุมร่วมกับครู (Preconference with teacher) 2) การสังเกตการสอนในชั้นเรียน (Observation of classroom) 3) การวิเคราะห์และติดตามผลการสังเกตการสอน (Analysis Observation and conference and teacher) 4) การประชุมร่วมกับครูภายหลังการสังเกตการสอน (Postconference with teacher) 5) การวิเคราะห์และพัฒนาการดำเนินการในแต่ละขั้นตอน

Acheson and Gall (2003, p. 90) ได้เสนอกระบวนการนิเทศการสอนแบบคลินิก ซึ่งมีขั้นตอนการทำงานอยู่ 3 ขั้นตอน คือ 1) การประชุมปรึกษาหารือเพื่อวางแผน (Planning Conference) เป็นขั้นที่ผู้นิเทศจะเปิดโอกาสในวิชาชีพเพื่อผู้นิเทศจะร่วมกันแก้ปัญหาและพัฒนา 2) การสังเกตการสอน (Observation) เป็นขั้นที่ผู้นิเทศจะสังเกตการสอนของครูตามข้อตกลงกับครู แล้วบันทึกข้อมูลไว้อย่างละเอียด 3) การประชุมให้ข้อมูลย้อนหลัง Feedback Conference) ผู้นิเทศและครูจะทบทวนข้อมูลของการสังเกตการสอน ผู้นิเทศจะสนับสนุนให้ครูวิเคราะห์การสอนของตนเอง แล้วร่วมกับครูหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมที่เป็นปัญหานั้น

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษา สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ว่า กระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นขั้นตอนการดำเนินการนิเทศ การปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันโดยตลอด ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศการสอนและผู้รับการนิเทศ โดยมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ 4 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาข้อมูล
2. การวางแผน
3. การปฏิบัติตามแผนและ
4. การประเมินผล

กระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ศิษยานุเทศ์ และ ครูทุกคนในโรงเรียน เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงสุด

3.8 เทคนิคการนิเทศ

เทคนิค (Techniques methods) หมายถึง การใช้ศิลปะ หรือกลวิธีต่าง ๆ ในการ แนะนำครูและผู้บริหาร ให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้โดยง่ายรวดเร็ว เทคนิคการนิเทศมีหลากหลาย วิธีการ การนิเทศการศึกษาที่ดีจะต้องเกิดจากความร่วมมือจากครู มีการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ และใช้เทคนิคเหมาะสม ซึ่งแต่ละเทคนิคมีลักษณะที่แตกต่างกัน

โกลด์สไตน์ (Goldstein อ้างถึงในวรรณพร สุขอนันต์, 2550, 10.3) ได้มองว่าการ เยี่ยมห้องเรียน เป็นเทคนิคหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการนิเทศการศึกษา จึงได้นำเสนอเทคนิคการ เยี่ยมชั้นเรียนไว้ ดังนี้ 1) ผู้นิเทศมักจะถูกสอนไม่ให้ทำการบันทึก เพราะครูมีความรู้สึกว่าเป็นการขู่ และเมื่อครูอ่านพบข้อผิดพลาดของตนเอง ผู้นิเทศควรจะบันทึกข้อความระหว่างการเยี่ยมอย่างเป็นทางการเท่านั้นและจะต้องใช้บันทึกอย่างระมัดระวังและเท่าที่จำเป็นเท่านั้น 2) ผู้นิเทศไม่ควร ครอบงำโดยการพูดแทรกระหว่างที่ครูกำลังสอน นอกจากในบางโอกาสเท่าที่จำเป็นควรเข้าห้อง และออกจากห้องเรียนไม่ให้เป็นที่สังเกตของนักเรียน และ 3) ควรเขียนรายงานการเยี่ยมชั้นเรียน ภายใน 24 ชั่วโมง หลังจากสังเกตการณ์สอน ครูย่อมมีความกระวนกระวายและกังวลเกี่ยวกับการ รอคอยรายงาน ในส่วนของการการติดตามผล (Follow-up) ควรมีการติดตามผลทุกห้องเรียนที่ไป ตรวจเยี่ยมทั้งผู้นิเทศ และครูจะต้องร่วมมือกันพิจารณาผลการสังเกต เพื่อให้การสังเกตมีผลดี ศึกษาพิเศษก็ควรเตรียมรายงานการติดตามผล เช่น แบบสอบถาม ข้อทดสอบต่าง ๆ เป็นต้น

การเยี่ยมชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียน ที่ควรปฏิบัติ คือ ผู้บริหารจะต้องสร้าง บรรยากาศที่ดีในการเยี่ยมชั้นเรียน ทำความรู้จัก หรือความคุ้นเคยกับครูที่จะเยี่ยมชั้นเรียน โดยการให้คำปรึกษาหารือ เมื่อเยี่ยมชั้นเรียนผู้บริหารจะต้องทำตนให้สุภาพ ไม่ใช้อำนาจหรืออิทธิพล ใด ๆ การเยี่ยมชั้นเรียนพยายามให้เป็นธรรมชาติที่สุดไม่ให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นสิ่งแปลกใหม่ ถ้า หากมีการสาธิตการสอน ผู้บริหารควรจะทำง่าย ๆ สั้น ๆ และตรงประเด็นหรืออาจจัดให้ครูชั้นอื่น ทำการสาธิตการสอน และบันทึกจุดเด่น จุดด้อย เก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่สังเกตได้ และแจ้งผลการเยี่ยม ชั้นเรียนให้ครูทราบโดยรวดเร็ว การเยี่ยมชั้นเรียนเป็นวิธีที่ผู้บริหารนิยมใช้กันมาก และครูผู้สอนก็ ยอมรับการนิเทศด้วยวิธีนี้ ดังนั้นหากการเยี่ยมชั้นเรียนจะได้นำแนวปฏิบัติดังกล่าวแล้วไป ประยุกต์ใช้ เช่น ผู้นิเทศจะต้องทำอย่างไรในระหว่างเยี่ยมชั้นเรียน และเมื่อเยี่ยมชั้นเรียนแล้ว จะต้องปฏิบัติต่อครูอย่างไร

ฮอลโลแรน (Haloran อ้างถึงในวรรณพร สุขอนันต์, 2550, 104) มีมุมมองที่แตกต่าง และเห็นความสำคัญของการให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา (Counseling) การนิเทศ แบบการให้คำปรึกษา ว่าเป็นวิธีการนิเทศภายในโรงเรียนที่ดีที่สุด และที่สำคัญผู้นิเทศได้ใช้ความมี

ปฏิสัมพันธ์ต่อกันสร้างความใกล้ชิด ความพึงพอใจให้กับผู้รับการนิเทศเป็นแรงจูงใจให้ผู้รับการนิเทศเกิดการวิเคราะห์ตนเอง รู้จักยอมรับปัญหา ยอมรับตนเองและผู้อื่น การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันและกัน ทำให้มีโอกาสพิจารณาเลือกแนวทาง แก้ปัญหาด้วยตนเองได้ในที่สุด ช่วยให้เกิดการนิเทศตนเองเพื่อการปรับปรุงพัฒนา

วิธีการให้คำปรึกษาโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 วิธีการใหญ่ ๆ ดังนี้

1. วิธีการให้คำปรึกษาแบบทางตรง เป็นการปรึกษาที่ให้อย่างตรงไปตรงมา โดยผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้บอกให้ทราบ หรือบางครั้งเรียกว่าการปรึกษาแบบผู้ให้คำปรึกษาเป็นศูนย์กลาง วิธีการนี้มีผู้ให้คำปรึกษา จะต้องมีความรู้และประสบการณ์มากมีความแม่นยำในปัญหาที่ตอบและมีจรรยาบรรณที่จะไม่ตอบปัญหาที่ตนเองไม่เชี่ยวชาญหรือไม่ถนัด การปรึกษาแบบนี้ เหมาะสมกับการแก้ปัญหาที่ต้องการข้อมูลความจริง

การให้คำปรึกษาทางตรงเป็นการให้คำตอบในปัญหาของผู้รับคำปรึกษา โดยมีเทคนิคและแนวทางสำหรับผู้ให้คำปรึกษาคือ พยายามสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้รับคำปรึกษาก่อนที่จะให้คำปรึกษา ทำความเข้าใจในประเด็นปัญหาให้ชัดเจน พิจารณาศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเที่ยงตรงต่อปัญหาอย่างแท้จริงของผู้รับคำปรึกษา ทำการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียด ก่อให้เกิดความแม่นยำ และให้คำแนะนำถึงความเป็นไปได้

2. วิธีการให้คำปรึกษาแบบทางอ้อม เป็นการให้คำปรึกษาในลักษณะที่ให้การปรึกษาแบบไม่นำทาง หรือเรียกอีกอย่างว่า การปรึกษาแบบผู้รับการปรึกษาเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นกระบวนการปรึกษาที่ใช้ทักษะการฟังและการให้กำลังใจ ทำความเข้าใจในปัญหาและกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหานั้น เป็นการปรึกษาที่เน้นตัวผู้มาขอปรึกษามากกว่าที่จะเน้นผู้ให้คำปรึกษา การให้คำปรึกษาแบบไม่นำทางนี้ ช่วยทำให้เกิดการระบายนามณ์ได้ดีกว่าแบบนำทางและให้เกิดความคิดกระจ่างชัดตามมา ช่วยให้ผู้ที่มารับการปรึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองมากขึ้น

การใช้วิธีการให้คำปรึกษาแบบทางอ้อมแก่ครู ผู้นิเทศต้องปฏิบัติภายใต้ความเชื่อของเจอนไซ สองประการ คือ นิเทศต้องเชื่อว่าผู้รับคำปรึกษานั้น โดยพื้นฐานทั่ว ๆ ไปแล้ว เป็นคนที่มีความรับผิดชอบ เขาจะรับผิดชอบต่อความคิด พฤติกรรมและต่อตัวของเขาเอง มีความสามารถที่จะตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ด้วยตัวของเขาเองได้ และผู้นิเทศต้องเชื่อว่าผู้รับคำปรึกษานั้น มีแรงจูงใจ แรงบันดาลใจที่สูงมากที่เขาต้องการจะเป็นบุคคลที่มีภาวะเป็นบุคคลที่ปรับตนเองในสังคมได้มีความเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง ช่วยเหลือตนเองได้และเป็นคนที่ขยันหมั่นเพียรในการทำงาน

เนื่องจากความเชื่อดังกล่าวนี้นักนิเทศจะต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้เกิดขึ้น มีความเปิดเผยจริงใจในความสัมพันธ์กับผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งนักนิเทศสามารถทำได้โดยประพฤติปฏิบัติใน ต่อไปนี้ 1) สร้างให้เกิดความอบอุ่นและบรรยากาศที่ดี 2) มีความอดทนอดกลั้น และหนักแน่น 3) การสะท้อนความ เป็นการพูดซ้ำข้อความสำคัญที่ผู้มาขอปรึกษาพูดออกมา โดยใช้ถ้อยคำให้น้อยลง แต่ยังคงความหมายเดิมอยู่เพื่อเป็นการแสดงว่าผู้ให้คำปรึกษายังฟังอยู่ด้วยความสนใจตลอดเวลา 4) ไม่พยายามที่จะแสดงความคิดเห็น ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องไม่ตัดสินใจวิจารณ์พิพากษาคัดสินในค่านิยม ความเชื่อ และในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมของผู้รับคำปรึกษาเป็นอันขาด

3. วิธีการให้คำปรึกษาแบบมีส่วนร่วม เป็นวิธีการให้คำปรึกษาแบบทางตรง และแบบทางอ้อมผสมผสานกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความแตกต่างของแต่ละคน และการตอบสนองต่อวิธีการที่แตกต่างกัน ดังนั้นการเลือกใช้วิธีการแบบใดนั้นจะต้องเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดต่อปัญหาหรือสถานการณ์ วิธีการให้คำปรึกษาแบบนี้ใช้แก้ปัญหาได้อย่างละเอียดลึกซึ้งทั้งปัญหาเกี่ยวกับความจริง ปัญหาเกี่ยวกับอารมณ์ และปัญหาเกี่ยวกับผลประโยชน์หรือศักดิ์ศรี

เน็กเลจและอีเวนส์ (Neagleg, 1964, 158) ที่ได้ แบ่งเทคนิคการนิเทศออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.การนิเทศเป็นกลุ่ม มีกิจกรรมที่ใช้ในการนิเทศ ได้แก่ การประชุมนิเทศครูใหม่ การทำวิจัยเฉพาะเรื่อง การปรับปรุงห้องสมุดวิชาชีพ การเยี่ยมเยียนครูอื่น ๆ

2.การนิเทศเป็นรายบุคคล มีกิจกรรมดังนี้ การกำหนดงานให้ครู ทำการเยี่ยมและสังเกตการสอนในชั้นเรียน การทดลองต่าง ๆ ในห้องเรียน การประชุมปรึกษา การสาธิตการสอน การวัดและประเมินผล การเลือกหนังสือวัสดุอุปกรณ์การสอน สนับสนุนให้อ่านและเขียนบทความ การเลือกสรรบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ ข่าวสารการนิเทศ และการพบปะติดต่อกันอย่างไม่เป็นทางการ

นอกจากนี้ กวิน (Gwynn, 1974, 74) ได้เสนอเทคนิคการนิเทศ ไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. เทคนิคทั่วไปที่ใช้ในการนิเทศ มี 2 แบบ ได้แก่

1.1 การนิเทศเป็นกลุ่ม มีวิธีการที่ใช้ในการนิเทศ คือ การจัดตั้งกรรมการ กลุ่มทำงาน การศึกษาวิชาการ การจัดให้มีห้องปฏิบัติการหลักสูตร การอ่านเฉพาะเรื่อง การสาธิตการสอน การศึกษานอกสถานที่ การฟังคำบรรยาย การอภิปราย การจัดให้มีห้องสมุดวิชาชีพ และการจัดการประชุมวิชาชีพ

1.2 การนิเทศเป็นรายบุคคล มีวิธีการที่ใช้ในการนิเทศ คือ การ สังเกตการณ์ สอนในชั้นเรียน การทดลองในห้องเรียน การปรึกษาหารือ การพาครูไปเยี่ยมซึ่งกันและกัน การ เลือกวัดสฤุอุปกรณ์สำหรับการสอน และการประเมินตนเอง

2. การสร้างแรงจูงใจ ผู้นิเทศมีความสำคัญในการเสริมสร้างแรงใจ ในการทำงาน ให้ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญกำลังใจดีขึ้น

3. เทคนิคการให้คำปรึกษา ศึกษานิเทศก์บางครั้งทำหน้าที่ให้คำปรึกษาให้แก่ เพื่อนร่วมงาน ครูอาจารย์ และคนทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การทำผลงานวิชาการ ปัญหา ผู้บริหาร ปัญหาส่วนตัว เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับเทคนิคการนิเทศ สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้สรุป ได้ว่า เทคนิคการนิเทศมีหลากหลายวิธีการ สามารถนำเทคนิคต่าง ๆ ในการนิเทศไปใช้ในการ ปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมกับบุคคล หรือสถานการณ์ที่ต่างกัน โดยทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความ ถนัด และความแตกต่างของแต่ละบุคคล ซึ่งผู้วิจัยได้ แบ่งเทคนิคการนิเทศออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) นิเทศเป็นกลุ่ม มีกิจกรรมที่ใช้ในการนิเทศร่วมกัน มีคณะกรรมการกลุ่มทำงาน 2) การนิเทศเป็น รายบุคคล มีวิธีการที่ใช้ในการนิเทศ กำหนดงานให้ครู ทำกิจกรรมในห้องเรียน ทดลองกิจกรรม ต่าง ๆ ในห้องเรียน

3.9 รูปแบบการนิเทศ

จากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศ การนิเทศมี รูปแบบที่หลากหลาย เมื่อพิจารณาจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันจะพบว่า มีนักวิชาการแบ่งรูปแบบการ นิเทศไว้แตกต่างกันตามยุคสมัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ แต่เนื่องจากรูปแบบ และลักษณะ การนิเทศไม่แตกต่างกันนัก คือ จะเน้นการนิเทศแบบตรวจตรา และแบบประชาธิปไตยเป็นส่วน ใหญ่ จึงไม่ได้แยกตามยุคสมัย แต่แบ่งการนิเทศตามรูปแบบ การนำไปใช้แทน รูปแบบการนิเทศที่ เป็นที่นิยมใช้อย่างแพร่หลาย มีดังนี้

3.9.1 การนิเทศแบบมีส่วนร่วม

การนิเทศแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การนิเทศการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งที่มุ่งการมี ส่วนร่วมระหว่างผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ ในการร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ปัญหา และ เจรจากกลังใจที่จะดำเนินการร่วมกัน ถึงการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน ทุกคนมีสิทธิเท่า เทียมกันในการดำเนินการร่วมกัน ตามวิถีทางประชาธิปไตย โดยใช้เสียงของสมาชิกส่วนใหญ่เป็น หลัก และเรียกว่าเป็นการนิเทศแบบพึ่งพา และควรใช้พฤติกรรมดังกล่าวให้เหมาะสมกับ สถานการณ์และเหตุการณ์ คือ

1. ใช้เมื่อครูและผู้นิเทศ มีระดับความเชี่ยวชาญในประเด็นปัญหานั้น
ใกล้เคียงกัน

2. ใช้เมื่อครูและผู้นิเทศ ต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน และนำมา
แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

3. ใช้เมื่อครูและผู้นิเทศ ต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกันในประเด็น
ปัญหานั้นๆ

4. ใช้เมื่อครูและผู้นิเทศ ต้องการให้มีการพิจารณาปัญหาร่วมกันอย่างถี่ถ้วน
และรอบคอบ หรือครูต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

กระบวนการนิเทศแบบมีส่วนร่วม มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ เป็นขั้นเริ่มต้นที่จะได้
ข้อมูล เพื่อนำไปประกอบในการวางแผน และกำหนดทางเลือก ผู้นิเทศจำเป็นจะต้องทำการศึกษา
เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง สิ่งแรกที่จะต้องทำคือ สัมภาษณ์สภาพปัจจุบัน ซึ่งเป็นข้อมูลทั้งภายในและ
ภายนอก จำแนกข้อมูลปัจจัยเบื้องต้นทางด้านกายภาพ เช่น

- อาคารสถานที่
- สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
- จำนวนครู จำนวนนักเรียน ศักยภาพครู
- กระบวนการเรียนการสอน
- การสำรวจความคิดเห็น ความต้องการของบุคลากรในโรงเรียน เกี่ยวกับ

การจัดการการเรียนการสอน มีปัญหาด้านใดบ้าง ควรจะปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างไร
ต้องการที่จะให้โรงเรียนพัฒนาด้านใดเป็นการเร่งด่วน โดยลำดับความสำคัญ

2. การวางแผนและกำหนดทางเลือก

การวางแผน เป็นการเริ่มต้นของการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย
หลักการทำงานกำหนดเกณฑ์มาตรฐานงาน จากข้อมูลที่ได้กำหนดจะพัฒนาตามความสำคัญ
ลำดับ1,2,3 คณะครูทุกท่านระดมความคิด สร้างทางเลือก และเลือกทางเลือกที่สามารถทำได้
และเกิดประโยชน์สูงสุด เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์กิจกรรม ช่วงเวลาดำเนินการ แหล่งทรัพยากรที่
ใช้สนับสนุน

3. การสร้างสื่อและเครื่องมือ

หลังจากผู้นิเทศและครูได้ร่วมกันวางแผนกำหนดทางเลือกในการนิเทศ
แล้วขั้นตอนต่อไปคือ ผู้นิเทศและครูผู้สอนต้องร่วมกันสร้างสื่อและเครื่องมือ เพื่อใช้ในการ

ดำเนินการนิเทศ สื่อและเครื่องมือที่สร้างขึ้น ต้องได้รับการยอมรับและเห็นพ้องต้องกันก่อนจะใช้
ปฏิบัติการนิเทศ เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศจะแตกต่างกันไป ตามกิจกรรมการนิเทศ เช่น

- เครื่องมือในการประชุมปฏิบัติการ
- เครื่องมือเยี่ยมชั้นเรียน
- เครื่องมือสังเกตการณ์สอน
- เครื่องมือในการประชุมปรึกษาหารือ

4. การปฏิบัติการนิเทศ

การปฏิบัติการนิเทศ เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ผู้นิเทศกับ
ผู้รับการนิเทศตกลงกันได้ว่าจะปฏิบัติอย่างไร จะเป็นเพียงเยี่ยมชั้นเรียน หรือประเมินเอกสาร
หลักฐาน หรือการสังเกตการณ์สอนในชั้นเรียนควรเป็นแบบมีส่วนร่วม โดยผู้นิเทศมีส่วนร่วมในการ
ทำหน้าที่บางอย่างในชั้นเรียน เช่น ช่วยสอน ช่วยตอบคำถาม ช่วยหยิบอุปกรณ์การทดลอง ร่วม
สังเกตการณ์สอน จดบันทึกอย่างย่อ ๆ ในขณะที่ทำการสังเกตการณ์สอนตลอดตามที่สอน

5. การประเมินผลและการรายงานผลการนิเทศ

การประเมินผลการนิเทศ เป็นกระบวนการที่ต้องรวบรวมข้อมูลต่างๆ
ทราบความก้าวหน้าปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการปฏิบัติการนิเทศ โดยวิธีการ และ
เครื่องมือที่ผู้นิเทศและครูได้ร่วมกันสร้างขึ้น

จกกลนี้ ชุตติมาเทวินทร์ (2552) กล่าวว่า การนิเทศแบบมีส่วนร่วมโดยมีรูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบการบรรยาย มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้รับการนิเทศด้าน
ความรู้ เน้นเนื้อหาสาระวิชาต่าง ๆ ที่จำเป็นให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย การนิเทศสอดคล้องกับ
ความต้องการ และความสนใจของผู้รับการนิเทศสามารถใช้กับคนจำนวนมาก ซึ่งการบรรยาย
จะต้องกำหนดกรอบ เนื้อหาสาระและเวลาแน่นอน และการดำเนินการบรรยายนิยมใช้
สื่อทัศนูปกรณ์ประกอบช่วย

2. รูปแบบการอภิปราย มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศได้แสดง
ข้อคิดเห็น ตามกรอบหัวข้อที่กำหนดไว้ ภายใต้การดำเนินการอภิปรายของผู้นิเทศ การแสดง
ความคิดเห็น ไม่ใช่การตอบคำถาม จึงไม่จำเป็นต้องผิดหรือถูก มักเป็นข้อสรุปที่เป็นการวาง
แนวทางจากสิ่งที่ได้จากความคิดเห็น เป็นการแสดงถึงกระบวนการความคิดการให้เหตุผล

3. รูปแบบการระดมสมอง การระดมสมองเป็นการระดมแนวคิดในเรื่องใด เรื่อง
หนึ่งเกี่ยวกับการนิเทศจากผู้รับการนิเทศ หรือหากจะเป็นการระดมความคิดเพื่อหาวิธีแก้ปัญหาซึ่ง
ผู้นิเทศจะเป็นผู้รวบรวมความคิดต่างๆ ไว้ทั้งหมด โดยไม่มีการตัดสินว่าความคิดของใครผิดหรือถูก

แต่ผู้นิเทศจะแยกประเภทหรือจัดหมวดหมู่ให้เห็นชัดเจน ซึ่งการระดมสมองเป็นวิธีการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมที่ดีและสามารถดึงเอาประสบการณ์ของผู้รับการนิเทศมาใช้ได้ทันทีทันใด และการระดมสมองสามารถใช้ได้ในกิจกรรมการประชุมเพื่อการศึกษาหารือ และใช้ร่วมกับกิจกรรมนิเทศภายในสถานศึกษาต่าง ๆ ได้มีประโยชน์และแนวดำเนินการ โดยสรุปดังนี้

ทิพวรรณ ถาวรโชติ (2564) การนิเทศแบบมีส่วนร่วม คือ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจะสามารถดำเนินการ นิเทศภายใต้การระดมสมอง แลกเปลี่ยนแนวคิด การอภิปราย เพื่อหาวิธีแก้ปัญหาในสถานศึกษา ดังนั้น การนิเทศแบบมีส่วนร่วมจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้สามารถใช้เทคนิคการบรรยาย การอภิปราย การตั้งคำถาม และการระดมสมองได้อย่างคล่องแคล่ว

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการนิเทศแบบมีส่วนร่วม สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า การนิเทศแบบมีส่วนร่วม คือ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีความเชี่ยวชาญในประเด็นปัญหาใกล้เคียงกัน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน เพื่อนำมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ในประเด็นปัญหานั้น ๆ มาพิจารณาปัญหาร่วมกันอย่างถိถ้วน รอบคอบในการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจใน การวางแผน กำหนดทางเลือก การสร้างสื่อและเครื่องมือการปฏิบัติการนิเทศ การประเมินผลและการรายงานผลการนิเทศร่วมกัน

3.9.2 การนิเทศโดยกระบวนการกัลยาณมิตร

สุนน อมรวิวัฒน์ (2556) กล่าวว่า กัลยาณมิตรนิเทศ สำหรับศึกษานิเทศก์เน้นกระบวนการสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. กัลยาณมิตรนิเทศ เน้นการนิเทศคนไม่ใช่เทศกระดาศ ดังนั้น ต้องหาวิธีในการจัด เพื่อให้ศึกษานิเทศก์พบกับครูคุยกับครูในลักษณะที่ไม่เป็นทางการและเป็นทางการ
2. กัลยาณมิตรนิเทศเน้นกระบวนการ "ให้ใจ" และ "ร่วมใจ" หน้าที่ของศึกษานิเทศก์ คือ ทำอย่างไรจะให้ครูมีใจ เพราะฉะนั้นสิ่งแรก คือ ทำอย่างไรจึงจะได้ครูในโรงเรียนทำงานสำเร็จ ซึ่งเป็นความสำเร็จจากการร่วมใจของทุกคน
3. กัลยาณมิตรเริ่มต้นที่ "ศรัทธา" แสดงความเอาใจ สร้างความไว้วางใจ สร้างความเชื่อมั่น ในทางเสริมแรงกัน
4. กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศเน้นการสร้างสังคมการเรียนรู้ ให้ความรู้ ความสะดวก ในการค้นหาความรู้ข่าวสารจากแหล่งต่างๆ

ขั้นตอนการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

การนิเทศแบบกัลยาณมิตรได้ประยุกต์ใช้กระบวนการนิเทศของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นแนวทางในการดำเนินการได้เสนอกระบวนการนิเทศการศึกษาไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ

ขั้นที่ 2 การวางแผนปฏิบัติการ

ขั้นนี้แบ่งการเตรียมการการดำเนินงาน ดังนี้

1. เสนอขออนุมัติโครงการในแผนปฏิบัติการประจำปีของ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ซึ่งประกอบไปด้วย
ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบแต่ละ เครือข่าย

3. การประชุมคณะกรรมการ นำข้อมูลต่างๆ ของโรงเรียน มา
พิจารณาวิเคราะห์หาสภาพปัญหาจากข้อมูลขั้นที่ 1 เพื่อกำหนดวิธีการ แนวทางแก้ไข สร้างสื่อ
เครื่องมือต่างๆ กำหนดผู้รับผิดชอบ ชัดเจน

ขั้นที่ 3 การสร้างสื่อ เครื่องมือ และวิธีการ

ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศ

ขั้นที่ 5 การประเมินผลและการรายงานผล

การนิเทศแบบกัลยาณมิตร เน้นกระบวนการที่สำคัญ คือ กัลยาณมิตรเน้น
การนิเทศไม่ใช่การนิเทศกระด้าง การนิเทศแบบกัลยาณมิตรจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าศึกษานิเทศก์ก็ไม่สนใจ
ครู ไม่สนใจนักเรียน เป็นการทำให้ศึกษานิเทศก์ได้พบครูในลักษณะที่ไม่เป็นทางการและเป็น
ทางการ กัลยาณมิตรเน้นกระบวนการให้ใจ และร่วมใจ หน้าที่ของศึกษานิเทศก์ คือ ทำอย่างไรจะ
ให้ครูมีใจ ทำอย่างไรจึงจะได้ใจครูในโรงเรียน ให้ทำงานสำเร็จ ซึ่งเป็นความสำเร็จจากการร่วมมือ
ของทุกคน กัลยาณมิตรเริ่มต้นที่ศรัทธา แสดงความเข้าใจ สร้างความไว้วางใจ สร้างความเชื่อมั่น
ในทางเสริมแรงกัน กระบวนการกัลยาณมิตรเน้นการสร้างสังคมการเรียนรู้ ให้ความรู้ ความสะดวก
ในการค้นหาความรู้ข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ศึกษานิเทศก์จะต้องเข้าใจวัฒนธรรมของแต่ละคน
แล้วมีความสามารถที่จะสร้างวัฒนธรรมของโรงเรียนเป็นวัฒนธรรมองค์กร

กรอบความคิดพื้นฐานของกัลยาณมิตรนิเทศ คือหลักธรรมชาติความเป็น
กัลยาณมิตร 7 ประการ ในที่นี้มุ่งเอาประเภทครู หรือพี่เลี้ยงเป็นสำคัญ ได้แก่

1. ปิโย นำรักในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม

2. ครู นำเคารพ ในฐานะประพาสติสมควรแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกรับรอง
ใจ

3. ภาวนีโย นำเจริญใจหรือน่ายกย่อง ในฐานะทรงคุณ คือ ความรู้ และ
ภูมิปัญญาแท้จริง

4. วตุตา จ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ

5. วจนกุขโม อดทนต่อถ้อยคำ

6. คมภิรวบจ กถ กตุตา แกลงเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยาก
ซับซ้อนให้เข้าใจ

7. โน จฏฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำในอฐานะ คือ ไม่แนะนำในเรื่อง
เหลวไหลหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย (พระราชมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2528)

จะเห็นได้ว่า กัลยาณมิตรธรรม 7 นี้ มุ่งเน้น ความสำเร็จไม่บีบบังคับ
เน้นความมีน้ำใจ ช่วยเหลือเกื้อกูล สร้างความเข้าใจ กระจ่างแจ้ง แนะนำแนวทางที่ถูกต้องด้วยการ
ยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน

ทิพวรรณ ถาวรโชติ (2564) กัลยาณมิตรนิเทศ เป็นกระบวนการนิเทศ ที่ได้
ประยุกต์ใช้กระบวนการนิเทศ ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินการ 5 ขั้นตอน และเป็นกรณีที่เกิดขึ้น
จากศรัทธา ในรูปแบบการให้ใจ ร่วมใจ ตั้งใจ และเปิดใจ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการนิเทศแบบกัลยาณมิตร สำหรับ
งานวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า การนิเทศแบบกัลยาณมิตร คือ ครูคุยกับครูในลักษณะ เน้น
กระบวนการ ให้ใจ และ ร่วมใจกัลยาณมิตร แสดงความเข้าใจ สร้างความไว้วางใจ สร้างความ
เชื่อมั่นในทางเสริมแรงกัน กระบวนการกัลยาณมิตรเน้นการสร้างสังคมการเรียนรู้ ให้ความรู้ ความ
สะดวกในการค้นหาความรู้ข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ

3.9.3 การนิเทศแบบเสริมพลัง (Empowering Supervision)

ไพเราะ พุ่มม้น (2562) กล่าวว่า วิธีนิเทศแบบเสริมพลังเป็นกระบวนการที่ให้
ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ครู มีส่วนร่วมกันในการพัฒนางาน พัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน
โดยมีอิสระในการกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงาน และเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องตัดสินใจเกี่ยวกับการ
ดำเนินงานพัฒนาองค์การลดความรู้สึกที่ต้องพึ่งพาคนอื่น แสวงหาความรู้ใหม่ ขยายผลการ
ปฏิบัติงาน ทั้งนี้โดยผู้เรียนเป็นฐานและมุ่งหวังพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานการศึกษา
ชาติ

ขั้นตอนการนิเทศแบบเสริมพลัง มี 7 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ร่วมสร้างความตระหนัก (Co-Building Awareness)

ขั้นที่ 2 ร่วมรวมพลังค้นหา (Co-Searching & Analyzing)

ขั้นที่ 3 ร่วมพลังสร้างเป้าหมาย (Co-Perception of Targets)

ขั้นที่ 4 ร่วมทำ ร่วมพัฒนา (Co-Development Activities)

ขั้นที่ 5 ร่วมเรียนรู้สู่การแก้ปัญหา (Co-Learning and Solving Problems)

ขั้นที่ 6 ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่การพัฒนา (Co-Organizing Knowledge)

ขั้นที่ 7 ร่วมเผยแพร่สู่มวลชน (Co-Appreciation and Social Communication)

ทิพวรรณ ถาวรโชติ (2564) การนิเทศแบบเสริมพลังเป็นรูปแบบการนิเทศอีกรูปแบบหนึ่งที่มีกระบวนการหรือ ขั้นตอนการนิเทศที่ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน 7 ขั้นตอน ที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมกัน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการนิเทศแบบเสริมพลัง สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า การนิเทศแบบเสริมพลัง คือการมีส่วนร่วมกันในการพัฒนางานตนเองและผู้อื่น โดยมีการกำหนดเป้าหมายของงาน เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องตัดสินใจ พัฒนากิจกรรม แสวงหาประสบการณ์ องค์ความรู้ใหม่ ต่อยอดงานตนเองและผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง

3.9.4 การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ (Cooperative Professional Development)

Glatthorn (1994) กล่าวว่า ลักษณะพิเศษของการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับการนิเทศกับผู้นิเทศมีความเป็นทางการ แลกเปลี่ยนและ ร่วมการสังเกตการสอนในชั้นเรียนกันและกัน และมีความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนที่ใกล้ชิดกัน
2. การจับคู่กันสังเกตการสอนอย่างน้อย 2 ครั้งหรือมากกว่า 2 ครั้ง ตามความจำเป็น และมีการให้ข้อมูลย้อนกลับภายหลังการสังเกตการสอน
3. เน้นความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน
4. เน้นความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่มีการประเมินมาเกี่ยวข้อง ดังนั้น ข้อมูลจากการสังเกตการสอนหรือจากการประชุมจะไม่ควรนำไปใช้ในกระบวนการประเมินผลครูของผู้บริหาร

วัชรวิภา เล่าเรียนดี (2552) กล่าวว่า หลักการสำคัญของการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ ในขั้นตอนการดำเนินการการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ ดังนี้

1. การวางแผนร่วมกันของผู้นิเทศและครูในประเด็นที่สนใจจะพัฒนางานของตนเอง
2. ร่วมกันคัดเลือกประเด็นที่จะปรับปรุงหรือพัฒนา
3. นำเสนอขั้นตอนการปฏิบัติให้ผู้บังคับบัญชา

4. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวิธีการสังเกตการสอน และการให้ข้อมูลย้อนกลับ
5. กำหนดวัน-เวลาที่จะทำการสังเกตการสอนกันและกัน รวมทั้งการประชุมเพื่ออภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น
6. ดำเนินการตามแผนและกระบวนการที่ระบุในโครงการสังเกตการสอน ในแต่ละประเด็น ที่สนใจอย่างน้อย 2 ครั้งในแต่ละเรื่องหรือแต่ละประเด็นที่จะปรับปรุงหรือพัฒนา
7. สรุปผลการพัฒนา รายงานผลความสำเร็จ

ทิพวรรณ ถาวรโชติ (2564) การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเป็นรูปแบบหรือวิธีการนิเทศที่ครูกลุ่มเล็กๆ ภายใน หรือภายนอกโรงเรียนได้ร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง โดยร่วมกันวางแผน กำหนดประเด็นที่สนใจ เพื่อทำการสังเกตการสอนและประชุมปรึกษาหารือให้ข้อมูลย้อนกลับแก่กัน และกันในการนิเทศ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ คือ ผู้รับการนิเทศกับผู้นิเทศมีความเป็นทางการแลกเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงพัฒนางานโดยการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

3.9.5 การนิเทศแบบประชาธิปไตย

สันต์ ธรรมบำรุง (2556) กล่าวว่า การนิเทศแบบประชาธิปไตย เป็นการนิเทศที่คำนึงถึง มนุษยสัมพันธ์ และการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ เพื่อร่วมกันปรับปรุงแก้ไขการสอนให้มีประสิทธิภาพ ได้ประโยชน์แก่นักเรียนและเป้าหมายของการศึกษามากที่สุด ดังนี้

1. ความร่วมมือผู้นิเทศจะทำงานร่วมกับครูทุกคน และช่วยกันแสดงความคิดเห็นโดยร่วมมือกัน หลาย ๆ ฝ่าย
2. ขอบเขตงานกว้างครอบคลุมตัวการทุกชนิดที่มีผลกระทบต่อการเรียนการสอน
3. ความสัมพันธ์ฉันท์มิตรและในฐานะเพื่อนร่วมงานระหว่างครูหรือศึกษานิเทศก์กับครู
4. สภาพการนิเทศเป็นเพียงการทดลองเท่านั้นทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนแปลงได้ ไม่มีอะไรตายตัว ถ้าไม่ได้ผลก็ปรึกษากันใหม่ แล้วแก้ไขเรื่อยไป ไม่ว่าด้านหลักสูตร แบบเรียน หรือวิธีสอน

ทิพวรรณ ถาวรโชติ (2564) การนิเทศแบบประชาธิปไตย เป็นการนิเทศวิธีหนึ่งที่คล้ายกับการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ เพื่อร่วมกันปรับปรุงแก้ไขการสอนให้มีประสิทธิภาพ ได้ประโยชน์แก่นักเรียน และ เป้าหมายของการศึกษามากที่สุด

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการนิเทศแบบประชาธิปไตย สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า การนิเทศแบบประชาธิปไตย คือ เป็นการนิเทศร่วมกันเป็นกลุ่ม ร่วมกันแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อร่วมกันพัฒนาวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

3.9.6 การนิเทศแบบวิทยาศาสตร์

วิไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2558) กล่าวว่า วิธีดำเนินการนิเทศแบบวิทยาศาสตร์ ดังนี้

1. แสวงหาหลักพื้นฐานในการทำงานของครูที่จะนิเทศด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์
2. มีการวางแผนงานแทนที่จะทำงานด้วยความคิดที่เกิดขึ้นเมื่อใดก็ลงมือทำเมื่อนั้น
3. สร้างหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกคน มีการฝึกอบรมก่อนที่จะปฏิบัติหน้าที่
4. แบ่งหน้าที่ของแต่ละบุคคลตามความสามารถ ความถนัด
5. สร้างวิธีการและมาตรฐานของงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
6. กำหนดระยะเวลาที่เป็นมาตรฐานในการทำงาน
7. ทำการวิจัยและค้นคว้าหาวิธีสอน หรือวิธีทำงานที่ดีอยู่เสมอ
8. การศึกษาวิเคราะห์เป็นวิธีเดียวที่จะได้พบวิธีที่ดีกว่า
9. เป็นหน้าที่ของผู้นิเทศที่จะตัดสินใจว่าวิธีสอนใดเป็นวิธีสอนที่เหมาะสมมากกว่า
10. ให้ครูเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติให้บรรลุผลสำหรับสอนเรื่องกระบวนการและ วิธีการนิเทศเป็นผู้แนะนำ ผู้นิเทศจึงควรศึกษาแสวงหาที่ดีที่สุด เหมาะสมที่สุดแนะนำให้แกครู
11. มาตรฐานการสอนแบบต่าง ๆ จะต้องเหมาะสมกับความสามารถของเด็กแต่ละคน ว่าเป็นไปได้
12. การสอนจะมุ่งให้ได้รู้จักวิธีการเรียนมากกว่าการให้ท่องจำ
13. ควรใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

วรรณ แสงพลสิทธิ์(2554) กล่าวว่า การนิเทศแบบวิทยาศาสตร์เป็นการนำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ในการนิเทศทำให้การนิเทศการสอนดำเนินไปอย่างมีระบบ มีเหตุผล เชื่อถือได้ มีหลักฐานปรากฏเด่นชัดมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศแบบวิทยาศาสตร์ มีกระบวนการทำงานอยู่ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. สำรวจและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา
2. ลำดับความสำคัญของปัญหาต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตร นโยบายสมมติฐาน ของสถานศึกษาหน่วยงานที่สังกัด นโยบายการศึกษาของชาติ
3. ตั้งจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาที่เลือกแล้ว
4. สร้างและเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาโดยเลือกทางเลือกที่เหมาะสมมาใช้
5. นำวิธีแก้ปัญหาที่เลือกแล้วไปทำการทดลอง สรุปผลการทดลอง นำไปปรับปรุงแก้ไข
6. นำไปใช้จริง และประเมินผล

ทิพวรรณ ถาวรโชติ (2564) การนิเทศแบบวิทยาศาสตร์เป็นการนิเทศจะเน้นการทำงานอย่างมีระบบขั้นตอน ของกระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้นการนิเทศแบบนี้คือ สามารถพิสูจน์ได้ ทดลองได้ จึงนับว่า เป็นการนิเทศที่มีหลักเกณฑ์ที่ดี

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการนิเทศแบบวิทยาศาสตร์ สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า การนิเทศแบบวิทยาศาสตร์ คือ การนำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ในการนิเทศอย่างมีระบบ ตามกระบวนการ ขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.9.7 การนิเทศแบบคลินิก

การนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision) หมายถึง กระบวนการสำหรับการสังเกตการสอนในชั้นเรียนที่มีการดำเนินการอย่างมีระเบียบ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู โดยครูและผู้นิเทศจะร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการวางแผนการสอน การสังเกตการณ์สอน และการประเมินการจัดการเรียนการสอน เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน และขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้ครูสามารถนิเทศตนเองได้ในที่สุด การนิเทศแบบคลินิกจะเน้นถึงการปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของครูในห้องเรียน ซึ่งเป็นกระบวนการสำหรับการสังเกตการสอนภายในห้องเรียน อันจะได้มาซึ่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น บันทึกของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน พฤติกรรมการสอนของครู พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดขึ้นในขณะที่ครูกระทำการสอนอยู่

และมีข้อมูลที่เพิ่มเติมขึ้นมาได้อีกเกี่ยวกับครูและนักเรียนทางด้านการรับรู้ ทศนคติความเชื่อ ความรู้ ที่มีความสอดคล้องกันกับเรื่องที่สอน ข้อมูลเหล่านี้อาจจะได้มา หรือเกิดขึ้นก่อนที่จะสอน ในระหว่างสอน หรือหลังจากที่การสอนสิ้นสุดแล้ว ดังนั้น การนิเทศแบบคลินิก จึงมีความหมายว่าเป็นหลักเหตุผลและแนวปฏิบัติที่ออกแบบเอาไว้ สำหรับปรับปรุงสมรรถนะการสอนของครูในชั้นเรียน การดำเนินการนิเทศแบบคลินิก อาศัยข้อมูลส่วนใหญ่จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้น และสัมพันธภาพระหว่างครูกับผู้นิเทศ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียน และปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียนเป็นหลัก สำคัญ (รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ, 2556, 164)

โคแกน Morris Cogan (1973. 9) ได้ให้คำนิยามว่า การนิเทศแบบคลินิกเป็น หลักเหตุผลและแนวปฏิบัติที่ออกแบบเอาไว้ สำหรับปรับปรุงสมรรถภาพการสอนของครูในชั้นเรียน การดำเนินการนิเทศแบบคลินิก อาศัยข้อมูลส่วนใหญ่จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้น และสัมพันธภาพระหว่างครูกับผู้นิเทศ ส่วนโกลด์แฮมเมอร์ แอนเดอร์สัน และคราจิวิสกี้ (Gold hammer et al . 1980, 4) ได้ให้ความหมายของการนิเทศแบบคลินิกไว้ว่า การนิเทศแบบคลินิก หมายถึง การมีสัมพันธภาพอย่างจริงจังโดยตรงระหว่างครูกับผู้นิเทศ ซึ่งสัมพันธภาพที่ครูและผู้นิเทศได้ร่วมกันสร้างขึ้นมา เพื่อให้เกิดความเชื่อถ้อยซึ่งกันและกัน ด้วยวิธีการสร้างจุดมุ่งหมายและจุดประสงค์ร่วมกัน โดยอาศัยการทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์ทางวิชาชีพการสอนอย่างลึกซึ้งซึ่งร่วมกัน มีการปฏิสัมพันธ์ที่กลมกลืนกัน และทั้งสองฝ่ายสามารถที่จะรักษาเอาไว้ซึ่งความเป็นตัวของตัวเอง ที่จะเพิ่มพูนความเป็นอิสระในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น และความคิดสร้างสรรค์ เกี่ยวกับวิธีของการนิเทศที่จะนำมาปฏิบัติให้เกิดผลดีที่สุดต่อการปรับปรุงการสอน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กล่าวว่า การนิเทศแบบคลินิกหมายถึง กระบวนการพัฒนา ช่วยเหลือครู ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ด้วยการประชุมปรึกษาหารือก่อนการสังเกตการสอน การสังเกตการณ์สอน การประชุมหลังการสังเกตการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559, 35)

ลักษณะสำคัญในการดำเนินงานในการนิเทศแบบคลินิคนั้น มีนักการศึกษาได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของการนิเทศแบบคลินิคว่าดังนี้

1. การนิเทศแบบคลินิกเป็นเทคโนโลยี สำหรับการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน
2. การนิเทศแบบคลินิก เป็นการดำเนินงานที่มีการวางแผน และจัดให้มีขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเสริมสร้างประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอน

3. การนิเทศแบบคลินิก เป็นการนิเทศที่ยึดจุดประสงค์เป็นหลักสำคัญ และประสานกันกับความต้องการในการพัฒนาความเจริญงอกงามของครูนักเรียนและโรงเรียน

4. การนิเทศแบบคลินิกต้องการความเชื่อมั่น และจริงจังต่อกันซึ่งจะแสดงออกในการเข้าใจซึ่งกันและกัน การให้ความสนับสนุน และการอุทิศตนเองในการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

5. การนิเทศแบบคลินิก ยึดความสัมพันธ์ภาพในการทำงานร่วมกันระหว่างครูและผู้นิเทศเป็นพื้นฐานสำคัญ

6. การนิเทศแบบคลินิกมีการดำเนินงานอย่างมีระบบ แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถดำเนินการยืดหยุ่นได้ และมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการตามสภาพอย่างต่อเนื่องจนเสมอ

7. การนิเทศแบบคลินิก เป็นการสร้างหรือ แสวงหาแนวทางในการเชื่อมกระชับระหว่างการวางแผนการสอนในอุดมคติและพฤติกรรมการสอนจริง

8. การนิเทศแบบคลินิกถือว่าผู้นิเทศต้องมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนมากกว่าครู

9. ผู้นิเทศต้องได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี

ฮอย และฟอร์ไซท์ (Hoy & Forsyth, 1986, 48 ได้เสนอกระบวนการนิเทศการเรียนการสอนแบบคลินิก แบบที่เรียกว่า วงจรคลินิก (Clinical Cycle) ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 3 ช่วง ดังนี้

1. ช่วงก่อนการสังเกตการณ์เรียนการสอน ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน

1.1 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้นิเทศ เป็นขั้นที่นำผู้สอนเข้าสู่สถานการณ์นิเทศแบบคลินิกด้วยการสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้นิเทศ ซึ่งแจ่มบทบาทในการทำงานร่วมกัน ให้ผู้สอนเข้าใจความมุ่งหมายและความหมายของการนิเทศแบบคลินิก

1.2 วางแผนร่วมกัน เป็นขั้นที่ผู้สอนและผู้นิเทศวางแผนบทเรียนร่วมกัน โดยการกำหนดวัตถุประสงค์สำหรับผู้เรียนและผู้สอน กำหนดผลลัพธ์ของการสอน กลยุทธ์การสอน การสนับสนุนการเรียนและการประเมินผล

1.3 วางแผนการสังเกต เป็นขั้นที่ผู้สอนและผู้นิเทศวางแผนการสังเกตร่วมกัน กำหนดวัตถุประสงค์ของการสังเกต วิธีการรวบรวมข้อมูล การเตรียมทางด้านกลวิธีในการสังเกตและการรวบรวมข้อมูล

2. ช่วงการสังเกต เป็นการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ สภาพห้องเรียน ผู้สอน ผู้เรียน และผู้นิเทศ พร้อมทั้งจะดำเนินการตามแผนและกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ ทั้งในด้านการสอน และการรวบรวมข้อมูล ซึ่งโดยทั่วไป ผู้นิเทศจะใช้เกณฑ์และเครื่องมือที่ได้พัฒนาร่วมกัน เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูล

3. ช่วงหลังการสังเกต ประกอบด้วยวงจรใหม่ 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 วิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต อาจจะแยกการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ด้วยกัน หรืออาจจะเชิญคนอื่นมาวิเคราะห์ร่วมกันได้ ผลการวิเคราะห์จะนำไปสู่การปรับปรุงห้องเรียน

3.2 วางแผนกลยุทธ์ เพื่อการประชุมหารือ ผู้นิเทศจะเตรียมการประชุมซึ่งจะมีการเตรียมประเด็นและกลวิธีในการประชุมหารือกัน

3.3 การปรับแผน เป็นการปรับให้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการประชุม และสังเกตเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

สำหรับการดำเนินงานนิเทศแบบคลินิกที่เหมาะสมและเข้ากับสภาพของการปฏิบัติงานในสังคมไทยสงัด อุทรานันท์ (2529, 62-64) ได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินงานนิเทศแบบคลินิกไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การประชุมปรึกษาหารือ เป็นการประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้นิเทศกับครูก่อนที่จะได้ทำการสังเกตการณ์สอนจริง งานสำคัญที่สุดในขั้นนี้ก็คือการสร้างข้อตกลงระหว่างผู้นิเทศกับครูเกี่ยวกับการสังเกตการณ์เรียนการสอน

ขั้นที่ 2 สังเกตการณ์สอน ผู้นิเทศจะเข้าไปสังเกตการณ์เรียนการสอนในบทเรียนที่ได้ตกลงกันไว้ในระหว่างการสังเกตการณ์สอนนั้น

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูล ผู้นิเทศจะนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้นิเทศจะต้องตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการเสนอข้อมูลให้ครูทราบเพื่อจะได้ปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น

ขั้นที่ 4 ประชุมนิเทศ เป็นการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่าง ผู้นิเทศกับครู ระหว่างการประชุมปรึกษาหารือกันนี้ ฝ่ายนิเทศจะเป็นผู้ใช้วิธีการต่าง ๆ ของตนเอง โดยส่วนใหญ่บรรยากาศของการประชุมจะเป็นไปในทางที่ดี

ขั้นที่ 5 การพัฒนาการสอน ผู้นิเทศจะทำการทบทวนการกระทำต่าง ๆ ที่ผ่านมาแล้ว และพยายามคิดว่าจะมีสิ่งใดหรือวิธีใดจะช่วยปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้ครูได้มีการพัฒนาขึ้นด้วยการช่วยเหลือตนเองได้บ้าง

ผู้นิเทศการศึกษาจะต้องปฏิบัติภารกิจในการช่วยเหลือแนะนำครู เพื่อส่งเสริมคุณภาพทางวิชาการได้แก่ การปรับปรุงการเรียนการสอน เทคนิคการนิเทศจำเป็นต้องใช้ศิลปะ และเทคนิควิธีนิเทศอย่างหลายประการ ซึ่งเทคนิคการนิเทศที่เหมาะสมมีความสำคัญต่อการนิเทศ และเป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้การนิเทศการศึกษาประสบผลสำเร็จ ดังนั้นผู้นิเทศจะต้องมีเทคนิค และสามารถเลือกใช้เทคนิคการนิเทศที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้นด้วย

การนิเทศแบบคลินิกมุ่งการปรับปรุงครูในห้องเรียน ข้อมูลหลักได้จากการบันทึกเหตุการณ์ในห้องเรียน หรือพฤติกรรมของครู และนักเรียนที่จะเกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอน

โดยปกติการนิเทศแบบคลินิก จะเกิดขึ้นเมื่อผู้รับการนิเทศตกลงใจให้ผู้นิเทศแก้ไขปัญหาโดยหารือและวางแผนในการแก้ปัญหาร่วมกัน ผู้นิเทศจะใช้เทคนิควิธีการการนิเทศเฉพาะอย่าง อาจสร้างเครื่องมือเพื่อค้นหาปัญหา การนิเทศจะกระทำอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง จนกว่าปัญหานั้น จะสิ้นสุดลง

เพ็ญพักตร์ ลิ้มสัมพันธ์ (2553) กล่าวว่า การนิเทศแบบคลินิก เป็นการนิเทศที่มุ่งให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์ การเรียนการสอน ซึ่งจำเพาะเจาะจงลงไปเป็นการนิเทศที่ใช้ห้องเรียนโดยเฉพาะ โดยผู้นิเทศมีบทบาท คล้ายหมอและผู้รับการนิเทศคือคนไข้

ทิพวรรณ ถาวรโชติ (2564) การนิเทศแบบคลินิก เป็นการนิเทศที่มุ่งปรับปรุงการเรียนการสอนในห้องเรียน ผู้นิเทศมีบทบาทคล้ายหมอ วินิจฉัยข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอนของครูซึ่งเปรียบเสมือน การวินิจฉัยโรค

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการนิเทศแบบคลินิก สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า การนิเทศแบบคลินิก คือ เป็นกระบวนการนิเทศการสอนในชั้นเรียนโดยตรง โดยนำเอาวิธีการอย่างเป็นระบบมาใช้ในการดำเนินงาน ยึดหยุ่นได้ตามสภาพความเป็นจริง เป็นกระบวนการที่มีการประชุมวางแผนการปฏิบัติการสังเกตการสอนในห้องเรียน การประชุมเพื่อให้อัตราข้อมูลย้อนกลับ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ผู้นิเทศจะใช้เทคนิควิธีการการนิเทศเฉพาะอย่าง โดยสร้างเครื่องมือเพื่อค้นหาปัญหาการนิเทศอย่างใกล้ชิด และต่อเนื่องจนกว่าปัญหานั้น จะสิ้นสุดลง

3.9.8 การนิเทศแบบวิมังสา

การนิเทศแบบวิมังสา หมายถึง กระบวนการในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ กับ ผู้รับการนิเทศ เพื่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนโดยผ่านตัวกลางคือครู และวิมังสา หมายถึง ความไตร่ตรอง หรือทบทวน หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตรา หาสาเหตุและ

ตรวจสอบ ข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เมื่อนำมาสรุป
รวมกันแล้ว

สัจด์ อุทรานันท์ (2553) กล่าวว่า วิธีการแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น
โดย ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย

ขั้นที่ 3 วางแผน

ขั้นที่ 4 ดำเนินการแก้ไขปรับปรุง

ขั้นที่ 5 ประเมินผล

ทิพวรรณ ถาวรโชติ (2564) การนิเทศแบบวิมังสา เป็นแนวทางหรือวิธีการ
ทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับ ผู้รับการนิเทศ เพื่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนโดยผ่าน
ตัวกลางคือ ครู โดยการไตร่ตรอง หรือ ทดลอง หมั่นใช้ปัญญา พิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบ หา
สาเหตุและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำ มีการวางแผน วัดผลคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง แล้วมา
สรุปร่วมกัน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการนิเทศแบบวิมังสา สำหรับงานวิจัยใน
ครั้งนี้สรุปได้ว่า การนิเทศแบบวิมังสา คือ การทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ กับ ผู้รับการนิเทศเพื่อ
พัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยผ่านครูเป็นผู้ดำเนินการ วิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อย วางแผน ปรับปรุง
และประเมินผลสรุปร่วมกัน

3.9.9 การนิเทศแบบร่วมมือ (Collaborative Behaviors)

ในการนิเทศแบบร่วมมือนั้น ทั้งผู้นิเทศและครูจะร่วมกันตัดสินใจในวิธีการ
แก้ปัญหาและ การปฏิบัติงานตลอดเวลา ซึ่งการนิเทศแบบร่วมมือมีลักษณะและการปฏิบัติดังนี้

วัชรฯ เล่าเรียนดี (2552) กล่าวว่า การนิเทศแบบร่วมมือมีวิธีการดังนี้

1. การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clarifying) ผู้นิเทศทำความเข้าใจกับ
ปัญหาที่เกิด โดยการพูดคุยเพื่อให้เกิดข้อปัญหาที่ตรงกัน

2. การฟัง (Listening) ผู้นิเทศต้องฟังข้อปัญหาที่เกิดขึ้นให้ชัดเจน เพื่อให้
ครูสะท้อน ปัญหาของตน

3. การตอบสนอง (Reflecting) เป็นการร่วมเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้
ผู้นิเทศและ ผู้ถูกนิเทศค้นพบปัญหาที่แท้จริงของตนเอง

4. การนำเสนอ (Presenting) ผู้รับการนิเทศนำเสนอปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ซึ่งทำให้มองเห็นสาเหตุและแนวทางการแก้ปัญหาที่ชัดเจน

5. การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clarifying) เพื่อปรับความเข้าใจตรงกัน และมีแนวคิด ในการแก้ปัญหาไปในทิศทางเดียวกัน

6. การแก้ปัญหา (Problem Solving) ทั้งผู้นิเทศและครูมีการแลกเปลี่ยนข้อแนะนำ และทางเลือกในการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้และเหมาะสม

7. การกระตุ้นส่งเสริม (Encouraging) เป็นการกระตุ้นส่งเสริมและการยอมรับข้อโต้แย้ง เพราะความขัดแย้ง ความเห็นไม่ตรงกัน สามารถจะได้มาซึ่งวิธีแก้ปัญหาที่ดีและเหมาะสมที่สุด

8. ขั้นการเจรจาตกลงร่วมกันเพื่อหาข้อมูล (Negotiating) เป็นการหาแนวทางแก้ปัญหา ที่เกิดจากการยอมรับทั้งผู้นิเทศและผู้ถูกนิเทศ

9. การกำหนดมาตรฐาน (Standardizing) เป็นการตกลงร่วมกัน ในแนวทางและแผนปฏิบัติการในการแก้ปัญหาซึ่งเกิดจากการเจรจา ปรีกษา ในแนวทางที่ชัดเจน

10. การตอบสนอง (Reflecting) เป็นการดำเนินการขั้นสุดท้ายเพื่อสะท้อนผลที่เกิดขึ้น

11. เป็นการพิจารณาไตร่ตรองเพื่อสรุปแผนขั้นสุดท้าย ผู้นิเทศให้ครู ทบทวนแผนและ แนวทางการปฏิบัติอีกครั้ง และมีการจดบันทึกข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติงาน เพื่อแก้ปัญหา

ทิพวรรณ ถาวรโชติ (2564) การนิเทศแบบร่วมมือ นั้น ทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจะร่วมกันตัดสินใจในวิธีการแก้ปัญหาและการปฏิบัติงานตลอดเวลาให้ข้อเสนอแนะแก่กันและกัน เพื่อร่วมกันพิจารณาหาข้อตกลงร่วมกัน

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการนิเทศแบบร่วมมือ สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า การนิเทศแบบร่วมมือ คือ ผู้นิเทศและครูจะร่วมกันตัดสินใจในแก้ปัญหา ในการปฏิบัติงานตลอดเวลา สร้างความเข้าใจให้ตรงกัน สะท้อนปัญหาของตน ค้นพบปัญหา นำเสนอปัญหาและอุปสรรค แก้ปัญหาไปในทิศทางเดียวกันเหมาะสมที่สุด เพื่อสะท้อนผลที่เกิดขึ้น โดยการจดบันทึกข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติงานเพื่อแก้ปัญหา

3.9.10 การนิเทศทางไกล

วิจิตร ศรีสอ้าน (2559) กล่าวว่า สื่อการสอนทางไกลแต่ละชนิด มีทั้งจุดดีและจุดด้อยในตัวเอง ดังนั้น ควรใช้สื่อประสมแทนสื่อเดียวได้ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เทปเสียง วีดีทัศน์

วิทย์ โทททัศน์ เป็นต้น โดยแนะนำว่าการใช้สื่อทางไกลควรเป็นลักษณะปฏิสัมพันธ์แบบ 2 ทาง สรุปได้ว่า การนิเทศทางไกล หมายถึง วิธีการนิเทศการศึกษาอีกแบบหนึ่งที่ผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศไม่ได้ปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง แต่นิเทศโดยผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น เพื่อพัฒนา คุณภาพการจัดการบริหารและการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2556) กล่าวว่า ความหมายของการนิเทศทางไกล หมายถึง การนิเทศการศึกษาที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไม่อาจจะ ปฏิสัมพันธ์กันโดยตรงต้องอาศัยสื่อต่างๆ ถ่ายทอดสาระในการนิเทศ

มยุรี เรืองเดช (2554) กล่าวว่า ความหมายของการนิเทศทางไกลว่า การนิเทศทางไกล หมายถึง กระบวนการในการจัดกิจกรรมด้านการใช้สื่อทางไกลของผู้บริหารโรงเรียน และทีมงานที่ทำการส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือผู้รับการนิเทศเพื่อเพิ่มสมรรถภาพการสอนของครูผู้สอนให้สูงขึ้น

แสน สมนึก (2551) กล่าวว่า การนิเทศทางไกลได้นำวิธีการศึกษาทางไกล (Distance Education) มาใช้ในการนิเทศ เพราะเป็นการถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อทางไกล ที่ผู้ให้ความรู้กับผู้รับความรู้ โดยไม่ได้พบหน้ากันโดยตรง แต่ให้ผู้รับการนิเทศศึกษาด้วยตนเองเป็นสำคัญ อาจมีการพบปะกันเป็นครั้งคราวเท่านั้น

การนิเทศทางไกลเป็นการนิเทศบนระบบปฏิบัติการอินเทอร์เน็ตระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ (ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล , 2558, 39) ดังนี้

1. Google Plus เป็นโซเชียลเน็ตเวิร์คที่มีรูปแบบการทำงานที่ไม่แตกต่างจากโซเชียลมีเดียอื่น ๆ มากนัก

2. Facebook เป็นบริการบนอินเทอร์เน็ต ที่จะทำให้ผู้ใช้สามารถติดต่อสื่อสารและร่วมทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรือหลาย ๆ กิจกรรมกับผู้ใช้ Facebook คนอื่น ๆ ได้

3. Line เป็นแอปพลิเคชันที่ผสมผสานบริการ Messaging และ Voice Over IP นำมาผนวกเข้าด้วยกัน

สรุปแล้ว การนิเทศทางไกล เป็นการนิเทศที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไม่สามารถพบกันโดยตรง ด้วยข้อจำกัดต่าง ๆ จึงใช้สื่อประสมทางไกลหลายประเภทช่วยในการนิเทศ การนิเทศทางไกลปัจจุบันจึงเป็นการนิเทศบนระบบปฏิบัติการอินเทอร์เน็ต ผ่านช่องทาง Google Plus,

Facebook และ Line เพื่อมุ่งช่วยเหลือผู้รับการนิเทศในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในที่สุด

ทิพวรรณ ถาวรโชติ (2564) การนิเทศการศึกษาที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไม่อาจจะปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง ต้องอาศัยสื่อต่างๆ ถ่ายทอดสาระในการนิเทศและเป็นการถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อทางไกลผู้รับการนิเทศศึกษาด้วยตนเองเป็นสำคัญ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการนิเทศทางไกล สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า การนิเทศทางไกล คือ วิธีการนิเทศที่ผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศไม่ได้ ปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง แต่นิเทศโดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยตรงต้องอาศัยสื่อต่างๆ บนระบบปฏิบัติการอินเทอร์เน็ต ผ่านช่องทาง Facebook Line Google Hangouts Microsoft Teams Skype และ Zoom ถ่ายทอดสาระในการนิเทศผ่านสื่อทางไกลผู้รับ เพื่อเพิ่มสมรรถภาพการสอนของครู อาจมีการพบปะกันเป็นครั้งคราว

3.9.11 การนิเทศแนวใหม่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศ ที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนารูปแบบการนิเทศให้มีเอกภาพเน้นการพัฒนา ศักขานิเทศก์หรือผู้นิเทศทั้งระบบให้มีภาวะผู้นำและมีความเข้มแข็งทางวิชาการ ใช้วิธีการนิเทศ อย่างหลากหลายผ่านเครือข่ายการนิเทศทุกระดับแบบมีส่วนร่วม โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ลักษณะสำคัญของการนิเทศแนวใหม่ คือ

1. พัฒนารูปแบบการนิเทศให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก
2. พัฒนาศักขานิเทศก์หรือผู้นิเทศให้ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการ
3. พัฒนาเครือข่ายการนิเทศเพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนคุณภาพ

การศึกษาจากส่วนกลาง

4. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการนิเทศและยกระดับคุณภาพการศึกษา

5. ใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานในการนิเทศและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

6. พัฒนาเทคนิคการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด (Reflective coaching)

การนิเทศแบบเป็นพี่เลี้ยงและผู้สนับสนุน (Mentoring and supporting) การนิเทศแนวใหม่บนพื้นฐานการวิจัย (Research Based Supervision: RBS) ให้ผู้นิเทศสามารถทำงานกับโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องได้อย่างกัลยาณมิตร

ทิพวรรณ ถาวรโชติ (2564) ลักษณะสำคัญของการนิเทศแนวใหม่ มีลักษณะมุ่งพัฒนารูปแบบการนิเทศ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก พัฒนานักศึกษานิเทศก์หรือผู้นิเทศ ให้ทันต่อความก้าวหน้า ทางวิชาการ พัฒนาเครือข่ายการนิเทศเพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาจากส่วนกลาง พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการนิเทศ และยกระดับคุณภาพการศึกษาใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน ในการนิเทศและพัฒนาคุณภาพการศึกษา และพัฒนาเทคนิคการนิเทศ ให้ผู้นิเทศสามารถทำงาน กับโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องได้อย่างกัลยาณมิตร

แนวทางการนิเทศแนวใหม่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) กล่าวว่า การนิเทศแนวใหม่ ในการนิเทศเพื่อพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากล ดังนี้

1. มุ่งเน้นการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
2. การนิเทศเพื่อการพัฒนาหลักสูตรและการสอน มุ่งให้ความสำคัญกับการปรับปรุง โครงสร้างหลักสูตร
3. การนิเทศเพื่อการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนา มุ่งให้โรงเรียนมีเครือข่ายร่วมกันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เครือข่ายร่วมพัฒนาตามพื้นที่ (Area - based partnership) เครือข่ายกลุ่มร่วมพัฒนา (Cluster partnership) เครือข่ายร่วมพัฒนาที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะ (Agenda-based partnership) และเครือข่ายที่มีความเป็น อัตลักษณ์ (Identity based partnership)
4. ใช้การบริหารจัดการด้วยวิธีพิเศษที่เรียกว่าการบริหารจัดการระบบคุณภาพ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับโรงเรียนตามบริบทของโรงเรียนแต่ละแห่ง
5. การนิเทศเพื่อพัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษา
6. การนิเทศเพื่อส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)
7. การนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM)

ทิพวรรณ ถาวรโชติ (2564) แนวทางการนิเทศแนวใหม่มุ่งเน้นการนิเทศเพื่อการพัฒนาบุคลากรหลัก ที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับ การนิเทศเพื่อพัฒนาหลักสูตรและ การสอน มุ่งให้ความสำคัญกับการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตร เพื่อเทียบเคียงมาตรฐานสากล การนิเทศเพื่อการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนา มุ่งให้โรงเรียนมี

เครือข่ายร่วมกันในรูปแบบต่าง ๆ การนิเทศ เพื่อการบริหารจัดการระบบคุณภาพ ต้องใช้การบริหารจัดการด้วยวิธีพิเศษที่เรียกว่า การบริหารจัดการ ระบบคุณภาพ ซึ่งผู้นิเทศต้องใช้หลักการนิเทศจากภายนอก เพื่อประสานการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับโรงเรียนตามบริบทของโรงเรียนแต่ละแห่ง

นวัตกรรมการนิเทศแนวใหม่

นวัตกรรมการนิเทศแนวใหม่ มีดังนี้

1. การนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด (Reflective coaching)

1.1 จุดมุ่งหมายของการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด ประกอบด้วย ผู้นิเทศเป็นกระจก ที่จะสะท้อนความคิดและความจริงของการกระทำให้เป็นระบบด้วยบรรยากาศสร้างสรรค์

1.2 คุณลักษณะของผู้นิเทศที่ทำหน้าที่โค้ช ประกอบด้วย เป็นบุคคลที่มีต้นทุนของ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิสัยทัศน์ รวมถึงมีบุคลิกภาพและเจตคติที่ดี

1.3 กิจกรรม เทคนิค พฤติกรรมการโค้ชที่สำคัญ ประกอบด้วย ผู้นิเทศ นิเทศแบบ โค้ชแนะนำตนเองสั้นๆ และสร้างบรรยากาศที่ไว้วางใจเป็นกันเอง โดยใช้พฤติกรรมเชิงบวก

1.4 ขั้นตอนและกระบวนการโค้ช ประกอบด้วย สร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้น (Create trust) ฟังมากและพูดน้อย (Has big ears, small mouth) โค้ชไม่ใช่ผู้ตัดสิน (Is non-judgmental) ใช้คำถามเพื่อเพิ่มความชัดเจน (Asks questions) มีความรู้สึกร่วม เห็นอกเห็นใจ (Show empathy) วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ (Is a constructive critic) สนับสนุนให้ลองวิธีใหม่ๆ (Challenges) มีการให้ข้อเสนอแนะเท่าที่จำเป็น (Makes suggestion or Gives advice) กระตุ้นให้มีการพูดคุย (Invites talk) มีความต่อเนื่อง ยั่งยืน (Sustained over time) แบ่งเป็นช่วงวางแผนเป้าหมายชัดเจน นัดหมายการโค้ชครั้งต่อไป (Sets and monitors targets) และทำให้ผู้รับการโค้ชรู้สึกว่าเป็นเจ้าของความคิดและการกระทำนั้น (Gives ownership to teacher)

1.5 ผลลัพธ์ที่แสดงถึงความสำเร็จของการโค้ช ประกอบด้วย ครูมีคุณภาพ ได้แนวคิด และหลักการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด (Reflective coaching) สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาและ ปรับปรุงการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การนิเทศแบบเป็นพี่เลี้ยงและผู้สนับสนุน (Mentoring and Supporting)

2.1 ความหมาย การนิเทศแบบพี่เลี้ยงและผู้สนับสนุน หมายถึง การนิเทศที่ผู้นิเทศให้คำแนะนำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในเรื่องการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและคุณภาพผู้เรียนเพื่อให้มีศักยภาพการทำงานสูงขึ้น

2.2 บทบาทหน้าที่ของพี่เลี้ยง (Mentor) และผู้สนับสนุน หมายถึง เป็นผู้แนะแนวกลุ่มผู้รับการดูแล (Mentee) ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาและอุปสรรคการทำงาน โดยให้ผู้รับการดูแล (Mentee) ตัดสินใจและเลือกแนวทางในการพัฒนา

2.3 การใช้วิธีการเป็นพี่เลี้ยงและผู้สนับสนุน (Mentoring and supporting) จะช่วยให้เกิดการให้คำแนะนำ เกิดการให้คำปรึกษาเมื่อกลุ่มต้องการ เกิดการสนับสนุน

2.4 ประโยชน์ของการนิเทศแบบเป็นพี่เลี้ยงและผู้สนับสนุน (Mentoring and supporting) ประกอบด้วย สร้างกลุ่มคนที่มีความสามารถ มีศักยภาพได้เร็วกว่าปกติ จูงใจให้ครูปฏิบัติงานที่มีผลการปฏิบัติงานดี และมีศักยภาพในการทำงานสูง สร้างบรรยากาศของการนำเสนอ ผลงานใหม่ ๆ หรือความคิดนอกกรอบมากขึ้น และสร้างระบบการสื่อสารแบบสองช่องทาง (Two way)

3. การนิเทศบนพื้นฐานการวิจัย (Research Based Supervision: RBS) มี 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) เริ่มต้นด้วยสำรวจปัญหาร่วมกันระหว่างบุคคลภายในโรงเรียน เพื่อให้ได้ปัญหาที่สำคัญ ที่ต้องการให้แก้ไข ตลอดจนการแยกแยะรายละเอียดของปัญหานั้นเกี่ยวกับลักษณะของปัญหาเกี่ยวข้องกับใคร แนวทางแก้ไขอย่างไร และจะต้องปฏิบัติอย่างไร 2) การปฏิบัติ (Action) เป็นการนำแนวคิด ที่กำหนดเป็นกิจกรรมในชั้นวางแผนดำเนินการ โดยการวิเคราะห์หิวาจรณ์ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ร่วมกันของทีมงาน ประกอบไปด้วย เพื่อทำการแก้ไขปรับปรุงแผน ฉะนั้น แผนที่กำหนดควรจะมี ความยืดหยุ่นปรับได้ 3) การสังเกต (Observation) เป็นการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยความรอบคอบ ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวัง โดยอาศัยเครื่องมือการเก็บข้อมูลเข้าช่วย และ 4) การสะท้อนผล (Reflection) เป็นขั้นสุดท้ายของวงจร ด้วยการสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงาน โดยให้ผู้มีส่วนร่วมได้วิพากษ์วิจารณ์ นำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานต่อไป

จากรูปแบบนิเทศการศึกษารูปแบบใหม่ สรุปได้ว่า การที่ผู้นิเทศจะนิเทศการศึกษา ให้เกิดผลดีและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้นิเทศจะต้องเลือกใช้รูปแบบการนิเทศหรืออาจจะพัฒนาขึ้นมาใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและบริบทขององค์กร

ทิพวรรณ ถาวรโชติ (2564) รูปแบบการนิเทศการศึกษามีหลายรูปแบบหลายวิธีการ ซึ่งล้วนมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ เพื่อช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ความสามารถในการพัฒนางาน และมีประสิทธิภาพส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการนิเทศแนวใหม่ สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ว่า การนิเทศแนวใหม่ คือ การมุ่งพัฒนารูปแบบการนิเทศ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก พัฒนาศึกษานิเทศก์หรือผู้นิเทศ ให้ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการให้มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับ พัฒนาเครือข่ายการนิเทศร่วมกันในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาจากส่วนกลาง การบริหารจัดการระบบคุณภาพในการนิเทศและพัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนาเทคนิคการนิเทศ ให้ผู้นิเทศสามารถทำงาน กับโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามรูปแบบการนิเทศดังกล่าวข้างต้น 11 รูปแบบ จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเรียบเรียงจากนักการศึกษา สรุปได้ว่า รูปแบบการนิเทศ ผู้นิเทศต้องคำนึงถึงความแตกต่างของครูแต่ละคนเป็นสำคัญ และเชื่อว่าครูทุกคนสามารถพัฒนาตนเองได้ ดังนั้น ผู้นิเทศควรเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแต่ละคน โดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญและพัฒนาการของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แล้วเลือกวิธีการนิเทศที่สอดคล้องและเหมาะสม เพื่อสร้างแรงจูงใจในการยอมรับการเปลี่ยนแปลง และเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลและกำหนดรูปแบบการนิเทศ ดังตารางที่ 3

ตาราง 2 แสดงผลการสังเคราะห์วิธีการนิเทศการศึกษาจากการนิเทศ ในรูปแบบต่างๆ

เทคนิควิธีการ	รูปแบบการนิเทศ											
	การนิเทศแบบมีส่วนร่วม	การนิเทศแบบกัลยาณมิตร	การนิเทศแบบเสริมพลัง	ร่วมพัฒนาวิชาชีพ	การนิเทศแบบประชาธิปไตย	การนิเทศแบบวิทยาศาสตร์	การนิเทศแบบคลินิก	การนิเทศแบบมีงูสา	การนิเทศแบบร่วมมือ	การนิเทศทางไกล	การนิเทศแนวใหม่	
1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการ	✓		✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	ศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ
2. สร้างศรัทธา ไว้วางใจ	✓	✓		✓		✓		✓		✓		สร้างศรัทธา ไว้วางใจ ไม่ใจ ร่วมใจ และสนใจ
3. เน้นกระบวนการให้ใจและร่วมใจ	✓			✓	✓		✓		✓		✓	
4. ให้ความสนใจครู(ผู้ถูกนิเทศ)		✓	✓				✓		✓		✓	
5. รับฟังปัญหาอย่างตั้งใจ		✓		✓				✓				มุ่งให้เกิด การมีส่วนร่วม
6. จูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วม	✓		✓	✓	✓		✓		✓		✓	
7. กระตุ้นให้เกิดทางเลือกของปัญหา และคำตอบ	✓					✓			✓		✓	กระตุ้นให้เกิด ทางเลือกของ ปัญหา ได้คำตอบ
8. การตั้งคำถามที่หลากหลาย	✓	✓		✓		✓		✓			✓	
9. ระดมความคิดเพื่อแก้ปัญหา		✓		✓	✓	✓			✓		✓	ระดมความคิดจากหลาย
10. ประชุมชี้แจง	✓				✓	✓			✓		✓	ประชุมชี้แจง กำหนด บทบาท หน้าที่
11. จัดตั้งเครือข่าย (ทีม) ในการกำหนดบทบาท	✓	✓	✓	✓							✓	
12. เรียนรู้การแก้ปัญหาจากการแลกเปลี่ยนทาง ความคิด	✓	✓		✓		✓		✓	✓		✓	เรียนรู้การแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนทาง ความคิด ในการพัฒนา
13. แลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่การพัฒนา	✓	✓		✓		✓		✓	✓			
14. ร่วมมือร่วมใจในการแก้ไขปัญหา	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	ร่วมมือกันแก้ปัญหา
15. การให้คำปรึกษาอย่างกัลยาณมิตร	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	การให้คำปรึกษาอย่าง กัลยาณมิตร
16. การใช้เทคโนโลยีในการนิเทศ										✓		การใช้เทคโนโลยีในการนิเทศ
17. เผยแพร่/ยกย่องผู้มวลชน	✓	✓	✓								✓	เผยแพร่/ยกย่อง

จากตารางที่ 2 การสังเคราะห์วิธีการนิเทศการศึกษาจากการนิเทศในรูปแบบต่าง ๆ มีวิธีการ ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน/ความต้องการ คือ การรวบรวมข้อมูล ศึกษาข้อมูล การจัดการเรียนการสอน การบริหาร และการประเมินคุณภาพนักเรียน มาวิเคราะห์รวมทั้งศึกษาความต้องการของผู้ถูกนิเทศถึงความต้องการประเด็นในการนิเทศ

2. สร้างศรัทธา ไว้วางใจ ให้ใจ ร่วมใจ และสนใจ คือ การสร้างความไว้วางใจของผู้นิเทศ ซึ่งต้องเป็นบุคคลที่มีต้นทุนของความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาสอน รวมถึงมีบุคลิกภาพและเจตคติที่ดีสม่ำเสมอ มีความยืดหยุ่น และเป็นกัลยาณมิตรกับทุกคน

3. จูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วม คือ การสร้างศรัทธาเมื่อเกิดขึ้นแล้วกิจกรรมต่างๆ ของการนิเทศก็จะดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

4. กระตุ้นให้เกิดทางเลือกของปัญหาและคำตอบ คือ ผู้นิเทศต้องกระตุ้นให้ผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น

5. ตั้งคำถามที่หลากหลาย คือ การกระตุ้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดอย่างเท่าเทียมกันเพื่อให้ได้ปัญหาที่ตรงประเด็น

6. ประชุมชี้แจง คือ การกำหนดบทบาทหน้าที่ การวางแผนการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย รวมทั้งมีการกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน

7. เรียนรู้การแก้ปัญหาจากการแลกเปลี่ยนทางความคิดในการพัฒนา คือ การแลกเปลี่ยนทางความคิดในการพัฒนา คือ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีการแลกเปลี่ยนข้อแนะนำ

8. ร่วมมือแก้ไขปัญหา คือ การเลือกในการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้และเหมาะสมโดยใช้กระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการ PLC (Professional Learning Community) และกระบวนการ LS (Lesson Study)

9. การให้คำปรึกษาอย่างกัลยาณมิตร คือ เป็นการให้คำปรึกษาอย่างเต็มใจเป็นกันเอง จนได้มาซึ่งการ “ให้ใจ” และ “ร่วมใจ” ของผู้รับการนิเทศ

10. การใช้เทคโนโลยีในการนิเทศ คือ การถ่ายทอดความรู้ในการนิเทศผ่านสื่อต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อดีที่จะทำให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศสามารถติดต่อประสานกันได้ง่าย และรวดเร็ว รวมทั้งสามารถนิเทศได้ทั่วถึง

11. เผยแพร่/ยกย่อง คือ การเผยแพร่ในสิ่งที่ดีของผู้นิเทศแก่มวลชนเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ หรือ มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น

จากตารางที่ 3 การสังเคราะห์วิธีการนิเทศการศึกษาจากการนิเทศในรูปแบบต่าง ๆ มีวิธีการ ดังนี้

1. ศึกษาสภาพบริบทและความต้องการ (Gather Insights) การรวบรวมข้อมูล ศึกษาข้อมูล การจัด การเรียนการสอน การบริหาร และการประเมินคุณภาพนักเรียนมาวิเคราะห์ รวมทั้งศึกษาความต้องการของผู้ถูกนิเทศถึงความต้องการประเด็นในการนิเทศ

2. สร้างสัมพันธ์และความไว้วางใจ (Relate with Trust) คือ ส่งเสริมความไว้วางใจ ความร่วมมือ และความรู้สึกเป็นมิตร โดยใช้การจูงใจและการให้คำปรึกษาเชิงบวก

3. สร้างแรงบันดาลใจและมีส่วนร่วม (Inspire Participation) คือ กระตุ้นให้เกิดการตั้งคำถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมกันเสนอแนวทางแก้ปัญหา

4.วางแผนและดำเนินการพัฒนา (Transform through Planning) คือ ประชุม วางแผน และแลกเปลี่ยนความคิดเพื่อร่วมกันออกแบบการแก้ปัญหา/พัฒนาอย่างเป็นระบบ เช่น PLC, LS

5.ใช้เทคโนโลยีและสื่อในการนิเทศ (Support with Technology) คือ การถ่ายทอดความรู้ในการนิเทศผ่านสื่อต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อดีที่จะทำให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศสามารถติดต่อประสานกันได้ง่าย และรวดเร็ว รวมทั้งสามารถนิเทศได้ทั่วถึง

6.เผยแพร่และสร้างกำลังใจ (Share and Celebrate) คือ การเผยแพร่ในสิ่งที่ดีของผู้นิเทศแก่มวลชนเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ หรือมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น

จากการสังเคราะห์วิธีการนิเทศการศึกษา ในรูปแบบต่าง ๆ จึงได้รูปแบบการนิเทศ GRITSS PROCESS เป็นรูปแบบการนิเทศที่ยึดหลัก “ความสัมพันธ์ การสะท้อนคิด การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม” โดยใช้ข้อมูลจริงจากบริบท ความต้องการของผู้เรียน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ผ่านการวางแผน ร่วมมือและใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนกระบวนการอย่างต่อเนื่อง

ขั้นที่ 1 Gather Insights วิเคราะห์ข้อมูลบริบท ความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 Relate with Trust สร้างความไว้วางใจ ให้คำปรึกษาเชิงบวก จูงใจให้ร่วมมือ

ขั้นที่ 3 Inspire Participation ตั้งคำถาม กระตุ้นการมีส่วนร่วม เสนอแนะแนวทาง

ขั้นที่ 4 Transform through Planning วางแผน ประชุม แก้ปัญหาด้วย PLC, LS

ขั้นที่ 5 Support with Technology ใช้เทคโนโลยีสนับสนุน นิเทศออนไลน์ เครื่องมือดิจิทัล

ขั้นที่ 6 Share and Celebrate เผยแพร่ผลงาน ยกย่อง เสริมแรงจูงใจ

3.10 การพัฒนารูปแบบการนิเทศ

จากการศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Destler (2017); Steiner (1998); Tubsuli, Julsuwal and Teseputa (2017); ฉัตรชัย จุ่มวงษ์ และคณะ (2559); พาสนา ชลบุรีพันธ์ (2560); ยุพิน ยืนยง (2553) ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ดังนี้

แนวทางการพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยเริ่มจากการศึกษาทฤษฎี จากเอกสารงานวิจัย หรือรูปแบบการนิเทศอื่นที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาตัวแปรจากมโนทัศน์ หรือหลักการของการนิเทศ เพื่อให้ได้ตัวแปร หรือ หลักการสำหรับพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของปัญหา จากนั้นนำตัวแปรแต่ละตัวที่พัฒนาได้มาหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร นำความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมาสร้างข้อเสนอและรูปแบบในการนิเทศ กำหนดลักษณะของหลักฐานที่จะใช้ในการประเมินผลเพื่อใช้ในการทำนายผลและนำรูปแบบไปใช้ (Destler, 2017 และ Steiner, 1998)

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการศึกษากล่าวถึงวิธีการพัฒนารูปแบบการนิเทศโดย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นด้วยการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ตรวจสอบหลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบสำหรับพัฒนาเป็นรูปแบบการนิเทศจากนั้นตรวจสอบสถานการณ์ปัจจุบันของโรงเรียนหรือที่จะนำรูปแบบไปใช้ในการนิเทศ (Tubsuli, Julsuwal and Teseputa, 2017; ฉัตรชัย จุ่มวงษ์ และคณะ , 2559; พาสนา ชลบุรีพันธ์, 2560 และ ยุพิน ยืนยง, 2553)

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบและพัฒนารูปแบบการนิเทศ โดย 1) ยกร่างรูปแบบการนิเทศ 2) ตรวจสอบรูปแบบการนิเทศ โดยการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ 3) ปรับปรุงรูปแบบการนิเทศ 4) นำรูปแบบไปสร้างเอกสารคู่มือการใช้รูปแบบในการนิเทศ และเสนอผู้เชี่ยวชาญในการตรวจประเมิน จากนั้นนำผลการประเมินมาปรับปรุงรูปแบบการนิเทศก่อนนำไป ทดลองใช้ (Tubsuli, Julsuwal and Teseputa, 2017; ฉัตรชัย จุ่มวงษ์ และคณะ , 2559; พาสนา ชลบุรีพันธ์, 2560 และ ยุพิน ยืนยง, 2553)

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการนิเทศโดยทดลองใช้ใน 2 โรงเรียนที่ขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ 1) แบบวัดความรู้ในการนิเทศของผู้นิเทศ 2) แบบวัดความรู้ในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน 3) แบบสังเกตการสอน (Tubsuli, Julsuwal and Teseputa, 2017; พาสนา ชลบุรีพันธ์, 2560 และ ยุพิน ยืนยง, 2553)

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศ เพื่อปรับปรุงรูปแบบ และนำไปใช้ต่อไป (Tubsuli, Julsuwal and Teseputa, 2017; พาสนา ชลบุรีพันธ์, 2560 และ ยุพิน ยืนยง, 2553)

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบ และการพัฒนารูปแบบการนิเทศจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยจะนำข้อมูลรูปแบบการนิเทศมากำหนดองค์ประกอบใน รูปแบบการนิเทศที่จะพัฒนาขึ้น และแนวทางในการพัฒนารูปแบบการนิเทศ โดยผู้วิจัยจะพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Destler, 2017; Steiner, 1998; Tubsuli, Julsuwal และ Teseputa, 2017; ฉัตรชัย จุมวงษ์ และคณะ, 2559; พาสนา ชลบุรีพันธ์, 2560 และ ยุพิน ยืนยง, 2553) โดยมีขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 สร้างหรือพัฒนารูปแบบการนิเทศ และเอกสาร คู่มือ แบบประเมิน ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น พร้อมตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น โดย อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่เป็นกรณีศึกษาในฐานะผู้ร่วมวิจัย (Participant) เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงรูปแบบการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงรูปแบบการนิเทศเพื่อนำไปใช้ต่อไป

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบการนิเทศจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบการนิเทศ โดยทั่วไปมี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 สร้างหรือพัฒนารูปแบบการนิเทศ และเอกสาร คู่มือ แบบประเมิน ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น พร้อมตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น ขั้นตอนที่ 3 การนำไปทดลองใช้ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงรูปแบบการนิเทศ ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงรูปแบบการนิเทศเพื่อนำไปใช้ต่อไป โดยนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบจากนั้นนำรูปแบบไปตรวจสอบหาความเหมาะสมปรับปรุงแก้ไขข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีคุณภาพ โดยผ่านการทดลองใช้รูปแบบและมีการตรวจสอบการทดลองใช้รูปแบบ เพื่อปรับปรุงให้รูปแบบมีประสิทธิภาพในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามขั้นตอนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่

- ในสถานศึกษา
1. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
 - 1.1 เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนิสิตครูที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
 - 1.2 เพื่อพัฒนาการทำหน้าที่อาจารย์พี่เลี้ยง/อาจารย์นิเทศก์
 2. หลักการของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
 - 2.1 การระดมสมองวางแผน ปฏิบัติการ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
 - 2.2 การวางแผนการให้คำแนะนำการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
 - 2.3 การจัดปฐมนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
 - 2.4 นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเริ่มต้นวางแผนในการจัดการเรียนรู้
 - 2.5 การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เกิดจากความร่วมมือ
 - A การนำเทคโนโลยีเพิ่มช่องทางการให้คำปรึกษา
 - b การเปิดโอกาสให้มีการสะท้อนผลหลังจากปฏิบัติกิจกรรม
 3. ขั้นตอนการดำเนินการใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้
 - ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning - P)
 - ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติการ (Action - A)
 - ขั้นตอนที่ 3 การสังเกต (Observe - O)
 - ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผล (Reflect -R)
 4. การประเมินผล ประกอบด้วย
 - 4.1 การประเมินพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนิสิตครู
 - 4.2 การประเมินพัฒนาการทำหน้าที่อาจารย์พี่เลี้ยง/อาจารย์นิเทศก์

4. เอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับเบื้องต้นเกี่ยวกับรูปแบบ องค์ประกอบ และการพัฒนารูปแบบ

จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับรูปแบบ องค์ประกอบ และการพัฒนารูปแบบของนักการศึกษาทั้งใน และต่างประเทศ สามารถสรุปได้ ดังนี้

4.1 ความหมายของรูปแบบ

นักวิชาการทั้งชาวไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายของคำว่า รูปแบบ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

อุทุมพร จามรมาน (2541, น. 22) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างของ ความเกี่ยวข้องของหน่วยต่างๆ หรือตัวแปรต่างๆ ดังนั้นรูปแบบจึงน่าจะมีมากกว่าหนึ่งมิติหลายตัวแปรและตัวแปรดังกล่าวอาจเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันในเชิงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล

เยาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ตรี (2544, น. 27) ให้ความหมายของรูปแบบว่า หมายถึง วิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใดๆ ให้ปรากฏโดยใช้การสื่อสารในลักษณะต่างๆ เช่น ภาพวาด ภาพเหมือน แผนภูมิ แผนผังต่อเนื่อง หรือสมการทางคณิตศาสตร์ให้สามารถเข้าใจได้ง่าย และสามารถนำเสนอเรื่องราวหรือประเด็นต่างๆ ได้อย่างกระชับภายใต้หลักการอย่างมีระบบ

พจนานุกรม (Meriam Webster's Collegiate Dictionary, 1996, p.747 อ้างอิงในรัตน์ บัณฑิต, 2550, น. 23) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่า หมายถึง 1) ชุดของแผนสำหรับการก่อสร้าง 2) ภาพจำลอง 3) การออกแบบโครงสร้าง 4) ภาพที่เป็นตัวแทนของบางสิ่ง 5) คำบรรยายเพื่อช่วยให้เกิดภาพบางสิ่งที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง 6) ข้อมูลหรือข้อตกลงใดๆ ก็ตามที่จะจัดระบบนำเสนอไว้ในรูปของคอมพิวเตอร์

คัมภีร์ สุดแท้ (2553) ; ปัญญา ทองนิล (2553) ได้กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่เกิดจากทฤษฎีประสบการณ์ที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญให้เข้าใจง่ายนำเสนอในรูปของข้อความหรือแผนผัง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน

รักชนก โสภพิศ (2553, 24) ได้กล่าวถึง ความหมายของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบ คือ การจำลองภาพในอุดมคติของสภาพความเป็นจริงที่สามารถนำไปสู่การอธิบายคุณลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ โดยส่วนใหญ่ไม่มีองค์ประกอบที่ตายตัว สำหรับรายละเอียดจะมีกระบวนการทดสอบอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความแม่นยำและเชื่อถือได้อย่าง เช่น รูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรเพื่อให้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานให้บรรลุ สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

รัตน์ บัณฑิต (2555, น. 12) กล่าวว่า รูปแบบมักหมายถึง ภาพร่างที่แสดงองค์ประกอบ ขั้นตอนการดำเนินงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรืออีกความหมายหนึ่ง คือ ภาพย่อของทฤษฎีหนึ่งๆ ที่เขียนออกมาในลักษณะเป็นรูปธรรมเพื่อให้ง่ายแก่ความเข้าใจ

ทศนา เขมมณี (2555, น. 220) ได้กล่าวว่า รูปแบบเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยสร้างมาจากความคิดประสบการณ์การใช้อุปมาอุปไมย หรือจากทฤษฎี หลักการต่างๆ และแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย แผนผัง ไดอะแกรม หรือแผนภาพ ช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น รูปแบบจึงไม่ใช่ทฤษฎี

วชิรา เครือคำอ้าย (2558, น.96) ได้อธิบายถึงรูปแบบไว้ว่า รูปแบบ คือ ลักษณะที่กำหนดขึ้นเป็นแนวทางมาตรฐาน โดยแต่ละรูปแบบจะต้องมีการกำหนดอย่างชัดเจนเป็นระบบ มีแนวคิด ทฤษฎีในการพัฒนาจนกลายมาเป็นรูปแบบ

ปารณีย์ ขาวเจริญ (2559, น.39) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ว่ารูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นหรือพัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีที่ผู้สร้างได้ศึกษาค้นคว้ามาเพื่อถ่ายทอดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบโดยใช้สื่อที่ทำให้เข้าใจง่ายและกระชับถูกต้อง สามารถตรวจสอบเปรียบเทียบ จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงได้

พจนิชา ฤกษ์สมุทร (2563, น.13) ได้กล่าวถึง ความหมายของรูปแบบ ไว้ว่ารูปแบบ หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นจากแนวคิด ประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม สามารถแสดงออกให้ผู้อื่นเข้าใจได้หลายรูปแบบ เช่น การนำเสนอในการบรรยาย อธิบาย การนำเสนอในการทำแผนผังความคิด การนำเสนอในแผนภูมิรูปภาพ เป็นต้น

โรบบิน (Robbins, 1993, P.44) ได้ให้ความหมายของรูปแบบและส่วนประกอบของรูปแบบไว้ดังนี้ รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่เป็นนามธรรม ที่ทำให้เข้าใจปรากฏการณ์หรือความจริงได้ง่ายขึ้น รูปแบบต้องมีส่วนประกอบที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ วัตถุประสงค์ ตัวประกอบองค์ประกอบหรือสาระเนื้อหา และความสัมพันธ์ระหว่างตัวประกอบองค์ประกอบหรือสาระเนื้อหานั้น จากการศึกษาความหมายที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง กรอบความคิดที่ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ องค์ประกอบและตัวบ่งชี้กระบวนการ และการประเมินผลโดยสามารถยึดถือเป็นแนวทางดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้

กูต (Good, 2005, P.177) ในพจนานุกรมการศึกษาได้รวบรวมความหมายของรูปแบบเอาไว้ 4 ความหมาย คือ 1) เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ 2) เป็นตัวอย่างเพื่อเลียนแบบ เช่น ตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ เป็นต้น 3) เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติ ซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด 4) เป็นชุดของปัจจัย ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมตัวกันเป็น

ตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม อาจจะเขียนออกมาเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์หรือบรรยายเป็นภาษาก็ได้

Willer (1976, P.15) ได้อธิบายรูปแบบ หมายถึง การสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับชุดของปรากฏการณ์โดยอาศัยหลักการของระบบที่มีจุดหมายเพื่อทำให้เกิดความกระจ่างชัดเจนของความสัมพันธ์และภาพที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรูปแบบที่มีความเที่ยงตรงจะสามารถพัฒนาเป็นทฤษฎีต่อไป

Raj (1996, P. 88) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ดังนี้ รูปแบบ คือ รูปย่อของความจริงที่เกิดขึ้นในปรากฏการณ์นั้น ซึ่งสามารถแสดงข้อความ หรือภาพในการทำกิจกรรม สื่อให้เข้าใจความจริงของปรากฏการณ์ได้ยิ่งขึ้น และอีกความหมายหนึ่งคือ รูปแบบ หมายถึง ตัวแบบของการใช้แนวความคิดของโปรแกรมที่กำหนดไว้เฉพาะสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเฉพาะสถานการณ์

Longman (2000: P.1058) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบ คือ สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่มนุษย์สร้างขึ้นระหว่างปรากฏการณ์ในโลกของความเป็นจริงและโครงสร้างของสิ่งที่กำลังศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยส่วนใหญ่ นักการศึกษาได้นิยามความหมายของรูปแบบมีประเด็นที่สอดคล้องกัน สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง หลักการ วิธีการ และเกณฑ์ต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบของระบบ ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงาน ให้มีความเข้าใจได้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งรูปแบบจะถูกออกแบบตามแนวคิด ทฤษฎี และหลักการพื้นฐานของงานวิจัย เพื่ออธิบายโครงสร้าง ความสัมพันธ์ของปัจจัย และตัวแปรต่างๆ ในปรากฏการณ์นั้น

4.2 ประเภทของรูปแบบ

นักวิชาการ นักวิจัยและนักการศึกษาหลายท่านได้แบ่งประเภทของรูปแบบไว้แตกต่างกันออกไป สามารถจำแนกออกได้หลายประเภท โดยผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลมาไว้ดังนี้

สมิธ และคณะ (Smith, et al, 1980, P.461) จำแนกรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) จำแนกออกเป็น

1.1 รูปแบบคล้ายจริง (Iconic Model) มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง หุ่นไล่กา หุ่นตามร้านตัดเสื้อผ้า

1.2 รูปเสมือนจริง (Analog Model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนจะทำการทดลอง เครื่องบินจำลองที่บินได้ หรือ เครื่องฝึกหัดบิน เป็นต้น รูปแบบชนิดนี้มีความใกล้เคียงความจริงมากกว่าแบบแรก

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Model) จำแนกออกเป็น

2.1 รูปแบบข้อความ (Verbal Model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Model) เป็นการใช้อธิบายความปกติธรรมดาในการอธิบายโดยย่อ เช่น คำพรรณนา ลักษณะงานคำอธิบายรายวิชา เป็นต้น

2.2 รูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) หรือรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Model) เช่น สมการ และโปรแกรมเชิงเส้น เป็นต้น

Schwirian (อ้างถึงใน Bardo & Hardman 1982: P.70-72) นักนิเวศวิทยาคนสำคัญ ได้แบ่งประเภทของรูปแบบด้วยการอธิบายลักษณะ จากลักษณะของเมืองออกเป็นรูปแบบที่อธิบายโดยพื้นที่นั้นเป็นจุดมุ่งหมายในการบรรยายลักษณะ ของเมืองว่ามีลักษณะเช่นไร เช่น Concentric Zone Model และ Social Area Analysis Model เป็นต้น สำหรับรูปแบบที่ใช้ใช้อธิบายคุณลักษณะของประชากรเมืองนั้น เป็นรูปแบบที่เสนอแนวคิดในการอธิบายเกี่ยวกับลักษณะของประชากรเมืองต่างๆ เช่น Residential Segregation Model เป็นต้น

จอยส์และเวลล์ (Joyce and Well, 1985: P.74) ได้ศึกษาและจัดแบ่งประเภทของรูปแบบตามแนวคิดหลักการหรือทฤษฎี ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนี้ๆ และได้แบ่งกลุ่มรูปแบบการสอนเอาไว้ 4 รูปแบบ คือ

1. Information-Processing Models เป็นรูปแบบการสอนที่ยึดหลักความสามารถในกระบวนการประมวลข้อมูลของผู้เรียนและแนวทางในการปรับปรุงวิธีการจัดการกับข้อมูลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. Personal Models รูปแบบการสอนที่จัดไว้ในกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลและการพัฒนาบุคคลเฉพาะราย โดยมุ่งเน้นกระบวนการที่แต่ละบุคคลจัดระบบปฏิบัติต่อสรรพสิ่ง(Reality)ทั้งหลาย

3. Social Interaction Models เป็นรูปแบบ ที่ให้ ความ สำคัญ กับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและบุคคลต่อสังคม

4. Behavior Models เป็นกลุ่มของรูปแบบการสอนที่ ให้ความสำคัญด้านพฤติกรรมศาสตร์เป็นหลักในการพัฒนารูปแบบ จุดเน้นที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สังเกตได้ของผู้เรียนมากกว่าการพัฒนาโครงสร้างจิตวิทยาและพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้

คีฟส์ (Keeves, 1988. P.561-565) ได้จำแนกรูปแบบออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analog Model) เป็นรูปแบบเชิงกายภาพ ส่วนใหญ่ใช้ด้านวิทยาศาสตร์ เช่น รูปแบบโครงสร้างอะตอม สร้างขึ้นโดยใช้หลักการเปรียบเทียบโครงสร้างของรูปแบบให้สอดคล้องกับลักษณะที่คล้ายกันทางกายภาพ สอดคล้องกับข้อมูลและความรู้ที่มีอยู่ในลักษณะนั้นด้วย รูปแบบที่สร้างขึ้นต้องมีองค์ประกอบชัดเจน สามารถนำไปทดสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้และสามารถนำไปใช้ในการหาข้อสรุปของปรากฏการณ์ได้อย่างกว้างขวาง เช่น รูปแบบจำนวนนักเรียนในโรงเรียน สร้างขึ้นโดยเปรียบเทียบกับลักษณะถึงน้ำที่ประกอบด้วยท่อน้ำเข้าและท่อน้ำออก ปริมาณที่ไหลเข้าถึงเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่เข้าโรงเรียน อัตราการเกิด อัตราการย้ายเข้า อัตราการรับเด็กอายุต่ำกว่าเกณฑ์ ส่วนปริมาณน้ำที่ไหลออกเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่ออกจากโรงเรียน เนื่องจากพันธุศาสตร์การศึกษา การย้ายออก การจบการศึกษา สำหรับปริมาณน้ำที่เหลือในถังเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่เหลืออยู่ในโรงเรียน เป็นต้น จุดมุ่งหมายของรูปแบบนี้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงจำนวนนักเรียนในโรงเรียน

2. รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น และใช้ข้อความในการอธิบายเพื่อให้เกิดความกระจ่างมากขึ้น แต่จุดอ่อนของรูปแบบประเภทนี้คือ ขาดความชัดเจนแน่นอน ทำให้ยากแก่การทดสอบรูปแบบ แต่อย่างไรก็ตามได้มีการนำรูปแบบนี้มาใช้ในการศึกษามาก เช่น รูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียน

3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) เป็นรูปแบบที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปร โดยใช้สัญลักษณ์ ทางคณิตศาสตร์ ปัจจุบันมีแนวโน้มว่าจะนำไปใช้ในด้านพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะในการวัดและประเมินผลทางการศึกษา รูปแบบลักษณะนี้ส่วนมากพัฒนามาจากรูปแบบเชิงข้อความ

4. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Casual Model) เป็นรูปแบบที่เริ่มจากการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ในการศึกษาเกี่ยวกับพันธุศาสตร์ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้ทำให้สามารถศึกษารูปแบบเชิงข้อความที่มีตัวแปรสลับซับซ้อนได้ แนวคิดสำคัญของรูปแบบนี้คือ ต้องสร้างขึ้นจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบจะเขียนในลักษณะสมการเส้นตรงแต่ละสมการแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปร จากนั้นจะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพการณ์ที่เป็นจริงเพื่อทดสอบรูปแบบ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

4.1 รูปแบบระบบเส้นเดี่ยว (Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรด้วยเส้นโยงที่มีทิศทางของการเป็นสาเหตุในทิศทางเดียว โดยไม่มีความสัมพันธ์ย้อนกลับได้

4.2 รูปแบบระบบเส้นคู่ (Non-recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรหนึ่งอาจเป็นทั้งตัวแปรเชิงสาเหตุและเชิงผลพร้อมกัน จึงมีทิศทางความสัมพันธ์ย้อนกลับได้

สไตเนอร์ (Steiner, n.d. อ้างอิงใน เสรี ชัดเข้ม, 2538, น. 51) ได้จำแนกประเภทรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) จำแนกออกเป็น

1.1 รูปแบบของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model of) เช่น รูปแบบเครื่องบินที่สร้างเหมือนจริงแต่มีขนาดเล็ก

1.2 รูปแบบสำหรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model for) เป็นรูปแบบจำลองที่ออกแบบไว้เพื่อเป็นต้นแบบการผลิตสินค้า ต้องสร้างรูปแบบเท่าของจริงขึ้นมาก่อนแล้วจึงผลิตสินค้าตาม

2. รูปแบบเชิงแนวคิด (Conceptual Model) จำแนกออกเป็น

2.1 รูปแบบเชิงแนวคิดของสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Conceptual Model of) เป็นรูปแบบหรือแบบจำลองที่สร้างขึ้นโดยจำลองมาจากทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว เช่น รูปแบบที่สร้างมาจากทฤษฎีการคงอยู่ของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น

2.2 รูปแบบเชิงแนวคิดเพื่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Conceptual Model for) เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นมาเพื่ออธิบายทฤษฎี หรือปรากฏการณ์ เช่น รูปแบบที่สร้างขึ้นจากทฤษฎีการคัดสรรตามธรรมชาติ เพื่อนำไปอธิบายการคงอยู่ของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น จากการแบ่งประเภทรูปแบบที่กล่าวมาข้างต้น อาจพอสรุปได้ว่าการแบ่งประเภทรูปแบบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการอธิบายรูปแบบนั้นๆ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยส่วนใหญ่ นักการศึกษาได้จำแนกประเภทองค์ประกอบของรูปแบบมีประเด็นที่สอดคล้องกัน สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ว่าประเภทของรูปแบบ มีหลายประเภทด้วยกัน เป็นสิ่งที่สร้างและพัฒนาขึ้นของแต่ละสาขาที่แตกต่างกันออกไป เช่น รูปแบบทางการศึกษา และสังคมศาสตร์ได้แบ่งออกเป็น รูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม รูปแบบที่ใช้ภาษาสื่อในการขยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ

รูปภาพ รูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ และรูปแบบที่นำเอาตัวแปรต่างๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ เพื่อมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนรู้

4.3 องค์ประกอบของรูปแบบ

จากการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบของรูปแบบ พบว่า มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบ ดังนี้

สมบุญ ศรีสรวิทย์ (2547, น. 354-355) ได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดีที่ต้องพัฒนา 2) หลักการและแนวคิดกำกับรูปแบบ และวัตถุประสงค์ทั่วไปของรูปแบบ 3) กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดีซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนเนื้อหาการพัฒนาวิธีการและกิจกรรมการพัฒนาวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และผลที่ต้องการ และ 4) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้เงื่อนไขความสำเร็จ และตัวบ่งชี้ความสำเร็จของรูปแบบ

ชนกนารถ ชื่นเชย (2550, น.179-180) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่ารูปแบบมีองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปรัชญาและหลักการของการศึกษาต่อเนื่อง 2) กลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษาต่อเนื่อง 3) จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาต่อเนื่อง 4) โครงสร้างระบบบริหารของการศึกษาต่อเนื่อง 5) หลักสูตรการเรียนการสอนของการศึกษาต่อเนื่อง 6) วิธีการจัดการศึกษาต่อเนื่อง 7) สื่อการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ของการศึกษาต่อเนื่อง 8) การติดตามและประเมินผลของการศึกษาต่อเนื่อง และ 9) การเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียน

อัมพร พงษ์กังสนนันท์ (2550, น. 274-275) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต พบว่า รูปแบบมีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปรัชญา และหลักการจัดการศึกษา 2) หลักสูตร 3) การจัดการเรียนรู้ 4) การประเมินผลการเรียนรู้ 5) การเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์และการเทียบระดับการศึกษา 6) การบริหารและการจัดการศึกษา 7) กลุ่มเป้าหมาย และ 8) การมีส่วนร่วมของพ่อแม่และชุมชน

อุทุมพร จามรมาน (2541, น. 22-23) กล่าวว่า รูปแบบควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. นำไปสู่การอธิบายได้โดยอิงข้อมูลมาจากการสังเกตที่เชื่อถือได้
2. นำไปสู่ผลเดิมถ้ามีการทดลองซ้ำรูปแบบนั้น
3. นำไปสู่การอธิบายเชิงเหตุผล
4. ช่วยขยายความรู้ และนำไปสู่การแสวงหาองค์ความรู้ได้มากขึ้น
5. มีความชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้
6. กระบวนการสร้างรูปแบบเป็นกระบวนการที่ไม่หยุดนิ่งและไม่สิ้นสุด

ภรณ์พจน์ วิวรรณมงคล (2553, น.216) ได้อธิบายองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบนั้นประกอบไปด้วย (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) แนวคิดในการพัฒนารูปแบบ (4) เงื่อนไขการนำไปใช้รูปแบบ

กนิษฐา เชาววัฒนกุล (2553, น.159) ได้อธิบายองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบนั้นประกอบไปด้วย (1) องค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์ (2) องค์ประกอบเชิงกระบวนการ (3) องค์ประกอบเชิงสนับสนุน

วิภาดา ศรีจอมขวัญ (2556, น.14-15) ได้อธิบายองค์ประกอบรูปแบบ ไว้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ส่วนนำ ได้แก่ บริบท สภาพแวดล้อม หลักการแนวคิด (2) การจัดร่างโครงสร้างซึ่งต้องมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์เรื่องนั้นได้ (3) การนำไปลองเพื่อเปรียบเทียบผลและมีการนำไปปรับปรุงคุณภาพ (4) การติดตามและประเมินผลเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมความเป็นไปได้และทดลองหรือควรทดลองใช้ต่อไป (5) มีเงื่อนไขมองเห็นภาพ แห่งความสำเร็จ

ศุภวรรณ สัจจพิบูล (2559, น. 66) ได้อธิบายองค์ประกอบรูปแบบ ไว้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (2) แนวคิดหรือทฤษฎีต้องเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ (3) การนำไปใช้ (4) การวัดและประเมินผล

พจนินา ฤกษ์สมุทร (2563, น. 14) ได้อธิบายองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบนั้นไม่มีการกำหนดตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับลักษณะของรูปแบบที่จัดกระทำ ขึ้น องค์ประกอบของรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบดังนี้ (1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (2) ทฤษฎีที่ใช้ในรูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (3) ขั้นตอนการดำเนินการใช้รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (4) การประเมินผล

Brown and Moberg (1980, P. 16-17) ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิดเชิงระบบ (System Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach) กล่าวว่าองค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อม (Environment) 2) เทคโนโลยี (Technology) 3) โครงสร้าง (Structure) 4) กระบวนการจัดการ (Management Process) และ 5) การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)

คีฟส์ (Keeves, 1988, p.567) สรุปว่า โดยทั่วไปรูปแบบต้องมียองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

- 1.รูปแบบต้องนำไปสู่การทำนาย (Prediction) ผลที่ตามมาสามารถพิสูจน์ทดสอบได้นั้นคือสามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อพิสูจน์และทดสอบได้
- 2.โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship) ที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์นั้นได้
- 3.รูปแบบสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (Imagination) ความคิดรวบยอด (Concept) และความสัมพันธ์ระหว่างกัน (Interrelationship) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการแสวงหาความรู้
- 4.รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่า ความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Associative Relationship) จากการศึกษาแนวคิดข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า รูปแบบจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบใดบ้างขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่จะศึกษา ตามแนวคิด ทฤษฎีที่นำมาเป็นพื้นฐานหลักในการศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าว และแต่ละองค์ประกอบควรมีความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุเป็นผล ที่จะนำไปสู่การอธิบายองค์ความรู้ ที่เกิดจากการศึกษาให้เข้าใจได้

ตาราง 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ

องค์ประกอบของรูปแบบ	Brown and Moberg (1980)	Keeves (1988)	สมบุญ สิริสรณ์ (2547)	ชนกนารถ ชื่นชัย (2550)	อัมพร พงษ์กึ่งส นานนท์	กนิษฐา เชาว์วัฒนกุล (2553)	กรัณย์พล วิวรรณมงคล	วิภาดา ศรีจอมขวัญ (2556)	ศุภวรรณ สัจจุพิบูล (2559)	พจนิศา ฤกษ์สมุทร (2563)
การทำนาย		✓								
ปรัชญา/แนวคิด/ทฤษฎี/หลักการ/ความเชื่อพื้นฐาน				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
สภาพแวดล้อม/บริบท	✓									
เทคโนโลยี										
วัตถุประสงค์/จุดมุ่งหมาย			✓	✓	✓	✓			✓	✓
เป้าหมาย				✓	✓					
ประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ		✓								
โครงสร้าง/โครงร่าง	✓	✓		✓	✓		✓	✓		
การวางแผนงาน	✓			✓	✓			✓	✓	
ช่วยสร้างจินตนาการ		✓								
คำอธิบาย/แนวทางการนำไปใช้/คู่มือ								✓		
ขั้นตอน/กระบวนการ/วิธีการ	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
การวัดและประเมินผล				✓	✓		✓	✓	✓	✓
การตัดสินใจสั่งการ	✓			✓		✓				
เงื่อนไขการนำไปใช้			✓		✓		✓	✓		

จากการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบตามตารางที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบจะต้องมีโครงสร้างหรือโครงร่างขององค์ประกอบของรูปแบบที่แสดงให้เห็นถึงระบบการทำงานหรือกลไกในการขับเคลื่อนให้บรรลุจุดมุ่งหมายโดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมและบริบทแต่ละพื้นที่ ซึ่งจากตารางวิเคราะห์มีแนวคิดที่เห็นตรงกันว่าองค์ประกอบของรูปแบบควรมีอยู่ 7 องค์ประกอบหลักๆ ดังนี้

- 1) ปรัชญา แนวคิด ทฤษฎี และหลักการ หรือความเชื่อพื้นฐานของรูปแบบ
- 2) วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของรูปแบบ
- 3) โครงสร้าง/โครงร่าง
- 4) การวางแผนงาน
- 5) ขั้นตอนหรือกระบวนการของรูปแบบ
- 6) การวัดและประเมินผลรูปแบบ
- 7) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

4.4 การพัฒนารูปแบบ

จากการศึกษาค้นคว้าการพัฒนา และ ตรวจสอบรูปแบบพบว่า การพัฒนารูปแบบไว้ดังนี้

กาญจนา วัฒนสุนทร (2550, น. 11) ได้อธิบายความหมายของการพัฒนารูปแบบไว้ว่า การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจากทฤษฎีและองค์ความรู้ที่ได้จากผลการศึกษาในอดีต เพื่อจัดระบบโครงสร้างรูปแบบเพื่อให้เห็นกระบวนการที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากบริบทของสังคม

วโร เฟิงส์วีสต์ (2553, น. 9-11) ได้อธิบายการพัฒนารูปแบบสามารถพัฒนาได้เป็น 2 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างหรือการพัฒนารูปแบบ ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ซึ่งในขั้นตอนที่ 1 การสร้างหรือการพัฒนารูปแบบนั้น ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะเป็นผู้สร้างและผู้พัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อนเป็นฉบับร่าง โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการพัฒนารูปแบบในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยหลักการของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ ขั้นตอนที่ 2 เป็นการทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบภายหลังที่พัฒนารูปแบบในขั้นตอนแรกขึ้นแล้วจำเป็นที่จะต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นถึงแม้จะมีการพัฒนาจากรากฐานจากทฤษฎีแนวคิดของรูปแบบที่ผ่านการสังเคราะห์มาแล้วนั้น แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบฉบับร่าง จึงมีความจำเป็นต้องตรวจสอบความเที่ยงตรงว่ารูปแบบมีความเหมาะสมหรือไม่ มีประสิทธิภาพตามความมุ่งหวังแล้วหรือไม่ ต้องนำไปทดลองในรูปแบบสถานการณ์จริงเพื่อช่วยให้ทราบความสำคัญขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยอาจจะต้องปรับปรุงรูปแบบให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ปารณีย์ ขาวเจริญ (2559, น. 43) ได้อธิบายแนวทางในการพัฒนารูปแบบไว้ว่า ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ คือ การนำแนวคิดจากการค้นคว้า ทฤษฎี หลักการ เหตุผลแล้วจึงนำมาแสดงออกในเชิงนามธรรมตามหลักการที่กำหนดขึ้นเพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบ จากนั้นนำรูปแบบไป

ตรวจสอบความเหมาะสมเพื่อให้ได้รูปแบบที่มีคุณภาพโดยผ่านการทดลองใช้รูปแบบและควรมีการตรวจสอบการทดลองใช้รูปแบบเพื่อปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพต่อไป

พจนิชา ฤกษ์สมุทร (2563, น. 15) ได้อธิบายการพัฒนารูปแบบ คือ การนำแนวคิดที่ได้จากการค้นคว้า ทฤษฎี หลักการ แล้วจึงนำมาพัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบ จากนั้นนำรูปแบบไปตรวจสอบหาความเหมาะสม ปรับปรุงแก้ไขข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้รูปแบบที่มีคุณภาพโดยผ่านการทดลองใช้รูปแบบและมีการตรวจสอบการทดลองใช้รูปแบบเพื่อปรับปรุงให้รูปแบบมีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งในงานวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ตามขั้นตอนดังนี้ (1) การจัดทำรูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ฉบับร่าง (2) การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ (3) การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบโดยการศึกษานำร่อง (4) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

Meason, Albert & Khedourri (1985 อ้างถึงใน กนิษฐา นาวารัตน์, 2549) ได้เสนอขั้นตอนการสร้างรูปแบบไว้ ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมปัญหา (Problem Formulation) เพื่อให้รู้ว่าอะไรคือปัญหาที่แท้จริง
2. ขั้นพัฒนารูปแบบ (Model Construction) ดำเนินการหลังจากการรวบรวมปัญหา พิจารณาวัตถุประสงค์เบื้องต้นของการสร้าง และลักษณะเฉพาะที่ต้องการของผลผลิต อาศัยข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็น และคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการสร้างและความต้องการของผู้ใช้ด้วย เพราะถ้ารูปแบบมีค่าใช้จ่ายสูงและไม่เป็นที่ยอมรับของผู้ใช้ ควรให้หลักวิชาการในการพิจารณาว่าควรนำตัวแปรใดบ้างมาวางไว้ในรูปแบบที่จะสร้าง มีการประเมินค่าและความแปรปรวนอย่างระมัดระวัง เมื่อสร้างเสร็จแล้ว ต้องดูว่าครอบคลุมตัวแปรทั้งหมดหรือไม่ มีความบกพร่องตรงไหนบ้าง
3. ขั้นการทดสอบรูปแบบ (Testing)
4. ขั้นการนำไปใช้ (Implementation) เพื่อดูว่าบรรลุผลสำเร็จหรือมีความสมบูรณ์หรือไม่
5. ขั้นพัฒนาปรับปรุงให้ทันสมัย (Model updating) เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ขององค์กรและสถานการณ์ที่มากระทบจากภายนอกและภายในองค์กร

วิลเลอร์ (Willer, 1986, p.83) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้าง (Con) รูปแบบ และ 2) การหาความเที่ยงตรง (Validity)

คีฟ (Keeves, 1988, 660) ได้กล่าวถึงการพัฒนารูปแบบไว้ 4 ประการ คือ

1. รูปแบบควรประกอบขึ้น ด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา อย่างไรก็ตามความเชื่อมโยงแบบเส้นตรงธรรมดาทั่วไปนั้นก็มีประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยในช่วงต้นของการพัฒนารูปแบบ

2. รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบ สามารถตรวจสอบได้ โดยการสังเกต และหาข้อสนับสนุน ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้

3. รูปแบบควรจะต้องระบุ หรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา

4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยส่วนใหญ่ นักการศึกษา ได้กล่าวถึงการพัฒนารูปแบบมีประเด็นคล้ายกัน สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ได้นำแนวคิดที่ได้จากการศึกษาการพัฒนารูปแบบ มาใช้กำหนดขั้นตอนของการพัฒนารูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) ขั้นจัดทำรูปแบบฉบับร่าง (3) ขั้นการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ (4) ขั้นพัฒนารูปแบบโดยการศึกษานำร่องไปทดลองใช้กับสถานการณ์จริง (5) ขั้นการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสม (6) ขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลการปรับปรุง และนำเสนอรูปแบบ

4.5 ลักษณะของรูปแบบที่ดี

จากการศึกษาค้นคว้าลักษณะของรูปแบบที่ดี โดยสรุปได้ ดังนี้

อุทมพร จามรมาน (2541 อ้างอิงใน สุรวีร์ เพียรเพชรเลิศ, 2553, น. 14) กล่าวถึงการตรวจสอบรูปแบบว่าควรใช้หลักฐานเชิงคุณลักษณะ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยการตรวจสอบโมเดลจากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ อาจใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบโมเดลจากหลักฐานเชิงปริมาณใช้เทคนิคทางสถิติ

บุญชม ศรีสะอาด (2549 อ้างอิงใน สุรวีร์ เพียรเพชรเลิศ, 2553, น. 13) กล่าวว่า ลักษณะของรูปแบบที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

1. โมเดลควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปร มากกว่าที่จะเน้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแบบรวมๆ อย่างไรก็ตาม สหสัมพันธ์และสมการถดถอยที่ใช้หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรก็สามารถนำไปใช้สร้างโมเดลได้

2. โมเดลควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมาซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเมื่อทดสอบโมเดลแล้ว ถ้าปรากฏว่าโมเดลไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โมเดลนั้นก็ถูกยกเลิกไป

3. โมเดลควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้

4. โมเดลควรนำไปสู่การสร้างแนวคิดใหม่หรือความสัมพันธ์ใหม่ของเรื่องที่ศึกษาได้

พรสันต์ เลิศวิทยาวิวัฒน์ (2550) สำหรับรูปแบบในเชิงสังคมศาสตร์ ซึ่งหมายถึงชุดของข้อความในเชิงนามธรรมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เราสนใจเพื่อใช้นิยามคุณลักษณะหรือบรรยายคุณสมบัตินั้น ๆ ให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย ดังนั้น รูปแบบจึงไม่ใช่การอธิบายหรือบรรยายปรากฏการณ์อย่างละเอียดทุกแง่มุม เพราะจะทำให้มีความซับซ้อนมากเกินไปและยากต่อการเข้าใจ รูปแบบควรมีคุณสมบัติ 2 ประการ คือ มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ที่ศึกษาและสามารถนำไปใช้หาข้อสรุปเพื่ออธิบาย ทำนายหรือควบคุมปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ถูกต้อง

วารี เพ็งสวัสดิ์ (2553, น. 6) สรุปลักษณะของรูปแบบที่ดีไว้ ดังนี้

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงก็มีประโยชน์ในช่วงของการพัฒนารูปแบบ

2. รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมาซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้วถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิก

3. รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน

4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือ ในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ในเรื่องที่กำลังศึกษา

5. รูปแบบในเรื่องใด จะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีใหม่ในเรื่องนั้นๆ

การตรวจสอบรูปแบบ ไฮส์เนอร์ Eisner (1976 อ้างอิงใน จินตนา ศักดิ์ภู่อารม. 2545) เสนอแนวคิดสำหรับการตรวจสอบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ ในบางเรื่องที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการวิจัยเชิงปริมาณ แนวคิดการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิมีดังนี้

5.1 การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นการวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณา แต่อาจผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่าง ๆ เข้าด้วยกันตามวิจารณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน

5.2 เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นความเป็นเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมิน และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะองค์ความรู้เฉพาะสาขานั้น ผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริง ๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

5.3 เป็นการประเมินโดยให้ความเชื่อถือในตัวผู้ทรงคุณวุฒิมีความเที่ยงธรรม และมีคุณลักษณะที่ดี ทั้งนี้ มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้น จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง

5.4 เป็นรูปแบบที่ยอมให้มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอรรถาธิบายและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่พิจารณา การเก็บรวบรวม การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ

Bertalanffy, (1968, p. 200) เนื่องจากรูปแบบช่วยในการอธิบายหรือจำลองทฤษฎีให้เข้าใจง่ายขึ้น เช่น ลดการอ้างอิงหลักฐานจำนวนมากอธิบายและพยากรณ์สิ่งต่าง ๆ แต่รูปแบบก็มีข้อจำกัด กล่าวคือ รูปแบบอาจไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง บางครั้งรูปแบบก่อให้เกิดความเข้าใจผิดว่าเรื่องจริงหรือของจริงนั้นเป็นเรื่องง่าย เช่น ในการสร้างรูปแบบโครงสร้างของร่างกายมนุษย์จำเป็นต้องตัดอวัยวะต่าง ๆ ออกไปเป็นจำนวนมาก แต่ถ้าส่วนที่ขาดหายไปเป็นส่วนที่มีความสำคัญรูปแบบนั้นก็อาจเป็นอันตรายต่อผู้ใช้ เพราะอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดอันตรายของการใช้รูปแบบยิ่งจะมีมากขึ้น หากแบบจำลองนั้นเป็นตัวแทนของปรากฏการณ์จริงที่มีความซับซ้อนสูง เช่น ปรากฏการณ์ทางสังคมและปรากฏการณ์ทางจิตวิทยา เป็นต้น บ่อยครั้งที่พบว่าทฤษฎีที่สำคัญและมีชื่อเสียงหลายทฤษฎีมีรูปแบบที่ไม่สมบูรณ์ เช่น เสนอข้อเท็จจริงทฤษฎีผิดพลาด แปลความหมายผิด เสนอข้อสรุปโดยอ้างอิงเหตุผลผิด เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ นักวิจัยควรระมัดระวัง

Keeves (1997 , p. 386 - 387) กล่าวว่ารูปแบบที่จะใช้ประโยชน์ได้ ควรมีส่วนที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (Prediction) ผลที่ตามมา ซึ่งสามารถถูกตรวจสอบได้
2. โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วย ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์หรือเรื่องนั้นได้
3. รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (Imagination) ความคิดรวบยอด (Concept) และความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Interrelations) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการเสาะแสวงหาความรู้ได้
4. รูปแบบควรจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์แบบเชื่อมโยง (Associative Relationship)

Keefe (1994, p.124) ได้กล่าวถึงหลักการกว้าง ๆ เพื่อการสร้างรูปแบบไว้แบบ 4 ประการ ดังนี้

1. รูปแบบควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (ของตัวแปร) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดา อย่างไรก็ตาม ความเชื่อมโยงแบบเส้นตรงธรรมดาทั่วไปนั้นก็มีประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยในช่วงต้นของการพัฒนารูปแบบ
2. รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้ สามารถตรวจสอบได้ โดยการสังเกต และหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้
3. รูปแบบควรต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์นั้นได้ด้วย
4. นอกจากคุณสมบัติต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ซึ่งเป็นการขยายองค์ความรู้ในเรื่องที่กำลังศึกษาด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับลักษณะของรูปแบบที่ดี สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่ารูปแบบที่ดีควรมีลักษณะดังนี้ รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงก็มีประโยชน์ในช่วงของการพัฒนารูปแบบ ควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้วถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับ

ข้อมูลเชิงประจักษ์รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิก ควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) ใหม่และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ซึ่งจำเป็นในการเพิ่มองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ในเรื่องที่กำลังศึกษา และรูปแบบใดจะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้น ๆ

5. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้

สมรรถนะ (competency) เป็นปัจจัยในการทำงานที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่องค์กรโดยเฉพาะการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพราะสมรรถนะเป็นปัจจัยช่วยให้ พัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อให้ส่งผลไปสู่การพัฒนาองค์กร ผู้วิจัยได้ศึกษาสมรรถนะ โดยแบ่งเป็น 4 ข้อ ได้แก่ 1) แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ 2) ความหมายของสมรรถนะ 3) องค์ประกอบของสมรรถนะ และ 4) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ

แนวคิดเรื่องสมรรถนะ (Competency) เกิดขึ้นจากการวิจัยทางด้านจิตวิทยา ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญในหลักการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ในปี ค.ศ.1970 เป็นจุดเริ่มต้นของการจำกัดความ แนวคิดเรื่องสมรรถนะ โดย แมคคลีแลนด์ (David C. McClelland) นักจิตวิทยา/ศาสตราจารย์ของ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University) โดยกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่ดีเลิศของ พนักงาน (Excellent performance) กับระดับความรู้ ทักษะ และความสามารถเพื่อให้ได้มาซึ่ง คุณลักษณะที่ดีเลิศในการปฏิบัติงาน และได้ทำการค้นคว้าลักษณะของพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันของมนุษย์ คือ มีผลงานที่อยู่ในระดับดีและพอใช้ ผลจากการศึกษาค้นคว้า พบว่า บุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานดีมีสิ่งที่เรียกว่า “Competency” โดยสามารถอธิบายแนวคิดนี้ผ่าน โมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model) ที่อธิบายว่า คุณสมบัติของคนแต่ละคนประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ลอยอยู่เหนือน้ำ เป็นส่วนที่สามารถมองเห็นได้ง่าย (Visible) ชัดเจนด้วยการกระทำ สามารถพัฒนาต่อและชี้วัดได้ อันได้แก่ ทักษะ (Skill) และความรู้ (knowledge) อีกส่วน คือ ส่วนที่อยู่ใต้น้ำ เป็นส่วนที่สามารถมองเห็นได้ยาก (Invisible) เกิดขึ้นอยู่ภายในของแต่ละบุคคล การพัฒนา และการวัดความสำเร็จจึงทำได้ยาก ได้แก่ อุปนิสัย (trait) แรงขับ (Motive) และแนวคิดของตน (Self-concept)

ภาพประกอบ 2 โมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model)

ที่มา : อเนก วัดแย้ม, “การบริหารทรัพยากรมนุษย์(Human resource management)”
<http://mpa2011.blogspot.com/2012/05/human-resource-management.html> (สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2564)

ก่อนที่หลายสถาบันหน่วยงานในประเทศไทย โดยเฉพาะทางด้านธุรกิจ ได้นำสมรรถนะ (Competency) ในเชิงพฤติกรรมมาใช้เป็นมาตรฐานในการพิจารณาคัดเลือกคนให้เหมาะสมกับงานที่ทำ (put the right man on the right job) นั้น ได้มีนักจิตวิทยาจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด แมคเคล แลนด์ (Mc Clelland, 1973) ได้ศึกษาปัจจัยและวิธีการรับสมัครเจ้าหน้าที่การทูตกระทรวงการต่างประเทศของแผนกรัฐ (States Department) ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า จากรูปแบบเดิมในการรับสมัครเจ้าหน้าที่การทูตเมื่อไปปฏิบัติงานยังประเทศต่าง ๆ ผู้ได้รับการคัดเลือกในระดับดีเยี่ยมเหล่านี้ ไม่สามารถสร้างผลงานได้ตามที่กระทรวงคาดหวังจึงทำให้แมคเคลแลนด์ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องการพัฒนาระบบการรับสมัครเจ้าหน้าที่ทูตของกระทรวง และผลงานวิจัยพบว่า สมรรถนะ ในเชิงพฤติกรรมนั้นเป็นปัจจัยที่สามารถใช้ทำนายความสำเร็จในการทำงานได้ดีกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการทำงานแบบเดิมที่พิจารณาจากความสามารถของบุคคลจากระดับการศึกษาคะแนนสอบจากสถาบันการศึกษาและคะแนนผลการสอบแข่งขันเข้าทำงาน ดังนั้นจากผลงานวิจัยนี้จึงทำให้หลายองค์กรทั้งในอเมริกาและยุโรป ให้ความสนใจและศึกษาสมรรถนะ ในเชิงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของบุคคลและลักษณะงานในเชิงลึกมากขึ้นต่อมา โบยาทซีส (Boyatzis, 1982) จากสถาบันแมคเบอร์

เฮย์ (McBer Hay) ได้รวบรวมสมรรถนะ (Competency) ไว้เป็นหมวดหมู่ทั้งในแนวกว้างและแนวลึกเรียกว่า พจนานุกรมสมรรถนะ (Competency Dictionary) เพื่อให้ นักวิจัย นักจิตวิทยา อุตสาหกรรม ได้ศึกษาพัฒนาต่อไป และหน่วยงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้นำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และภารกิจขององค์การอย่างเป็นรูปธรรมขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับสมรรถนะ โดยส่วนใหญ่ นักการศึกษาได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ว่า สมรรถนะของบุคคลในหน่วยงาน องค์การ หรือสถาบันต่าง ๆ จึงเป็นที่ยอมรับกันมากขึ้น ซึ่งอาจเนื่องมาจากแนวคิดที่กล่าวว่า สมรรถนะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานของบุคคล ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

5.2 ความหมายของสมรรถนะ (Competency)

สมรรถนะ (Competency) มีการให้ความหมายที่หลากหลายบางแห่งเรียก Competency ว่าเป็นสมรรถนะหลักที่งานนั้นต้องมี บางองค์กรเรียกคุณลักษณะของงาน บางองค์กรเรียกทักษะจำเป็นในงาน หรือคุณสมบัติหรือคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของงาน และได้มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของ Competency ไว้หลากหลายและในการวิจัยนี้ใช้คำว่า “สมรรถนะ” แมคเคลแลนด์ (Mc Clelland, 1973) ได้ให้ขอบเขตของสมรรถนะว่าเป็นพฤติกรรมที่สามารถใช้ทำนายความสำเร็จในการทำงานได้ดีกว่าการพิจารณาจากสถาบันที่จบการศึกษา ระดับการศึกษาคะแนนสอบและผลคะแนนสอบแข่งขันเข้าทำงานโดยอธิบายความหมายของสมรรถนะเปรียบเสมือนก้อนภูเขาน้ำแข็งที่มีส่วนที่อยู่เหนือผิวน้ำ ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ที่สุดที่คนส่วนใหญ่มี นั่นคือ ทักษะทางสังคมซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ส่วน คือ

- 1.Social Role คือ บทบาททางสังคมซึ่งแสดงออกตามค่านิยมที่บุคคลนั้นมี
- 2.Self Image คือ ภาพที่บุคคลนั้นมองตัวเอง
- 3.Traits Personality คือ บุคลิกภาพและตัวตนที่แท้จริงของบุคคล
- 4.Motive คือ แรงจูงใจที่ผลักดันให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมในแบบที่เป็น

ด้วยการจัดทำสมรรถนะของบุคลากรถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการบริหารองค์การโดยค่านิยมของคำว่า สมรรถนะได้ถูกกล่าวไว้อย่างหลากหลาย ทั้งในกลุ่มนักวิชาการชาวไทย และในต่างประเทศ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548) กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็น ผลมาจากความรู้ ทักษะ/ความสามารถและคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานอื่น ๆ ในองค์กร

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2551-2552) กล่าวว่า สมรรถนะเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลสร้างผลงานได้โดดเด่นในองค์กร

ชนันท ธาดุทอง (2552) กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะที่เป็นความสามารถของบุคคลที่ แสดงออกถึงการบูรณาการความรู้ ทักษะ เจตคติที่ทำให้บุคคลนั้นทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดคุณค่าสูงสุด คุณลักษณะเหล่านี้จะเป็นตัวผลักดันหรือมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationship) ให้บุคคลสามารถ ปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์อ้างอิง (Criterion-Reference) หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีความโดดเด่น

ณรงควิทย์ แสนทอง (2560) กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) คุณลักษณะของบุคคล (Attributes) ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากพฤติกรรมจากการทำงานอันส่งผลกระทบ ต่อความสำเร็จต่อเป้าหมายของงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560-2561) ได้กำหนดความหมายของสมรรถนะไว้ ในคู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครูว่า สมรรถนะเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลหรือเป็นไปตามเกณฑ์หรือการมีผลงานที่โดดเด่นกว่าในการทำงาน หรือสถานการณ์นั้น

กิตติชัย สุธาสีโนบล (2564) กล่าวว่า สมรรถนะ เป็นความสามารถของบุคคลในระดับที่สามารถปฏิบัติงานใดงานหนึ่งได้ สำเร็จ โดยใช้ความรู้ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะที่ตนมีอยู่ สมรรถนะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถ ของบุคคลในการนำความรู้ทักษะและคุณลักษณะเฉพาะของตน มาประยุกต์ใช้ในงานหรือในสถานการณ์ ต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติหรือคุณลักษณะที่ทำให้ บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน การแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิต คนที่มีสมรรถนะคือ คนที่ทำงานได้ สำเร็จโดยใช้ความรู้ทักษะเจตคติคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีอยู่

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2568) ได้กล่าวถึง สมรรถนะ (Competency) ในความหมายทั่วไปว่า คือ "ความสามารถในการปฏิบัติงานโดยใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่บูรณาการกันอย่างแนบแน่นเพื่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ส่วนสมรรถนะ (Competency) ในความหมายของเชิงงานอาชีพหรือวิชาชีพคือ ความสามารถในการปฏิบัติงานอาชีพโดยใช้ความรู้ ทักษะและเจตคติที่บูรณาการกันอย่างแนบแน่นเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ"

เครสช์เนอร์ วิลสเตอร์ม ฮัมเมลและวิกแมน (เพ็ญพิมล ลิโนทัย, 2542 อ้างอิงจาก Kirschner, Vilsterm, Hummel & Wigman, 1977) กล่าวว่าสมรรถนะ เป็นความรู้ ทักษะทั้งปวงที่ ซึ่ง บุคคลมีอยู่ในตน และสามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อบรรลุ เป้าหมายแน่นอนอย่างหนึ่งในบริบทหรือสถานการณ์ที่หลากหลายจึงเป็นความสามารถที่ทำให้เกิด ความพึงพอใจและตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์เฉพาะอย่างหนึ่งที่ต้องใช้ วิจารณ์ญาณ ค่านิยม และความเชื่อมั่นในตนเอง

บอยาตซีส (Boyatzis, 1982) กล่าวว่า สมรรถนะว่า เป็นคุณลักษณะที่มีผลต่อ ประสิทธิภาพของงานที่เหนือกว่า (Superior work) และสามารถนำสมรรถนะของบุคคลแต่ละ ตำแหน่งงาน ทั้งในแนวกว้างและแนวลึกมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพในการบริหารทรัพยากรบุคคลให้ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กรอย่างเป็นรูปธรรมได้

เลดฟอร์ด (Ledford, 1998) กล่าวว่า สมรรถนะว่าเป็นลักษณะที่แสดงออกของ บุคคล รวมถึงความรู้ทักษะและพฤติกรรมที่ทำให้เกิดการกระทำประกอบด้วยลักษณะอื่น เช่น แรงจูงใจ ทศนคติ ค่านิยม และการตระหนักรู้ในตนเองร่วมด้วย

Slivinski et al กล่าวว่า “คุณลักษณะที่จำเป็นต่อผลงานหรือพฤติกรรมในการ ทำงาน”

Boyatzis (1982) กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะที่อยู่ภายในของแต่ละบุคคล คุณลักษณะนี้อาจหมายถึง แรงจูงใจ บุคลิกที่ค่อนข้างถาวร บทบาททางสังคมหรือการ รับรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะ หรือ องค์ความรู้ที่บุคคลต่าง ๆ ต้องนำมาใช้

Mc Clelland (2004) กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่มีอยู่ภายใต้ ผลการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้นสร้างผลการ ปฏิบัติงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ

Spencer (1993 อ้างอิงจาก เรชา ชูสุวรรณ, 2550) ให้ความหมายสอดคล้องกัน กับ Mc Clelland ว่าคือ คุณลักษณะที่จำเป็นของบุคคล (Underlying Characteristics of an Individual) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพของงาน เป็นคุณลักษณะในส่วนลึกเฉพาะของ บุคคล ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมที่สามารถทำนายผลลัพธ์ที่ดีเลิศ (Superior Performance) ในงาน ได้

Dubois & Rothwell (2004 อ้างอิงจาก ขจรศักดิ์ ศิริมัย, 2554) ได้นิยามว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะที่ทุกคนมีและใช้อย่างเหมาะสม เพื่อผลักดันให้ผลการ ปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ได้แก่ ความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ แรงจูงใจ

ทางสังคม ลักษณะนิสัยส่วนบุคคล ตลอดจนรูปแบบ ความคิดและวิธีการคิด ความรู้สึกและการกระทำ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยส่วนใหญ่ นักวิชาการได้นิยาม สมรรถนะมีประเด็นที่สอดคล้องกัน สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ว่า สมรรถนะ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่บุคคลต้องมีเพื่อจะได้นำมาใช้ ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในตำแหน่งงาน อันส่งผลต่อการปฏิบัติงานให้ บรรลุตามวัตถุประสงค์และขอบเขตหน้าที่ของบุคคลนั้น และตามที่ต้องการหน่วยงานต้องการ ให้ เป็นผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายของงานและหน่วยงานได้เป็นอย่างดี

ในการพัฒนาความรู้ในสมรรถนะของครู ความรู้ และวิธีสอนของนักศึกษาครูเป็น งานที่ค่อนข้างยากเนื่องจากสมรรถภาพครู ความรู้ และวิธีสอนของนักศึกษาครูมีหลาย องค์ประกอบ และแต่ละองค์ประกอบมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างซับซ้อน อย่างไรก็ตาม Baxter & Lederman (1999 :158) ได้เสนอกรอบแนวคิดในการวัดความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนว่าควรวัด ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ สิ่งที่ครูผู้สอนรู้ สิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติ และเหตุผลในการปฏิบัติของ ครูผู้สอน โดยใช้วิธีวัดที่ประกอบด้วยวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายที่เรียกว่า Multi-method evaluation เพราะว่าไม่มีวิธีวัดวิธีใดวิธีหนึ่งที่สามารถวัดความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนได้ครบและ ครอบคลุมทุกองค์ประกอบ (Baxter; & Lederman, 1999 : 158-159) วิธีวัดที่ประกอบด้วยวิธีเก็บ รวบรวมข้อมูลที่หลากหลายอาจประกอบด้วยการสังเกตการสอน การสัมภาษณ์ก่อนและหลังการ สอน การตรวจแผน การจัดการเรียนรู้ การอภิปรายเกี่ยวกับกรณีตัวอย่าง การเก็บรวบรวมชิ้นงาน การเขียนอนุทินสะท้อนแนวคิดและ/หรือการใช้แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น นอกจากการวัดการ พัฒนาความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนควรต้องใช้วิธีวัดที่หลากหลาย แล้วยังควรต้องวัดอย่าง ต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ (เช่น 1 ภาคการศึกษาหรือ 1 ปีการศึกษา) เพราะว่าการพัฒนา สมรรถนะด้านการสอนของครูผู้สอนเกิดขึ้นอย่างช้า ๆ ภายใต้กิจกรรมการวางแผนการสอน การ ปฏิบัติการสอน และการสะท้อนแนวคิดที่ได้จากการสอนเนื้อหาหนึ่ง ๆ ของครูผู้สอน

การฝึกทักษะการสอนด้วยการสอนแบบจุลภาค (Microteaching) เป็นพื้นฐานใน การสอนจริงในชั้นเรียน เพราะช่วยให้ผู้ฝึก หรือผู้ที่จะเป็นครูเกิดความชำนาญ คล่องแคล่ว มีความ มั่นใจขึ้นและยังช่วยให้ได้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ หรือฝึกซ้ำเพิ่มเติมได้อีกด้วย การสอนแบบจุลภาค คือ การสอนในสถานการณ์จริง แต่ในลักษณะที่ย่อส่วนทั้งบทเรียน ชั้นเรียน และเวลาโดยมีลักษณะสำคัญได้แก่ (1) เป็นการสอนที่มีลักษณะเหมือนการสอนจริง (2) เป็นการ สอนที่ย่อส่วนลงมาเพื่อลดความยุ่งยากของสถานการณ์การสอนและช่วยให้มีโอกาสฝึกสอนการ

สอนได้หลายคนในเวลาอันจำกัด (3) เป็นการสอนที่ผู้ฝึกกำหนดเป้าหมายในการฝึกเด็กแต่ละครั้ง (4) เป็นการสอนที่ช่วยให้ผู้ฝึกได้เห็น “ผลย้อนกลับ” ของการสอนจริง และ(5) เป็นการสอนที่ช่วยให้ผู้สอนได้มีโอกาสแก้ไขจุดอ่อนของตน โดยการแก้ไขบทเรียน หรือวิธีการสอนให้โอกาสทดลองสอนใหม่กับนักเรียนชุดใหม่ เพื่อติดตามดูผลภายหลังการแก้ไขแล้ว จนกว่าจะบรรลุเป้าหมายที่ต้องการทั้งนี้เพราะพฤติกรรมการสอนบางอย่างเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับความชำนาญเฉพาะตัวของผู้ฝึก การจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์จึงจำเป็นต้องให้ผู้สอนมองเห็น ยอมรับ และพิจารณาแก้ไขโดยอาศัยการฝึกซ้ำอีก การฝึกบ่อย ๆ ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้

5.3 องค์ประกอบของสมรรถนะ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547 : 59) จากโมเดลภูเขาน้ำแข็งในแมคเคิลแลนดี้ได้แบ่งองค์ประกอบของสมรรถนะออกเป็น 5 ส่วน และได้อธิบายความหมายของแต่ละองค์ประกอบไว้ ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) คือ ความรู้เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้เป็นสาระสำคัญสำหรับวิชาชีพ เช่น ความรู้ด้านเครื่องยนต์ เป็นต้น

2. ทักษะ (Skills) คือ สิ่งที่ต้องการให้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะทางคอมพิวเตอร์ ทักษะทางการถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น ทักษะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานทางความรู้ และสามารถปฏิบัติได้อย่างแคล่วคล่องว่องไว

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (Self – Concept) คือ เจตคติ ค่านิยมและความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนหรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น เช่น ความมั่นใจในตนเอง เป็นต้น

4. บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (Traits) เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้น เช่น คนที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจได้หรือมีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น

5. แรงจูงใจ/เจตคติ (Motives/Attitude) เป็นแรงจูงใจหรือแรงขับภายในซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมายหรือมุ่งสู่ความสำเร็จ เป็นต้น

องค์ประกอบทั้ง 5 ส่วน ดังกล่าวข้างต้นแสดงความสัมพันธ์ในเชิงอธิบายเปรียบเทียบ ดังนั้นองค์ประกอบของสมรรถนะจึงมีเพียง 3 ส่วน คือ ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ ซึ่งตามทัศนะของแมคเคิลแลนดี้กล่าวว่า (สุกัญญา รัชมีธรรมโชติ, 2547: 48) สมรรถนะเป็นส่วนประกอบขึ้นมาจากความรู้ ทักษะ และเจตคติ/แรงจูงใจ หรือ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ/แรงจูงใจ ก่อให้เกิดสมรรถนะ ในทำนองเดียวกัน ความสามารถในการก่อสร้างบ้านถือว่าเป็น

ทักษะ แต่ความสามารถในการสร้างบ้านและนำเสนอให้เกิดความแตกต่างจากคู่แข่ง ได้ถือว่เป็นสมรรถนะ หรือในกรณีเจตคติ/แรงจูงใจก็เช่นเดียวกันก็ไม่ใช่สมรรถนะ แต่สิ่งจูงใจให้เกิดพลังทำงานสำเร็จตรงตามเวลาหรือเร็วกว่ากำหนด หรือดีกว่ามาตรฐานถือว่เป็นสมรรถนะ สมรรถนะตามนัยดังกล่าวข้างต้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. สมรรถนะขั้นพื้นฐาน (Threshold Competencies) หมายถึง ความรู้ หรือทักษะพื้นฐานที่จำเป็นของบุคคลที่ต้องมีเพื่อให้สามารถทำงานที่สูงกว่า หรือ ซับซ้อนกว่าได้ เช่น สมรรถนะในการพูด การเขียน เป็นต้น

2. สมรรถนะให้เกิดความแตกต่าง (Differentiating Competencies) หมายถึง ปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีผลการทำงานที่ดีกว่าหรือสูงกว่ามาตรฐาน สูงกว่าคนทั่วไปจึงทำให้เกิดผลสำเร็จที่แตกต่างกัน

ชนกพร จุฬาลงกรณ์ 2559: 24) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า องค์ประกอบสมรรถนะ ควรประกอบด้วย

- 1) ฐานข้อมูลสมรรถนะขององค์กร (Competency Basket)
- 2) ประเภทของสมรรถนะ (Competency categories)
- 3) ชื่อสมรรถนะและคำจำกัดความ (Competency names & definitions)
- 4) ระดับขั้นความสามารถ (Proficiency level)
- 5) ดัชนีชี้วัดเชิงพฤติกรรม (Behavioral indicators)

สุรพรรณ วีระสอน (2561: 29) เสนอว่าองค์ประกอบสมรรถนะ เกิดจากความสามารถของบุคคลนั้นๆ หรือเกิดจากความสามารถที่สร้างขึ้นได้ภายหลังซึ่งอาจเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ในการทำงาน ประกอบด้วย แรงจูงใจ ลักษณะเฉพาะ หรือลักษณะเฉพาะบุคคล ภาพลักษณ์ หรือมโนทัศน์ในตน ความรู้ ทักษะ คุณค่า พฤติกรรม และทัศนคติ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552 : 11) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะว่า ประกอบด้วย องค์ประกอบ 7 ประการ คือ ความรู้ (knowledge) ทักษะ (Skill) คุณลักษณะ เจตคติ (Attribute/Attitude) การประยุกต์ใช้ (Application) การกระทำการปฏิบัติ (Performance) งานและสถานการณ์ต่าง ๆ (Tasks/Jobs/Situations) และผลสำเร็จ (Success) ตามเกณฑ์ที่กำหนด (Performance Criteria)

สมรรถนะของครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ดังนี้

สมรรถนะหลัก (Core Competency) ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ครูทุกคนในองค์กรจำเป็นต้องมีทั้งนี้ เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ คือ

1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ฐานในสังคมต่อเนื่องจนบรรลุ
2. การบริการที่ดี
3. การพัฒนาตนเอง
4. การทำงานเป็นทีม
5. จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู

สมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ครูที่ปฏิบัติงานใน ตำแหน่งต่าง ๆ เพื่อให้งานสำเร็จ และได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ คือ

1. การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
2. การพัฒนาผู้เรียน
3. การบริหารจัดการชั้นเรียน
4. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน การทำงานสอน
5. ภาวะผู้นำครู
6. การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

ความรู้

นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562 : 9) ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับอธิบาย สิ่งที่ไม่ใช่สมรรถนะ ดังนี้

1. คนมีความรู้ แต่ไม่ใช้หรือไม่สามารถใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ยังไม่ถือว่ามีสมรรถนะ เช่น ผู้มีความรู้ภาษาอังกฤษ แต่ไม่สามารถพูดคุยกับชาวต่างชาติหรือใช้ความรู้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้
2. คนมีทักษะ แต่ไม่สามารถนำทักษะนั้นมาใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ก็ยังไม่มีสมรรถนะ ปฏิบัติงานได้ เช่น มีทักษะการอ่าน เขียน ฟัง พูดภาษาอังกฤษ สอบผ่านการทดสอบ แต่ไม่กล้าหรือไม่สามารถสื่อสารกับ ชาวต่างชาติได้
3. คนมีเจตคติที่ดี แต่ไม่นำมาใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ก็ถือว่ายังไม่มีสมรรถนะ เช่น ชอบภาษาอังกฤษ มีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ แต่อายหรือไม่กล้าพูดสื่อสารกับชาวต่างชาติ

กิตติชัย สุทธาสิโนบล (2564) กล่าวว่า สมรรถนะของครูมืออาชีพจึงไม่ใช่เพียงแค่ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ของบุคคลเท่านั้น แต่เป็นกลุ่มพฤติกรรมในการทำงานหรือการปฏิบัติงาน ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับการทำงานให้ประสบความสำเร็จหรือมีผลงานโดดเด่น ซึ่งต้องบูรณาการซึ่งกันและกัน การอย่างกลมกลืนในการปฏิบัติงานของครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21

Houston (1972, p.7-8) อธิบายว่าการที่บุคคลจะเกิดสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่หรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาให้เกิดขึ้นใน 3 องค์ประกอบ คือ

- 1) การพัฒนาให้บุคคลเกิดความรู้ ความคิด ทักษะและมีเจตคติในสิ่งที่จะกระทำ
- 2) การให้บุคคลได้ปฏิบัติหรือกระทำสิ่งนั้นในบริบทที่เหมาะสม
- 3) การให้บุคคลได้มีประสบการณ์ ในการปฏิบัติหรือกระทำสิ่งนั้นจนกระทั่งมีการแสดงออกในการปฏิบัติหรือการกระทำที่ดีหรือมีประสิทธิภาพ

Boyatzis (1982, p.229-234) กล่าวว่า สมรรถนะมี 5 องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

- 1) แรงจูงใจ (Motives) คือ เรื่องที่เกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายหรือ สภาพการณ์โดยปรากฏในรูปแบบ ที่หลากหลายที่ผลักดันและนำไปสู่พฤติกรรมของแต่ละบุคคล
- 2) ลักษณะเฉพาะ (Traits) คือ ลักษณะเฉพาะหรืออุปนิสัยของแต่ละคน ในการตอบสนอง ต่อสิ่งกระตุ้นที่เหมือนกัน แรงจูงใจและลักษณะเฉพาะตัวเกิดขึ้นได้ทั้งในระดับที่มีสติและไม่มีสติ
- 3) ภาพลักษณ์ (Self-image) คือ ความเข้าใจตนเองและการประเมินความเข้าใจซึ่งมาพร้อม กับการสร้างแนวความคิดและการนับถือตนเอง
- 4) บทบาททางสังคม (Social role) คือ การรับรู้ที่ตนเองประพฤติตามบรรทัดฐานในสังคม ที่เป็นที่ยอมรับและเหมาะสมกับกลุ่มหรือองค์กรทางสังคมที่ตนอยู่
- 5) ทักษะ (Skill) คือ ความสามารถในการแสดงพฤติกรรมที่เป็นระบบ และต่อเนื่องจนบรรลุเป้าหมายการทำงาน

ตาราง 4 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครู

องค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547)	ชนกพร จุฬาลงกรณ์ (2559)	สุพรรณภูมิ วีระสอน (2561)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน (2552)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562)	กิตติชัย สุชาติโนบล (2564)	Boyatzis (1982)
1. ความรู้ (Knowledge)	✓		✓	✓			✓	
2. ทักษะ (Skills)	✓		✓	✓			✓	✓
3. เจตคติ/แรงจูงใจ (Attitude/Motives)	✓		✓	✓			✓	✓
4. คุณลักษณะ (Traits/Attributes)	✓		✓	✓			✓	✓
5. การประยุกต์ใช้/การปฏิบัติ (Application/Performance)				✓				
6. บริบท/งานและสถานการณ์ (Tasks/Situations)				✓				
7. ผลสัมฤทธิ์ (Success)				✓				

จากการศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครู ตารางที่ 4 องค์ประกอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า องค์ประกอบสมรรถนะด้านการจัดการ
เรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูประกอบด้วย 1) ความรู้ 2) ทักษะ 3) เจตคติ และ
4) คุณลักษณะ

5.4. สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้

5.4.1. ด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดทำแผนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญ สำหรับครูในการจัดการเรียนการสอน ได้มีนักวิชาการหรือนักการศึกษาให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมาย องค์ประกอบและขั้นตอนการจัดทำแผนการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ (2545, น. 11) ให้ความหมายของแผนจัดการเรียนรู้ว่า เป็นการจัดโปรแกรมการสอนของวิชาใดวิชาหนึ่งไว้ล่วงหน้าเพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ถวัลย์ มาศจรัส (2546, น. 32) ให้ความหมายของแผนจัดการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง การนำวิชาการหรือกลุ่มประสบการณ์ที่จะต้องสอนตลอดภาคเรียน มาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดภาคเรียน โดยมีจุดประสงค์ การเรียนการสอน เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อ การวัดผลประเมินผลโดยให้สอดคล้องกับจุดเน้นของหลักสูตร สภาพของผู้เรียนและความพร้อมของโรงเรียนและตรงกับชีวิตจริงในห้องเรียน

สำลี รักสุทธี (2546, น. 16) อธิบายความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ ว่าเป็น การนำวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ ที่จะต้องทำการสอนตลอดภาคเรียนมาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อ อุปกรณ์การสอน และการวัดผลประเมินผล สำหรับเนื้อหาสาระและจุดประสงค์การเรียนย่อย ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือจุดเน้นของหลักสูตร สภาพผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียน ในด้านวัสดุอุปกรณ์และตรงกับชีวิตจริงในห้องเรียน ซึ่งกล่าวอีกนัยหนึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ก็คือ การเตรียมการสอนเป็นลายลักษณ์อักษร ถ่วงหน้าหรือบันทึกการสอนตามปกตินั่นเอง กล่าวให้สั้นก็คือ การเตรียมการสอนหรือการวางแผนการสอนของครูนั่นเอง

อาภรณ์ ใจเพียง (2550 : 213 – 218) กล่าวถึง แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การใช้สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล ที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ที่คาดหวังที่กำหนดไว้ในหลักสูตร การจัดทำแผนการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา รายปี หรือรายภาค และหน่วยการเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น เพื่อ

ประโยชน์ในการเขียนรายละเอียดแต่ละหัวข้อของแผนการจัดการเรียนรู้

2. วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเพื่อนำมาเขียนเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยให้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ เจตคติ และค่านิยม

3. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ โดยเลือกและขยายสาระที่เรียนรู้ให้สอดคล้องกับ ผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น

4. วิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. วิเคราะห์กระบวนการประเมินผล โดยเลือกใช้วิธีการวัดและประเมินผล ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

6. วิเคราะห์แหล่งการเรียนรู้ โดยคัดเลือกสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนให้

เหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้

หนังสือ มาตรฐาน (2551 : น.134 – 143) กล่าวถึง แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การเตรียมการสอนเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นเอกสารแนวทางสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ที่เป็นการนำวิชาหรือประสบการณ์ที่จะต้องทำการสอนตลอดปีการศึกษาหรือตลอดภาคเรียน มาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีการกำหนดจุดประสงค์ กิจกรรม สื่อ อุปกรณ์ การวัดและประเมินผล องค์ประกอบสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ มีดังนี้

1. ส่วนนำ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ชื่อหน่วย รายวิชา ระดับชั้น เวลา
2. ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย
 - 2.1 ความเข้าใจที่คงทน
 - 2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ ควรครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย การกำหนดจุดประสงค์สามารถแยกเป็นจุดประสงค์ปลายทางและจุดประสงค์นำทาง

2.3 มาตรฐานเนื้อหาและสาระการเรียนรู้

2.4 มาตรฐานการปฏิบัติได้ หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

2.5 ทักษะเครื่องมือวิชา

2.6 ทักษะข้ามวิชาคำถามสำคัญ

2.7 กิจกรรมการเรียนรู้

2.8 สื่อการจัดการเรียนรู้

2.9 หลักฐานและวิธีการประเมิน

2.10 เกณฑ์การประเมิน

3. ส่วนท้าย ประกอบด้วย บันทึกหลังสอน (แต่ละครั้ง) ชื่อครูผู้สอน ความคิดเห็นของผู้บริหาร / ผู้เกี่ยวข้อง

ดวงกมล สีนเพ็ง (2551 : น. 79 – 80) กล่าวถึง แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนหรือแนวทางการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และได้พัฒนาคุณภาพตาม ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่ครูผู้สอนได้กำหนด วัตถุประสงค์ประกอบสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ มี ดังนี้

ส่วนนำ ได้แก่ ชื่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ ช่วงชั้น ระดับชั้น ห้องเรียน ภาคเรียนที่ ปี การศึกษา ชื่อหน่วยการเรียนรู้ หัวข้อเรื่อง สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ เวลาที่จัดการเรียน การ สอน

1. มโนทัศน์ หรือสาระสำคัญ
2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ (ความรู้ทักษะ กระบวนการโดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์ การได้ลงมือปฏิบัติ และเจตคติ เช่น ความตั้งใจ ความ สนใจ การเห็นคุณค่า เป็นต้น)
3. เนื้อหาสาระ
4. กระบวนการจัดการเรียนรู้
5. การประเมินผลการเรียนรู้
6. สื่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้
7. บันทึกหลังการจัดการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้คือ การเตรียมเอกสาร สื่อ และ อุปกรณ์ ในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาตลอดปีการศึกษา เพื่อพัฒนา คุณภาพ ผู้เรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงสุด

5.4.2. ด้านการออกแบบการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับครูในการ จัดการเรียนรู้ เพราะเป็นวิธีการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติโดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การ เรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ชนันท ชาติทอง (2551 : น. 222 – 227) กล่าวถึง การออกแบบการสอนโดยใช้ วิธีการสอน แบบย้อนกลับ(Backward design) มี 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. อะไรที่ผู้เรียนต้องได้เรียนรู้ เพื่อให้มีคุณภาพตามจุดประสงค์ของรายวิชา
2. ความคิดรวบยอดของเรื่องนั้นคืออะไร
3. มีคำถามสำคัญอะไรบ้าง

4. จะประเมินการเรียนรู้อย่างไร (ความรู้ ทักษะ กระบวนการและค่านิยม
คุณธรรมจริยธรรม)

5. เชื่อมโยงกับรายวิชาอื่นอย่างไร

6. มีลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมอย่างไร

7. ใช้อะไรเป็นสื่อและแหล่งเรียนรู้

8. มีชิ้นงานอะไร และมีเกณฑ์การประเมินชิ้นงานเหล่านั้นอย่างไร

สรุปได้ว่า การออกแบบการเรียนรู้ คือ ความรู้ความสามารถในการออกแบบการ
สอน ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักการแก้ปัญหาและมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมการเรียนการสอน พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม และมีคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์

5.4.3. ด้านการเลือกใช้ พัฒนา และสร้างสื่อการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน
เป็นสิ่งสำคัญในการจัดการเรียนการสอน เพราะช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นและได้สัมผัสสิ่งที่กำลัง
เรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นกระบวนการ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความคิดรวบยอดได้ง่ายและ
รวดเร็วขึ้น โดยมีนักวิชาการกล่าวถึง ความหมาย ประเภท และการเลือกใช้ พัฒนา และสร้างสื่อ
การเรียนรู้ไว้ดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 1200) กล่าวถึงสื่อการศึกษา
หมายถึง วิธีการเครื่องมือ และอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้เป็นสื่อในการศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 244) กล่าวถึงสื่อการสอน หมายถึง สิ่งที่น่า
ความรู้ไปสู่ผู้เรียน อยู่ในรูปของสิ่งพิมพ์หรือไม่ใช่สิ่งพิมพ์ก็ได้

ดวงกมล สิ้นเพ็ง (2551 : 98 – 99) กล่าวถึง ประเภทของสื่อการเรียนรู้ มีดังนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ ตำรา
หนังสือพิมพ์ นิตานคุณธรรม และพจนานุกรมศัพท์

2. วัสดุ ได้แก่ ภาพวีดิทัศน์ เทปบันทึกเสียง หุ่นจำลอง ลูกโลก แผนที่ และ
แผนภาพ

3. อุปกรณ์ ได้แก่ เครื่องฉายวีดิทัศน์ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉาย
ภาพทึบแสง เครื่องเล่นเทป และคอมพิวเตอร์

4. กิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ การอภิปรายแสดงความคิดเห็น
นิทรรศการ ทศนศึกษา การสัมภาษณ์ บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง การสาธิต การแสดง
ละคร

5. บุคคล ได้แก่ ครู พระสงฆ์ ผู้เชี่ยวชาญ และวิทยากร

6. สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ห้องเรียน ห้องฟังบรรยาย ห้องประชุมห้องปฏิบัติการ ห้องบันทึกเสียง ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์

7. แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน ชีวิตความเป็นอยู่ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑสถาน วัด ปุชนียสถาน ตลาด

8. ธรรมชาติและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ได้แก่ ธรรมชาติที่อยู่โดยรอบ โรงเรียนและธรรมชาติภายนอก การเปลี่ยนแปลงของลมฟ้าอากาศ ท้องฟ้า ดาวตก และดวงจันทร์

สรุปได้ว่า การเลือกใช้ พัฒนา และสร้างสื่อการเรียนรู้ คือ ความรู้ความสามารถ ในการเลือกใช้และพัฒนาสื่อต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ตรงกับวัตถุประสงค์และ จุดมุ่งหมาย รวมทั้งการเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน และมีความสามารถในการพัฒนาสื่อที่มีอยู่แล้วทั้งในและนอกห้องเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.4.4. ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

ดวงกมล สีนเพ็ง (2551 : 109 - 120) กล่าวถึง กิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนา ผู้เรียนมีดังนี้

1. กิจกรรมในหลักสูตร ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานทุกแห่งต้องจัดให้ผู้เรียน และมีการประเมินผลเป็น ผ่านและไม่ผ่าน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1.1 กิจกรรมนักเรียน ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจตาม ความต้องการของผู้เรียนและกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพ็ญประโยชน์

1.2 กิจกรรมแนะแนว ได้แก่ การแนะแนวการศึกษา การแนะแนวอาชีพ และการแนะแนวด้านชีวิตและสังคม

2. กิจกรรมส่งเสริมผู้เรียน ประกอบด้วย กิจกรรมระดับชั้น กิจกรรมระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมระดับโรงเรียน ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

2.1 กิจกรรมระดับชั้น เป็นกิจกรรมที่ครูประจำชั้นและผู้เรียนในแต่ละ ระดับชั้นจัดร่วมกันเช่น การจัดตกแต่งป้ายนิเทศในแต่ละห้องเรียน และป้ายนิเทศระดับชั้นที่ ความรู้ และเหตุการณ์ปัจจุบัน การแข่งขันวิชาการในระดับชั้น

2.2 กิจกรรมระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น โครงการแข่งขันตอบปัญหา

กิจกรรมเทิดพระเกียรติ

2.3 กิจกรรมระดับโรงเรียน เป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนทุกด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการส่งเสริมค่านิยมอันดีงาม เช่น กีฬา ดนตรี นาฏศิลป์ ภูมิปัญญาไทย

ตาราง 5 แสดงการสังเคราะห์สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้	กุลแก้ว กำภู ณ อยุธยา (2552)	จุฑามาส โฉมฉาย (2554)	ภัทริรา หงษ์ทอง (2557)	ปริยานุช ศิริลาชัย (2562)	สำนักพัฒนาครูและบุคลากร การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563)	สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และ บุคลากรทางการศึกษา (2565)
1. การวิเคราะห์ผู้เรียนและบริบท	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. การใช้เทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. การใช้สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้	✓		✓	✓	✓	✓
5. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21			✓		✓	✓
6. การส่งเสริมการเรียนรู้แบบ Active Learning			✓		✓	✓
7. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓
8. การจัดการชั้นเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9. การใช้ผลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาผู้เรียน	✓		✓		✓	✓
10. การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
11. คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ	✓	✓	✓	✓	✓	✓

จากการศึกษาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตารางที่ 5 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูประกอบด้วย 1)การวางแผนและออกแบบการจัดการเรียนรู้ 2)การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3)การเลือกใช้และพัฒนาสื่อ/เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และ 4)การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ โดยส่วนใหญ่ นักวิชาการได้นิยาม สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ มีประเด็นที่สอดคล้องกัน สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ว่า สมรรถนะทางด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การวิเคราะห์และออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การใช้สื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการสะท้อนคิดและพัฒนาตนเองทางวิชาชีพครู

ความสามารถทางปฏิบัติในการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการสร้างแบบทดสอบเพื่อการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้ และสอดคล้องกับหลักสูตรและบริบทของสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องสามารถใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ดังนี้

1. การวิเคราะห์และออกแบบการจัดการเรียนรู้
2. การจัดกระบวนการเรียนรู้
3. การใช้สื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้
4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
5. การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
6. การสะท้อนคิดและพัฒนาตนเองทางวิชาชีพครู

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ในประเทศ)

วชิรา เครือคำอ้าย (2553, น. 39-158) ได้พัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียน ประถมศึกษาและตรวจสอบประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ของรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดใช้กระบวนการสร้างและพัฒนาแบบการนิเทศประกอบด้วย 4 ระยะ คือ 1. ศึกษาวิเคราะห์สภาพและข้อมูลพื้นฐานเดิมนิเทศการสอน 2. พัฒนาแบบการนิเทศ 3. ทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ 4. ประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการนิเทศโดยได้ทดลองการนิเทศกับอาจารย์พี่เลี้ยงจำนวน 5 คน นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจำนวนนักเรียนจำนวน 180 คน ได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบวิเคราะห์เนื้อหาแบบบันทึกการสังเกตแบบประเมินสมรรถภาพการสอนและสมรรถภาพการนิเทศ แบบสังเกตการสอนแบบพรรณนาความ แบบสัมภาษณ์ถามและการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 มีชื่อว่า "รูปแบบการนิเทศ Double (PPIE) ที่พัฒนาด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนาาร่วมกับแนวคิดการออกแบบการสอนเชิงระบบประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้ 1. ขั้นเตรียมความรู้เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ 2. ขั้นเตรียมการนิเทศ 3. ขั้นดำเนินการนิเทศการสอน 4. ขั้นประเมินผลการนิเทศโดยรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพโดยการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และผลการนำรูปแบบการนิเทศไปใช้เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพเชิงประจักษ์พบว่าอาจารย์พี่เลี้ยงมี สมรรถภาพการนิเทศการสอนที่ส่งเสริมการคิดหลังใช้รูปแบบการนิเทศสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดหลังใช้รูปแบบการนิเทศสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการนิเทศและนักเรียนมีความสามารถในการคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การศึกษาความพึงพอใจของอาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีผลต่อการใช้รูปแบบการนิเทศ พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดและนักเรียนเห็นด้วยต่อการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในระดับเห็นด้วยมาก นอกจากนี้ ผลการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มจากผู้เกี่ยวข้องในการใช้รูปแบบการนิเทศ พบว่า ควรขยายผลการใช้รูปแบบการนิเทศ Double (PPIE) ทุก ๆ กลุ่มสาระการเรียนรู้โดยมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการนำรูปแบบการนิเทศไปปรับใช้กับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในรายวิชาอื่น ๆ โดยเพิ่มจำนวนโรงเรียนมากขึ้นเพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนาครู

มาลีรัตน์ ขจิตเนติธรรม (2555: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการพัฒนาแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพบว่า 1.1) รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 19 ตัวบ่งชี้ 58 ตัวบ่งชี้ย่อย 255 แนวปฏิบัติที่เป็นวิธีการขั้นตอน เพื่อให้บรรลุผลสู่ตัวบ่งชี้ย่อย 1.2) ผลการตรวจสอบรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูฯ โดยภาพรวมทั้ง 5 องค์ประกอบ ของรูปแบบการนิเทศฯ ด้านการนำไปใช้ได้จริงเป็นวิธีการขั้นตอนต่าง ๆ ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง และด้านประโยชน์ที่ได้รับเป็นผลการดำเนินงานตามวิธีการขั้นตอนต่าง ๆ ที่ส่งผลให้นักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีผลการตรวจสอบด้านการนำไปใช้ได้จริง และด้านประโยชน์ที่ได้รับอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 2 ด้าน และทุกรายการตรวจสอบสามารถนำไปใช้ในการดำเนินงานตามรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ 1.3) ผลการตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือนิเทศและประเมินผล ในองค์ประกอบที่ 5 เครื่องมือนิเทศและประเมินผลของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูฯ พบว่า ชุดที่ 1 แบบบันทึกการนิเทศการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาสำหรับนักศึกษา พบว่า นักศึกษาทุกคนสามารถบันทึกข้อมูลการนิเทศตามคำชี้แจงได้อย่างถูกต้อง ชุดที่ 2 แบบนิเทศและประเมินผลพฤติกรรม การปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน สำหรับอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมิน (PA) ทั้งฉบับเท่ากับ .2120 ชุดที่ 3 แบบนิเทศและประเมินผล คุณลักษณะความเป็นครู และการปฏิบัติตนสำหรับอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และผู้บริหารฯ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมิน (RAI) ทั้งฉบับเท่ากับ .9151 และชุดที่ 4 แบบประเมินผลการปฏิบัติงานนอกชั้นเรียนสำหรับครูพี่เลี้ยง พบว่า นักศึกษาสามารถบันทึกงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายจากสถานศึกษาตามคำชี้แจงได้อย่างถูกต้อง และ ครูพี่เลี้ยงสามารถตรวจให้คะแนนผลการปฏิบัติงานนอกชั้นเรียนของนักศึกษาตามเกณฑ์ rubric ได้อย่างถูกต้อง 2. ผลการใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า 2.1) ผลการประเมินการใช้รูปแบบการนิเทศฯ ทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3) ด้านเนื้อหาการนิเทศ 4) ด้านกระบวนการนิเทศ และ 5) ด้านเครื่องมือนิเทศและประเมินผล พบว่า มีผลการประเมินในด้านความเหมาะสมกับสภาพจริง ด้านความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และด้านประโยชน์ที่ได้รับโดยรวม ทั้ง 3 ด้าน ในระดับมากถึงมากที่สุด 2.2) ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของคะแนนประเมินผลการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา พบว่า 1) ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของการให้คะแนนของผู้ประเมิน 1.1) ด้านพฤติกรรม การปฏิบัติการสอน ในชั้นเรียน ระหว่างอาจารย์นิเทศก์กับครูพี่เลี้ยง ให้คะแนนการประเมินมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน (Spearman Rank Correlation

Coefficient เท่ากับ .4452 อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 1.2) ด้านคุณลักษณะความเป็นครูและการปฏิบัติตน ระหว่างอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และ ผู้บริหารสถานศึกษา ให้คะแนนการประเมินมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันทางบวกมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แคนดอล (Kendall Rank Correlation Coefficity) เท่ากับ .1717 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผลการตรวจสอบ ความสัมพันธ์ของระดับคะแนนการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษา กับระดับคะแนนเฉลี่ยกลุ่มวิชาชีพอครู ของนักศึกษา มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ คอนอิงเจนซี (The Coefficient of Coolingency) เท่ากับ .2561 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศิริประภา พุทธิกุล (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างกระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและ 2) ทดลองใช้และศึกษาผลด้านสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่เข้าร่วมการวิจัย การดำเนินการวิจัย ปฏิบัติการเชิงการปฏิบัติจริงจำแนกได้ 3 วงจร ได้แก่ 1) การสร้างกระบวนการนิเทศฯ 2) การทดลองใช้กระบวนการนิเทศ และ 3) การตรวจสอบกระบวนการนิเทศฯ ผู้เข้าร่วมการวิจัย คือ นิสิตที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2556 จำนวน 7 คน ผลการวิจัย พบว่า 1. กระบวนการนิเทศฉบับทดลองใช้มีโครงสร้างดังนี้ 1) แนวคิดพื้นฐาน ได้แก่ การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน การนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) หลักการพื้นฐาน ได้แก่ ส่งเสริมการเรียนรู้ที่กลุ่มเล็กและต่อเนื่อง ส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองอย่างกระตือรือร้นและมีความหมาย ส่งเสริมให้นิสิตเป็นผู้ไตร่ตรองสะท้อนการสอนด้วยตนเอง โดยมีอาจารย์นิเทศเป็นผู้ชี้แนะ และส่งเสริมการทำงานแบบร่วมมือ ร่วมพลัง 3) วัตถุประสงค์ คือ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย 4) เนื้อหา ประกอบด้วย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยและกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน 5) กระบวนการนิเทศมี 6 ขั้น ได้แก่ กำหนดเป้าหมาย วางแผนบทเรียน สอนและสังเกตการณ์สอน สะท้อนการสอน ปรับปรุงบทเรียน และสรุปและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6) กลุ่มพัฒนาบทเรียนร่วมกันมีลักษณะเป็นกลุ่มที่ร่วมมือร่วมพลังโดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมตลอดทุกขั้นตอนของกระบวนการ 7) การประเมินผล ได้แก่ การประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และความพึงพอใจของนิสิตผู้เข้าร่วมการวิจัย 2. ภายหลังการทดลองใช้กระบวนการนิเทศตามแนวการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

พบว่า สามารถช่วยพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยได้ โดย 2.1) นิสิตทุกคนมีระดับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับ 3 ขึ้นไปทุกรายการ 2.2) นิสิตทุกคนมีการพัฒนาระดับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สูงขึ้น 1-4 ระดับในทุกตัวบ่งชี้

ธิดา ชันดาวงศ์ (2558) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการนิเทศแนวใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการนิเทศแนวใหม่ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ/แนวคิดการนิเทศแนวใหม่ เพื่อพัฒนาครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการนิเทศแนวใหม่เพื่อพัฒนาครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหาการนิเทศแนวใหม่เพื่อพัฒนาครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 4 ขั้นตอนการนิเทศแนวใหม่เพื่อพัฒนาครูปฐมวัย สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 5 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยที่เอื้อต่อการนำรูปแบบการนิเทศแนวใหม่เพื่อพัฒนาครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปใช้ให้เกิดประสิทธิผล ในแต่ละองค์ประกอบจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบย่อย ขั้นตอนวิธีการที่จะนำรูปแบบไปใช้ให้เกิดประสิทธิผล

ภัณฑิรา สุปการ (2558) กล่าวว่า การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษา สำหรับศตวรรษที่ 21 พบว่า องค์ประกอบรูปแบบการบริหารจัดการนิเทศการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำหรับศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารจัดการ 2) การมีส่วนร่วม 3) การนิเทศ 4) การใช้เทคโนโลยี และ 5) การประเมินผล อันับความสำคัญแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการการนิเทศ การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์เรียงลำดับ ได้ดังนี้ 1) การบริหารจัดการ 2) การประเมินผล 3) การมีส่วนร่วม 4) การนิเทศ และ 5) การใช้เทคโนโลยี

ปารณีย์ ขาวเจริญ (2559: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยวิธีการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงของครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลพื้นฐานและสภาพปัจจุบันในการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะมีครูพี่เลี้ยงซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดูแล แนะนำให้คำปรึกษาช่วยเหลือนักศึกษาโดยใช้กระบวนการนิเทศติดตามซึ่ง

ปัญหาในการนิเทศที่พบ คือ ระบบการนิเทศที่ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ครูพี่เลี้ยงจะเป็นผู้ออกแบบวิธีการนิเทศด้วยตนเองส่วนแนวโน้มในการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นไปแบบร่วมพัฒนานิเทศ 2) รูปแบบการนิเทศโดยวิธีการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงของครูพี่เลี้ยงที่พัฒนาขึ้น ประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ของรูปแบบ หลักการของรูปแบบ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอนงาน และการเป็นพี่เลี้ยง เนื้อหาในการนิเทศตามรูปแบบกระบวนการของรูปแบบ แนวปฏิบัติของครูพี่เลี้ยงและแนวปฏิบัติของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ให้ประสบความสำเร็จโดยผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ พบว่าคุณภาพของร่างรูปแบบมีค่าความสอดคล้องรายข้อมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเหมาะสม และมาตรฐานด้านความถูกต้องมีค่าระหว่าง 0.85-1.00 3) การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบ พบว่า 3.1) สมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจในการนิเทศโดยวิธีการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงของครูพี่เลี้ยงหลังการใช้รูปแบบสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 สมรรถนะด้านทักษะในการนิเทศโดยวิธีการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงของครูพี่เลี้ยงที่ครูพี่เลี้ยงประเมินตนเองโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนที่นักศึกษาประเมินครูพี่เลี้ยงในภาพรวมอยู่ระดับมาก 3.2) ครูพี่เลี้ยงมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศโดยวิธีการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3.3) นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความพึงพอใจในการนิเทศโดยวิธีการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงของครูพี่เลี้ยงในระดับมากที่สุด

ปารณีย์ ขาวเจริญ (2559 , น. 145-150) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยวิธีการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงของครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มีความมุ่งหมายเพื่อ 1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพปัจจุบันในการนิเทศของครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา 2. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยวิธีการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงของครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา 3. เพื่อศึกษาผลของรูปแบบการนิเทศโดยวิธีการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงของครูพี่เลี้ยงของนักประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยมีขั้นตอนในการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพปัจจุบันการนิเทศ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูพี่เลี้ยงจำนวน 16 คน อาจารย์นิเทศก์มหาวิทยาลัย จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ ประเด็นการสนทนากลุ่มแบบสัมภาษณ์ ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยวิธีการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงของครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพครู กลุ่มตัวอย่าง คือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน เครื่องมือวิจัย คือ แบบประเมินคุณภาพของรูปแบบการนิเทศโดยวิธีการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงของครูพี่เลี้ยง ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศโดยวิธีการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงของครูพี่เลี้ยง นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูพี่เลี้ยงจำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบ แบบประเมินและแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าสถิติ (t-test) Dependent และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการใช้วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปประเด็นและข้อค้นพบ ผลการวิจัยพบว่า 1. ข้อมูลพื้นฐานและสภาพปัจจุบันในการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะมีครูพี่เลี้ยงซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดูแลแนะนำให้คำปรึกษาช่วยเหลือนักศึกษาโดยใช้กระบวนการนิเทศติดตาม ซึ่งปัญหาในการนิเทศที่พบ คือ ระบบการนิเทศที่ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันครูพี่เลี้ยงจะเป็นผู้ออกแบบการนิเทศด้วยตนเอง ส่วนแนวโน้มในการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะเป็นไปแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ 2. รูปแบบการนิเทศโดยวิธีการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงของครูพี่เลี้ยงที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย วัตถุประสงค์หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เนื้อหาในการนิเทศ กระบวนการของรูปแบบ แนวปฏิบัติของครูพี่เลี้ยง แนวปฏิบัติของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จได้ ผลการตรวจสอบของรูปแบบ พบว่า คุณภาพของการร่างรูปแบบมีค่าความสอดคล้องรายข้อมาตรฐานความเป็นประโยชน์ มาตรฐานความเป็นไปได้ เหมาะสมและถูกต้อง มีค่าระหว่าง 0.85-1.00 3. การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบพบว่า (1) สมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจในการนิเทศโดยวิชาการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงของครูพี่เลี้ยงหลังการใช้รูปแบบสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 สมรรถนะด้านทักษะในการนิเทศโดยวิธีการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงของครูพี่เลี้ยงที่ครูพี่เลี้ยงประเมินตนเอง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนที่นักศึกษาประเมินครูพี่เลี้ยงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ครูพี่เลี้ยงมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศโดยวิธีการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงอยู่ในระดับมากที่สุด (3) นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความพึงพอใจในการนิเทศโดยวิธีการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยงของครูพี่เลี้ยงในระดับมากที่สุด

ศุภวรรณ สัจจพิบูล (2559, น. 149- 161) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนากระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตครูในสถาบันอุดมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตครู 2. ศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศการฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพครูดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and development) ซึ่งใช้ทฤษฎีพื้นฐานของกระบวนการนิเทศ คือ กระบวนการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยง การพัฒนาบทเรียนร่วมกับการเรียนรู้ผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นิสิตครูจำนวน 27 คน อาจารย์นิเทศก์จำนวน 13 คน ครูพี่เลี้ยงจากสถานศึกษาเครือข่ายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คู่มือใช้รูปแบบการนิเทศคู่มือการใช้ระบบ EDSWU online แบบวัดสมรรถนะ การนิเทศ แบบการเรียนรู้แบบประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แบบวัดเจตคติต่อกระบวนการ แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคำร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบค่าที่แบบ Paired t-test และ One sample t-test และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์หวัจัยพบว่า (1) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ระยะได้แก่ระยะที่ 1 การศึกษาข้อเอกสารแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศ ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ ระยะที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุงรูปแบบการนิเทศ (2) ผลการใช้รูปแบบนิเทศ พบว่า อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงมีสมรรถนะการนิเทศหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงมีเจตคติต่อกระบวนการนิเทศสูงกว่าเกณฑ์ระดับดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 นิสิตครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนิสิตครูมีเจตคติต่อกระบวนการนิเทศสูงกว่าเกณฑ์ ระดับดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศุภวรรณ สัจจพิบูล (2560 : บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตครู 2. ศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย นิสิตครู จำนวน 27 คน อาจารย์นิเทศก์ จำนวน 13 คน ครูพี่เลี้ยงจากสถานศึกษาเครือข่ายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศ คู่มือการใช้ระบบ EDSWU ONLINE แบบวัดสมรรถนะการนิเทศ แบบวัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แบบวัดเจตคติต่อกระบวนการนิเทศ และแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคำร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่แบบ Paired t-test และ One sample t-test และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสมรรถนะการนิเทศ และสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ หลักการ ประกอบด้วย 1) การกำหนดเป้าหมายการนิเทศตามสภาพจริง และการฝึกฝนทักษะจำเป็นที่ต้องการพัฒนา 2) การสร้างชุมชน

แห่งการเรียนรู้ 3) การไตร่ตรองสะท้อนความคิดเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 4) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการนิเทศ กระบวนการนิเทศประกอบด้วย 2 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1. ขั้นเตรียมการนิเทศ และ 2. ขั้นการนิเทศซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ 2.1 ขั้นกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ 2.2 ขั้นเสริมความรู้และทักษะก่อนการจัดการเรียนรู้ 2.3 ขั้นการสอนงานในชั้นเรียนจริง 2.4 ขั้นสืบสอบผลการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนา 2.5 ขั้นพัฒนาบทเรียน และ 2.6 ขั้นติดตามประเมินผลการประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินสมรรถนะการนิเทศ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และเจตคติต่อกระบวนการนิเทศ ผลการใช้รูปแบบการนิเทศ พบว่า อาจารย์นิเทศก์/ครูพี่เลี้ยงมีสมรรถนะการนิเทศหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจารย์นิเทศก์ และ ครูพี่เลี้ยงมีเจตคติต่อกระบวนการนิเทศสูงกว่าเกณฑ์ ระดับคืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นิสิตครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนิสิตครูมีเจตคติต่อกระบวนการนิเทศสูงกว่าเกณฑ์ ระดับคืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บดินทร์ เชนยวิบูลย์ (2560: 45) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำเสนอแนวทางการจัดการนิเทศการสอนภาษาอังกฤษของครูต่างชาติในโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษในระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ครูต่างชาติต้องการการนิเทศการสอนภาษาอังกฤษในภาพรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความต้องการการนิเทศการสอนมากที่สุด คือ ด้านหลักสูตร รองลงมา คือ การวัดและประเมินผล และการจัดการเรียนการสอนตามลำดับ แนวทางการจัดการนิเทศการสอนครูต่างชาติ 1) ด้านหลักสูตร ควรมอบหมายให้หัวหน้าโครงการเป็นผู้ดูแลและทำการนิเทศครูต่างชาติโดยใช้วิธีการนิเทศแบบพี่เลี้ยง (Mentoring) 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรให้ครูต่างชาติได้เข้ารับการอบรมกับหน่วยงานต่าง ๆ ควบคู่กับการนิเทศแบบพี่เลี้ยง 3) ด้านสื่อการสอนควรส่งเสริมให้ครูต่างชาติได้ใช้วัสดุอุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ตามความพร้อมของโรงเรียนอย่างอิสระโดยผ่านการเห็นชอบจากโครงการ 4) ด้านการวัดและประเมินผลควรส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการวัดประเมินผลที่หลากหลายโดยครูพี่เลี้ยงคอยกำกับดูแลให้เป็นไปตามเกณฑ์ของโรงเรียน

เกศินี พิมพ์พุก (2560 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบที่

สำคัญ คือ 1) ทิศทางการพัฒนาความสามารถในการวิจัย 2) กระบวนการพัฒนาความสามารถในการวิจัย และ 3) การประเมินผลการพัฒนาความสามารถในการวิจัย โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจากข้อมูลเชิงประจักษ์ในเชิงของการปฏิบัติจริงในพื้นที่ทั้งหมด มีคุณภาพด้านอรรถประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.44, 4.53, 4.44 และ 4.46 ตามลำดับ

วชิรา เครือคำอ้าย ขวลิต ขอดศิริ และสายฝน แสนใจพรม (2560: 177-178) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวคิดการนิเทศการศึกษาของนักการศึกษาชั้นนำในประเทศไทย พบว่า การได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อให้การขับเคลื่อนการนิเทศการศึกษาดำเนินไปอย่างเป็นระบบมีทิศทางแผนงาน และโครงการที่ชัดเจน โรงเรียนจำเป็นต้องจัดให้มีเวทีเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) โดยมีวิทยากรภายนอกมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเปิดกระบวนการทัศน์ทางความคิดร่วมกัน และการใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศผ่านเครือข่ายออนไลน์จะเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับรูปแบบการนิเทศ โดยมีผู้เชี่ยวชาญภายนอกมาช่วยพัฒนากระบวนการนิเทศเป็นการประเมินแบบ 360 องศา ส่งเสริมให้ครูผู้รับการนิเทศมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ของตนเอง โดยใช้เวทีในโรงเรียนเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

ทิฆัมพร วงศ์สิทธิ์ (2560: 178) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการรูปแบบการนิเทศการสอนของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยมีความต้องการนิเทศการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการการนิเทศการสอนแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพมากที่สุด 2) ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา และการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี มีความต้องการการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพมากที่สุด ยกเว้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความต้องการการนิเทศแบบคลินิกมากที่สุด

วาสนา สังข์พุ่ม และ ณมน จีรังสุวรรณ (2560 : Online) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบสารสนเทศการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์และสังเคราะห์ระบบสารสนเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาครูคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในกรุงเทพมหานคร 2) พัฒนาแบบจำลองระบบสารสนเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3) ประเมินระบบสารสนเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และ 4) ประเมินเพื่อรับรองระบบสารสนเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบวิจัย และพัฒนา

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้การวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาครูชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ที่ลงทะเบียนรายวิชาปฏิบัติการสอน 1 จำนวน 247 คน และอาจารย์นิเทศก์ จำนวน 31 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบสารสนเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ การวิเคราะห์ การวางแผนหรือการกำหนดวัตถุประสงค์การออกแบบการพัฒนา การนำไปใช้และการประเมินผล การเผยแพร่และการบำรุงรักษา 2) แบบจำลองระบบสารสนเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีประสิทธิภาพ และคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด 3) การประเมินระบบสารสนเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูประกอบด้วย 3.1) การปฏิบัติการ สอนในสถานศึกษาของนักศึกษาครูส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 90 จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 95.55 โดยการประเมินผลตามสภาพจริง จากแบบประเมินด้านคุณลักษณะและการปฏิบัติงาน ด้านการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู ด้านสมรรถภาพการสอน ด้านแฟ้มสะสมผลงาน และด้านการวิจัย ปฏิบัติงานในชั้นเรียน 3.2) ความพึงพอใจของนักศึกษาครู และอาจารย์นิเทศก์ที่มีต่อการใช้งานระบบสารสนเทศประสบการณ์วิชาชีพครูอยู่ในระดับมาก และ 4) ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินเพื่อรับรอง ระบบสารสนเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สถาบันผลิตครูสามารถนำระบบ สารสนเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการนิเทศและติดตามผลการปฏิบัติการสอนของนักศึกษาครูอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสนับสนุนการประเมินผลสมรรถนะด้านวิชาชีพครูอย่างเป็นระบบ และช่วยส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีมาตรฐานและตอบสนองต่อความต้องการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

วัชรภรณ์ เชื้อนวัง และสิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพปัจจัย และการส่งเสริมการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบกัลยาณมิตรนิเทศ : พหุกรณีศึกษาการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัจจัยที่ส่งเสริมและการส่งเสริมการนิเทศแบบกัลยาณมิตรในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบพหุกรณีศึกษา กรณีศึกษา 3 คน คือ อาจารย์นิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในมหาวิทยาลัยของรัฐผู้เป็นที่ยอมรับว่ามีคุณลักษณะของกัลยาณมิตร การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) การนิเทศแบบกัลยาณมิตรของอาจารย์นิเทศก์ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1.1) การให้ใจ 1.2) การร่วมใจ 1.3) การตั้งใจ และ 1.4) การเปิดใจผลของการนิเทศส่งเสริมให้นิสิตมีทัศนคติที่ดีต่อการนิเทศและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นิสิตมีความไว้วางใจอาจารย์นิเทศคลายความวิตกกังวลและมีกำลังใจต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นอกจากนี้ นิสิตมีความกระตือรือร้นที่จะนำข้อเสนอแนะการนิเทศมาปรับปรุงแก้ไข แผนและการสอนของตนเอง

อย่างสม่ำเสมอ นิสิตสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนของตนเอง และมีพัฒนาการในการจัดการเรียนการสอน 2) ปัจจัย 3 ประการที่ส่งเสริมอาจารย์นิเทศก์มีการนิเทศ แบบกัลยาณมิตร คือ 2.1) คุณสมบัติด้านกัลยาณมิตร 2.2) องค์ความรู้ในเรื่องหลักการนิเทศ และ 2.3) ประสบการณ์ทางการสอนในโรงเรียน 3) การส่งเสริมให้เกิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร มี 2 ประการคือ 3.1 การเตรียมความพร้อมให้แก่อาจารย์นิเทศก์ และ 3.2) การเตรียมความพร้อมโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

สมาน เอกพิมพ์ (2561: บทคัดย่อ) การพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมี 2 ขั้นตอนย่อย คือ 1) การสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการนิเทศ จำนวน 5 เรื่อง ที่ดำเนินการวิจัย ระหว่างปี พ.ศ. 2551 ถึงปี พ.ศ.2559 และการสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ทำให้ได้รูปแบบการนิเทศที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การกำหนดเป้าหมายการนิเทศตามสภาพจริง 2) การฝึกความรู้และทักษะ พื้นฐานที่จำเป็นต่อรูปแบบการนิเทศ 3) ปฏิบัติการนิเทศ 4) สะท้อนผลและสรุปประเมินผลการนิเทศ และ 5) สรุปรายงานผลการนิเทศ ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศโดย ผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สรุป ได้ว่า 1) นักศึกษาครูโดยรวมที่ได้รับการนิเทศโดยใช้รูปแบบการนิเทศ มีความสามารถการคิด ไตร่ตรองด้านศาสตร์การสอนอยู่ในระดับระดับเทคนิคคิด เป็นร้อยละ 18.18 ระดับการอิงบท แวดล้อม เป็นร้อยละ 36.36 และระดับการใช้หลักคุณธรรม และจริยธรรม เป็นร้อยละ 27.27 2) มีความสามารถกระบวนการคิดไตร่ตรองด้านศาสตร์การสอนหลังการนิเทศสูงขึ้นกว่าก่อนการนิเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) มีความสามารถด้านกระบวนการวิจัยโดยรวม อยู่ระดับมาก ($\bar{x} = 4.26$; S.D. = 0.14)

พิมพ์สุตา เขียมสกุล (2562: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครูประกอบด้วย (1) ด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องระบบประกันคุณภาพการศึกษา (2) ด้านทักษะความสามารถในการวิเคราะห์จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและจัดทำรายงานการประเมินตนเอง และ (3) ด้านเจตคติต่อการประกันคุณภาพการศึกษา 2) รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครูนั้น เน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันตามหลักการมีส่วนร่วม มีกระบวนการของรูปแบบ 8 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพ

ปัญหาและความต้องการ (Need analysis) ขั้นที่ 2 การวางแผนการดำเนินงาน (Fictional planning) ขั้นที่ 3 การเสริมสร้างความรู้ในการปฏิบัติงาน (Enhancing process of practices) ขั้นที่ 4 การปฏิบัติงานตามแผน (Performance) ขั้นที่ 5 การปฏิบัติการณ์แบบกัลยาณมิตร (Friendly supervision) ขั้นที่ 6 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Sharing knowledge and experience) ขั้นที่ 7 การให้ข้อมูลสะท้อนผลการนิเทศ (Feedback) และขั้นที่ 8 การเผยแพร่ขยายผล (Elaboration) 3) สมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า หลังการใช้รูปแบบฯ ครูมีสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่า ความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครูอยู่ในระดับมากที่สุด

ฐานา จ้อยเจริญ (2563: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ร่วมกันเชิงรุกของนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ร่วมกันเชิงรุกของนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์แบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบคือ 1.1) องค์ประกอบด้านบุคคล และ 1.2) องค์ประกอบด้านกระบวนการ 2) นักศึกษาที่ได้รับการนิเทศด้วยรูปแบบการนิเทศฯ นี้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ร่วมกันเชิงรุกในวิชาวิทยาศาสตร์สูงขึ้น

สถิตย์ กุลสอน (2564 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศผสมผสานเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครูที่ดีของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการนิเทศผสมผสานเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครูที่ดีของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และกระบวนการนิเทศ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นวางแผนการนิเทศ 3) ขั้นปฏิบัติการนิเทศ และ 4) ขั้นประเมินผลการนิเทศ 2. ผลการใช้รูปแบบการนิเทศผสมผสานเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครูที่ดีของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า 1) อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงมีสมรรถนะการนิเทศหลังการใช้รูปแบบการนิเทศผสมผสานเครือข่ายสังคมออนไลน์สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักศึกษามีคุณลักษณะความเป็นครูที่ดีหลังได้รับการนิเทศโดยรูปแบบการนิเทศผสมผสานเครือข่ายสังคมออนไลน์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักศึกษาครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ มีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการ

นิเทศผสมผสานเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก

กัญณภัทร หุ่นสุวรรณ และพระครูสุภัทรสีลโสภณ (2568 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศออนไลน์สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศที่เหมาะสมกับสถานการณ์ COVID-19 ซึ่งทำให้นิเทศผ่านระบบออนไลน์เป็นแนวทางหลัก รูปแบบที่พัฒนาขึ้นเรียกว่า PPRE Model ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนการนิเทศ (Planning) 2) การดำเนินการนิเทศ (Process) 3) การสะท้อนผล (Reflection) และ 4) การประเมินผล (Evaluation) ผลการทดลองใช้กับนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ พบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานดีขึ้น และสามารถปรับตัวกับรูปแบบการนิเทศออนไลน์ได้อย่างเหมาะสม

จำริญ แก้วเพ็ชร (2568 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนแบบบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเสริมสร้างศักยภาพครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศ โดยใช้แนวทางของ GROW Model และการสื่อสารผ่าน Microsoft Teams ในการนิเทศ นักศึกษาฝึกสอน รูปแบบที่พัฒนาขึ้นเน้นการสื่อสารแบบ 3 ฝ่าย (อาจารย์นิเทศ – ครูพี่เลี้ยง – นักศึกษา) อย่างสม่ำเสมอ และใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือเสริมในการให้คำปรึกษาและประเมินผล พบว่า รูปแบบดังกล่าวช่วยเพิ่มความถี่และประสิทธิภาพในการนิเทศได้อย่างมีนัยสำคัญ และผู้มีส่วนร่วมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

กานต์สุตา ประกาศวุฒิสาร ธีรพงษ์ วิริยานนท์ และภาวพรรณ ขำทับ (2568 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การใช้กระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยพัฒนากระบวนการนิเทศที่เน้น Active Learning มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) เตรียมความพร้อม 2) นิเทศโดยการสังเกตและสะท้อนคิด 3) การให้ข้อเสนอแนะเชิงบวก และ 4) การประเมินการพัฒนา ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีเจตคติเชิงบวกต่ออาชีพครูเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ต่างประเทศ)

แพแจค (Pajak 1990 : บทคัดย่อ) ได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศ การศึกษาโดยคำนึงถึงองค์ประกอบด้านความรู้ เจตคติและทักษะเกี่ยวกับการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการสังเคราะห์ พบว่า สมรรถภาพที่มีความจำเป็นสำหรับผู้นิเทศการศึกษา ประกอบด้วย 11 ด้าน คือ 1) การสื่อสาร 2) การพัฒนาบุคลากร 3)

โครงการสอน 4) การวางแผนและการเปลี่ยนแปลง 5) การจูงใจและการจัดบุคลากร 6) การสังเกตการณ์สอนและการประชุมนิเทศ 7) การพัฒนาหลักสูตร 8) การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ 9) การให้บริการแก่ครู 10) ความสัมพันธ์ชุมชน และ 11) การวิจัยและประเมินผลโครงการ

คลาร์ก (Clark, 2009 : Website) ศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ในการนิเทศภายในและการใช้ประโยชน์ระหว่างผู้รับการนิเทศและผู้ให้การนิเทศในโรงเรียนแถบชานเมืองด้วยการใช้กระบวนการนิเทศภายในทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ต และจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า การนิเทศภายในก่อให้เกิดความไว้วางใจและให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันระหว่างผู้รับการนิเทศและผู้ให้การนิเทศ ทั้งนี้ทั้งคู่ต้องมีความเปิดเผยจริงใจและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

โรเจอร์ (Roger, 2000 : 62) ศึกษา เรื่องผลจากการยอมรับตนเองของครูและการถ่ายทอดความคาดหวังของครูในการนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการร่วมกันฝึกหัด พบว่า การนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนมีผลกระตบต่อการยอมรับของครูตบสนองความก้าวหน้าในวิชาชีพ และทำให้ครูมีโอกาสแบ่งปันความช่วยเหลือในเรื่องวิธีการเรียนการสอน นอกจากนั้นการนิเทศการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนยังเกิดประโยชน์อย่างมากในห้องเรียน

Christopher, M. (2015) กล่าวว่า มุมมองของครูและศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับแนวคิดในการนิเทศการศึกษาและการติดตามผลในปัจจุบันโดยใช้แบบสอบถามผลการศึกษา พบว่า ความแตกต่างระหว่างแนวคิดของครูและศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับงานนิเทศในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญ ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ การเข้าใจพื้นที่ดูแล การรู้จักสภาพปัจจุบัน และความแตกต่างของโรงเรียน การเป็นที่ปรึกษาที่ชาญฉลาดไว้ใจได้ใช้ความหลากหลายของการนิเทศ ความสัมพันธ์ของครูและผู้นิเทศการมีส่วนร่วมของครูผลที่ออกมาเป็นตัวบ่งชี้ความแตกต่างของการพัฒนาการนิเทศการเข้าถึงความหลากหลายของโรงเรียน การมาเยี่ยมที่บ่อยครั้งมากขึ้น ทำให้โรงเรียน มองมาตรฐานการปฏิบัติที่เป็นข้อแตกต่างชัดเจน และดูแลความเป็นอยู่ของครู เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการนิเทศ

Clark (2015) กล่าวว่า การสำรวจจะะะการทำงานร่วมกันและนิเทศประสบการณ์นิเทศ โดยตรง มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจหาความสัมพันธ์ที่จำเป็นต่อประสิทธิภาพของงานการศึกษาจากการใช้การนิเทศทางไกลทางอินเทอร์เน็ต ให้ผู้มีส่วนร่วมไปฝึกประสบการณ์ในโรงเรียนชนบท เป็นระยะเวลากว่า 9 เดือน ออกแบบคุณภาพการใช้และวิธีการนิเทศ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการอ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับจากการมีส่วนร่วมของผู้ได้รับการนิเทศ และผู้นิเทศจัดข้อความให้เป็นหมวดหมู่จากการบันทึกเทปการประชุมผลการวิจัย พบว่า

การนิเทศทำให้เกิดการไว้วางใจกันทั้งคู่ต้องเปิดเผยจริงใจจึงจะเห็นถึงความมีมนุษยสัมพันธ์ เพื่อนร่วมงานที่ดี มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการนิเทศ สามารถก่อให้เกิดระยะการทำงานร่วมกัน และการนิเทศ โดยตรง

Yarbrough et al. (2011) กล่าวว่า การปฏิบัติกรนิเทศตามแนวความคิดเห็นของครู และ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนรียาดประเทศซาอุดีอาระเบีย จุดมุ่งหมายการวิจัยเพื่อศึกษา แนวคิด ความคิดของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติกรนิเทศที่มักเกิดขึ้นภายใน โรงเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวคิดทางบวกต่อการปฏิบัติกรนิเทศ ส่วนครูมี แนวความคิดต้องการได้รับการนิเทศและฝึกฝนตนเองให้มากขึ้นจากเดิม จากการสอบถาม ปลายเปิดทำให้ทราบปัจจัยส่งผลต่อการนิเทศที่ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ประสิทธิภาพ การทำงานของครู 2) ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและผู้บริหารสถานศึกษา 3) ไม่มองหา ข้อผิดพลาด 4) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงให้เห็นถึงประสบการณ์ในการสอนที่ประสบ ความสำเร็จ

Bergeron (2004) กล่าวว่า การยอมรับจากครูวิชาการโรงเรียนและการยอมรับของ ครูในยุคใหม่เห็นว่าครูที่ปฏิบัติหน้าที่นิเทศเป็นผู้ที่มีความสำคัญทั้งทางด้านวัฒนธรรม และการมี เหตุผลเท่าที่ผ่านมาครูผู้ทำการนิเทศได้ถูกใช้ให้เป็นประโยชน์ในการควบคุมคุณภาพการศึกษา ใน ปัจจุบันได้ออกแบบเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการมองข้ามบทบาทของครู ซึ่งเป็น ผู้ให้ความรู้ และข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยของการเรียนรู้การนิเทศเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทครู ให้เป็น ครูมืออาชีพ และยังมีผลต่อการเรียนรู้อีกด้วย Akylina Samara ศึกษาวิจัย เรื่อง การนิเทศ กลุ่ม ในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาระบบการพัฒนาทักษะการนิเทศและการปรับปรุงหนังสือ เรียน โดยเป็นการค้นคว้าเกี่ยวกับการนิเทศกลุ่มของนักศึกษาระดับปริญญาโท ที่มหาวิทยาลัย เบอร์เจน ประเทศนอร์เวย์ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ และ ปรากฏการณ์นิยมในการประชุมกลุ่ม 4 ครั้ง โดยผู้มีส่วนร่วมเป็นนักศึกษา 5 คน และผู้นิเทศ 3 คน ผลการวิจัย พบว่า การนิเทศกลุ่มสามารถทำให้การพัฒนาทักษะการนิเทศ มีผลกระทบต่อก ระบวนการเรียนของนักเรียน และช่วยให้นักเรียนมีวัฒนธรรมของการมีวินัย ทั้งนี้ มีปัจจัยทาง บริบทหลายประการที่มีอิทธิพล ต่อกระบวนการ และการปฏิบัติงานนิเทศกลุ่มที่สามารถนำมาใช้ ได้ ผลในการจัดการศึกษาระดับสูง

Ingersoll & Strong (2011) กล่าวว่า การนิเทศในช่วงฝึกปฏิบัติการสอนมี ความสำคัญต่อการพัฒนาครูมือใหม่ โดยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรม induction และระบบการให้คำปรึกษาครูใหม่ในประเทศสหรัฐอเมริกา จุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบ

ของระบบการนิเทศแบบมีโครงสร้างที่ชัดเจนต่อคุณภาพการสอนและการคงอยู่ในวิชาชีพของครู ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศที่มีระบบ mentoring ที่ชัดเจนและมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ครูมีผลสัมฤทธิ์ในการสอนที่ดีขึ้น และเกิดความผูกพันกับวิชาชีพครูมากขึ้น ทั้งนี้ ระบบ induction ที่มีประสิทธิภาพควรประกอบด้วย การให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนทางวิชาการ และการสะท้อนผลจากผู้เชี่ยวชาญ

Darling-Hammond (2006) กล่าวว่า การฝึกสอนครูในลักษณะ “คลินิก” (Clinical Practice) เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการบ่มเพาะทักษะครูในระดับสากล โดยมีการรวบรวมข้อมูลจากโครงการฝึกครูในหลายประเทศเพื่อศึกษากระบวนการฝึกประสบการณ์ที่เชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ จุดมุ่งหมายคือการเสริมสร้างความสามารถของนักศึกษาครูในการนำความรู้จากรายวิชาทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริงในห้องเรียน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การนิเทศระหว่างฝึกงานที่มีการสะท้อนผล การให้คำแนะนำ และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทำให้นักศึกษาครูมีพัฒนาการทางวิชาชีพที่ชัดเจน ทั้งยังช่วยให้เกิดการพัฒนาวงการที่ยั่งยืนในวิชาชีพครู

Zeichner (2010) กล่าวว่า การเชื่อมโยงระหว่างรายวิชาในมหาวิทยาลัยและการฝึกสอนภาคสนามเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาระบบนิเทศที่มีประสิทธิภาพ จุดมุ่งหมายของงานวิจัยคือการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการระหว่างภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติ ภายใต้บริบทของหลักสูตรครูศึกษาในมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาเสนอแนวคิด “embedded supervision” ซึ่งเป็นการนิเทศที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้จริงและต่อเนื่อง มีการทำงานร่วมกันระหว่างอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาอย่างใกล้ชิด โดยเน้นการสะท้อนคิด การวางแผนร่วมกัน และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจลึกซึ้งในการจัดการเรียนรู้ และมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานจริง

Cochran-Smith และ Zeichner (2005) กล่าวว่า การเตรียมครูที่มีคุณภาพ จำเป็นต้องมีระบบนิเทศที่ตอบสนองต่อบริบทและความต้องการของผู้เรียน จุดมุ่งหมายของรายงาน คือการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการเตรียมครูในหลายประเทศ โดยวิเคราะห์ทั้งกระบวนการฝึกงาน การนิเทศ และผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาครู ผลการศึกษา พบว่า การนิเทศที่ดี ควรมีการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนอย่างรอบด้าน และต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เหมาะสมกับสภาพจริงในโรงเรียน โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เช่น วิกฤต COVID-19 ซึ่งส่งผลให้ต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนการนิเทศมากขึ้น ทั้งนี้ รายงานยังเสนอแนะให้การ

นิเทศเน้นความสัมพันธ์แบบร่วมมือและการให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมการเติบโตทางวิชาชีพของครูใหม่

สำหรับงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่ได้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางและสนับสนุนงานวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา โดยเน้นการนิเทศแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ การนิเทศแบบกัลยาณมิตร และการบูรณาการเทคโนโลยี เพื่อยกระดับทักษะการคิดวิเคราะห์ การวางแผนจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. งานวิจัยที่ศึกษาเหล่านี้เป็นต้นแบบของงานวิจัยเชิงวิชาการที่สมบูรณ์ ทั้งในด้านกระบวนการวิจัยที่

ครอบคลุมการศึกษาสภาพจริง การพัฒนารูปแบบ การทดลองใช้ และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการใช้เครื่องมือที่มีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ ซึ่งสามารถนำมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ตอบสนองต่อเป้าหมายการผลิตครูมืออาชีพได้อย่างชัดเจน

3. ผลการศึกษาแนวคิดและรูปแบบต่าง ๆ เหล่านี้สามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา โดยออกแบบกระบวนการนิเทศที่เหมาะสมกับบริบทของนักศึกษาครูระดับประถมศึกษา มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ และการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูที่ดี เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาในศตวรรษที่ 21

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (R1)

ระยะที่ 2 การพัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (D1)

ระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (R2)

ระยะที่ 4 สะท้อนผลและการปรับปรุงจากการใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (D2)

โดยสามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัยในแต่ละระยะซึ่งนำเสนอ ดังตาราง 6 นี้

ตาราง 6 แสดงภาพรวมของขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนของการวิจัย	แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล/ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การแปลผล
ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (R1)	1. ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน สำหรับ สัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะ 2. ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน สำหรับประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะ	1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured in-dept Interview) 2. แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะ แบบมาตราส่วนประมาณ	1. สังเคราะห์ข้อมูล (Content Analysis) 2. ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ขั้นตอน ของการวิจัย	แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล/ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์ การแปลผล
		ค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert Scale)		
ระยะที่ 2 การพัฒนา และศึกษา ประสิทธิภาพ รูปแบบการนิเทศการ ฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูเพื่อ เสริมสร้างสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนรู้ ของนักศึกษา ฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู (D1)	1. ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน (ประเมินประสิทธิภาพของ รูปแบบการนิเทศการศึกษา และคู่มือการใช้รูปแบบการ นิเทศฯ) 2. นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 4 หลักสูตรครุศาสตร บัณฑิต สาขาวิชาการ ประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยบ้านสมเด็จ เจ้าพระยา	1. แบบประเมินความ เหมาะสม และความ สอดคล้องขององค์ประกอบ ในแต่ละส่วนของรูปแบบการ นิเทศการศึกษา และคู่มือ การใช้รูปแบบการนิเทศ การศึกษา แบบมาตรา ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert Scale) 2. รูปแบบการนิเทศการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู 3. แบบประเมินสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนรู้ 4. แบบประเมินเจตคติของ นักศึกษาที่มีต่อรูปแบบ การนิเทศฯ	1. สังเคราะห์ ข้อมูล (Content Analysis) 2. ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 3. ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) 4. สถิติทดสอบ ค่าที่ t-test dependent	ลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด
ระยะที่ 3 การศึกษา ประสิทธิผลของ รูปแบบการนิเทศ การฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครู เพื่อ เสริมสร้าง สมรรถนะด้านการ	นักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาการประถมศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ชั้นปีที่ 4 จำนวน 27 คน ปีการศึกษา 2566	1. แบบทดสอบสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนรู้ของ นักศึกษาฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู 2. แบบประเมินเจตคติของ นักศึกษาต่อรูปแบบการ นิเทศการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู	1. สังเคราะห์ ข้อมูล (Content Analysis) 2. ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 3. ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) 4. สถิติทดสอบ ค่าที่ t-test dependent	ลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ขั้นตอน ของการวิจัย	แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล/ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์ การแปลผล
จัดการเรียนรู้ของ นักศึกษาฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครู (R2)				
ระยะที่ 4 สะท้อน ผลและการ ปรับปรุงจากการ ใช้รูปแบบการ นิเทศการฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครู เพื่อ เสริมสร้าง สมรรถนะด้านการ จัดการเรียนรู้ ของ นักศึกษาฝึก ประสบการณ์ วิชาชีพครู (D2)	ผลการวิจัยระยะ ที่ 1 ถึง ระยะที่ 3	-	สังเคราะห์ข้อมูล (Content Analysis) จาก ผลการทดลอง	-

รายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ผู้วิจัยดำเนินการการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายสำหรับการวิจัยในระยะที่ 1 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา จำนวน 9 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติ ดังนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเครือข่าย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 3 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้

1.1.1 ผู้บริหารต้องมีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าวุฒิปริญญาโท และมีประสบการณ์ในการทำงานอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 5 ปีขึ้นไป

1.1.2 ผู้บริหารต้องมีวุฒิทางการศึกษาต่ำกว่าวุฒิปริญญาโท แต่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี

1.2 อาจารย์นิเทศก์หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาการประถมศึกษา จำนวน 3 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้

1.2.1 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ให้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครู ในสถาบันอุดมศึกษา เป็นเวลา 5 ปี ขึ้นไป

1.2.2 เป็นอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท หรือมีตำแหน่งทางวิชาการ ตั้งแต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป

1.2.3 ประสบการณ์ในการนิเทศมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี

1.3 ครูพี่เลี้ยงโรงเรียนเครือข่าย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 3 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้

1.3.1 มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางวิชาชีพครูในสาขาวิชาเฉพาะ

1.3.2 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นเวลา 5 ปีขึ้นไป

1.3.3 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ครูพี่เลี้ยงมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือสำหรับการวิจัยในระยะที่ 1 ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

2.2 แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert Scale)

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยในระยะที่ 1 ดังนี้

3.1 การสร้างแบบสัมภาษณ์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ศึกษาค้นคว้า หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศเพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3.1.2 ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์ จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูวิเคราะห์เอกสารฉบับร่าง

3.1.3 จัดทำร่างแบบสัมภาษณ์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้ครอบคลุมตามเนื้อหาและ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

3.1.4 นำร่างแบบสัมภาษณ์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ครอบคลุมของเนื้อหา และความเหมาะสมชัดเจนของภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3.1.5 นำร่างแบบสัมภาษณ์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน มีคุณสมบัติดังนี้

1.1 เป็นอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านการศึกษา หรือการจัดการเรียนรู้ หรือ หลักสูตรการสอน ให้แก่นักศึกษาวิชาชีพครู เป็นเวลา 5 ปีขึ้นไป

1.2 มีวุฒิปริญญาเอก หรือตำแหน่งทางวิชาการ ตั้งแต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป

2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 คน มีคุณสมบัติดังนี้

2.1 มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา เป็นเวลา 5 ปีขึ้นไป

2.2 มีวุฒิปริญญาเอก หรือตำแหน่งทางวิชาการ ตั้งแต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป

3. ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการสอน จำนวน 2 คน มีคุณสมบัติดังนี้

3.1 เป็นผู้สอนระดับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือระดับอุดมศึกษา

3.2 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการนิเทศการสอน เป็นเวลา 2 ปี ขึ้นไป

ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (อิทธิพัทธ์: สุวทันพรกุล. 2562: 213- 214)

1 คะแนน หากข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

0 คะแนน หากไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

-1 คะแนน หากข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

จากนั้นนำมาวิเคราะห์ค่าดัชนีของความสอดคล้องที่อยู่ ระหว่าง 0.60-1.00 แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป

3.2 สร้างแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert Scale)

3.2.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินความเหมาะสมจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อนำมากำหนด กรอบแนวคิดในการสร้างแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3.2.2 จัดทำร่างแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้ครอบคลุมตามเนื้อหา และ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยมีเกณฑ์การประเมินดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มีความเหมาะสมระดับมาก
ระดับ 3	หมายถึง	มีความเหมาะสมระดับปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	มีความเหมาะสมระดับน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	มีความเหมาะสมระดับน้อยที่สุด

3.2.3 นำร่างแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ปรินิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ครอบคลุมของเนื้อหา และความเหมาะสม

ชัดเจนของ ภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3.2.4 นำร่างแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) จากนั้นนำมาวิเคราะห์ค่าดัชนีของความสอดคล้องที่อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.2.5 จัดพิมพ์แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูล โดยให้ ทรวงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยในระยะที่ 1 ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ติดต่อประสานงานกับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อทำเรื่องออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วมารับหนังสือฯ ตามวันและเวลาที่บัณฑิตวิทยาลัยกำหนด

4.2 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิพร้อมกับแบบสัมภาษณ์องค์ประกอบรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน ตามวันและเวลาที่นัดหมาย

4.3 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน มาสังเคราะห์เป็นร่างองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แล้วนำไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ครบคลุมของเนื้อหา และความเหมาะสม ชัดเจนของภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4.4 นำร่างองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พร้อมกับแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 9 คน ประเมินแล้วนัดหมายผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอรับแบบประเมินคืน

4.5 รับแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คืนจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในระยะที่ 1 ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

5.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยนำแบบสัมภาษณ์องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

5.2 การวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยนำแบบประเมินความเหมาะสมของ องค์ประกอบรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ได้รับคืนจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 ฉบับ มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์ความเหมาะสมไว้ตามเกณฑ์การแปลความหมายของบุญชม ศรีสะอาด (2545: 105-106) ดังนี้

- 4.50-5.00 หมายถึง องค์ประกอบ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด
- 3.50-4.49 หมายถึง องค์ประกอบ มีความเหมาะสมระดับมาก
- 2.50-3.49 หมายถึง องค์ประกอบ มีความเหมาะสมระดับปานกลาง
- 1.50-2.49 หมายถึง องค์ประกอบ มีความเหมาะสมระดับน้อย
- 1.00-1.49 หมายถึง องค์ประกอบ มีความเหมาะสมระดับน้อยที่สุด

โดยความเหมาะสมตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไปหรือมีความเหมาะสมระดับมากขึ้นไป จึงจะถือว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีความเหมาะสมและนำไปใช้ได้ หากมีค่าเฉลี่ยยังไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด จะต้องนำไปปรับปรุงพัฒนาตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินอีกครั้งจนถึงเกณฑ์ที่ยอมรับได้

5.3 ปรับปรุงพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้มีความสมบูรณ์ แล้วนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1. กลุ่มเป้าหมาย

การพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายสำหรับการวิจัยในระยะที่ 2 คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษา จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตาม คุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้วิจัยได้กำหนดผู้ทรงคุณวุฒิไว้ดังนี้

1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 3 คน มีคุณสมบัติดังนี้

1.1.1 เป็นอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านการศึกษา หรือการจัดการเรียนรู้ หรือ หลักสูตรการสอน ให้แก่นักศึกษาวิชาชีพครู เป็นเวลา 5 ปีขึ้นไป

1.1.2 มีวุฒิปริญญาเอก หรือตำแหน่งทางวิชาการ ตั้งแต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป

1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 2 คน มีคุณสมบัติดังนี้

1.2.1 มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา เป็นเวลา 5 ปีขึ้นไป

1.2.2 มีวุฒิปริญญาเอก หรือตำแหน่งทางวิชาการ ตั้งแต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป

1.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการสอน จำนวน 2 คน มีคุณสมบัติดังนี้

1.3.1 เป็นผู้สอนระดับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือ ระดับอุดมศึกษา

1.3.2 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการนิเทศการสอน เป็นเวลา 2 ปี ขึ้นไป

2.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือสำหรับการวิจัยในระยะที่ 2 ดังนี้

2.1 ร่างรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.2 ประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยวัดจากความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และวัดจากความสอดคล้องขององค์ประกอบในแต่ละส่วนของรูปแบบการนิเทศ โดยสร้างเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของ ลิเคิร์ท (Likert Scale)

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยในระยะที่ 2 ดังนี้

3.1 การร่างรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง ภายในและต่างประเทศ เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อ

เสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คู่มือการใช้ และแผนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3.1.2 จัดทำร่างรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แล้วนำไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ครอบคลุมของเนื้อหา และความเหมาะสม ชัดเจนของภาษาที่ใช้ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินประสิทธิภาพต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1. การสร้างแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และวัดจากความสอดคล้องขององค์ประกอบในแต่ละส่วนของรูปแบบการนิเทศ ของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.2 สร้างร่างแบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้ครอบคลุมตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่กำหนด ไว้ เป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด /มีความสอดคล้องระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับมาก / มีความสอดคล้องระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับปานกลาง / มีความสอดคล้องระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับน้อย/ มีความสอดคล้องระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับน้อยที่สุด /มีความสอดคล้องระดับน้อยที่สุด

2. นำร่างแบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องครอบคลุมของเนื้อหา และความเหมาะสม ชัดเจนของภาษาที่ใช้ แล้ว นำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทให้มีความสมบูรณ์มาก ยิ่งขึ้น

3. นำร่างแบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ปริญญาโทแล้ว นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) จากนั้นนำมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องที่อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4. จัดพิมพ์แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อนำไปเก็บข้อมูลโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อไป

2.การเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนาแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยในระยะที่ 2 ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน ในการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยติดต่อประสานงานกับบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อทำเรื่องออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิแล้วมารับหนังสือฯ ตามวันและเวลาที่บัณฑิตวิทยาลัยกำหนด

2.2 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญพร้อมกับร่างรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ร่างคู่มือการใช้และแผนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และ

แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไปขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 คน ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของร่างรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ร่างคู่มือประกอบการใช้ แล้วนัดหมายผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอรับแบบประเมินคืน

2.3 รับแบบประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำผลการศึกษาประสิทธิภาพของร่างรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในระยะที่ 2 ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 วิเคราะห์ผลจากการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

3.2 วิเคราะห์ผลจากการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เทียบ กับเกณฑ์ที่กำหนด

3.3 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยนำไปศึกษากับกลุ่มนักร้อง

1.กลุ่มเป้าหมาย

นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 4 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือสำหรับการวิจัย ในระยะที่ 3 ดังนี้

2.1 รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คู่มือการใช้ และแผนการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ได้พัฒนาขึ้นและผ่านการหาประสิทธิภาพในระยะที่ 2 แล้ว

2.2 แบบทดสอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.3 แบบประเมินเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert Scale)

3.การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยในระยะที่ 2 ดังนี้

3.1 การสร้างแบบทดสอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

3.1.1 กำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาแบบประเมิน ระบุจุดมุ่งหมายและขอบเขตของการทดสอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจน ให้อยู่ในกรอบขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการประเมินสมรรถนะ และการสร้างแบบทดสอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3.1.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทบทวนทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างกรอบแนวคิด

3.1.3 กำหนดนิยามของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สร้างนิยามทั่วไปและนิยามเชิงปฏิบัติการของสมรรถนะที่ต้องการวัด เพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างข้อคำถาม

3.1.4 สร้างผังแบบประเมิน (Test Blueprint) กำหนดโครงสร้างการประเมินสมรรถนะ ระบุองค์ประกอบและน้ำหนักความสำคัญของแต่ละด้าน

3.1.5 กำหนดขอบเขตเนื้อหาและพฤติกรรม (มิติ) ที่ต้องการวัด กำหนดน้ำหนักของพฤติกรรมที่ต้องการวัดในแต่ละด้านของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้

3.1.6 พัฒนาข้อคำถามเชิงสถานการณ์ (Situation test) สร้างข้อคำถามให้ตรงกับนิยามของแต่ละมิติโดยสร้างสถานการณ์และกำหนดตัวเลือกให้มีระดับสูงสุดและต่ำสุด โดยสร้างข้อคำถามเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 45 ข้อ สร้างข้อคำถามที่มีส่วนประกอบ 2 ส่วน คือ (1) ตัวคำถามหรือตัวปัญหา (Stem) และ (2) ตัวเลือก (Options) 4 ตัวเลือก โดยออกแบบตัวเลือกให้มีตัวเลือกที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

3.1.7 จัดทำร่างแบบทดสอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ เกณฑ์การให้คะแนนแบบองค์รวม(holistic) ของพิชิต ฤทธิ์จัญญ (2564, น.113-149) ซึ่งประกอบด้วย การทดสอบด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 45 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ตอบถูกครบ 3 ด้าน	ได้ 1 คะแนน
ตอบไม่ครบทั้ง 3 ด้านหรือไม่ตอบ	ได้ 0 คะแนน

3.2 หาคุณภาพของเครื่องมือ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคนักศึกษาฝึกประสบการณ์ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือนิยาม (IOC) และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำข้อเสนอนี้มาปรับปรุงแบบทดสอบให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ให้นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มที่ต้องการศึกษาจริง เพื่อนำผลมาวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

3.2.1 การหาค่าความยากง่าย (p) โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อสอบ: ค่า p ควรอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 จึงจะถือว่าเหมาะสม ค่าอำนาจจำแนก (r) เกณฑ์การคัดเลือกข้อสอบ: ค่า r ควรมีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

3.2.2 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) สำหรับการวิจัยนี้วิธีการหาความเชื่อมั่นโดยใช้วิธี KR-20 (Kuder-Richardson) เพราะมีเหมาะสำหรับข้อสอบที่ให้คะแนนแบบ 0-1 คัดเลือกข้อที่มีค่าความเชื่อมั่นควรมีค่า 0.70 ขึ้นไป จึงจะถือว่ามีความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้

3.2.3 จัดพิมพ์แบบทดสอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 30 ข้อ

3.3 การสร้างแบบประเมินเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีขั้นตอนดังนี้

3.3.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินเจตคติ จากเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็น กรอบแนวคิดในการสร้างแบบประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่จะนำไปใช้ประเมินหลังใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยเจตคติในที่นี้หมายถึงความรู้สึก ความคิดเห็น และท่าทีของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มุ่งเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้

3.3.2 สร้างข้อคำถามของแบบประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ตามสัดส่วนที่กำหนดจำนวน 30 ข้อ โดยนำไปใช้จริง 20 ข้อ เป็นแบบประเมิน แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีเกณฑ์ การประเมิน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีเจตคติระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีเจตคติระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีเจตคติระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีเจตคติระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีเจตคติระดับน้อยที่สุด

3.3.3 นำข้อคำถามของแบบประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อตรวจสอบความถูกต้องครอบคลุมของเนื้อหา และความเหมาะสมชัดเจนของภาษา ที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3.3.4 นำข้อคำถามของแบบวัดเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของ อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ผู้เชี่ยวชาญจะประเมินโดยให้คะแนนความสอดคล้อง โดยให้คะแนน

- +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามนิยาม
- 0 เมื่อไม่แน่ใจ และให้คะแนน
- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามวัดไม่ตรงตามนิยาม

จากนั้นนำมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องที่อยู่ระหว่าง 0.67 ขึ้นไป และปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วคัดเลือก ข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ไว้จำนวน 20 ข้อ เพื่อนำมาจัดทำแบบประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และนอกจากนี้ปรับปรุงความเหมาะสมด้านภาษาที่ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ ความชัดเจนของข้อคำถาม และความครอบคลุมของเนื้อหา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแบบประเมินให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

3.3.5 นำแบบประเมินไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้จริง ใช้ควรมีจำนวนประมาณ 30 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์คุณภาพของ

เครื่องมือในด้านต่างๆ เริ่มจากการวิเคราะห์อำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) โดยใช้การคำนวณค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) หรือใช้วิธีการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนกดีควรมีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป นอกจากนี้ ยังต้องวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินทั้งฉบับด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จึงถือว่ามีความคุณภาพ

3.3.6 จัดพิมพ์แบบประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทำการศึกษาสำรวจ (Pilot Study) ก่อนนำไปใช้ทดลองจริง โดยทำการศึกษา นักศึกษาวิชาชีพรุสาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 1 ห้องเรียน โดยใช้ระยะเวลาในการศึกษา เป็นระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไปใช้ รวมทั้งทดสอบคุณภาพและปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการใช้รูปแบบการเรียนรู้ไปใช้

4.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และแบบประเมินเจตคติของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้สมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้จริง

5.การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในระยะที่ 3 ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

5.1 วิเคราะห์ประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติทดสอบค่าที (t-test dependent)

5.2.การวิเคราะห์ผลการประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์ ความเหมาะสมได้ตามเกณฑ์การแปลความหมายของบุญชม ศรีสะอาด (2545: 105-106) ดังนี้

4.50-5.00 หมายถึง มีเจตคติระดับมากที่สุด

3.50-4.49 หมายถึง มีเจตคติระดับมาก

2.50-3.49 หมายถึง มีเจตคติระดับปานกลาง

1.50-2.49 หมายถึง มีเจตคติระดับน้อย

1.00-1.49 หมายถึง มีเจตคติระดับน้อยที่สุด

5.3 นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและการประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมาสรุปเป็นประสิทธิภาพรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 3 นี้ เป็นการนำรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่พัฒนาในระยะที่ 2 ไปทดลองใช้และดำเนินการศึกษาของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาการประถมศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ชั้นปีที่ 4 จำนวน 27 คน 1 หมู่เรียน ปีการศึกษา 2566 โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 1-2 เนื่องจากเป็นรายวิชาที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอน เพื่อการศึกษา

ประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3. แบบแผนการทดลอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล การทดลองใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (The One Group Pretest-Posttest Design) (วรรณดี แสงประทีปทอง, 2565: 13) ซึ่งมีรายละเอียดตามตาราง 7 ดังนี้

ตาราง 7 แสดงแบบแผนการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ประเมินสมรรถนะ ก่อนใช้ รูปแบบการนิเทศฯ	ดำเนินการใช้ รูปแบบการนิเทศฯ	ประเมินสมรรถนะ หลังใช้ รูปแบบการนิเทศฯ
O1	X	O2

ความหมายของสัญลักษณ์

- O1 หมายถึง ทดสอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูก่อนใช้รูปแบบการนิเทศด้วยกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS
- X หมายถึง ดำเนินการใช้รูปแบบการนิเทศด้วยกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS
- O2 หมายถึง ทดสอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหลังใช้รูปแบบการนิเทศด้วยกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS

4. ขั้นตอนการดำเนินงาน

ในการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีขั้นตอนทดลอง แบ่งขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

4.1 ติดต่อประสานงานกับบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อทำเรื่องออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บข้อมูลการวิจัย แล้วมารับหนังสือ ตามวันและเวลาที่บัณฑิตวิทยาลัยกำหนด

4.2 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการวิจัย ไปติดต่อประสานงานกับวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักศึกษา สาขาวิชาการประถมศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อกำหนดหมายวันเวลาในการดำเนินการวิจัย

4.3 ประชุมชี้แจง อาจารย์นิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยผู้วิจัยปฐมนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ก่อนได้รับการนิเทศ มีรายละเอียด ดังนี้

4.3.1 ผู้วิจัยอธิบายหลักการของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้กับอาจารย์นิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูพี่เลี้ยง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้อภิปราย ชักถาม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

4.3.2 อธิบายเกี่ยวกับแนวทางของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้อภิปราย ชักถามข้อสงสัย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

4.4 ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ก่อนใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทำแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

4.5 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นเวลาทั้งสิ้น 15 สัปดาห์ ระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา

4.6 ผู้วิจัยทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหลังใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทำแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

4.7 ผู้วิจัยดำเนินการประเมินประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 ห้องเรียน โดยใช้แบบประเมินประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 20 ข้อ

4.8 นำแบบทดสอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ และแบบประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้วิจัยได้ใช้สร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยในในระยะที่ 2 มาแล้ว ประกอบด้วย

5.1 แบบทดสอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

5.2 แบบประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในระยะที่ 3 ตามขั้นตอน ดังนี้

6.1 วิเคราะห์ประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติทดสอบค่าที่ (t-test dependent)

6.2 การวิเคราะห์ผลการประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์ ความเหมาะสมไว้ตามเกณฑ์การแปลความหมายของบุญชม ศรีสะอาด (2545: 105-106) ดังนี้

4.50-5.00 หมายถึง มีเจตคติระดับมากที่สุด

3.50-4.49 หมายถึง มีเจตคติระดับมาก

2.50-3.49 หมายถึง มีเจตคติระดับปานกลาง

1.50-2.49 หมายถึง มีเจตคติระดับน้อย

1.00-1.49 หมายถึง มีเจตคติระดับน้อยที่สุด

นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและการประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มาสรุปเป็น ประสิทธิภาพรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ระยะที่ 4 สะท้อนผลและการปรับปรุงจากการใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

จากการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในระยะที่ 3 นำผลทดลองใช้ รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มาวิเคราะห์ผลของ ประสิทธิภาพ ปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดที่ค้นพบมา รวบรวมข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาปรับปรุง รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และจัดทำเป็นรูปแบบการนิเทศการ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู ฉบับสมบูรณ์ต่อไป

ผู้วิจัยดำเนินการใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนี้

1.รวบรวมข้อมูลจากการใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อ เสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.วิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พิจารณา ความเหมาะสมขององค์ประกอบ และรายละเอียดต่าง ๆ ของรูปแบบการนิเทศการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพ แล้วเพื่อพิจารณาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขจนได้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. นำรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่พัฒนาและปรับปรุง นำขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อตรวจสอบ ความเหมาะสมและความถูกต้อง ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. ได้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีความสมบูรณ์

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยเป็นการพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ระยะที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ระยะที่ 3 ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ระยะที่ 4 ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลของแต่ละระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

จากการดำเนินการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาในชีวิตจริง จากเอกสาร ตำรา บทความ สื่ออิเล็กทรอนิกส์และงานวิจัยต่าง ๆ ทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หลังจากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน และนำมาสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) พบว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ 10 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วยข้อมูลตามตาราง 6

ตาราง 8 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
1. ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้	ตัวบ่งชี้ 1.1 การวิเคราะห์หลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ 1.2 การออกแบบและวางแผนการจัดการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ 1.3 การแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้
2. ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้	ตัวบ่งชี้ 2.1 การดำเนินการจัดการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ 2.2 การใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลาย ตัวบ่งชี้ 2.3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ตัวบ่งชี้ 2.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
3. ด้านเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้	ตัวบ่งชี้ 3.1 ความยืดหยุ่นและการปรับตัว ตัวบ่งชี้ 3.2 ความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและบริบทโลก ตัวบ่งชี้ 3.3 ทักษะด้านอารมณ์และสังคม

จากผลการศึกษาจะเห็นว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติอย่างหลากหลายเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ประกอบกันเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ได้ โดยมี องค์ประกอบ 10 ตัวบ่งชี้ จากตารางที่ 8 โดยองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ (Knowledge and Understanding of Instructional Management) ซึ่งมี 3 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ 1.1 การวิเคราะห์หลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ (Curriculum and Standards Analysis) ความสามารถในการทำความเข้าใจเป้าหมาย ตัวชี้วัด สาระสำคัญ และความเชื่อมโยงของหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษา

ตัวบ่งชี้ 1.2 การออกแบบและวางแผนการจัดการเรียนรู้ (Instructional Design and Planning) ความสามารถในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน บริบทของชั้นเรียน และเป้าหมายการเรียนรู้ โดยมีการบูรณาการเนื้อหา วิธีการสอน สื่อการเรียนรู้ และวิธีการประเมินผล อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกัน

ตัวบ่งชี้ 1.3 การแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ (Problem-Solving and Instructional Improvement) ความสามารถในการวิเคราะห์และระบุปัญหาที่เกิดขึ้นใน กระบวนการจัดการเรียนรู้ และนำผลการวิเคราะห์มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์การสอน รวมถึงการแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้

2. องค์ประกอบด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ (Instructional Management Skills) ซึ่งมี 4 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ 2.1 การดำเนินการจัดการเรียนรู้ (Instructional Delivery) ความสามารถในการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ความสนใจ และแรงจูงใจในการ เรียนรู้

ตัวบ่งชี้ 2.2 การใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลาย (Diverse Teaching Strategies) ความสามารถในการเลือกและประยุกต์ใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลายและ เหมาะสมกับเนื้อหา ลักษณะของผู้เรียน และเป้าหมายการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ ลึกซึ้ง มีความหมาย และตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล

ตัวบ่งชี้ 2.3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา (Educational Media and Technology Integration) ความสามารถในการเลือก ใช้ และบูรณาการสื่อและเทคโนโลยีทางการ ศึกษาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกในการ จัดการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ 2.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (Learning Assessment) ความสามารถในการเลือกใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้ง ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียน ให้ข้อมูลย้อนกลับที่มี คุณภาพ และนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

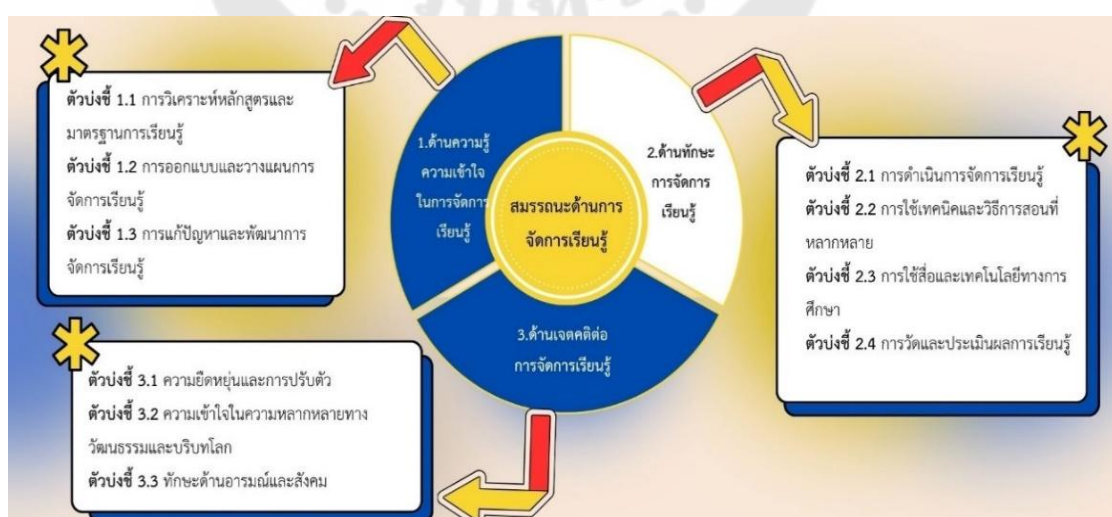
3. องค์ประกอบด้านเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ (Attitude towards Instructional Management) ซึ่งมี 3 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ 3.1 ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) การมีใจเปิดกว้างและความพร้อมในการปรับเปลี่ยนวิธีการสอน เนื้อหา และการประเมินผลให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และองค์ความรู้ใหม่ ๆ โดยยึดหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และแนวคิดการเติบโตทางความคิด

ตัวบ่งชี้ 3.2 ความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและบริบทโลก (Cultural Competence and Global Awareness) การตระหนักและเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้เรียนและบริบททางสังคมที่หลากหลาย รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในประเด็นระดับโลก และสามารถทำงานร่วมกับผู้คนจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้ โดยอิงตามทฤษฎีอัตลักษณ์ทางสังคม (Tajfel & Turner, 1979) และแนวคิดการศึกษาเพื่อความเข้าใจและสันติภาพ

ตัวบ่งชี้ 3.3 ทักษะด้านอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Skills) การมีทักษะในการจัดการอารมณ์ตนเอง การแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียนและเพื่อนร่วมงาน รวมถึงการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมของผู้เรียนตามทฤษฎีสติปัญญาทางอารมณ์ (Goleman, 1995) และแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์

โดยองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

และจากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงได้สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ 3 องค์ประกอบ 10 ตัวบ่งชี้ นำมาสร้างรายการประเมินคะแนนการประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และเกณฑ์ในการประเมิน

จากการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยมี 3 องค์ประกอบและ 10 ตัวบ่งชี้ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ ประกอบด้วย

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ (Knowledge and Understanding of Instructional Management) ประกอบด้วย *ตัวบ่งชี้ 1.1* การวิเคราะห์หลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ (Curriculum and Standards Analysis) ความสามารถในการทำความเข้าใจเป้าหมาย ตัวชี้วัด สาระสำคัญ และความเชื่อมโยงของหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษา (Tomlinson & McTighe, 2006) *ตัวบ่งชี้ 1.2* การออกแบบและวางแผนการจัดการเรียนรู้ (Instructional Design and Planning) ความสามารถในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน บริบทของชั้นเรียน และเป้าหมายการเรียนรู้ โดยมีการบูรณาการเนื้อหา วิธีการสอน สื่อการเรียนรู้ และวิธีการประเมินผล อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกัน (Wiggins & McTighe, 2005) *ตัวบ่งชี้ 1.3* การแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ (Problem-Solving and Instructional Improvement) ความสามารถในการวิเคราะห์และระบุปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการจัดการเรียนรู้ และนำผลการวิเคราะห์มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์การสอน รวมถึงการแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ (Schön, 1983)

2. องค์ประกอบด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ (Instructional Management Skills) ประกอบด้วย *ตัวบ่งชี้ 2.1* การดำเนินการจัดการเรียนรู้ (Instructional Delivery) ความสามารถในการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ความสนใจ และแรงจูงใจในการเรียนรู้ (Marzano, Pickering, & Pollock, 2001) *ตัวบ่งชี้ 2.2* การใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลาย (Diverse Teaching Strategies) ความสามารถในการเลือกและประยุกต์ใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับเนื้อหา ลักษณะของผู้เรียน และเป้าหมายการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง มีความหมาย และตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่าง

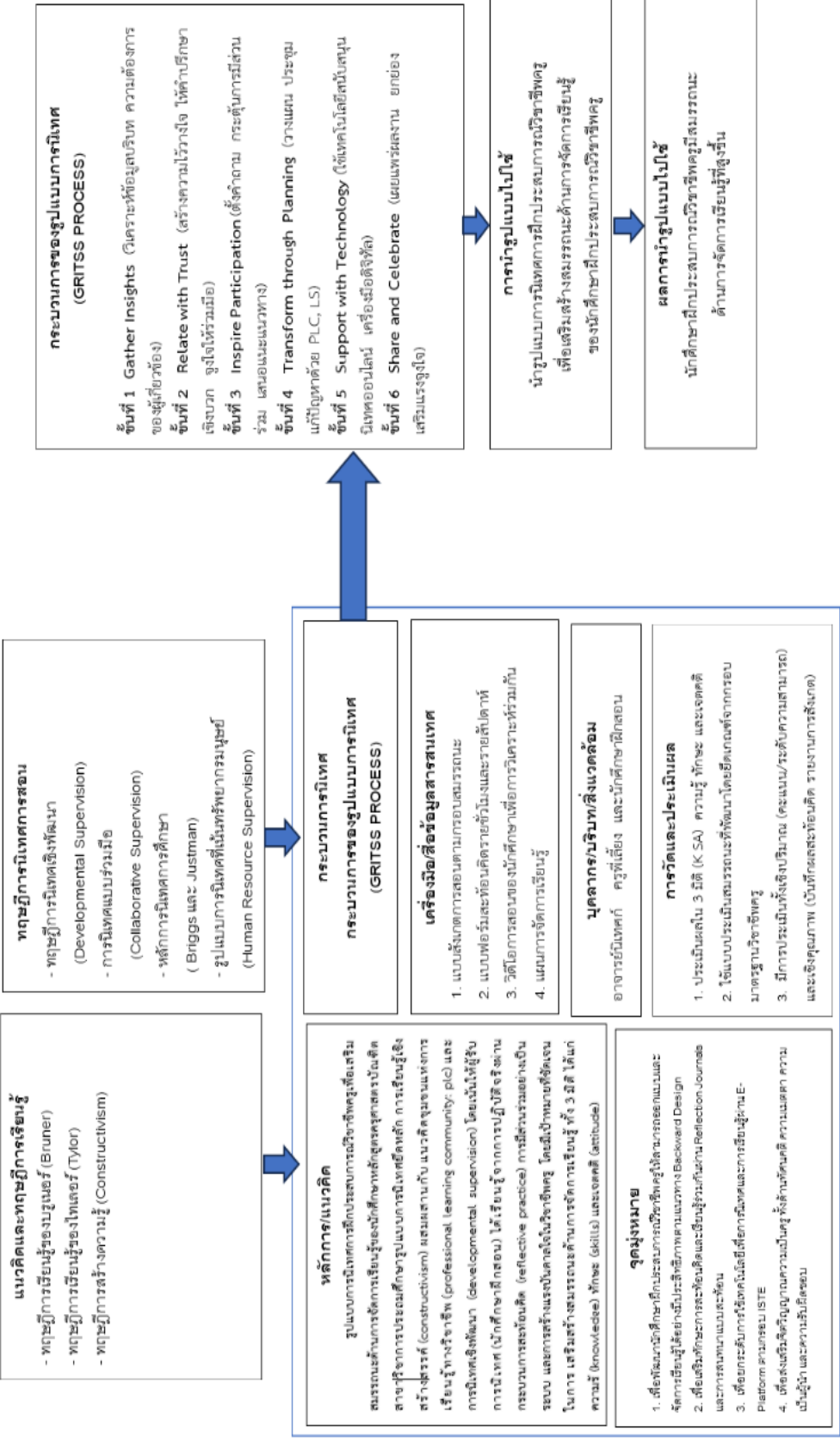
บุคคล (Joyce, Weil, & Calhoun, 2015) *ตัวบ่งชี้ 2.3* การใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา (Educational Media and Technology Integration) ความสามารถในการเลือก ใช้ และบูรณาการสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของผู้เรียน (Roblyer & Doering, 2017) *ตัวบ่งชี้ 2.4* การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (Learning Assessment) ความสามารถในการเลือกและใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียน ให้ข้อมูลป้อนกลับที่มีคุณภาพ และนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ (Stiggins, Arter, Chappuis, & Chappuis, 2004)

3. องค์ประกอบด้านเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ (Attitude towards Instructional Management) ประกอบด้วย *ตัวบ่งชี้ 3.1* ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) การมีใจเปิดกว้างและความพร้อมในการปรับเปลี่ยนวิธีการสอน เนื้อหา และการประเมินผลให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และองค์ความรู้ใหม่ ๆ โดยยึดหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และแนวคิดการเติบโตทางความคิด (Growth Mindset) (Dweck, 2006) *ตัวบ่งชี้ 3.2* ความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและบริบทโลก (Cultural Competence and Global Awareness) การตระหนักและเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้เรียนและบริบททางสังคมที่หลากหลาย รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในประเด็นระดับโลก และสามารถทำงานร่วมกับผู้คนจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้ โดยอิงตามทฤษฎีอัตลักษณ์ทางสังคม (Tajfel & Turner, 1979) และแนวคิดการศึกษาเพื่อความเข้าใจและสันติภาพ (Education for Understanding and Peace) *ตัวบ่งชี้ 3.3* ทักษะด้านอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Skills) การมีทักษะในการจัดการอารมณ์ตนเอง การแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และเพื่อนร่วมงาน รวมถึงการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมของผู้เรียนตามทฤษฎีสติปัญญาทางอารมณ์ (Goleman, 1995) และแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional Learning - SEL)

**ระยะที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้าง
สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู**

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ หลักการของรูปแบบ เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการ
นิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา
ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้ผลดังนี้

ภาพประกอบ 4 ผลการสังเคราะห์รูปแบบการนิเทศการฝึก

จากภาพแสดงการสังเคราะห์รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับวิชาชีพครูที่ผู้วิจัยพบความสัมพันธ์เชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับวิชาชีพครู จากแนวคิดรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับวิชาชีพครูที่สามารถสรุปเป็นหลักการที่สำคัญของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับวิชาชีพครู ในครั้งนี้และได้ทำการสังเคราะห์กระบวนการของรูปแบบการนิเทศ GRITSS PROCESS จากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับหลักการของรูปแบบ โดยในใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับวิชาชีพครู ที่หลากหลายหลาย ได้แก่ การนิเทศเชิงพัฒนา (Developmental Supervision) การนิเทศแบบร่วมมือ (Collaborative Supervision) หลักการนิเทศการศึกษา (Briggs และ Justman) รูปแบบการนิเทศที่เน้นทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Supervision) เข้ามาผสมผสานรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับวิชาชีพครู

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งประกอบด้วย 2 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์สภาพและข้อมูลพื้นฐานการนิเทศการสอน เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสำรวจสภาพปัจจุบันและความต้องการ โดยใช้ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้และการนิเทศการสอนการพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องอาศัยรากฐานทางทฤษฎีที่แข็งแกร่ง ซึ่งสามารถสังเคราะห์ได้ดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญ

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์ (Bruner) มีหลักการสำคัญที่สนับสนุนการนิเทศแบบร่วมมือ คือ ความรู้ถูกสร้างหรือหล่อหลอมโดยประสบการณ์ ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบในการเรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความหมายขึ้นมาจากแง่มุมต่างๆ ผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง ผู้เรียนเลือกเนื้อหาและกิจกรรมเอง และเนื้อหาควรถูกสร้างในภาพรวม

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ของไทเลอร์ (Tyler) เน้นหลักการสำคัญสามประการที่สอดคล้องกับการนิเทศ ได้แก่ 1) ความต่อเนื่อง (continuity) การเปิดโอกาสให้มีการฝึกทักษะในกิจกรรมและประสบการณ์บ่อยๆ และต่อเนื่องกัน 2) การจัดช่วงลำดับ (sequence) การจัดสิ่งที่มีความง่ายไปสู่สิ่งที่มีความยาก และ 3) บูรณาการ (integration) การจัดประสบการณ์ในลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนความคิดเห็นและแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกัน

3. ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ ขั้นความขัดแย้งทางความคิด ขั้นเรียนรู้จากการปฏิบัติ ขั้นสรุปความรู้ด้วยตนเอง และขั้นตรวจสอบความรู้

ทฤษฎีการนิเทศการสอน

1. ทฤษฎีการนิเทศเชิงพัฒนา (Developmental Supervision) ของ Glickman เป็นฐานสำคัญที่มุ่งจับคู่วิธีการนิเทศให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการ ความเชี่ยวชาญ และความมุ่งมั่นของครู โดยมีตัวเลือกการนิเทศ 3 รูปแบบ คือ แบบชี้นำ (directive) แบบร่วมมือ (collaborative) และแบบไม่ชี้นำ (nondirective)

2. การนิเทศแบบร่วมมือ (Collaborative Supervision) ตั้งอยู่บนหลักการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมในการตัดสินใจด้านการสอน โดยผลลัพธ์คือการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

3. หลักการนิเทศการศึกษาของ Briggs และ Justman ที่เน้นว่าการนิเทศการศึกษาต้องเป็นการส่งเสริมและสร้างสรรค์ เป็นประชาธิปไตย รวบรวมแหล่งวิทยาการ ตั้งอยู่บนรากฐานของการพัฒนาวิชาชีพ มีจุดมุ่งหมายสูงสุดเพื่อช่วยเด็กให้บรรลุผลตามความมุ่งหมายของการศึกษา

4. รูปแบบการนิเทศที่เน้นทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Supervision) ตามทฤษฎีของ McGregor เน้นความสัมพันธ์ที่ดี ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และบรรยากาศที่เป็นมิตร โดยภาวะผู้นำที่ใช้เป็นการสนับสนุน (Supportive) มากกว่าการชี้นำหรือการอุปถัมภ์

ขั้นตอนที่ 2 ผลพัฒนารูปแบบการนิเทศ โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาสังเคราะห์ ออกแบบ และศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศ โดยตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศโดยผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน ดังนี้

1. รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่

1.1 หลักการและแนวคิด

รูปแบบนี้พัฒนาขึ้นบนฐานของการนิเทศเชิงสร้างสรรค์ (Creative Supervision) ที่มุ่งส่งเสริมให้การนิเทศเป็นกระบวนการแห่งการเรียนรู้ร่วม (co-learning) ระหว่างนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยเน้น “การพัฒนาสมรรถนะในบริบทจริง (Authentic Competency Development)” โดยเน้นการพัฒนาสมรรถนะในบริบทจริงที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Situated Learning) ของ Lave & Wenger ที่เน้น

ให้ประสบการณ์การฝึกสอนสะท้อนสถานการณ์จริงในห้องเรียนอันสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีดังนี้:

1.1.1 การนิเทศเชิงร่วมมือ (Collaborative Supervision): สร้างความสัมพันธ์แบบพี่เลี้ยง-ผู้เรียน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสริมแรง และพัฒนาศักยภาพอย่างเป็นระบบ (Glickman, 2002) มุ่งสร้างความสัมพันธ์แบบพี่เลี้ยง-ผู้เรียน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพอย่างเป็นระบบซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการกำหนดตนเอง (Self-Determination Theory) ของ Deci & Ryan ที่สนับสนุนให้นักศึกษาคูเกิดแรงจูงใจภายในผ่านความรู้สึกมีอิสระ ความสามารถ และการมีส่วนร่วมในชุมชนวิชาชีพ

1.1.2 การเรียนรู้ในบริบทจริง (Situating Learning): เน้นให้ประสบการณ์การฝึกสอนสะท้อนสถานการณ์จริงในห้องเรียน โดยมีบทเรียนและปัญหาที่แท้จริงเป็นฐานการพัฒนา (Lave & Wenger, 1991)

1.1.3 Self-Determination Theory (Deci & Ryan): สนับสนุนให้นักศึกษาคูเกิดแรงจูงใจภายในผ่านความรู้สึกมีอิสระ ความสามารถ และการมีส่วนร่วมในชุมชนวิชาชีพ

1.1.4 พหุปัญญา (Gardner): ยอมรับความหลากหลายของศักยภาพและสไตล์การเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน

1.1.5 แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการศึกษาบทเรียน (Lesson Study: LS) มาเป็นกระบวนการกลางเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ร่วมและการสะท้อนคิดในบริบทสถานศึกษา โดยใช้ PLC & LS: ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพและการศึกษาบทเรียนเป็นกระบวนการกลางเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนา

ทฤษฎี/แนวคิด	แนวทางการนำไปใช้ในระบบการนิเทศ
Gardner's Multiple Intelligences	- วิเคราะห์จุดแข็งของครู/นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในแต่ละปัญญา เพื่อวางแผนพัฒนาเฉพาะบุคคล - ออกแบบการนิเทศให้หลากหลาย เช่น สื่อสารด้วยภาพ (Spatial), พุดคุยกลุ่ม (Interpersonal), เขียน Reflection (Intrapersonal) - ส่งเสริมให้ครูออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองผู้เรียนตามความฉลาดที่หลากหลาย
Vygotsky's ZPD & Social Learning	- ผู้นิเทศทำหน้าที่เป็น “ผู้ชี้แนะ” ผ่านคำถามเสนอแนะแบบมีขั้นตอน - สร้างสถานการณ์นิเทศที่เน้นการเรียนรู้ร่วม เช่น peer coaching, team planning - ประเมินระดับพัฒนาการของผู้สอน เพื่อจัดนิเทศที่เหมาะสมกับศักยภาพ (ไม่ง่ายหรือยากเกินไป) - การนิเทศโดยให้ “ครูพี่เลี้ยง” ทำหน้าที่อยู่ในขอบเขตพัฒนาการของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ทฤษฎี/แนวคิด	แนวทางการนำไปใช้ในระบบการนิเทศ
Collaborative Supervision	- การนิเทศแบบร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมประเมินผล - วางแผนการนิเทศร่วมกัน (Plan Together) - สร้างกระบวนการสะท้อนคิดหลังสังเกตชั้นเรียนที่เท่าเทียม ไม่เน้นตำหนิ - ใช้การประชุมแบบชุมชนวิชาชีพ (เช่น PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกัน
Self-Determination Theory	- ส่งเสริมความเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู - ผู้นิเทศสร้างบรรยากาศที่ท้าทายใจ ให้โอกาสผู้รับการนิเทศตัดสินใจเองบางเรื่อง - ให้ Feedback ที่เน้นศักยภาพ ไม่ใช่จุดบกพร่อง - ออกแบบแผนพัฒนาให้ผู้รับการนิเทศรู้สึกว่ “เลือกเอง มีส่วนร่วม และเติบโตได้”
Professional Learning Community (PLC)	- สร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเชิงวิชาการกับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ สร้างกลุ่มครูที่แลกเปลี่ยนปัญหาและแนวทางแก้ไขร่วมกัน - ผู้นิเทศทำหน้าที่ “อำนวยความสะดวก” ไม่ใช่ผู้บังคับการ - ประเมินความก้าวหน้าของกลุ่มครูเป็นระยะ เพื่อปรับแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
Lesson Study (LS)	- พัฒนบทเรียนร่วมกันระหว่างนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และครูพี่เลี้ยง - จัดกระบวนการ “วางแผนร่วมกัน (Plan) – ทดลองสอน (Do) – วิเคราะห์สะท้อน (See)” - ผู้นิเทศทำงานร่วมกับครูอย่างใกล้ชิด ไม่ใช่แค่สังเกต - ใช้ LS เป็นเวทีพัฒนาการออกแบบแผนการสอนอย่างลึกซึ้ง

1.2 จุดมุ่งหมาย

มุ่งพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีความพร้อมผู้ความเป็นครูมืออาชีพ ได้แก่

1.2.1 เพื่อพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้สามารถออกแบบและจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามแนวทาง Backward Design

1.2.2 เพื่อเสริมทักษะการสะท้อนคิดและเรียนรู้ร่วมกันผ่าน Reflection Journals และการสนทนาแบบสะท้อน

1.2.3 เพื่อยกระดับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการนิเทศและการเรียนรู้ผ่าน E-Platform ตามกรอบ ISTE Standards

1.2.4 เพื่อส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครู ทั้งด้านทัศนคติ ความเมตตา ความเป็นผู้นำ และความรับผิดชอบ

1.3 กระบวนการนิเทศ (GRITSS PROCESS) บนฐาน PDCA

วงจร PDCA (Plan Do Check Act) ช่วยให้ กระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS มีความต่อเนื่องและประเมินได้ ดังนี้

ขั้นตอนของ GRITSS	คำอธิบายรายละเอียด	สัมพันธ์กับ PDCA
1. Gather Insights	วิเคราะห์ความต้องการ บริบท จุดแข็ง-จุดอ่อนของนักศึกษาฝึก / โรงเรียน	P (Plan)
2. Relate with Trust	สร้างความสัมพันธ์ภาพ ความไว้วางใจ และความรู้สึกร่วมของผู้เรียน เปิดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับแลกเปลี่ยน	P (Plan) (เป็นส่วนสำคัญของ การเตรียมพื้นฐาน)
3. Inspire Participation	การจูงใจให้นักศึกษาอยากพัฒนา เห็นคุณค่าในการร่วมมือ	D (Do) (เริ่มปฏิบัติการ เปลี่ยนแปลงในระดับ จิตใจและพฤติกรรม)
4. Transform through Planning	ออกแบบร่วมกัน (แผนการสอน / PLC / Lesson Study)	D (Do) (เป็นการ ดำเนินการจัดการ เรียนรู้ร่วมกัน)

ขั้นตอนของ GRITSS	คำอธิบายรายละเอียด	สัมพันธ์กับ PDCA
5.Support with Technology	นิเทศแบบผสมผสาน ใช้เทคโนโลยีช่วยสะท้อนผล และให้ Feedback	C (Check) (เป็นกระบวนการติดตาม ตรวจสอบ วิเคราะห์การปฏิบัติ)
6.Share and Celebrate	นำเสนอผลงาน แลกเปลี่ยนบทเรียนร่วมกัน จัดนิทรรศการ, Symposium, Peer Feedback	A (Act) (สะท้อนผล เพื่อวางแผนทางพัฒนาต่อไป)

ในภาพรวมกระบวนการ GRITSS นั้นอยู่บนหลักการของ PDCA Cycle โดยมีขั้นตอน P (Plan) Gather Insights Relate with Trust ขั้นตอน D (Do) Inspire Participation Transform through Planning ขั้นตอน C (Check) Support with Technology และขั้นตอน A (Act) Share and Celebrate ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 กระบวนการนิเทศ (GRITSS PROCESS) บนฐาน PDCA

1. องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศ

รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนการดำเนินการทั้งหมด 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 Gather Insights วิเคราะห์ข้อมูลบริบท ความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 Relate with Trust สร้างความไว้วางใจ ให้คำปรึกษาเชิงบวก จูงใจให้ร่วมมือ

ขั้นที่ 3 Inspire Participation ตั้งคำถาม กระตุ้นการมีส่วนร่วม เสนอแนะแนวทาง

ขั้นที่ 4 Transform through Planning วางแผน ประชุม แก้ปัญหาด้วย PLC, LS

ขั้นที่ 5 Support with Technology ใช้เทคโนโลยีสนับสนุน นิเทศออนไลน์ เครื่องมือดิจิทัล

ขั้นที่ 6 Share and Celebrate เผยแพร่ผลงาน ยกย่อง เสริมแรงจูงใจ กระบวนการของรูปแบบการนิเทศแบบ GRITSS PROCESS

โดยยึดหลักความสัมพันธ์ การสะท้อนคิด การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม อยู่บนหลักการของ PDCA Cycle โดยมี ขั้นตอน P (Plan) Gather Insights Relate with Trust ขั้นตอน D (Do) Inspire Participation Transform through Planning ขั้นตอน C (Check) Support with Technology และขั้นตอน A (Act) Share and Celebrate

2. ขั้นตอนการดำเนินการของรูปแบบการนิเทศกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS

รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนการดำเนินการทั้งหมด 6 ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินงานในแต่ละขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 Gather Insights : วิเคราะห์ข้อมูลบริบท ความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง

ผู้นิเทศร่วมกับผู้รับการนิเทศและผู้เกี่ยวข้อง ศึกษาและวิเคราะห์ บริบทของโรงเรียน ชุมชน และผู้เรียน เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้เครื่องมือ เช่น แบบสอบถาม บันทึกการประชุม และการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงลึก รวมถึงศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้

สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน และขอบข่ายการ
นิเทศได้อย่างเหมาะสม

เป้าหมาย ให้การนิเทศตรงจุดตอบสนองความต้องการของ
สถานศึกษาและผู้เรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพจริงของบริบท สภาพปัจจุบันของสถานศึกษา
2. เพื่อค้นหาความต้องการจำเป็นและช่องว่างในการจัดการเรียน
รู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์

วิธีการดำเนินการ

1. สังเกตการณ์ สัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยง นักศึกษาฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครู

2. สังเกตการณ์ในชั้นเรียน
3. วิเคราะห์บริบทของโรงเรียน (ขนาด, ทรัพยากร, ปัญหา)
4. ใช้แบบสอบถามออนไลน์
5. สรุปจุดแข็ง จุดควรพัฒนา ความต้องการจำเป็น

เครื่องมือ

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
2. แบบสอบถามเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
3. แบบฟอร์มวิเคราะห์บริบทสถานศึกษา

ผลที่คาดหวัง

ได้ข้อมูลที่สะท้อนความจริง

ช่วยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาการนิเทศอย่างแม่นยำ

ขั้นที่ 2 Relate with Trust : สร้างความไว้วางใจ ให้คำปรึกษาเชิงบวก จูงใจให้ร่วมมือการนิเทศจะมีพลังเมื่อเกิดความสัมพันธ์ที่ดี ขั้นสร้างความสัมพันธ์คือหัวใจของการนิเทศเชิงพัฒนา โดยการสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจและการเคารพซึ่งกันและกัน ใช้ทักษะการสื่อสารที่เปิดใจ รับฟังอย่างเข้าใจ ให้คำปรึกษาเชิงบวก (Positive Coaching) เพื่อเสริมพลังไม่ตำหนิ ชี้ให้เห็นศักยภาพที่มีอยู่ กระตุ้นให้รู้สึกอยากพัฒนา

เป้าหมาย เสริมแรงจูงใจให้นักศึกษาล้าเปิดใจ พร้อมรับการพัฒนา
วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ
2. เพื่อให้นักศึกษาล้าเปิดใจและพร้อมรับการพัฒนา

วิธีการดำเนินการ

1. นัดพบปะพูดคุย สันทนาการไม่เป็นทางการ
2. ใช้เทคนิค Positive Coaching และ Appreciative Inquiry (ย่ำ

จุดดี พัฒนาจุดอ่อน)

3. ใช้ทักษะการให้ Feedback แบบไม่ตัดสิน ใช้ภาษาเสริมพลัง
เครื่องมือ

1. บันทึกการให้คำปรึกษา
2. Checklist ความไว้วางใจและการตอบสนองของนักศึกษา

ผลที่คาดหวัง

1. นักศึกษารู้สึกปลอดภัย มีทัศนคติเชิงบวก

และอยากพัฒนาตนเอง

ขั้นที่ 3 Inspire Participation : ตั้งคำถาม กระตุ้นการมีส่วนร่วม
เสนอแนะแนวทาง เปลี่ยน

“คำแนะนำ” ให้กลายเป็น “แรงบันดาลใจ”

กระบวนการนิเทศที่ดีต้องไม่สั่ง แต่ชวนคิด และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

1. ใช้คำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นการคิดอย่างลึกซึ้ง
2. ชวนนักศึกษาอภิปราย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเรียนรู้ร่วมกัน
3. เปิดเวทีแลกเปลี่ยนแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย
4. เสนอนวัตกรรมใหม่ ๆ อย่างสร้างสรรค์ โดยไม่บังคับ

เป้าหมาย นักศึกษารู้จักตั้งคำถามกับตนเอง มีทักษะการวิเคราะห์
และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษารู้สึกเป็นเจ้าของกระบวนการพัฒนา
2. เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการสะท้อนคิด

วิธีการดำเนินการ

1. ใช้คำถามปลายเปิดชวนคิด เช่น "ถ้าคุณจะพัฒนางิจกรรมการเรียนรู้ให้ดีกว่านี้ จะเริ่มตรงไหน" จัดวงสะท้อนคิด (Reflection Circle)
2. จัดวงสะท้อนคิด (Reflection Circle)
3. กระตุ้นให้เสนอแนวทางของตนเอง
4. ระดมแนวคิดและแนวทางปรับแผนการสอน

เครื่องมือ:

1. ชุดคำถามปลายเปิด
2. แบบประเมินการมีส่วนร่วมในการวางแผน

ผลที่คาดหวัง:

นักศึกษากล้าแสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาตนเองอย่างจริงจัง และเห็นความสำคัญของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

ขั้นที่ 4 Transform through Planning : วางแผน ประชุม แก้ปัญหาด้วย PLC, LS “วางแผนร่วมกัน” เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนต้องมีแผนร่วม โดยใช้กรอบแนวคิดทางวิชาการ เช่น PLC และ Lesson Study

1. ประชุมวางแผนระหว่างอาจารย์นิเทศ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษา
2. ใช้กระบวนการ PLC (Professional Learning Community) และ Lesson Study (LS) เป็นเครื่องมือสำคัญ
3. กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาแผนการสอนหรือทักษะ
4. แบ่งหน้าที่ ติดตามผล และเตรียมการนิเทศในครั้งต่อไป

เป้าหมาย เกิดการออกแบบการสอน/กิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับบริบทจริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวางแผนการพัฒนาร่วมกันอย่างมีระบบ
2. เพื่อกำหนดเป้าหมายและวิธีการที่ชัดเจน

วิธีการดำเนินการ

1.ประชุมร่วม 3 ฝ่าย แบบ PLC (Professional Learning Community)

2.วางแผนร่วมกันในรูปแบบ Lesson Study (LS) กำหนดตัวชี้วัด/เป้าหมาย/กิจกรรม/เครื่องมือร่วมกัน

เครื่องมือ

1.Template การวางแผนร่วม

2.ตัวชี้วัดและเป้าหมายพัฒนาแผนการเรียนรู้

ผลที่คาดหวัง

ได้แผนการเรียนรู้ที่นำไปใช้ได้จริง ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย เกิดความร่วมมือและแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

ขั้นที่ 5 Support with Technology ใช้เทคโนโลยีสนับสนุน นิเทศออนไลน์ เครื่องมือดิจิทัลเทคโนโลยี เครื่องมือขับเคลื่อนการนิเทศให้คล่องตัว

เทคโนโลยีช่วยให้การนิเทศต่อเนื่อง คล่องตัว และประหยัดเวลา

1. ใช้เครื่องมือสื่อสาร เช่น LINE, Zoom, Google Meet สำหรับนิเทศระยะไกล

2. สร้าง Classroom Online สำหรับการติดตามผลและส่งแผน/วิดีโอการสอน

3. ใช้แอปฯ สำหรับประเมินผล เช่น Google Forms หรือ Kahootเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบผ่านสื่อดิจิทัล

เป้าหมาย ให้กระบวนการนิเทศ “ต่อเนื่อง” แม้มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่

วัตถุประสงค์

1.เพื่อสนับสนุนการนิเทศแบบ Blended Supervision

2.เพื่อให้สามารถติดตามและให้ข้อเสนอแนะได้ต่อเนื่อง

วิธีการดำเนินการ

1.ใช้ Google Meet/Zoom นิเทศออนไลน์

2.ส่งแผน/วิดีโอผ่าน Classroom ส่งวิดีโอบันทึกการสอนเพื่อ

สะท้อนผล

3. ใช้ Google Form / Microsoft Teams ติดตามผล

4. ใช้ Padlet/Canva สร้างชิ้นงานออนไลน์

เครื่องมือ

1. แพลตฟอร์ม Google Workspace, Microsoft Teams

2. แอปพลิเคชัน Loilo Note, Classkick

ผลที่คาดหวัง

นิเทศได้ต่อเนื่องแม้ในสถานการณ์ที่มีข้อจำกัดด้านเวลาและ

สถานที่

ขั้นที่ 6 Share and Celebrate : เผยแพร่ผลงาน ยกย่อง เสริมแรงจูงใจ

ความสำเร็จ “ต้องเฉลิมฉลองร่วมกันเมื่อเกิดความสำเร็จควรเฉลิมฉลอง เพื่อเสริมพลังบวก

และสร้างแรงบันดาลใจ สร้างเวทีนำเสนอผลงาน (Presentation / Reflection Showcase)

1. เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของคณะ หรือสื่อออนไลน์ของโรงเรียน

2. มอบเกียรติบัตร ยกย่องความสำเร็จของนักศึกษา

3. ใช้ความสำเร็จเป็นแรงบันดาลใจให้รุ่นถัดไป

เป้าหมาย นักศึกษามีแรงจูงใจ มีความภาคภูมิใจ และเห็น
ความสำคัญของการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อยกย่องความพยายามของนักศึกษา

2. เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และพัฒนาต่อเนื่อง

วิธีการดำเนินการ

1. จัดแสดงผลงานนักศึกษาผ่านเวทีออนไลน์หรือ onsite

Reflection Showcase

2. เผยแพร่ผลงานผ่านเว็บไซต์/สื่อสาธารณะ

3. มอบเกียรติบัตรและคำชม ชื่นชมผลงานผ่านสื่อสาธารณะ

เครื่องมือ

1. แบบประเมิน Showcase

2. Template เกียรติบัตร

ผลที่คาดหวัง

นักศึกษาภาคภูมิใจในตนเองและมีแรงบันดาลใจในการพัฒนาตัว

อเนื่อง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ

1.แบบทดสอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์

วิชาชีพครู

2.แบบประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

4. ปัจจัย เงื่อนไข ระบบส่งเสริมและสนับสนุนการนิเทศ

4.1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนิเทศ

4.1.1 คุณวุฒิ ประสบการณ์ และทักษะการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์

1.2 เจตคติและความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง (อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง

นักศึกษา)

4.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันผลิตครูกับสถานศึกษา

4.1.4 ทักษะการสื่อสารและการให้ข้อเสนอแนะอย่างมีประสิทธิภาพ

4.1.5 ความพร้อมของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในด้านเนื้อหา

ทักษะ และบุคลิกภาพ

4.1.6 รูปแบบ กระบวนการนิเทศที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

4.2. เงื่อนไขที่เอื้อต่อการนิเทศ

4.2.1 การมีแผนงานและตารางการนิเทศที่ชัดเจน

4.2.2 ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและโรงเรียนเครือข่าย

4.2.3 ระยะเวลาในการฝึกประสบการณ์ที่เพียงพอ

4.2.4 บริบทของโรงเรียนที่สนับสนุนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

4.2.5 ภาระงานของครูพี่เลี้ยงที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการนิเทศ

4.2.6 ความยืดหยุ่นและเปิดกว้างในแนวทางการนิเทศ

4.3. ระบบส่งเสริมและสนับสนุนการนิเทศ

4.3.1 ระบบการประสานงานระหว่างวิทยาลัยการฝึกหัดครูกับโรงเรียน

เครือข่าย

4.3.2 การจัดอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการสำหรับอาจารย์นิเทศก์และครูพี่

เลี้ยง4.3.3 การพัฒนาระบบนิเทศออนไลน์หรือระบบติดตามผลแบบดิจิทัล

4.3.4 การจัดสรรทรัพยากรด้านเวลา งบประมาณ และเทคโนโลยี

4.3.5 การมีแบบประเมินและรายงานผลที่เป็นมาตรฐานที่กำหนด

4.3.6 การจัดระบบติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

1.4 เครื่องมือ สื่อ และข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการนิเทศ

เครื่องมือเหล่านี้มีบทบาททั้งในด้านการสะท้อนผลการเรียนรู้ การประเมินผล และการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างมีระบบ โดยเชื่อมโยงกับวงจร PDCA และกระบวนการนิเทศเชิงสร้างสรรค์

1.4.1 E-Portfolio

โดยมีแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง: Constructivism, Self-Regulated Learning บทบาท แสดงพัฒนาการของนักศึกษาครูแบบ Longitudinal Tracking ผ่านหลักฐานการเรียนรู้ เช่น แผนการสอน วิดีโอสะท้อนคิด ผลการประเมิน และ Reflection โดยจะความเชื่อมโยงกับสมรรถนะ ส่งเสริมความสามารถในการวางแผน สะท้อนคิด และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.4.2 Rubric & Checklist

โดยมีแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง: Assessment for Learning บทบาทเป็นเครื่องมือให้ Feedback อย่างชัดเจน เป็นมาตรฐานกลางในการสื่อสารคุณภาพที่คาดหวัง โดยเชื่อมโยงกับสมรรถนะ วัดผลด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ทักษะในการสอน และการประเมินผลผู้เรียน

1.4.3 Video-based Feedback

จากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง: Reflective Practice บทบาท เปิดโอกาสให้นักศึกษาครู เห็นตัวเองในบทบาทผู้สอน และวิเคราะห์ตนเองจากมุมมองภายนอก และเชื่อมโยงกับสมรรถนะ พัฒนาทักษะสะท้อนคิด และปรับกลยุทธ์การสอนตามสถานการณ์จริง

1.4.4 Lesson Plan Analyzer

จากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง: Backward Design บทบาท เครื่องมือวิเคราะห์คุณภาพของแผนการสอน เช่น ความเชื่อมโยงของมาตรฐานการเรียนรู้ เป้าหมาย วิธีสอน และการวัดผล โดยเชื่อมโยงกับสมรรถนะ: เน้นความรู้และทักษะในการวางแผนและออกแบบการเรียนรู้

1.4.5 Online Platforms (Zoom, Teams, Google Classroom)

บทบาท ใช้สนับสนุนการนิเทศแบบ Real-Time และ Asynchronous นิเทศได้ทุกที่ทุกเวลาเชื่อมโยงกับสมรรถนะ สะท้อนถึงความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง Blended Learning, Connectivism (Siemens)

1.5 บุคลากรและบริบทสนับสนุน

1.5.1 อาจารย์นิเทศก์

บทบาท เป็น *Co-Designer* และ *Co-Learner* ที่ร่วมพัฒนาการเรียนรู้ ไม่ใช่แค่ผู้ประเมิน

ภารกิจ: สร้างพื้นที่ปลอดภัยทางจิตใจ (Psychological Safety) เพื่อให้ นักศึกษาล้า

ทดลอง ล้มเหลวเรียนรู้

1.5.2 ครูพี่เลี้ยง

บทบาท: เป็น *Mentor* ที่อยู่กับนักศึกษาครูในห้องเรียนจริง เป็นแหล่งเรียนรู้ จากประสบการณ์ตรง

ภารกิจ: ถ่ายทอด Tacit Knowledge และพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ผ่าน Co-Teaching หรือ Coaching

1.5.3 โรงเรียนเครือข่าย

บทบาท: เป็น *Learning Laboratory* ที่นักศึกษาครูสามารถทดลองและปรับ กลยุทธ์การเรียนรู้ในสถานการณ์จริง

1.5.4 บริบทสนับสนุน

เงื่อนไขสำคัญ: การเปิดกว้างทางความคิด ยอมรับความล้มเหลวเป็นโอกาส เรียนรู้ (Fail Forward)

เป้าหมาย: สร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ร่วมและการสะท้อนคิด

1.6 การวัดและประเมินผลการนิเทศ

การประเมินในระบบนี้ยึดหลัก การพัฒนาเพื่อการเรียนรู้ (Formative Evaluation) ควบคู่กับ การประเมินเพื่อรับรองคุณภาพ (Summative) โดยเน้น 3 ด้านของ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการสะท้อนคิด

1. สมรรถนะด้านความรู้

เครื่องมือ: Rubric วิเคราะห์แผนการสอน, ข้อสอบทฤษฎี, แบบฝึก วิเคราะห์กรณี

ตัวอย่างผลลัพธ์: ความเข้าใจเชิงลึกต่อโครงสร้างหลักสูตรและการวางแผนที่ยืดหยุ่น

2. สมรรถนะด้านทักษะ

เครื่องมือ: Checklist การสังเกตชั้นเรียน, คลิปวิดีโอบันทึกการสอน, การวิเคราะห์วิดีโอย้อนกลับ

ตัวอย่างผลลัพธ์: ความสามารถในการใช้วิธีสอนที่หลากหลายและปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับผู้เรียน

3. สมรรถนะด้านเจตคติ

เครื่องมือ: Reflective Journal, การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง, แบบวัดทักษะทางสังคม-อารมณ์ (SEL Rubric)

ตัวอย่างผลลัพธ์: ความยืดหยุ่นทางความคิด การเข้าใจวัฒนธรรมความสามารถในการฟังและสื่อสารอย่างเห็นอกเห็นใจ

4. การประเมินแบบสะท้อนคิด (Reflective Evaluation)

เป็นเครื่องมือหลักที่เน้นการพัฒนาจากภายใน (Inside-Out Development) สะท้อนผ่านแนวทางของ Schön ดังภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 รูปแบบการนิเทศฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ระยะที่ 3 ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การวิจัยระยะนี้ได้ศึกษาจากผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยพิจารณาผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้วิจัยนำรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมเชิงโครงสร้างและความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีผลการประเมินดังนี้

3.1 การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีผลการประเมินปรากฏ ดังตาราง 9

ตาราง 9 ผลประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

รายการประเมินความเหมาะสม	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4.57	0.53	มากที่สุด
2. หลักการ แนวคิด มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา	4.86	0.38	มากที่สุด
2. จุดมุ่งหมายของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4.71	0.49	มากที่สุด
3. ทฤษฎีและแนวคิด ของการพัฒนา รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4.57	0.53	มากที่สุด
4. กระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู GRITSS PROCESS			
4.1 ขั้นที่ 1 Gather Insights วิเคราะห์ข้อมูลบริบท ความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง	4.57	0.53	มากที่สุด

รายการประเมินความเหมาะสม	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
4.2 ขั้นที่ 2 Relate with Trust สร้างความไว้วางใจ ให้คำปรึกษาเชิงบวก จูงใจให้เกิดความร่วมมือ	4.57	0.53	มากที่สุด
4.3 ขั้นที่ 3 Inspire Participation ใช้ตั้งคำถาม กระตุ้นการมีส่วนร่วม เสนอแนะแนวทางที่มีประสิทธิภาพ	4.71	0.49	มากที่สุด
4.4 ขั้นที่ 4 Transform through Planning วางแผนผ่านกระบวนการ PLC และ LS และแก้ปัญหาด้วยด้วยการระดมสมอง	4.71	0.49	มากที่สุด
4.5 ขั้นที่ 5 Support with Technology ใช้เทคโนโลยีสนับสนุน ด้วยการนิเทศออนไลน์ประกอบกับเครื่องมือดิจิทัล	4.86	0.38	มากที่สุด
4.6 ขั้นที่ 6 Share and Celebrate เผยแพร่ผลงาน ยกย่อง เสริมแรง โดยให้เกิดพลังด้วยการจูงใจและการแบ่งปันประสบการณ์	4.57	0.53	มากที่สุด
5. เครื่องมือ สื่อและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4.29	0.49	มาก
6. บุคลากรและบริบท สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4.71	0.49	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผล	4.57	0.53	มากที่สุด
ภาพรวม	4.50	0.20	มากที่สุด

จากตาราง 9 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.50 คะแนน และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.20 คะแนน เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าทุกค่าผลการประเมินมีความเหมาะสมสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ แสดงว่ารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดสามารถนำไปดำเนินการจัดการนิเทศสำหรับนักศึกษาต่อไป

3.2 การประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีผลการประเมินปรากฏดังตาราง 10

ตาราง 10 ผลการประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

รายการประเมินความสอดคล้อง	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการ แนวคิดของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับจุดมุ่งหมายของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4.43	0.53	มาก
2. หลักการ แนวคิดของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับกระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู GRITSS PROCESS	4.71	0.49	มากที่สุด
3. หลักการ แนวคิดของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับ เครื่องมือ สื่อและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4.86	0.38	มากที่สุด
4. หลักการ แนวคิดของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับ บุคลากรและบริบทสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4.57	0.53	มากที่สุด
5. หลักการ แนวคิดของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับการวัดและประเมินผล	4.57	0.53	มากที่สุด
6. จุดมุ่งหมายของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับกระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู GRITSS PROCESS	4.71	0.49	มากที่สุด
7. จุดมุ่งหมายของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับเครื่องมือ สื่อและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4.57	0.53	มากที่สุด
8. จุดมุ่งหมายของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4.71	0.49	มากที่สุด

รายการประเมินความสอดคล้อง	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
วิชาชีพครูกับบุคลากรและบริบทสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู			
9. จุดมุ่งหมายของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับการวัดและประเมินผล	4.57	0.53	มากที่สุด
10. กระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู GRITSS PROCESS กับเครื่องมือ สื่อและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4.57	0.53	มากที่สุด
11. กระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู GRITSS PROCESS กับบุคลากรและบริบทสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4.57	0.53	มากที่สุด
12. กระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู GRITSS PROCESS กับการวัดและประเมินผล	4.43	0.53	มาก
13. เครื่องมือ สื่อและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กับบุคลากรและบริบทสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4.57	0.53	มากที่สุด
14. เครื่องมือ สื่อและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กับการวัดและประเมินผล	4.29	0.76	มาก
15. บุคลากรและบริบทสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับการวัดและประเมินผล	4.43	0.79	มาก
ภาพรวม	4.58	0.53	มากที่สุด

จากตาราง 10 ผลการประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.58 คะแนน และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 คะแนน และเมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าทุกค่าผลการประเมินมีความสอดคล้องสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ แสดงว่ารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพมีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด สามารถนำไปดำเนินการจัดการนิเทศให้นักศึกษาได้

จากผลการประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีค่าเฉลี่ย มากกว่า 3.51 ขึ้นไป ทั้งสองประเด็น ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้จึงสรุปได้ว่ารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ในการจัดการนิเทศสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อไปได้

จากผลการประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 4.51 ขึ้นไป และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1 ทั้งสองประเด็น ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้จึงสรุปได้ว่ารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ต่อไปได้ นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญ ยังได้เสนอข้อเสนอนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อรูปแบบมีความเหมาะสมก่อนนำไปทำการศึกษาต่อ ร่อง ดังตาราง 11

ตาราง 11 ข้อเสนอแนะ/แนวทางการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ลำดับ	ประเด็นการนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ/แนวทางการแก้ไขปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญ
1	หลักการ / แนวคิด	- ควรอธิบายหลักการและแนวคิดให้ชัดเจนมากขึ้นโดยเฉพาะการเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดทางทฤษฎี - ควรอธิบายหลักการและแนวคิดให้ชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะแนวคิดที่เป็นฐานในการพัฒนารูปแบบ เช่น PDCA, PLC, LS เพื่อให้ผู้นิเทศเข้าใจแนวทางอย่างเป็นระบบ
2	วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	- ควรระบุวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่ต้องการส่งเสริมอย่างชัดเจน

ลำดับ	ประเด็นการนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ/แนวทางการแก้ไขปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญ
		- ควรระบุวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่ต้องการพัฒนา และชัดเจนว่าเน้นพัฒนาด้านใด (ความรู้ ทักษะ หรือ เจตคติ)
3	กระบวนการของรูปแบบการนิเทศแบบ GRITSS PROCESS	- ควร ออกแบบขั้นตอนการนิเทศให้มีความยืดหยุ่น ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาที่มีความหลากหลายทั้งในด้านภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม - เสนอให้ แบ่งกระบวนการ GRITSS อย่างชัดเจนในรูปแบบ “Pre–During–Post Supervision” ได้แก่: ก่อนนิเทศ (Pre-Supervision): ใช้แบบสำรวจความต้องการ (Needs Assessment) เพื่อวิเคราะห์บริบท ระหว่างนิเทศ (During): จัดกิจกรรมการสะท้อนคิดอย่างเป็นระบบ เช่น Dialogue, Coaching, PLC หลังนิเทศ (Post): มีการวิเคราะห์ข้อมูล ปรับแผน และวางแผนต่อยอดแบบต่อเนื่อง (PDCA Loop) - เสนอให้ มีการนิเทศแบบไฮบริด (Hybrid Supervision) ที่ใช้ทั้งรูปแบบการพบปะจริงและออนไลน์ เพื่อความคล่องตัวและลดข้อจำกัดด้านเวลาและระยะทาง - ควรใช้ เทคนิคการนิเทศที่หลากหลาย เช่น Peer Coaching, Video Analysis, Micro-teaching feedback - เพิ่มเครื่องมือประกอบกระบวนการ เช่น แบบสะท้อนคิดรายวัน (Reflection Diary), วิดีโอสะท้อนตนเอง
	3.1 ขั้นที่ 1 Gather Insights (วิเคราะห์ข้อมูลบริบท ความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง)	- ควรชี้แจงวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทอย่างเป็นระบบและใช้เครื่องมือที่เหมาะสมในการเก็บข้อมูล - ควรชี้แจงวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทอย่างเป็นระบบ และเสนอแนะเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ให้ครอบคลุม เช่น แบบสอบถาม สัมภาษณ์ - ควรเพิ่มกิจกรรมการเก็บข้อมูลและสร้างเครื่องมือวิเคราะห์บริบท สถานศึกษาให้ครอบคลุมรอบด้าน

ลำดับ	ประเด็นการ นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ/แนวทางการแก้ไขปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญ
	3.2 ขั้นที่ 2 Relate with Trust (สร้างความไว้วางใจ ให้คำปรึกษาเชิงบวก จูงใจให้ร่วมมือ)	- ควรเพิ่มเติมกิจกรรมสร้างสัมพันธ์และสร้างความไว้วางใจ เช่น การพูดคุยแบบสบายๆ การสะท้อนคิดร่วมกัน - แนะนำให้มีการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันระหว่างครูพี่เลี้ยงและนักศึกษา
	3.3 ขั้นที่ 3 Inspire Participation (ตั้งคำถาม กระตุ้นการมีส่วนร่วม เสนอแนะแนวทาง)	- - ควรระบุลักษณะคำถามและเทคนิคการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม - ควรระบุลักษณะคำถามและเทคนิคการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมที่หลากหลายมากขึ้น เช่น เทคนิค Think-Pair-Share - ควรพัฒนาคำถามกระตุ้นการคิดให้สอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วม เช่น Inquiry-based Learning
	3.4 ขั้นที่ 4 Transform through Planning (วางแผน ประชุม แก้ปัญหาด้วย PLC, LS)	- ควรเพิ่มตัวอย่างการใช้ PLC/LS อย่างเป็นรูปธรรม พร้อมแบบฟอร์มหรือแนวทางการวางแผนที่ใช้จริง - ควรกำหนดกรอบการใช้ PLC และ LS ให้ชัดเจนพร้อมตัวอย่างการนำไปใช้จริงในชั้นเรียน
	3.5 ขั้นที่ 5 Support with Technology (ใช้เทคโนโลยีสนับสนุน นิเทศออนไลน์ เครื่องมือดิจิทัล)	- ควรพัฒนาเครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสมกับการนิเทศแบบออนไลน์ และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับผู้เรียน - ควรจัดทำคู่มือการใช้เทคโนโลยี พร้อมตัวอย่างแพลตฟอร์มและเทคนิคการใช้ที่เหมาะสม
	3.6 ขั้นที่ 6 Share and Celebrate (เผยแพร่ผลงาน ยกย่อง เสริมแรงจูงใจ)	- ควรเสนอแนวทางการจัดเวทีแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ผลงานให้เป็นระบบ เช่น การจัดนิทรรศการสรุปผล หรือเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ - ควรมีแนวทางการเผยแพร่ผลงาน เช่น การจัดนิทรรศการ วิชาการ หรือการแชร์ในชุมชนวิชาชีพ
4	เครื่องมือ/สื่อข้อมูลสารสนเทศ	- ควรพัฒนาชุดสื่อดิจิทัลที่ตอบโจทย์ทั้งการนิเทศและการเรียนรู้ เช่น สื่ออินเทอร์เน็ตออฟทีฟและคลังข้อมูลออนไลน์

ลำดับ	ประเด็นการนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะ/แนวทางการแก้ไขปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญ
		- ควรพัฒนาชุดสื่อดิจิทัลที่ตอบโจทย์ทั้งการนิเทศและการเรียนรู้ เช่น VDO สาริตแบบสั้น Infographic - ควรเพิ่มตัวอย่างเครื่องมือ เช่น แบบประเมิน แผนการจัดการเรียนรู้ แพลตฟอร์มออนไลน์
5	บุคลากร/บริบท/สิ่งแวดล้อม	- ควรระบุบทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน เช่น ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศ และบริบทของสถานศึกษาที่มีความหลากหลาย - ควรมีการอบรมผู้มีส่วนร่วมให้เข้าใจบทบาทของตน เช่น ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศ
6	การวัดและประเมินผล	- ควรอธิบายเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ชัดเจน รวมทั้งแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสะท้อนประสิทธิภาพของรูปแบบ - ควรใช้เกณฑ์ประเมินแบบรูปวิถึควบคู่กับการประเมินจากการสังเกตอย่างเป็นระบบ

ระยะที่ 4 ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การศึกษาศักยภาพของรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สร้างเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาประถมศึกษา ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ก่อนและหลังได้รับการจัดการนิเทศโดยใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และเจตคติของนักศึกษา ต่อรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยมีผลการประเมินดังนี้

4.1 ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยทำการประเมินผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งประเมินก่อนและหลังได้รับการนิเทศ โดยนำคะแนนความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนและหลังการทดลองมาเปรียบเทียบกัน โดยใช้สถิติทดสอบ t-test dependent แสดงดังตาราง 11

ตาราง 12 ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ (n=27) คะแนนเต็ม 30 คะแนน โดยภาพรวม

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	N	$\bar{X}$	S.D.	t - test
ก่อนนิเทศ	30	27	16.59	2.15	18.19**
หลังนิเทศ	30	27	23.92	1.93	

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

จากตาราง 12 พบว่า ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลังได้รับการนิเทศโดยใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สูงกว่าก่อนได้รับการนิเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเลขคณิตก่อนนิเทศ 16.59 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.15 คะแนน ส่วนคะแนนสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนหลังการได้รับการนิเทศโดยใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยเลขคณิต 23.92 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.93 คะแนน

4.2 ผลการประเมินเจตคติของนักศึกษาต่อรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ปรากฏผลดังนี้ ผู้วิจัยทำการประเมินเจตคติของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีต่อรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการนิเทศโดยใช้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ซึ่งใช้แบบวัดเจตคติที่สร้างขึ้น โดยผลการประเมินนั้นได้นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงดังตาราง 13

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยภาพรวม

รายการประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศ	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	แปลผล
1. ข้าพเจ้าเรียนรู้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาอย่างมีความสุข	4.67	0.48	มากที่สุด
2. ข้าพเจ้าตระหนักถึงหลักการ แนวคิด มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา	4.59	0.50	มากที่สุด
3. จุดมุ่งหมายของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความชัดเจนและนำไปใช้ได้ดี	4.74	0.45	มากที่สุด
4. รูปแบบการนิเทศนักศึกษาช่วยให้ข้าพเจ้าพัฒนาตนเองได้มากขึ้น	4.33	0.83	มาก
5. รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้นมีทฤษฎีและแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา	4.70	0.47	มากที่สุด
6. กระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู GRITSS PROCESS เป็นกระบวนการที่ทำให้ข้าพเจ้าพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม	4.11	0.80	มาก
7. กระบวนการ ขั้นที่ 1 Gather Insights วิเคราะห์ข้อมูลบริบท ความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง ทำให้ข้าพเจ้าฝึกวิธีคิดและวิธีวิเคราะห์ได้ตามบริบท	4.15	0.72	มาก
8. กระบวนการ ขั้นที่ 2 Relate with Trust สร้างความไว้วางใจ ให้คำปรึกษาเชิงบวก จูงใจให้เกิดความร่วมมือ ทำให้เกิดแรงกระตุ้นให้อยากเข้าสู่กระบวนการนิเทศ	4.56	0.51	มากที่สุด
9. กระบวนการ ขั้นที่ 3 Inspire Participation การใช้ตั้งคำถาม กระตุ้นการมีส่วนร่วม เสนอแนะแนวทางที่มีประสิทธิภาพทำให้ข้าพเจ้ากล้าแสดงความคิดเห็น สนุกกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นระบบ	4.56	0.51	มากที่สุด
10. กระบวนการ ขั้นที่ 4 Transform through Planning วางแผนผ่านกระบวนการ PLC และ LS และแก้ปัญหาด้วย	4.63	0.49	มากที่สุด

รายการประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศ	$\bar{x}$	<i>S.D.</i>	แปลผล
ด้วยการระดมสมอง ทำให้เกิดความพึงพอใจต่อความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ของข้าพเจ้า			
11. กระบวนการ ขั้นที่ 5 Support with Technology ใช้เทคโนโลยีสนับสนุน ด้วยการนิเทศออนไลน์ประกอบกับเครื่องมือดิจิทัล ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกสะดวกสบาย และเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว ทันกาลและมีประสิทธิภาพ	4.59	0.50	มากที่สุด
12. กระบวนการ ขั้นที่ 6 Share and Celebrate เผยแพร่ผลงาน ยกย่อง เสริมแรง โดยให้เกิดพลังด้วยการชื่นชมและ การแบ่งปันประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้าเกิดแรงบันดาลใจต่อการจัดการเรียนรู้ทั้งของตนเองและผู้อื่น	4.67	0.48	มากที่สุด
13. ข้าพเจ้ารู้สึกพึงพอใจต่อ เครื่องมือ ที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4.70	0.47	มากที่สุด
14. ข้าพเจ้าสามารถใช้ สื่อและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้อย่างรวดเร็วและมี ประสิทธิภาพกว่าเดิม	4.41	0.75	มาก
15. รูปแบบการนิเทศมีองค์ประกอบเกี่ยวกับบุคลากร ที่มีความแตกต่างกัน ต้องประสานงานหลายฝ่ายและเรียนรู้ในการประสานงานทำให้ข้าพเจ้าพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง	4.67	0.48	มากที่สุด
16. รูปแบบการนิเทศมีองค์ประกอบเกี่ยวกับบุคลากร ที่มีความแตกต่างกัน ทำให้ข้าพเจ้าเรียนรู้ในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม	4.52	0.51	มากที่สุด
17. รูปแบบการนิเทศ ในด้านบริบทและสิ่งแวดล้อมช่วยให้ข้าพเจ้าเข้าใจสภาพของสถานศึกษาและผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.67	0.48	มากที่สุด
18. รูปแบบการนิเทศ ในด้านบริบทและสิ่งแวดล้อมช่วยให้ข้าพเจ้านำข้อมูลมาเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาด้านผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.56	0.51	มากที่สุด
19. ข้าพเจ้ารู้สึกพึงพอใจต่อการวัดผล ที่มีวิธีการอย่าง	4.74	0.45	มากที่สุด

รายการประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศ	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	แปลผล
หลากหลายและมีประสิทธิภาพสูง			
20. ข้าพเจ้ารู้สึกพึงพอใจต่อการประเมินผลที่มีความชัดเจน มีการวัดด้วย Rubric ที่มีการให้คะแนนอย่างเหมาะสม	4.52	0.51	มากที่สุด
ชัดเจน			
รวม	4.55	0.54	มากที่สุด

จากตาราง 13 พบว่า เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ย 4.55 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54 คะแนน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีระดับค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ จุดมุ่งหมายของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความชัดเจนและนำไปใช้ได้ดี พึงพอใจต่อการวัดผล ที่มีวิธีการอย่างหลากหลายและมีประสิทธิภาพสูง รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้นมีทฤษฎีและแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา พึงพอใจต่อ เครื่องมือ ที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เรียนรู้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาอย่างมีความสุข ตามลำดับ

ผลการสะท้อนคิดและพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ได้ดำเนินมาถึงระยะที่ 3 ซึ่งได้พิสูจน์แล้วว่า กระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS มีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษา อย่างไรก็ตาม ตามหลักการของการวิจัยและพัฒนา (R&D) และวงจรคุณภาพ PDCA การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยยกระดับคุณภาพของรูปแบบให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น สำหรับการวิเคราะห์ในระยะที่ 4 นี้มุ่งหมายที่จะนำผลการศึกษาจากระยะที่ 1-3 มาสังเคราะห์เชิงลึก เพื่อระบุจุดแข็ง จุดที่ควรพัฒนา ซึ่งผลการสะท้อนคิดและพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูพบว่าการนิเทศตามกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS มีผลต่อการพัฒนาองค์ความรู้ ความสามารถ และทัศนคติของนักศึกษาในเชิงบวกอย่างชัดเจน ดังนี้

1. การสะท้อนคิดเชิงพัฒนา (Reflective Thinking)

นักศึกษาส่วนใหญ่สะท้อนว่า ขั้นตอน Goal Setting (G) ช่วยให้สามารถกำหนดเป้าหมายการพัฒนาการสอนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้การสังเกตชั้นเรียนและออกแบบแผนการเรียนรู้มีทิศทางที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน

2. ความสัมพันธ์และการไว้วางใจ (Trust Building)

ในขั้น Relate with Trust (R) นักศึกษากล่าวว่าการได้รับการปฏิบัติด้วยความเข้าใจ และมีการให้คำปรึกษาในเชิงบวกจากอาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยง ทำให้เกิดความกล้าแสดงออกและกล้าเปิดใจต่อข้อเสนอแนะมากขึ้น

3. การมีส่วนร่วมและแรงจูงใจ (Engagement & Motivation)

ขั้น Inspire Participation (I) ช่วยให้นักศึกษาได้ร่วมออกแบบแนวทางการแก้ไขปัญหาในการเรียนการสอน ทั้งยังได้สะท้อนปัญหาของผู้เรียนในชั้นเรียน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีคุณค่า

4. การวางแผนร่วมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ (Planning & Co-Design)

นักศึกษาหลายคนให้ความเห็นว่า ขั้น Transform through Planning (T) เป็นหัวใจของการนิเทศแบบมีส่วนร่วม เพราะเปิดโอกาสให้นักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศได้ร่วมออกแบบแผนการพัฒนาที่เป็นไปได้จริง และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

5. การสังเกตชั้นเรียนและให้ข้อมูลย้อนกลับ (Observation & Support)

ขั้น Supervise and Support (S) เป็นช่วงที่นักศึกษาได้รับคำแนะนำที่เฉพาะเจาะจง โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการปรับปรุงแผนการสอน ส่งผลให้นักศึกษามีความเชื่อมั่นมากขึ้นในการพัฒนาตนเอง

6. การเฉลิมฉลองความสำเร็จและสร้างแรงบันดาลใจ (Celebration & Recognition)

ขั้น Share and Celebrate (S) สร้างแรงจูงใจอย่างยั่งยืนให้นักศึกษา โดยการเปิดโอกาสให้พวกเขาได้เผยแพร่ผลงาน นำเสนอแนวปฏิบัติที่ดี และได้รับการยกย่องจากเพื่อนร่วมวิชาชีพ

7. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากนักศึกษา:

7.1 ควรมีการนิเทศแบบรายบุคคลต่อเนื่องตลอดการฝึกประสบการณ์

7.2 เสนอให้เพิ่มกิจกรรมสะท้อนคิดแบบกลุ่ม (Group Reflection) หลังการสอนแต่ละสัปดาห์

7.3 อยากให้มีการบันทึกผลงานพัฒนาการรายบุคคลในรูปแบบ e-Portfolio เพื่อสะท้อนความก้าวหน้าได้อย่างเป็นระบบ

สรุปผลการสะท้อนคิดร่วม นักศึกษาทั้ง 27 คนมีความพึงพอใจต่อกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS ในระดับ “มากถึงมากที่สุด” และเห็นพ้องว่าเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากเน้นการมีส่วนร่วม ความสัมพันธ์ และการพัฒนาที่เป็นองค์รวม โดยนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 27 คน มีข้อเสนอแนะของกระบวนการ GRITSS PROCESS ดังนี้

1. ขั้นที่ 1 Gather Insights : วิเคราะห์ข้อมูลบริบท ความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง

“การนิเทศรูปแบบนี้เปิดโอกาสให้ได้แสดงความคิดเห็น ได้รับข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง”

2. ขั้นที่ 2 Relate with Trust : สร้างความไว้วางใจ ให้คำปรึกษาเชิงบวก จูงใจให้ร่วมมือ

“รู้สึกประทับใจที่ได้รับการสะท้อนคิดอย่างต่อเนื่อง ทำให้เห็นพัฒนาการของตนเองในแต่ละสัปดาห์”

3. ขั้นที่ 3 Inspire Participation : ตั้งคำถาม กระตุ้นการมีส่วนร่วม เสนอแนะแนวทาง

“รู้สึกได้รับแรงสนับสนุนและความไว้วางใจจากผู้ให้การนิเทศ ทำให้กล้าแสดงความคิดเห็นและพัฒนาต่อเนื่อง”

4. ขั้นที่ 4 Transform through Planning : วางแผน ประชุม แก้ปัญหาด้วย PLC, LS

“กระบวนการนิเทศที่ใช้ GRITSS ทำให้สามารถวางแผนการสอนร่วมกับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ได้อย่างมีระบบ”

5. ขั้นที่ 5 Support with Technology: ใช้เทคโนโลยีสนับสนุน นิเทศออนไลน์ เครื่องมือดิจิทัล

“ขั้นตอนการนิเทศที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ช่วยให้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองผู้เรียนได้ดีขึ้น”

6. ขั้นที่ 6 Share and Celebrate เผยแพร่ผลงาน ยกย่อง เสริมแรงจูงใจ

“รู้สึกขอบคุณที่ได้เข้าร่วมกระบวนการ GRITSS ซึ่งช่วยให้เกิดความมั่นใจและพัฒนาแผนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

และโอกาสในการต่อยอดรูปแบบการนิเทศให้มีความยั่งยืนและสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคตจึงขอนำเสนอเป็นประเด็นดังนี้

1. การวิเคราะห์จุดแข็งของกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS

จากผลการวิจัยในระยะที่ 1-3 สามารถสังเคราะห์จุดแข็งของรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ดังนี้

1. **ความเข้มแข็งด้านฐานทฤษฎี** รูปแบบ GRITSS มีรากฐานทางทฤษฎีที่แข็งแกร่ง ผสมผสานแนวคิดทั้งการนิเทศเชิงพัฒนา (Developmental Supervision) การเรียนรู้ตามสภาพจริง (Situated Learning) และทฤษฎีแรงจูงใจที่ทันสมัย เช่น Self-Determination Theory ซึ่งช่วยให้รูปแบบมีความน่าเชื่อถือและมีฐานวิชาการรองรับ

2. **ความเป็นองค์รวมและบูรณาการ** รูปแบบครอบคลุมการพัฒนาสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน (ความรู้ ทักษะ และเจตคติ) อย่างสมดุล ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองสมัยใหม่ที่เน้นการพัฒนาครูแบบองค์รวม ไม่เพียงแค่นำเทคนิคการสอนเท่านั้น

3. **กระบวนการที่เป็นระบบและยืดหยุ่น** การบูรณาการวงจร PDCA เข้ากับกระบวนการ GRITSS ช่วยให้การนิเทศมีทั้งความเป็นระบบและความยืดหยุ่น สามารถปรับให้เข้ากับความต้องการเฉพาะบุคคลและบริบทของสถานศึกษาได้

4. **การใช้เทคโนโลยีสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพ** ชั้น Support with Technology ได้รับการประเมินในระดับสูงมาก (4.86) แสดงให้เห็นว่าการผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับการนิเทศแบบดั้งเดิมเป็นจุดแข็งสำคัญที่ตอบโจทย์บริบทการศึกษายุคดิจิทัล

5. **ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมและวัดได้** ผลการเปรียบเทียบคะแนนสมรรถนะก่อน-หลังการทดลองใช้รูปแบบที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ (16.59 เป็น 23.92 คะแนน) แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลที่วัดได้อย่างชัดเจน

2. แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS

จากการวิเคราะห์จุดแข็งและประเด็นที่ควรพัฒนา สามารถนำเสนอรูปแบบการนิเทศ GRITSS ซึ่งเป็นการยกระดับรูปแบบเดิมโดยเพิ่มองค์ประกอบต่อไปนี้

1. การเพิ่มความยืดหยุ่นเชิงบริบท (Context Flexibility)

1.1 พัฒนาชุดเครื่องมือที่สามารถปรับได้ตามบริบทที่แตกต่าง (Context-Adaptive Toolkit)

1.2 สร้างแนวทางการประยุกต์ใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับข้อจำกัดด้านทรัพยากรและเทคโนโลยี

1.3 พัฒนาคู่มือการปรับใช้รูปแบบในบริบทเฉพาะ เช่น โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล

2. การบูรณาการเทคโนโลยีอัจฉริยะ (Smart Technology Integration)

2.1 พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเฉพาะทางสำหรับการนิเทศที่รวมระบบวิเคราะห์การสอนอัตโนมัติ

2.2 ใช้ AI ในการวิเคราะห์วิดีโอการสอนและให้ข้อเสนอแนะเบื้องต้น

2.3 สร้างระบบติดตามพัฒนาการระยะยาว (Longitudinal Progress Tracking) ที่สามารถติดตามต่อเนื่องไปถึงช่วงเริ่มต้นการทำงานจริง

3. การขยายชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Expanded PLC)

3.1 เชื่อมโยงเครือข่าย PLC ระหว่างสถาบันผลิตครู โรงเรียนฝึกประสบการณ์ และหน่วยงานพัฒนาวิชาชีพครู

3.2 สร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ออนไลน์ที่เชื่อมโยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์กับครูใหม่และครูมืออาชีพ

3.3 พัฒนาระบบพี่เลี้ยงข้ามสถาบัน (Cross-institutional Mentoring)

4. การเพิ่มมิติการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research Dimension)

4.1 บูรณาการการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเข้ากับกระบวนการนิเทศ

4.2 สร้างกลไกให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์สามารถระบุปัญหาออกแบบ และดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

4.3 พัฒนาฐานข้อมูลงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่เชื่อมโยงกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้

5. การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาตนเอง (Lifelong Learning & Self-Development)

5.1 เพิ่มเครื่องมือประเมินตนเองและวางแผนพัฒนาวิชาชีพส่วนบุคคล (Personal Professional Development Plan)

5.2 สร้างระบบติดตามตนเองระยะยาว (Self-Monitoring System) ที่นักศึกษาสามารถใช้ต่อเนื่องหลังจบการศึกษา

5.3 พัฒนาหลักสูตรเสริม (Micro-credentials) ที่เชื่อมโยงกับสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาเพิ่มเติม

3. แผนการดำเนินงานสำหรับการนำกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS ไปใช้

การนำกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS ไปสู่การปฏิบัติควรดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 การเตรียมความพร้อม (3-6 เดือน)

- 1.อบรมผู้นิเทศและครูพี่เลี้ยงเกี่ยวกับรูปแบบที่ปรับปรุงใหม่
- 2.พัฒนาเครื่องมือและระบบดิจิทัลสนับสนุน
- 3.สร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

ระยะที่ 2 การนำร่อง (1 ปีการศึกษา)

- 1.ทดลองใช้รูปแบบกับกลุ่มนำร่องในบริบทที่หลากหลาย
- 2.เก็บข้อมูลเชิงลึกทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ
- 3.ปรับปรุงรูปแบบตามข้อมูลป้อนกลับระหว่างการนำร่อง

ระยะที่ 3 การขยายผลและบูรณาการเชิงระบบ (2-3 ปี)

- 1.ขยายการใช้รูปแบบให้ครอบคลุมทุกโปรแกรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- 2.บูรณาการเข้ากับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
- 3.สร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับประเทศ

ระยะที่ 4 การประเมินผลระยะยาวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

(3-5 ปี)

- 1.ศึกษาผลกระทบระยะยาวของรูปแบบต่อคุณภาพการสอนของครูใหม่

- 2.พัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานการนิเทศการฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพครู

- 3.สร้างนวัตกรรมการนิเทศรูปแบบใหม่บนฐานของกระบวนการ

นิเทศ GRITSS PROCESS

4. ประเด็นที่ควรพัฒนาและปรับปรุง

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยในระยะที่ 1-3 พบประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญและแนวทางที่ควรพัฒนาและปรับปรุง ดังนี้

4.1 ความท้าทายในการปรับใช้ในสถานศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกัน: ถึงแม้ว่ารูปแบบจะได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมสูง แต่การนำไปปฏิบัติจริงในสถานศึกษาที่มีบริบท ทรัพยากร และความพร้อมแตกต่างกันอาจเป็นความท้าทาย โดยเฉพาะในด้านเครื่องมือและเทคโนโลยีซึ่งได้รับการประเมินต่ำกว่าด้านอื่นๆ (4.29)

4.2 การเชื่อมโยงกับการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง: ควรเพิ่มกลไกที่ชัดเจนในการต่อยอดจากช่วงฝึกประสบการณ์วิชาชีพสู่การพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเมื่อนักศึกษาจบการศึกษาและเข้าสู่วิชาชีพครูอย่างเต็มตัว

4.3 การบูรณาการเทคโนโลยีเชิงลึก: แม้มีการใช้เทคโนโลยีในการนิเทศ แต่ควรพัฒนาให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการใช้ AI และ Data Analytics ในการวิเคราะห์การสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น

4.4 การขยายเครือข่ายและชุมชนการเรียนรู้: ยังมีโอกาสในการขยายแนวคิด PLC ให้กว้างขวางขึ้น โดยเชื่อมโยงกับเครือข่ายโรงเรียนและสถาบันการศึกษาอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทรัพยากรร่วมกัน

5. ความท้าทายและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การพัฒนารูปแบบการนิเทศให้เกิดความยั่งยืนและมีผลกระทบเชิงระบบต้องคำนึงถึงความท้าทายและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

5.1 ความท้าทาย

5.1.1 ความไม่สม่ำเสมอของทรัพยากรและความพร้อมระหว่างสถาบันผลิตครูและโรงเรียนฝึกประสบการณ์

5.1.2 การเปลี่ยนแปลงนโยบายการศึกษาที่อาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

5.1.3 แรงต้านการเปลี่ยนแปลงจากระบบการนิเทศแบบดั้งเดิม

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

5.2.1 สร้างกลไกสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการนิเทศ ตามกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS โดยเฉพาะในสถานศึกษาที่มีข้อจำกัดบูรณาการรูปแบบการนิเทศเข้ากับนโยบายการพัฒนาวิชาชีพครูระดับชาติ

5.2.2 พัฒนาระบบแรงจูงใจสำหรับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศที่มีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการนิเทศ

5.2.3 สร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันผลิตครู โรงเรียนฝึกประสบการณ์ และหน่วยงานกำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพครู

การพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้จากกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS ผู้การยกระดับคุณภาพการเตรียมความพร้อมครูรุ่นใหม่สู่วิชาชีพ ด้วยการเพิ่มความยืดหยุ่นเชิงบริบท การบูรณาการเทคโนโลยีอัจฉริยะ การขยายชุมชนการเรียนรู้ การเพิ่มมิติการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนานี้ไม่เพียงมุ่งเน้นการเพิ่มสมรรถนะระหว่างการฝึกประสบการณ์เท่านั้น แต่ยังมุ่งสร้างรากฐานสำหรับการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยและพัฒนา โดยสรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

พัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา โดยมีความมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
3. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
4. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา มีขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ประกอบด้วย 4 ระยะ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (R1)

ศึกษาค้นคว้า หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พัฒนาร่างองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการแก้ปัญหาในชีวิตจริง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญ นำมาสรุปและ

สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ระยะที่ 2 การพัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (D1)

ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จัดทำร่างรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แล้วนำไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ครบคลุมของเนื้อหา และความเหมาะสม ชัดเจนของภาษาที่ใช้ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ปริญญาโทให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินประสิทธิภาพต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้แก่แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และวัดจากความสอดคล้องขององค์ประกอบในแต่ละส่วนของรูปแบบการนิเทศ ของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้ว ได้แก่แบบทดสอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และแบบประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยนำไปศึกษากับกลุ่มนักร้องเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไปใช้รวมทั้งทดสอบคุณภาพและปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการใช้รูปแบบการเรียนรู้ไปใช้

ระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (R2) โดยนำรูปแบบไปใช้กับกลุ่มทดลอง ศึกษาประสิทธิผลของการนำการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ระยะที่ 4 สะท้อนผลและการปรับปรุงจากการใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (D2) นำผลทดลองใช้ รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มาวิเคราะห์ผลของประสิทธิผล ปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดที่ค้นพบมา รวบรวมข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาปรับปรุงรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และจัดทำเป็นรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ฉบับสมบูรณ์ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 10 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ (Knowledge and Understanding of Instructional Management) ซึ่งมี 3 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ 1.1 การวิเคราะห์หลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ (Curriculum and Standards Analysis) ความสามารถในการทำความเข้าใจเป้าหมาย ตัวชี้วัด สาระสำคัญ และความเชื่อมโยงของหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ 1.2 การออกแบบและวางแผนการจัดการเรียนรู้ (Instructional Design and Planning) ความสามารถในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน บริบทของชั้นเรียน และเป้าหมายการเรียนรู้ โดยมีการบูรณาการเนื้อหา วิธีการสอน สื่อการเรียนรู้ และวิธีการประเมินผล อย่างเหมาะสม

ตัวบ่งชี้ 1.3 การแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ (Problem-Solving and Instructional Improvement) ความสามารถในการวิเคราะห์และระบุปัญหาที่เกิดขึ้นใน

กระบวนการจัดการเรียนรู้ และนำผลการวิเคราะห์มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์การสอน รวมถึงการแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้

2. องค์ประกอบด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ (Instructional Management Skills) ซึ่งมี 4 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ 2.1 การดำเนินการจัดการเรียนรู้ (Instructional Delivery) ความสามารถในการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปสู่งานปฏิบัติจริงในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ความสนใจ และแรงจูงใจในการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ 2.2 การใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลาย (Diverse Teaching Strategies) ความสามารถในการเลือกและประยุกต์ใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับเนื้อหา ลักษณะของผู้เรียน และเป้าหมายการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง มีความหมาย และตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล

ตัวบ่งชี้ 2.3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา (Educational Media and Technology Integration) ความสามารถในการเลือก ใช้ และบูรณาการสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ 2.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (Learning Assessment) ความสามารถในการเลือกและใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียน ให้ข้อมูลป้อนกลับที่มีคุณภาพ และนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

3. องค์ประกอบด้านเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ (Attitude towards Instructional Management) ซึ่งมี 3 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ 3.1 ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) การมีใจเปิดกว้างและความพร้อมในการปรับเปลี่ยนวิธีการสอน เนื้อหา และการประเมินผลให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และองค์ความรู้ใหม่ ๆ โดยยึดหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และแนวคิดการเติบโตทาง

ตัวบ่งชี้ 3.2 ความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและบริบทโลก (Cultural Competence and Global Awareness) การตระหนักและเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้เรียนและบริบททางสังคมที่หลากหลาย รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ

ในประเด็นระดับโลก และสามารถทำงานร่วมกับผู้คนจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้ โดยอิงตามทฤษฎีอัตลักษณ์ทางสังคม (Tajfel & Turner, 1979) และแนวคิดการศึกษาเพื่อความเข้าใจและสันติภาพ

ตัวบ่งชี้ 3.3 ทักษะด้านอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Skills) การมีทักษะในการจัดการอารมณ์ตนเอง การแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นและเพื่อนร่วมงาน รวมถึงการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมของผู้เรียนตามทฤษฎีสติปัญญาทางอารมณ์ (Goleman, 1995) และแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์

โดยผลการประเมินความเหมาะสมของผลการศึกษาคณะประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในภาพรวมทั้ง 3 องค์ประกอบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด

2. ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ (1)หลักการ/แนวคิด (2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ (3) กระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS (4)เครื่องมือ/สื่อข้อมูลสารสนเทศ (5)บุคลากร/บริบท/สิ่งแวดล้อม และ (6)การวัดและประเมินผล โดยมีกระบวนการของรูปแบบการนิเทศ GRITSS PROCESS ได้แก่ 1) หลักการและแนวคิด ที่เน้นการนิเทศเชิงสร้างสรรค์และการพัฒนาสมรรถนะในบริบทจริง 2) วัตถุประสงค์ ที่มุ่งพัฒนานักศึกษาครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพ 3) แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนา ซึ่งผสมผสานทฤษฎีการเรียนรู้และการนิเทศที่หลากหลาย 4) กระบวนการนิเทศเรียกว่า " GRITSS PROCESS " ที่ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ Gather Insights, Relate with Trust, Inspire Participation, Transform through Planning, Support with Technology และ Share and Celebrate ซึ่งสอดคล้องกับวงจร PDCA 5) เครื่องมือ สื่อและข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการนิเทศ และ 6) การวัดและประเมินผลการนิเทศ มีผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด

รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ผู้วิจัยพบความสัมพันธ์เชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ สู่รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากแนวคิดรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา

ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูซึ่งสามารถสรุปเป็นหลักการที่สำคัญของการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในครั้งนี้และได้ทำการสังเคราะห์กระบวนการของรูปแบบการนิเทศ GRITSS PROCESS จากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับหลักการของรูปแบบ โดยในใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่หลากหลายได้แก่ การนิเทศเชิงพัฒนา (Developmental Supervision) การนิเทศแบบร่วมมือ (Collaborative Supervision) หลักการนิเทศการศึกษา (Briggs และ Justman) รูปแบบการนิเทศที่เน้นทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Supervision) เข้ามาผสมผสานรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

เป็นระยะที่ศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.50, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.20 และมีความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ค่าเฉลี่ย 4.58, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ในการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้

4. ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

เป็นระยะที่ศึกษาถึงประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศ พบว่า การนำรูปแบบการนิเทศไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จำนวน 27 คน ส่งผลให้นักศึกษามีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้หลังได้รับการนิเทศสูงกว่าก่อนได้รับการนิเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนการนิเทศเท่ากับ 16.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.15 และหลังการนิเทศเท่ากับ 23.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.93 นอกจากนี้ นักศึกษายังมีเจตคติที่ดีต่อรูปแบบการนิเทศในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.55, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการวัดผลที่มีวิธีการหลากหลาย การเรียนรู้การแก้ปัญหาผ่านการทำงานกับบุคลากรที่มีความแตกต่างกัน และความพึงพอใจต่อเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ

นอกจากนี้ ผลการสะท้อนคิดและพัฒนาในรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูยังนำไปสู่ข้อเสนอในการพัฒนากระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS ซึ่งเป็นการยกระดับรูปแบบเดิมโดยเพิ่มองค์ประกอบด้านความยืดหยุ่นเชิงบริบท การบูรณาการเทคโนโลยี การขยายชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ การเพิ่มมิติการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และการเสริมสร้าง

ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาตนเอง เพื่อให้รูปแบบมีความยั่งยืนและตอบสนองต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

อภิปรายผล

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายตามลำดับระยะของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ สะท้อนมุมมองแบบองค์รวมในการพัฒนาครู โดยแต่ละองค์ประกอบไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด หากแต่ต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างสมดุลควบคู่กันไปในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสมรรถนะที่เน้นว่าความสามารถประกอบด้วยทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับแนวคิดการจำแนกวัตถุประสงค์ทางการศึกษาของ Bloom ที่ครอบคลุมทั้งพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการเตรียมครูที่มีประสิทธิภาพต้องพัฒนาทั้งสามด้านอย่างสมดุล สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กรกมล ชูช่วย และคณะ (2565) ที่ได้เสนอแนวทางการประเมินสมรรถนะนิสิตนักศึกษาครูไว้ในลักษณะองค์รวม โดยมุ่งเน้นการประเมินทั้งด้านความสามารถทางวิชาการ การจัดการเรียนรู้ และคุณลักษณะความเป็นครู ซึ่งชี้ให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจำเป็นต้องพิจารณาความรู้ ทักษะ และเจตคติอย่างควบคู่กัน โดยเฉพาะในบริบทของการฝึกสอนจริงที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ นอกจากนี้แนวคิดเรื่องการประเมินสมรรถนะที่พัฒนาโดย กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์ (2565) ยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมสมรรถนะของนักศึกษาครูในด้านการเข้าใจเนื้อหา การวางแผนการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนานวัตกรรมการสอนที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน นอกจากนี้งานวิจัยของ ชัมชูนิน มามะ และคณะ (2566) ที่พัฒนาแบบวัดสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้พบว่าองค์ประกอบทั้งสามประการที่ได้จากการศึกษานี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างเครื่องมือประเมินและพัฒนานักศึกษาครูได้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาระบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีเป้าหมายชัดเจนและสามารถส่งเสริมศักยภาพของนักศึกษาได้อย่างรอบด้าน องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ ที่ประกอบด้วยตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ และการแก้ปัญหา สอดคล้องกับแนวคิดของ Shulman (1987) เกี่ยวกับความรู้เชิงเนื้อหาสาขานวิธีสอน

(Pedagogical Content Knowledge) ที่เน้นว่าครูต้องมีทั้งความรู้ในเนื้อหาและวิธีการถ่ายทอดเนื้อหานั้นโดยเฉพาะตัวบ่งชี้เรื่องการวิเคราะห์หลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบย้อนกลับ (Backward Design) ของ Wiggins และ McTighe (2005) ที่เน้นการเริ่มจากผลลัพธ์การเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ และในส่วนขององค์ประกอบด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ที่มี 4 ตัวบ่งชี้สะท้อนถึงความซับซ้อนของการปฏิบัติการสอนในห้องเรียนจริง ตัวบ่งชี้เรื่องการใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลายสอดคล้องกับงานผลการวิจัยพบว่าการมีทักษะด้านเทคนิคการสอนที่หลากหลาย และการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เป็นหัวใจสำคัญของครูยุคใหม่ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Joyce, Weil และ Calhoun (2015) ที่เน้นว่าครูต้องมีเทคนิควิธีสอนที่หลากหลายเพื่อตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียน ส่วนตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาสะท้อนความสำคัญของการรู้เท่าทันดิจิทัลในยุคปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Roblyer และ Doering (2017) ที่เน้นการบูรณาการเทคโนโลยีอย่างมีความหมายในการศึกษา และในส่วนสุดท้ายซึ่งเป็น องค์ประกอบด้านเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ สะท้อนมิติทางสังคมและอารมณ์ของการสอน การที่ตัวบ่งชี้เรื่องความยืดหยุ่นและการปรับตัวปรากฏในผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีกรอบความคิดเติบโต (Growth Mindset) ของ Dweck (2006) ที่เสนอว่าความเชื่อในความสามารถที่จะพัฒนาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเรียนรู้และการสอนที่มีประสิทธิภาพ ขณะที่ตัวบ่งชี้ด้านความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมสอดคล้องกับทฤษฎีอัตลักษณ์ทางสังคมของ Tajfel และ Turner (1979) และสะท้อนความจำเป็นของครูในการจัดการกับความหลากหลายในห้องเรียนปัจจุบัน นอกจากนี้ยังสามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดของ Boyatzis (1982) ที่เสนอองค์ประกอบของสมรรถนะ 5 ด้าน ได้แก่ แรงจูงใจ ลักษณะเฉพาะ ภาพลักษณ์ตนเอง บทบาททางสังคม และทักษะ โดยเฉพาะด้านแรงจูงใจและลักษณะเฉพาะที่เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเจตคติและความสามารถเฉพาะบุคคลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นฐานข้อมูลเชิงวิชาการสำหรับการพัฒนาแบบประเมินสมรรถนะ หรือแนวทางการนิเทศของอาจารย์นิเทศ ครูพี่เลี้ยง และผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางสำคัญในการออกแบบหลักสูตรฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีเป้าหมายในการสร้างครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง

2. ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

จากผลการวิจัย รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ (1)หลักการ/แนวคิด (2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ (3) กระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS (4)เครื่องมือ/สื่อข้อมูลสารสนเทศ (5)บุคลากร/บริบท/

สิ่งแวดล้อม และ (6) การวัดและประเมินผล โดยรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ นั้นมีความสอดคล้องกับ วิจิรตา วรธาดาสวัสดิ์. (2566) ที่วิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศการศึกษ แบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ระบุว่า องค์ประกอบ มี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ผู้ที่เกี่ยวข้อง และบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ กระบวนการนิเทศ และ ผลลัพธ์ของการนิเทศ ส่วน แนวคิดของการนิเทศการศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีรากฐานทางทฤษฎีที่แข็งแกร่งและหลากหลาย สอดคล้องกับ วรธิดา ความสำเร็จนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Glickman (2002) ใช้ AIPDE Model ประกอบด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นประเมินสภาพและสมรรถนะในการทำงาน ขั้นการ ให้ความรู้ก่อนการนิเทศ ขั้นวางแผนการนิเทศ ขั้นปฏิบัติการนิเทศ ซึ่งมีกระบวนการนิเทศ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การประชุมก่อนสังเกตการสอน 2) สังเกตการสอน 3) การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ หลังสังเกตการสอน และขั้นประเมินผลการนิเทศ แผนรวมกระบวนการ PDCA (Plan-Do-Check-Act) เข้ากับกระบวนการนิเทศแสดงถึงความเข้าใจในหลักการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง การที่รูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบที่ชัดเจนและครอบคลุมทั้งในเชิง แนวคิด ทฤษฎี กระบวนการ ตลอดจนเครื่องมือและการประเมินผล แสดงให้เห็นถึงการออกแบบที่มีพื้นฐานจากหลักวิชาการอย่างรอบด้านและผ่านการกลั่นกรองจากข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งจาก เอกสาร ทฤษฎี และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพของรูปแบบนิเทศให้ เหมาะสมกับการเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างเป็นระบบ

การมีองค์ประกอบด้าน “กระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS” ที่มุ่งเน้นการ สร้างความสัมพันธ์ การสะท้อนคิด และการมีส่วนร่วม แสดงให้เห็นถึงการออกแบบกระบวนการ นิเทศที่สอดคล้องกับแนวคิดการนิเทศเชิงพัฒนา (Developmental Supervision) ซึ่งมุ่งหวังให้ ผู้รับการนิเทศได้พัฒนาตนเองจากภายใน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของกระบวนการเรียนรู้ และสามารถ สะท้อนผลการปฏิบัติงานของตนได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Glickman (2002) และ การประยุกต์ใช้วงจรคุณภาพ PDCA ที่ให้ความสำคัญกับการวางแผน ลงมือปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุง ซึ่งเป็นพื้นฐานของระบบการนิเทศที่เน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement)

นอกจากนี้ การกำหนดองค์ประกอบเรื่อง “เครื่องมือ สื่อ และข้อมูลสารสนเทศ” แสดงถึงความตระหนักในบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ข้อมูลเชิงหลักฐานในการนิเทศ ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มของการนิเทศในยุคใหม่ ที่ต้องการความแม่นยำ โปร่งใส และมีการสื่อสารที่มี ประสิทธิภาพ ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดการนิเทศแบบข้อมูลเป็นฐาน (Data-Driven Supervision) ใน

ขณะเดียวกัน องค์ประกอบด้าน “บุคลากรและบริบทสนับสนุน” ก็แสดงให้เห็นว่าการนิเทศที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งอาจารย์นิเทศ ครูพี่เลี้ยง และสถานศึกษา โดยบทบาทของแต่ละฝ่ายได้รับการนิยามไว้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานของ วิจิตรดา วรธาดาสวัสดิ์ (2566) ที่ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการนิเทศว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู การที่รูปแบบการนิเทศของการวิจัยนี้มีการวัดและประเมินผลการนิเทศเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ชัดเจน ยังแสดงถึงการมุ่งเน้นผลลัพธ์และการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกสอน โดยมีตัวชี้วัดที่เชื่อมโยงกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้อย่างชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ผู้รับการนิเทศได้รับข้อมูลย้อนกลับที่มีคุณภาพและสามารถพัฒนาตนเองได้ตรงเป้าหมาย นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยที่สอดคล้องกับผลการพัฒนารูปแบบนิเทศดังกล่าว ได้แก่ สุจินดา โพธิ์แดง (2566) ที่พัฒนารูปแบบการนิเทศเชิงพัฒนาสำหรับครูพี่เลี้ยงโดยใช้วงจร PDCA ร่วมกับการนิเทศแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และ วรพวรรณ จิตต์สง่า (2564) ที่ใช้แนวคิด Reflective Practice ร่วมกับ Developmental Supervision ในการส่งเสริมทักษะการสอนและการคิดสะท้อนในนักศึกษาครู ภัทริยา ขาวพุ่ม (2565) พัฒนารูปแบบการนิเทศที่ใช้ Data-Driven Supervision ร่วมกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบ “ข้อมูลสารสนเทศ” ที่ปรากฏในรูปแบบ GRITSS PROCESS ของงานวิจัยนี้ ขณะที่สิรินทรทิพย์ พันธุ์ไทย (2563) พัฒนารูปแบบนิเทศโดยใช้การเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนวิชาชีพ (PLC) กับสื่อดิจิทัล ช่วยเสริมสมรรถนะนักศึกษาฝึกสอนทั้งด้านการวางแผน การสื่อสาร และการจัดกิจกรรม และอารีรัตน์ ประเสริฐกุล (2566) เสนอการใช้ Blended Supervision ผสมผสานออนไลน์และออนไซต์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศในบริบทโรงเรียนชนบท ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับมิติของเทคโนโลยีและความหลากหลายทางบริบทที่ปรากฏในงานวิจัยนี้อีกด้วย ในภาพรวม รูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถตอบสนองต่อบริบทการศึกษาสมัยใหม่ที่เน้นการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การใช้เทคโนโลยี และการพัฒนาสมรรถนะของครูอย่างรอบด้าน และยังสามารถประยุกต์ใช้ได้ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในหลักสูตรครูศาสตรบัณฑิตอย่างกว้างขวาง

3. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

จากผลการวิจัยพบว่า กระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS ที่ได้รับการพัฒนาขึ้น มีระดับประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับ “สูงมาก” ทั้งในด้านความเหมาะสม ความ

เป็นไปได้ในการใช้จริง และความสอดคล้องกับเป้าหมายของการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบของรูปแบบดังกล่าวมีความครบถ้วนทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ ความสำเร็จนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Glickman (2002) ที่เสนอว่ารูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิผลต้องผสมผสานระหว่างความเข้มแข็งทางทฤษฎีกับความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ การที่รูปแบบ GRITSS ผสมรวมกระบวนการ PDCA (Plan-Do-Check-Act) เข้ากับกระบวนการนิเทศแสดงถึงความเข้าใจในหลักการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการปรับปรุงคุณภาพของ Deming ที่ได้รับการยอมรับในวงการการศึกษา ขณะที่การเน้นหลักการการนิเทศเชิงสร้างสรรค์และการพัฒนาสมรรถนะในบริบทจริงสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Situated Learning) ของ Lave และ Wenger (1991) ที่เสนอว่าการเรียนรู้จะมีประสิทธิผลมากที่สุดเมื่อฝังตัวอยู่ในบริบทที่แท้จริง โดยขั้นตอน Gather Insights และ Relate with Trust ในกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS สะท้อนถึงความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจในกระบวนการนิเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Glickman (2002) ที่เน้นว่าการนิเทศที่มีประสิทธิผลต้องคำนึงถึงระดับการพัฒนาและความต้องการของผู้รับการนิเทศ ส่วนขั้นตอน Inspire Participation และ Transform through Planning สะท้อนแนวคิดของทฤษฎีการกำหนดตนเอง (Self-Determination Theory) ของ Deci และ Ryan ที่เน้นความสำคัญของการสร้างแรงจูงใจภายในผ่านความรู้สึกมีอิสระ ความสามารถ และการมีส่วนร่วมการบูรณาการเทคโนโลยีในขั้นตอน Support with Technology ได้รับการประเมินในระดับสูง (4.86) แสดงให้เห็นถึงการตอบสนองต่อบริบทการศึกษายุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Siemens เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง (Connectivism) ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายและการเชื่อมโยงในยุคดิจิทัล ขณะที่ขั้นตอน Share and Celebrate สะท้อนความสำคัญของการเสริมแรงและการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Professional Learning Community (PLC) ที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ประกอบวิชาชีพเดียวกัน

ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภวรรณ สัจจพิบูล (2560) ซึ่งพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เน้นการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการนิเทศที่ผสมผสานทั้งการวางแผน การนิเทศในชั้นเรียน และการสะท้อนผลแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ใช้จริงพบว่ารูปแบบดังกล่าวมีประสิทธิภาพสูง โดยเฉพาะด้านความชัดเจนของกระบวนการและการประเมินที่เชื่อมโยงกับสมรรถนะของนักศึกษาได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ วชิรา เครือคำอ้าย (2553) ได้เสนอรูปแบบ

การนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เน้นการส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียน ประถมศึกษา พบว่าการมีแนวทางนิเทศที่ชัดเจน และมีการประเมินผลแบบต่อเนื่อง ทำให้ นักศึกษาฝึกสอนมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะการสอนได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS ที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะ อย่างต่อเนื่องในบริบทจริง ในทำนองเดียวกัน งานวิจัยของ Songrid Chiampong และ Ubolwan Suwan (2565) พบว่า การนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในยุค COVID-19 ต้องอาศัย ความยืดหยุ่น ความเข้าใจในบริบท และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ซึ่งตรงกับ ลักษณะเด่นของกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS ที่มีองค์ประกอบด้าน “Support with Technology” และ “Share and Celebrate” ซึ่งช่วยให้นักศึกษาได้รับการส่งเสริมทั้งด้านทักษะ และเจตคติอย่างเหมาะสมกับบริบทของการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ ผล การศึกษายังพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการนิเทศตามกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS มี พัฒนาการด้านสมรรถนะอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ การ สื่อสารในชั้นเรียน และการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลให้นักศึกษาเกิดความ มั่นใจในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น และสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์การสอนได้อย่างยืดหยุ่น อีกทั้ง ยังมีความสามารถในการประเมินผลและสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม สะท้อนถึงการบูรณาการระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติได้อย่างลงตัว ตอกย้ำถึงศักยภาพของ กระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS ว่าสามารถเป็นต้นแบบของระบบนิเทศการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง แสดงให้เห็นว่า กระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS ไม่เพียงแต่มีความชัดเจนในกระบวนการ และองค์ประกอบเท่านั้น แต่ยังมีความเชื่อมโยงกับหลักการทางทฤษฎีสมัยใหม่อย่างรอบด้าน และ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาครูในระดับต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสามารถ ตอบสนองต่อความท้าทายของระบบการศึกษายุคใหม่ที่ต้องการความยืดหยุ่น ความเป็นส่วนตัว และการใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด

4. ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู

จากผลการวิจัยที่พบว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหลังได้รับการนิเทศตามกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS (เพิ่มจาก 16.59 เป็น 23.92) แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของรูปแบบ ผลลัพธ์ นี้อาจเป็นผลมาจากการที่รูปแบบเน้นการสะท้อนคิด (Reflective Practice) ตามแนวคิดของ

Schön (1983) ที่ช่วยให้นักศึกษาได้วิเคราะห์และเรียนรู้จากประสบการณ์การสอนของตนเอง อย่างลึกซึ้งซึ่งนอกจากนี้ การที่รูปแบบใช้แนวทางแบบร่วมมือ (Collaborative Approach) ยัง สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Vygotsky ที่เน้นความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ทาง สังคมในการพัฒนาทางปัญญา เจตคติของนักศึกษาต่อรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูโดยเฉพาะในด้านการวัดผลที่หลากหลาย (ค่าเฉลี่ย 4.67) สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Black และ William (1998) เกี่ยวกับการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) ที่เน้นว่าการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพควรให้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ มากกว่าเพียงแค่วัดผลลัพธ์ ส่วนเจตคติที่ดีต่อการทำงานกับบุคลากรที่หลากหลาย (ค่าเฉลี่ย 4.63) สะท้อนถึงคุณค่าของชุมชนการเรียนรู้และการเป็นพี่เลี้ยงในรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Professional Learning Community) ที่เน้นการเรียนรู้ ร่วมกันผ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการสะท้อนคิด การใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการนิเทศ ได้รับการประเมินในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 4.48) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของการผสมผสาน เทคโนโลยีในกระบวนการนิเทศ สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีเสริมการเรียนรู้แบบเผชิญหน้า ในขณะเดียวกันการที่นักศึกษามี เจตคติที่ดีต่อการรับการนิเทศผ่านกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS สะท้อนถึงการที่รูปแบบ สอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจภายใน โดยเฉพาะทฤษฎีการกำหนดตนเอง (Self-Determination Theory) ของ Deci และ Ryan ที่เน้นความสำคัญของการสนับสนุนความเป็นอิสระ ความสามารถ และความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้อื่น ข้อเสนอในการพัฒนาสู่กระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS แสดงถึงการยอมรับในหลักการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) และความมุ่งมั่นในการพัฒนารูปแบบให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการเพิ่ม ความยืดหยุ่นเชิงบริบทและการบูรณาการเทคโนโลยีอัจฉริยะ สอดคล้องกับแนวโน้มการศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 ที่เน้นความยืดหยุ่น การปรับตัว และการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ จึงชี้ให้เห็นว่า กระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS ไม่เพียงมีประสิทธิภาพ ตามการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ แต่ยังมีประสิทธิผลที่ชัดเจนในการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งใน ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัยอย่างรอบด้าน

นอกจากนี้ ยังพบงานวิจัยในประเทศไทยที่สนับสนุนผลการศึกษานี้ โดยยืนยันถึง ประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศที่เน้นการมีส่วนร่วม การสะท้อนคิด และการใช้เทคโนโลยี ซึ่ง ส่งเสริมสมรรถนะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างเป็นระบบและยั่งยืน นอกจากนี้ยัง พบงานวิจัยที่สอดคล้องกับประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ดังกล่าว ได้แก่ ศุภวรรณ สัจจพิบูล (2560) พบว่า รูปแบบการนิเทศเชิงพัฒนาที่ใช้วงจร PDCA ร่วมกับการใช้กระบวนการสะท้อนคิดอย่างมีส่วนร่วม สามารถส่งเสริมสมรรถนะของนิสิตครูในด้านการจัดการเรียนรู้ การวางแผน การสื่อสาร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุจินดา โพธิ์แดง (2566) พัฒนารูปแบบการนิเทศที่ใช้การนิเทศแบบมีส่วนร่วมกับการประเมินตามสมรรถนะ (Competency-based Supervision) ส่งผลให้นักศึกษาครูมีพัฒนาการทั้งด้านการคิด วิเคราะห์ การจัดแผน และการสะท้อนผลหลังสอนอย่างเป็นระบบ วรพวรรณ จิตต์สง่า (2564) พบว่า การบูรณาการแนวคิด Reflective Practice ร่วมกับการนิเทศแบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาจริง มีส่วนช่วยให้นักศึกษาครูเกิดความมั่นใจในตนเองและสามารถปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ สิริวรินทร์ทิพย์ พันธุ์ไทย (2563) รายงานว่า การพัฒนารูปแบบการนิเทศที่ใช้ชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (PLC) ควบคู่กับสื่อดิจิทัล มีผลช่วยส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ และเสริมเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาวิชาชีพในหมู่นักศึกษาครู และอารีรัตน์ ประเสริฐกุล (2566) พัฒนาแนวคิด Blended Supervision ที่เน้นการใช้ทั้งระบบออนไลน์และออนไลน์เพื่อให้เหมาะกับบริบทของโรงเรียนชนบท ซึ่งสะท้อนถึงแนวทางเดียวกับกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS ที่เน้นการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการนิเทศเชิงบริบท ผลจากงานวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับผลของรูปแบบ GRITSS ในการเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในทุกมิติ ทั้งในด้านความรู้ (พุทธิพิสัย) ทักษะการสอน (ทักษะพิสัย) และเจตคติทางวิชาชีพ (จิตพิสัย) โดยเฉพาะการเน้นการพัฒนาตนเองผ่านการสะท้อนคิดและการเรียนรู้ร่วมกับบุคลากรหลากหลายภายในระบบนิเทศที่เปิดกว้างและยืดหยุ่น นอกจากนี้ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีพัฒนาการที่โดดเด่นในมิติของ **ความรู้ (Knowledge)** เช่น การวิเคราะห์หลักสูตรและการวางแผนจัดการเรียนรู้, **ทักษะ (Skills)** เช่น การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย การประเมินผลผู้เรียน และการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และ **เจตคติ (Attitudes)** เช่น ความยืดหยุ่นในการปรับตัว การเปิดรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งล้วนเป็นสมรรถนะสำคัญที่ตอบโจทย์การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การที่นักศึกษามีความพึงพอใจต่อกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS ในระดับสูงในหลายด้าน อาทิ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ (4.76), ความสามารถในการปรับการสอนตามผู้เรียน (4.69) และความมั่นใจในการประยุกต์เทคโนโลยีในชั้นเรียน (4.72) สะท้อนถึงการบูรณาการแนวคิดเชิงสร้างสรรค์และเทคโนโลยีดิจิทัลในบริบทของการฝึกปฏิบัติการสอนอย่างมีคุณภาพ เจตคติในเชิงบวกนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS ในการสร้างแรงจูงใจ การเสริมพลัง และการมีส่วนร่วมของนักศึกษา

ฝึกสอน ทั้งนี้เป็นผลมาจากการออกแบบกิจกรรมการนิเทศที่เน้นการสะท้อนคิด (Reflective Practice) การมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้นิเทศ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS โดยเฉพาะในขั้น Relate with Trust, Inspire Participation, และ Support with Technology ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonchukusol (2020) ซึ่งพบว่า การนิเทศที่มีกระบวนการสะท้อนคิดผ่าน Reflection Journals และการสื่อสารที่สร้างแรงเสริมจากอาจารย์นิเทศ มีอิทธิพลต่อการสร้างเจตคติเชิงบวกของนักศึกษาฝึกสอนอย่างมีนัยสำคัญ ขณะเดียวกัน งานวิจัยของ Faikhamta และ Clarke (2018) ชี้ให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูพี่เลี้ยงกับนักศึกษาฝึกสอนมีบทบาทอย่างมากต่อการรับรู้และทัศนคติต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และยังได้รับการสนับสนุนด้วยแนวทางที่ชัดเจน ยิ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาตนเองที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ งานวิจัยในประเทศไทยที่เผยแพร่ในฐานข้อมูล TCI ยังแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการนิเทศที่เน้นความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการสะท้อนคิด มีผลต่อความพึงพอใจและเจตคติของนักศึกษาฝึกสอนในเชิงบวกอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ กระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS ที่เน้นความสัมพันธ์เชิงบวก และการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

จากข้อมูลข้างต้นดังกล่าว กระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS จึงสามารถสรุปได้ว่า ไม่เพียงแต่มีความ **ชัดเจนในเชิงกระบวนการ** และ **ความเหมาะสมในการประยุกต์ใช้จริง** แต่ยัง **ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนและพัฒนการเรียนรู้ อย่างยั่งยืนของนักศึกษา** ได้อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในแง่ของการเสริมสร้างทักษะวิชาชีพ และการสร้างแรงบันดาลใจในอาชีพครู สามารถต่อยอดเป็นแนวทางในการ ปฏิรูปการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในยุคที่การศึกษาเน้น คุณภาพ ความยืดหยุ่น และ เทคโนโลยี เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาครูมืออาชีพแห่งอนาคต โดยเฉพาะในบริบทของการ ปฏิรูปการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มุ่งเน้นคุณภาพและการเสริมสร้างสมรรถนะตามมาตรฐาน วิชาชีพครูแห่งชาติดังนั้น จะเห็นได้ว่า กระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS เป็นกระบวนการ นิเทศที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อวิชาชีพครู และส่งผลต่อการ พัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งในระดับปัจเจกและระดับระบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งนี้

1.1 สถานศึกษาควรเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร เครื่องมือ และเทคโนโลยีให้เพียงพอ โดยเฉพาะในชั้น *Support with Technology* เพื่อให้การนิเทศมีประสิทธิภาพสูงสุด

1.2 ผู้นิเทศควรส่งเสริมการสร้าง *Professional Learning Community (PLC)* ระหว่างนักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาารูปแบบนิเทศอย่างต่อเนื่อง

1.3 ผู้นิเทศควรมีระบบติดตามและประเมินผลระยะยาว เพื่อศึกษาผลกระทบของกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS ต่อการพัฒนาวิชาชีพครูในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้นำการวิจัยนี้ไปใช้

2.1 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงเข้าใจแนวคิดกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS โดยเน้นการนิเทศเชิงสร้างสรรค์และการพัฒนาสมรรถนะตามบริบทจริง

2.2 ปรับใช้รูปแบบให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน โดยยืดหยุ่นการใช้เครื่องมือ แต่ยังคงโครงสร้างหลักกระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS ไว้ครบถ้วน

2.3 พัฒนาคู่มือใช้งานรูปแบบที่ครอบคลุมบทบาทของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย พร้อมตัวอย่างแนวทางการนิเทศในแต่ละขั้นตอน

2.4 ติดตามและประเมินผลการใช้รูปแบบอย่างเป็นระบบ ด้วยเครื่องมือวัดที่ชัดเจน เพื่อนำผลไปพัฒนาในรอบถัดไป ตามแนวทางวงจร PDCA

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ศึกษาผลระยะยาวของการใช้ กระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS ต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูหลังเข้าสู่วิชาชีพ เพื่อประเมินความยั่งยืนของผลการพัฒนา

3.2 วิจัยพัฒนา กระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS เพิ่มเติม โดยเน้นความยืดหยุ่นตามบริบท การบูรณาการเทคโนโลยี และมีมิติที่ตอบสนองความต้องการของสถานศึกษาหลากหลายรูปแบบ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูยุคใหม่ ได้แก่ ได้แก่ Active Learning, การเรียนรู้ในชุมชนวิชาชีพ, การวิจัยเพื่อพัฒนา และการใช้ภาษาและดิจิทัล โดยเน้นผลลัพธ์ทั้งในระดับครูและนักเรียน

3.3 เปรียบเทียบประสิทธิผลของ กระบวนการนิเทศ GRITSS PROCESS กับรูปแบบนิเทศอื่นในบริบทต่าง ๆ เพื่อระบุจุดเด่นและข้อจำกัดเชิงระบบ

3.4 วิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเข้าใจกลไกการเปลี่ยนแปลงภายในนักศึกษาครูที่เกิดจากการเข้าร่วมกระบวนการนิเทศ

3.5 พัฒนาเครื่องมือดิจิทัลหรือแพลตฟอร์มที่รองรับขั้นตอน Support with Technology และ Share and Celebrate เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการนิเทศในยุคดิจิทัล

บรรณานุกรม

- Acheson, K. A., & Gall, M. D. (2003). Clinical supervision and teacher development: Preservice and inservice applications. John Wiley and Sons.
- Adams, H., & Dickey, F. G. (1953). Basic principles of supervision. Ran Nagar, New Delhi: Euroasia Publishing House.
- Bardo, J. W., & Hartman, J. J. (1982). Urban society: A systematic introduction. New York: F. E. Peacock.
- Bertalanffy, L. V. (1968). General system theory. New York: Braziller.
- Black, P., & Wiliam, D. (1998). Assessment and classroom learning. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice, 5*(1), 7–74.
<https://doi.org/10.1080/0969595980050102>
- Boyatzis, R. E. (1982). *The competent manager: A model for effective performance*. New York, NY: John Wiley & Sons.
- Briggs, L. J., & Justman, J. (n.d.). Principles of supervision in education.
- Briggs, T., & Justman, J. (1952). Improving instruction through supervision. New York: Macmillan.
- Brown, W. B., & Moberg, D. J. (1980). Organizational theory and management: A macro approach. New York: John Wiley & Sons.
- Burton, B. (1965). Supervision: A social process. New York: Appleton-Century.
- Cogan, M. (1973). Clinical supervision. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). Intrinsic motivation and self-determination in human behavior. Plenum Press.
- Deming, W. E. (1986). Out of the crisis. MIT Press.
- Devine, M., Meyers, R., & Houssemand, C. (2013). How can coaching make a positive impact within educational settings? *Procedia - Social and Behavioral Sciences, 93*.
- Donkoh, K. E., & Dwamena, E. O. (2014). Effects of educational supervision on professional development: Perception of public basic school teachers at Winneba,

12(6), 63–82.

Dweck, C. S. (2006). *Mindset: The new psychology of success*. Random House.

Gardner, H. (1983). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. Basic Books.

Glatthorn, A. A. (1994). *Developing the quality curriculum*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

Glickman, C. D. (2002). *Leadership for learning: How to help teachers succeed*. ASCD.

Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. (2004). *Supervision and instructional leadership: A developmental approach* (6th ed.). Boston: Allyn and Bacon.

Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. Bantam Books.

Good, C. V. (2005). *Dictionary of education* (5th ed.). New York: McGraw-Hill.

Gwynn, M. J. (1974). *Theory and practice of supervision*. New York: Dodd & Mead Company.

Hennissen, P., Crasborn, F., Brouwer, N., Korthagen, F., & Bergen, T. (2011). Clarifying pre-service teacher perceptions of mentor teachers' developing use of mentoring skills. **Teaching and Teacher Education, 27**.

Hord, S. M., Roussin, J. L., & Sommers, W. A. (2009). *Guiding professional learning communities: Inspiration, challenge, surprise, and meaning*. Corwin Press.

Hoy, W. K., & Forsyth, P. B. (1986). *Effective supervision: Theory in practice*. New York: Random House.

Jacob, B., & Yendol-Hoppey, D. (2010). Supervision transformation within a professional learning community. **Teacher Education Quarterly, 37**.

Joyce, B., & Weil, M. (1996). *Models of teaching* (5th ed.). New York: Prentice Hall.

Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2015). *Models of teaching* (9th ed.). Pearson.

June, D., Wenger, H. B., & Guzzetti, B. J. (1987). Personalizing instructional supervision systems. **Educational Leadership, 44*(8), 51*.

Keefe, W. J. (1994). *Leadership in middle level education*. Virginia: National.

Keeves, P. J. (1988). Model and model building. In **Education Research, Methodology*

- and Measurement: An International Handbook*. Oxford: Pergamon Press.
- Keeves, P. J. (1997). Educational research methodology and measurement: An international handbook. Oxford, England: Pergamon Press.
- Kilminster, S., Cottrell, D., Grant, J., & Jolly, B. (2007). Effective educational and clinical supervision. *Medical Teacher, 29*(1), 2–19.
- Lave, J., & Wenger, E. (1991). Situated learning: Legitimate peripheral participation. Cambridge University Press.
- Longman. (2000). Longman dictionary of contemporary English. England: Clay.
- Mark, R. J., & Stoop, K. (1985). Handbook of educational supervision.
- Marks, J. R., Stoops, E., & King, S. (1978). Handbook of educational supervision: A guide for the practitioner. Boston: Allyn and Bacon.
- Meriam-Webster. (1996). Merriam-Webster's collegiate dictionary (11th ed.).
- Nagel, R. L. (1964). Handbook on effective supervision of instruction. New Jersey: Prentice-Hall.
- Raj, M. (1996). Encyclopedic of psychology and education: Vol. 3 (M–Z). New Delhi: ANMOL Publications PVT.
- Robbins, S. P. (1996). Organizational behavior: Concepts, controversies, applications (27th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Roblyer, M. D., & Doering, A. H. (2017). Integrating educational technology into teaching (7th ed.). Pearson.
- Schön, D. A. (1983). The reflective practitioner: How professionals think in action. Basic Books.
- Sergiovanni, T. J., & Starratt, R. J. (1993). Supervision: A redefinition (7th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Shulman, L. S. (1987). Knowledge and teaching: Foundations of the new reform. *Harvard Educational Review, 57*(1), 1–22.
- Siemens, G. (2005). Connectivism: A learning theory for the digital age. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning, 2*(1), 3–10.
http://www.itdl.org/Journal/Jan_05/article01.htm

- Smith, R. H., et al. (1980). *Measurement: Making organization perform*. New York: Macmillan.
- Spillane, J., Shirrell, M., & Hopkins, M. (2016). Designing and deploying a professional learning community (PLC) organizational routine: Bureaucratic and collegial arrangements in tandem. **Travail collectif des enseignants*, 35*(3), 97–122.
- Steiner, G. (1998). *After Babel: Aspects of language and translation* (3rd ed.). Oxford: University Press.
- Stiggins, R. J., Arter, J. A., Chappuis, J., & Chappuis, S. (2004). *Classroom assessment for student learning: Doing it right—using it well*. Pearson.
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W. G. Austin & S. Worchel (Eds.), **The social psychology of intergroup relations** (pp. 33–47). Brooks/Cole.
- Tomlinson, C. A., & McTighe, J. (2006). *Integrating differentiated instruction and understanding by design: Connecting content and kids*. ASCD.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- Wiggins, G., & McTighe, J. (2005). *Understanding by design* (2nd ed.). ASCD.
- Willer, D. (1986). *Scientific sociology: Theory method*. Englewood Cliff, New Jersey: Prentice Hall.
- Willer, R. H. (1967). *Leader and leadership process*. Boston: Irwin, McGraw-Hill.
- กรมมล ชูช่วย, สุดารัตน์ ศรีมา, & นันทิยา น้อยจันทร์. (2565). แนวทางการประเมินสมรรถนะนิสิต นักศึกษาครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู. วารสารปัญญา, 7(2), 118–131. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/panya-thjo/article/view/264450>
- กรมวิชาการ. (2543). รายงานการวิจัย เรื่องประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2539. (ม.ป.ท.).
- กรมวิชาการ. (2543). ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา ตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2539.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมสามัญศึกษา. (2539). รายงานการวิจัยเรื่องสภาพการจัดประเมินผลการเรียนของโรงเรียน

มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: กรมสามัญศึกษา.

กรรทอง จิรเดชากุล. (2550). คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

กนิษฐา เซาวิวัฒนกุล. (2553). การพัฒนารูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสอนและการทำวิจัยในชั้นเรียนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาการสอนคณิตศาสตร์. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย)). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กนิษฐา นาวารัตน์. (2549). การพัฒนารูปแบบและกลยุทธ์การส่งเสริมความเป็นศูนย์กลางการศึกษานานาชาติของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กรัณย์พล วิวรรณมงคล. (2553). การพัฒนารูปแบบการติดตามช่วยเหลือสำหรับครูพี่เลี้ยงเพื่อการนำ
กรอบ

กานต์สุดา ประภาศวุฒิสาร, ธีรพงษ์ วิริยานนท์, & ภาวพรรณ ขำทับ. (2568). การใช้กระบวนการ
นิเทศเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู.
วารสารวิชาการ NSC.

กัญญภัทร หุ่นสุวรรณ, & พระครูสุภัทรสีลโสภณ. (2568). การพัฒนารูปแบบการนิเทศออนไลน์
สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ . วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.หลักสูตรระดับท้องถิ่นสู่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของนักศึกษา
ครู. มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

กรัณย์พล วิวรรณมงคล. (2553). การพัฒนารูปแบบการติดตามช่วยเหลือสำหรับครูพี่เลี้ยงเพื่อการนำ
กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นสู่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของนักศึกษาครู. มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, กรุงเทพฯ.

กฤษฎา พรหมอินทร์, เสาวนีย์ เสริมสุข, และ เกรียงศักดิ์ สุวรรณวัจน์. (2560). การพัฒนารูปแบบ
การนิเทศแบบเสริมพลังอำนาจเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพระบบการประกันคุณภาพภายใน
ของศูนย์การศึกษาพิเศษ. Veridian E-journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย
มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ, .

- กาญจนา วัฒนสุนทร. (2550). *การออกแบบวิจัยเพื่อพัฒนาโมเดล ในแนวการศึกษาชุดวิชาการเปรียบเทียบวิธีวิจัยขั้นสูง*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- กิตติศักดิ์ อังคะนาวัน, และ อภิสิทธิ์ ภาชนะวรรณ. (2561). การนิเทศการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าในยุคไทยแลนด์ 4.0. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 4(1), 193-206.
- กิติมา ปรีดีดิลก. (2532). *กระบวนการบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- เก็จกนก เชื้อวงศ์. (2555). การนิเทศในสถานศึกษา (ออนไลน์) 2555. from อ้างเมื่อ 1 เมษายน 2560 <https://mystou.files.wordpress.com/2012/02/23503-8-t.pdf>.
- คัมภีร์ สุดแท้. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 4(2), 127-136.
- จกกลนี ชุตติมาเทวินทร์. (2558). *การฝึกอบรมเชิงพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จำริญ แก้วเพ็ชร. (2568). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนแบบบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเสริมสร้างศักยภาพครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศ. *วารสารสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ*.
- ฉวีวรรณ สุวรรณภา. (2558). *การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมทักษะการคิดในรายวิชาสัมมนาสังคมศึกษา ของนิสิตสาขาวิชาสังคมศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่*. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 3(2), 1-19.
- ชนกนารถ ชื่นเชย. (2550). *รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน*. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต(สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์)). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัครา).
- ชโลมใจ ภิงคารวัฒน์, และ อุทัย บุญประเสริฐ. (2528). *หลักและแนวทางในการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- ชลิต จันทรศรี. (2556). การนิเทศภายในโรงเรียน http://supervisorteacher.blogspot.com/2013/07/blog-post_4.html
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2547). *การนิเทศการสอนแบบใหม่*. กรุงเทพมหานคร: จงเจริญการพิมพ์.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร, และ . (2551). *ทฤษฎีการบริหารตามแนวคิดของปราชญ์ตะวันตก*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- ชาธิณี ตีรวิทย์. (2557). การพัฒนานาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) ทางเลือกใหม่เพื่อพัฒนาการ

- เรียนการสอน.(ออนไลน์). https://www.prc.ac.th/document/teacher/curriculum/4c5991e59785af35dc_cb3f2de80863ce8fd1307.pdf
- ชูศักดิ์ ชื่นเย็น, และ ศันสนีย์ จะสุวรรณ. (2560). แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและ
นานาชาติ ครั้งที่ 8 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU's 80th
Anniversary”. (636-647)
- โชติสุกานต์, ส. (2552). การบริหารสถานศึกษา:แนวคิดที่ต้องปฏิบัติ. วารสารวิชาการวไลยอลงกรณ์,
3(1), 12.
- ทิพวรรณ ถาวรโชติ. (2564). รูปแบบการนิเทศด้วยเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัย
นเรศวร.
- ทิตนา แหมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิคม ตั้งคะพิภพ. (2543). สถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา : มโนทัศน์และการประยุกต์การวิเคราะห์
ความแปรปรวน การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมและการออกแบบการวิจัยทางการศึกษา.
นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2549). การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุษกร บัณฑิต. (2552). ความแตกต่างในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาครูไทย-จีน.
วารสารครูศาสตร์สาร, 3(3), 193-194.
- บุหงา วัฒนะ. (2533). การนำเสนอรูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพเพื่อส่งเสริมเจตคติทางบวก
ต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาในวิทยาลัยครู. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปวิติ แก้วรัตน์, และ . (2558). รูปแบบการนิเทศงานวิชาการภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารเพื่อการพัฒนาการศึกษา)).
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, บัณฑิตวิทยาลัย.
- ประกอบ กรณีกิจ. (2552). รายงานวิจัย เรื่อง ผลของระดับความสามารถทางการเรียนรู้และแบบการ
ให้ข้อมูลป้อนกลับ ในแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต
ในวิชาการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2558). การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์แห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปริญดา พัฒนขจร. (2533). การศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้บริหารโรงเรียนและครูในการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสตูล. (วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2548). จิตวิทยาอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ปัญญา ทองนิล. (2553). รูปแบบการพัฒนาศมรรถภาพการสอนโดยการบูรณาการแบบสอดแทรกสำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์. (วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปารณีย์ ขาวเจริญ. (2559). การพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยวิธีการสอนงานและการเป็น พี่เลี้ยงของครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. (ปริญญานิพนธ์ ปร.ด. (วิทยาการทางการ ศึกษาและการจัดการเรียนรู้)). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ., กรุงเทพฯ.

ปญุชรธัมม์ เต็มชัย, และ . (2546). การพัฒนาแบบประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

พจณิชา ฤกษ์สมุทร. (2565). การพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนิสิตครูด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ : รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พจณิชา ฤกษ์สมุทร, และ (2563). การใช้ศาสตร์ดนตรีชาติพันธุ์ในการเสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าดนตรีไทย. (การประชุมวิชาการระดับชาติ มอบ.วิจัย ครั้งที่ 14 เดือนกันยายน 2563).

พรสันต์ เลิศวิทยาวิวัฒน์. (2550). รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน. มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2528). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พัฒนา จันทนา. (2542). พฤติกรรมการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ. (สังคมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.ถ่ายเอกสาร.

พาสนา ชลบุรพันธ์. (2560). รูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนระดับการศึกษาพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุขฎิบัณฑิต

- (สาขาวิชาการจัดการการศึกษา)). วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต,
กรุงเทพฯ.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2564). *การวิจัยและประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียน*. สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. หน้า 131.
- เพ็ญวิภา พรหมสุวรรณ. (2558). อนาคตภาพของการนิเทศการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2556 - 2565). *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- ไพเราะ พุ่มมัน. (2544). *การพัฒนาคุณภาพนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาสู่ผลงานทางวิชาการ*.
กรุงเทพฯ: ราไทยเพรส จำกัด.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2542). *เอกสารประกอบการสอนวิชาการบริหาร 300 การบริหารและการ
นิเทศการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2551). รูปแบบเครือข่ายการเรียนรู้ทางการบริหารการศึกษา สำหรับบริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิชาการบริหารการศึกษา มศว*, 5(10), 17-33.
- ภาณุพันธุ์ ชันธะ. *การวิเคราะห์พฤติกรรมการณ์เทศของครูพี่เลี้ยงที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้และการ
ปฏิบัติงานในสถานศึกษาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู*. สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทริยา ขาวพุ่ม. (2565). รูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้การนิเทศแบบใช้ข้อมูลเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยี
สารสนเทศ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2564). *การพัฒนาแบบวัดสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้*. PSU
Knowledge Bank. <https://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2016/18054>
- มยุรี เรืองเดช. (2542). *รายงานการดำเนินการนิเทศทางไกล ปี 2542*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2542.
- มามะ, ซ., แวดราแม, ม., และ ตันสกุล, จ. (2566). *การพัฒนาแบบวัดสมรรถนะครูด้านการจัดการ
เรียนรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครูของนักศึกษาครูที่มีการตรวจให้คะแนนแบบพหุวิภาค*.
วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 34(1), 211-222.
[https://so02.tci-](https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edupsu/article/view/248939)
[thaijo.org/index.php/edupsu/article/view/248939](https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edupsu/article/view/248939)
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์การปกครอง
ส่วนท้องถิ่นและราชการ*. กรุงเทพมหานคร: บิ๊ค พอยท์.

- ยุพิน ยืนยง. (2553). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู.เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2544). การประเมินโครงการแนวคิดและแนวปฏิบัติ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รัตน์ บัณฑิต. (2550). รายงานวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางวัฒนธรรมโรงเรียนกับการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- รัตน์ บัณฑิต. (2555). วิธีการเชิงผสมผสานสำหรับการวิจัยและประเมิน. กรุงเทพฯ: บริษัทวี.พรินท์ จำกัด.
- รุ่งรัชดาพร เวระชาติ. (2556). การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พิมพ์ครั้งที่ 5 ฉบับปรับปรุง. สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วคันธรส ภาผล. (2564). การวิเคราะห์สมรรถนะของนักศึกษาครูตามกรอบมาตรฐานความรู้วิชาชีพครู. วารสารครูศาสตร์สาร, 13(1), 195–210.
- วชิรา เครือคำอ้าย. (2553). การพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนประถมศึกษา (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- วชิรา เครือคำอ้าย. (2556). การพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 3(1), 139-158.
- วชิรา เครือคำอ้าย. (2558). ตำราการนิเทศการศึกษา. เชียงใหม่: ส.การพิมพ์.
- วรพล ดิลกทวีวัฒนา. (2560). การพัฒนาวิชาชีพครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณพร สุขอนันต์. (2550). รูปแบบการนิเทศภายใน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก. มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- วรพรรณ จิตต์สง่า. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติสะท้อนคิด (Reflective Practice) ร่วมกับการนิเทศเชิงพัฒนา เพื่อส่งเสริมทักษะการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

- วรพรรณ จิตต์สง่า. (2564). การส่งเสริมทักษะการสอนและการคิดสะท้อนของนักศึกษาครูโดยใช้แนวคิด *Reflective Practice* และการนิเทศแบบกัลยาณมิตร. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 19(2), 35–50.
- วรธิดา อนันต์ทวีรัตน์. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบสะท้อนคิดร่วม เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. วารสารวิจัยและพัฒนา มจร., 14(2), 1–13.
- วราภรณ์ แสงพลสิทธิ์. (2554). ความต้องการการนิเทศการสอนของครูเครือข่ายโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกประถม. งานวิจัย กรุงเทพฯ: โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกประถม.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2550). การนิเทศการสอน. นครปฐม. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2552). ทักษะการคิดและการจัดการเรียนรู้. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2553). การนิเทศการสอน สาขาหลักสูตรและการนิเทศ. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- วัฒนาอนรงค์, อ. (2539). "อิทธิพลแนวคิดเชิงอุตสาหกรรมที่มีต่ออุดมศึกษา". ในวารสารศึกษาศาสตร์, 2(2), 128.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2552). "การวิจัยพัฒนารูปแบบ". วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2560). ผลการดำเนินงาน. (ออนไลน์).
<http://www.srirachanunicipality.com/0307.php>
- วิจิตรา วรธาดาสวัสดิ์. (2566). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา. วารสารวิชาการครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 20(1), 88–104.
- วิภาดา ศรีจอมขวัญ. (2556). รูปแบบบริหารการพัฒนาสมรรถนะครูอาชีพศึกษาไทย. (ปริญาปริญญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาบริหารการศึกษา)). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิรัช ไชยรักษ์. (2525). ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกสอนของผู้บริหารโรงเรียนในภาคเหนือ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. (2538). หลักการนิเทศการศึกษา. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ศยามน อินสะอาด, จิตติยา เนตรวงษ์, และ ศิวนิต อรรถวุฒิกุล. (2560). การพัฒนาชุมชนแห่งการ

เรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อสร้างชุมชนนักปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ไอซีทีของครู
สังกัดสพฐ. *Veridian E-journal, Silpakorn University* ฉบับภาษาไทย. มนุษยศาสตร์
สังคมศาสตร์ และศิลปะ 10(2).

ศุภวรรณ สัจจพิบูล. (2553). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยบูรณาการแนวการเขียนแบบ
เน้นกระบวนการ เนื้อหาและประเภทงานเขียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเชิง
วิชาการและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศุภวรรณ สัจจพิบูล. (2560). แนวคิดการนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่
21. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย สาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และ
ศิลปะ*, 37(1), 203-222.

ศุภวรรณ สัจจพิบูล. (2560). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อ
ส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตครู [บทความวิจัย, วิทยาลัยบัณฑิตศึกษากา
จัดการ]. *Journal of Research and Graduate Studies*, 5(2), 1-14.

ศุภวรรณ สัจจพิบูล. (2560). การพัฒนารูปแบบการนิเทศเชิงพัฒนาโดยใช้วงจร PDCA เพื่อ
เสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนิสิตครู. *วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษา*,
18(1), 101-115.

สังัด อุทรานันท์. (2529). *การนิเทศการศึกษา : หลักการทฤษฎีและปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สังัด อุทรานันท์. (2530). *การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม.

สมบุญ ศรีสรหิรัญ. (2547). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคนดี.
(วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมหวัง พันธะลี. (2562). การพัฒนาระบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามแนวความคิดสอนแนะและ
การเป็นพี่เลี้ยงครูสำหรับศึกษานิเทศก์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต).
สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สิรินทรทิพย์ พันธุ์ไทย. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
(PLC) ร่วมกับสื่อดิจิทัล เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครู (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนัน
ทา).

- สินทรทิพย์ พันธุ์ไทย. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ร่วมกับสื่อดิจิทัลเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาฝึกสอน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 43(4), 54–70.
- สันต์ ธรรมบำรุง. (2557). *หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2544). *การประเมินมาตรฐานโรงเรียนปีการศึกษา 2543*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ปีการศึกษา 2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- สุจินดา โพธิ์แดง. (2566). การพัฒนารูปแบบการนิเทศเชิงพัฒนาสำหรับครูพี่เลี้ยงโดยใช้วงจร PDCA ร่วมกับการนิเทศแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา].
- สุจินดา โพธิ์แดง. (2566). รูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. วารสารครุศาสตร์, 51(2), 92–110.
- สุขแก้ว คำสอน, และ สวณีย์ เสริมสุข. (2560). การศึกษาความต้องการในการนิเทศตามการรับรู้ของนักศึกษา ชุติวิชา การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 2 (Internship 2) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. วารสาร veridian มหาวิทยาลัยศิลปกร (TCI 1) ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน -ธันวาคม, กรุงเทพฯ.
- สุทธนู ศรีไสย์. (2545). *หลักการนิเทศการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2558). กลยุทธ์การบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณธรรม จริยธรรม. สัมภาษณ์. 25 สิงหาคม 2558.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2555). *แท็บเล็ตเพื่อการศึกษา : โอกาสและความท้าทาย*.
<http://www.kan1.go.th/tablet-foreducation.Pdf>
- สุวรรณรักษ์, ก. (2567). การส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 17(2), 32–42. <https://so17.tci-thaijo.org/index.php/EduBSRU/article/view/173>

เสรี ชัดแจ้ง. (2538). แบบจำลอง. มปท.

อดุลย์ วงศ์ก่อม. (2552). รูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, นครปฐม.

อารีรัตน์ ประเสริฐกุล. (2566). รูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน (Blended Supervision) เพื่อ
พัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทโรงเรียน
ชนบท (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).

อารีรัตน์ ประเสริฐกุล. (2566). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบผสมผสานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
การนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนชนบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎี
บัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อัมพร พงษ์กังสนานนท์. (2550). การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาชั้น
พื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, (อัสสัมชัญ).

อุทุมพร จามรมาน. (2541). การประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษาตามเกณฑ์ขอทบวงมหาวิทยาลัย.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก ก

1.รายนามผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.รายนามผู้เชี่ยวชาญผู้ประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3.รายนามผู้เชี่ยวชาญผู้ประเมินคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย ดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และแบบประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.รายนามผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้
สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา

1.1.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดวงใจ สีเขียว

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1.1.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุมาลี เชื้อชัย

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

1.2.1 อาจารย์ ดร. อลงกรณ์ อัครโสวรรณ

สาขาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

1.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการสอน

1.3.1 ผู้ศาสตราจารย์เผ่งกมล เพชรเกลี้ยง

สาขาวิชาการประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

1.3.2 ผู้ศาสตราจารย์รัชดาภรณ์ ตันทิกุล

สาขาวิชาการประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

2.รายนามผู้เชี่ยวชาญผู้ประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของรูปแบบการ
นิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของ
นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.1 รองศาสตราจารย์ ดร.สุพัชร์ พิบูลย์

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา

2.2 รองศาสตราจารย์ ดร.ชาตรี ฝ้ายคำตา

รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ฝ่ายวิจัยและสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.3 รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ อินทสิงห์

ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2.4 รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติวิสุทธิ วิมุตติปัญญา

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

2.5 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริกร โตสติ

สาขาวิชาการวัดประเมินและวิจัยทางการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

3.รายนามผู้เชี่ยวชาญผู้ประเมินคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่ ดัชนีความ
สอดคล้องของเครื่องมือวิจัย ดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความเหมาะสมและ
สอดคล้องของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ
ด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและแบบประเมินเจตคติ
ต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการ
จัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิชาดิ แก้วพวง

สาขาวิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

3.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรานันท์ อิศรปรีดา

สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

3.3 อาจารย์ ดร.กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์

สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัย ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

1. ตัวอย่าง หนังสือขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการสัมมนาเชิงลึก
เกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครู

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย โทร. 12412

ที่ อว 8718.1/1492

วันที่ 11 ธันวาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวณัฐกานต์ เรือนคำ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ การพัฒนารูปแบบ การนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา ” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติชัย สุธาสิโนบล และอาจารย์ ดร.สุวิชา วันสุตล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงใจ สีเขียว และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี เชื้อชัย เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ 1) แบบวิเคราะห์เอกสาร 2) แบบสัมภาษณ์ และ 3) แบบประเมินพิมพ์เขียว การบริการ ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียด ดังกล่าวต่อไป สามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ โทร. 081 734 7294

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นางสาวณัฐกานต์ เรือนคำ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ วิทยานนท์)

รองคณบดีฝ่ายเทคโนโลยีดิจิทัล รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

2. ตัวอย่าง หนังสือขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ที่ อว 8718/1715

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

11 ธันวาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ
เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เนื่องด้วย นางสาวณัฐกานต์ เรือนคำ นิสิตรดับปริญญาเอก สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติชัย สุธาสีโนบล และอาจารย์ ดร.สุวิชา วันสุตล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ อินทสิงห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจ 1) รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คู่มือการใช้ และแผนการนิเทศการนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2) แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3) แบบประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และ 4) แบบประเมินเจตคติที่มีต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากรของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นางสาวณัฐกานต์ เรือนคำ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ วิทยานนท์)

รองคณบดีฝ่ายเทคโนโลยีดิจิทัล รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 081 734 7294

3. ตัวอย่าง หนังสือขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเหมาะสมของ

รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้
ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ที่ อว 8718/1715

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

11 ธันวาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ
เรียน คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

เนื่องด้วย นางสาวณัฐกานต์ เรือนคำ นิติระดับปริญญาเอก สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบ การนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติชัย สุทธาสิโนบล และอาจารย์ ดร.สุวิชา วันสุดล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจ
1) รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คู่มือการใช้ และแผนการนิเทศการนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
2) แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู 3) แบบประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และ4) แบบประเมินเจตคติที่มีต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งนี้ นิสิตได้ติดต่อประสานงานเบื้องต้นกับบุคลากร ของท่านแล้ว และจะประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นางสาวณัฐกานต์ เรือนคำ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรากรณ์ วิทยานนท์)

รองคณบดีฝ่ายเทคโนโลยีดิจิทัล รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 734 7294

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือสำหรับศึกษารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้าง

สมรรถนะ

ด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

เครื่องมือสำหรับประเมินรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1) แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ครู

2) แบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ครู

3) แบบประเมินรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. วิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้และความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้ดัชนีของความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือวิจัยสำหรับแบบประเมินรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1.1 วิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีของความสอดคล้อง (IOC)

ของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

คะแนน +1 สำหรับข้อที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

คะแนน 0 สำหรับข้อที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าไม่แน่ใจว่ามีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาหรือไม่

คะแนน -1 สำหรับข้อที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าไม่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

คำนวณค่า IOC ของแต่ละข้อ แล้วเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

โดยใช้สูตรในการคำนวณ IOC คือ $IOC = \frac{\sum R}{N}$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีของความสอดคล้อง

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

ตาราง 11 ผลการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของรูปแบบการ
นิเทศการฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครู และความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

รายการประเมินความเหมาะสม	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ								IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5	6	7			
1. การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	1	1	1	1	1	1	1		1.00	ใช้ได้
2. หลักการ แนวคิด มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนรู้ ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา	1	1	1	1	1	1	1		1.00	ใช้ได้
3. จุดมุ่งหมายของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู	1	0	1	1	1	1	1		0.86	ใช้ได้
4. ทฤษฎีและแนวคิด ของการพัฒนารูปแบบการนิเทศการ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	1	1	1	1	0	1	1		0.86	ใช้ได้
5. กระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู GRITSS PROCESS										
5.1 ขั้นที่ 1 Gather Insights วิเคราะห์ข้อมูลบริบท ความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง	1	1	1	1	1	1	1		1.00	ใช้ได้
5.2 ขั้นที่ 2 Relate with Trust สร้างความไว้วางใจ ให้คำปรึกษาเชิงบวก จูงใจให้เกิดความร่วมมือ	1	1	1	1	1	1	1		1.00	ใช้ได้
5.3 ขั้นที่ 3 Inspire Participation ใช้ตั้งคำถาม กระตุ้นการมีส่วนร่วม เสนอแนะแนวทางที่มีประสิทธิภาพ	1	1	0	1	1	1	1		0.86	ใช้ได้
5.4 ขั้นที่ 4 Transform through Planning วางแผนผ่านกระบวนการ PLC และ LS และแก้ปัญหาด้วยด้วยการระดมสมอง	1	1	1	1	1	1	1		1.00	ใช้ได้
5.5 ขั้นที่ 5 Support with Technology ใช้เทคโนโลยีสนับสนุน ด้วยการนิเทศออนไลน์ประกอบกับเครื่องมือดิจิทัล	1	1	1	1	1	1	1		1.00	ใช้ได้
5.6 ขั้นที่ 6 Share and Celebrate เผยแพร่ผลงาน ชก้อง เสริมแรง โดยให้เกิด พลังด้วยการจูงใจและการแบ่งปันประสบการณ์	1	1	1	1	1	1	1		1.00	ใช้ได้
6. เครื่องมือ สื่อและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการนิเทศการ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	1	1	1	1	1	0	1		0.86	ใช้ได้
7. บุคลากรและบริบท สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการนิเทศการ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	1	1	1	1	1	1	1		1.00	ใช้ได้
8. การวัดและประเมินผล	1	1	1	1	1	1	0		0.86	ใช้ได้

รายการประเมินความเหมาะสม	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ								
	1	2	3	4	5	6	7	IOC	แปลผล
1. หลักการ แนวคิดของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับจุดมุ่งหมาย ของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	1	1	1	1	1	1	0	0.86	ใช้ได้
2. หลักการ แนวคิดของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับ กระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู GRITSS PROCESS	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
3. หลักการ แนวคิดของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับ เครื่องมือ สื่อและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	1	0	1	1	1	0	1	0.71	ใช้ได้
4. หลักการ แนวคิดของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับ บุคลากร และบริบทสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
5. หลักการ แนวคิดของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับการวัดและ ประเมินผล	1	1	1	1	1	1	1	1.00	
6. จุดมุ่งหมายของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับกระบวนการ นิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู GRITSS PROCESS	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
7. จุดมุ่งหมายของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับเครื่องมือ สื่อ และข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
8. จุดมุ่งหมายของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับบุคลากรและ บริบทสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
9. จุดมุ่งหมายของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับการวัดและ ประเมินผล	1	1	1	1	1	0	1	0.86	ใช้ได้
10. กระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู GRITSS PROCESS กับ เครื่องมือ สื่อและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
11. กระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู GRITSS PROCESS กับบุคลากร และบริบทสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
12. กระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู GRITSS PROCESS กับ การวัด และประเมินผล	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
13. เครื่องมือ สื่อและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชี พ ครู กับบุคลากรและบริบทสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
14. เครื่องมือ สื่อและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชี พ ครู กับ การวัดและประเมินผล	1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
15. บุคลากรและบริบทสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กับการวัดและประเมินผล	1	1	1	0	1	1	1	0.86	ใช้ได้

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ระยะ 2 ประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย ความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

รายการประเมินความเหมาะสม	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ									
	1	2	3	4	5	6	7	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1. การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4	4	5	5	5	5	4	4.57	0.53	มากที่สุด
2. หลักการ แนวคิด มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา	5	5	5	5	5	5	4	4.86	0.38	มากที่สุด
3. จุดมุ่งหมายของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	5	5	5	4	5	4	5	4.71	0.49	มากที่สุด
4. ทฤษฎีและแนวคิด ของการพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4	4	5	4	5	5	5	4.57	0.53	มากที่สุด
5. กระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู GRITSS PROCESS										
5.1 ขั้นที่ 1 Gather Insights วิเคราะห์ข้อมูลบริบทความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง	5	5	4	5	4	5	4	4.57	0.53	มากที่สุด
5.2 ขั้นที่ 2 Relate with Trust สร้างความไว้วางใจให้คำปรึกษาเชิงบวก จูงใจให้เกิดความร่วมมือ	4	5	5	5	4	4	5	4.57	0.53	มากที่สุด
5.3 ขั้นที่ 3 Inspire Participation ใช้คำถาม กระตุ้นการมีส่วนร่วม เสนอแนะแนวทางที่มีประสิทธิภาพ	5	5	4	5	4	5	5	4.71	0.49	มากที่สุด
5.4 ขั้นที่ 4 Transform through Planning วางแผนผ่านกระบวนการ PLC และ LS และแก้ปัญหาด้วยด้วยการระดมสมอง	4	5	5	4	5	4	5	4.57	0.53	มากที่สุด
5.5 ขั้นที่ 5 Support with Technology ใช้เทคโนโลยีสนับสนุนด้วยการนิเทศออนไลน์ประกอบกับเครื่องมือดิจิทัล	5	5	4	3	4	4	4	4.14	0.69	มาก
5.6 ขั้นที่ 6 Share and Celebrate เผยแพร่ผลงาน ยกย่อง เสริมแรง โดยให้เกิดพลังด้วยการจูงใจและการแบ่งปันประสบการณ์	4	4	5	5	4	5	4	4.43	0.53	มากที่สุด
6. เครื่องมือ สื่อและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	5	4	5	4	4	4	4	4.29	0.49	มาก
7. บุคลากรและบริบท สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4	4	5	5	5	5	4	4.57	0.53	มากที่สุด
8. การวัดและประเมินผล	4	4	5	4	5	4	5	4.43	0.53	มากที่สุด
ภาพรวม								7.43	0.44	มากที่สุด

รายการประเมินความเหมาะสม	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ									
	1	2	3	4	5	6	7	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1. หลักการ แนวคิดของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กับจุดมุ่งหมายของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	5	4	5	4	4	5	4	4.43	0.53	มาก
2. หลักการ แนวคิดของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กับกระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู GRITSS PROCESS	5	5	5	4	5	5	4	4.71	0.49	มากที่สุด
3. หลักการ แนวคิดของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กับ เครื่องมือ สื่อและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	5	5	5	5	5	5	4	4.86	0.38	มากที่สุด
4. หลักการ แนวคิดของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กับ บุคลากรและบริบทสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	5	4	5	5	4	5	4	4.57	0.53	มากที่สุด
5. หลักการ แนวคิดของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กับ การวัดและประเมินผล	5	4	5	4	5	5	4	4.57	0.53	มากที่สุด
6. จุดมุ่งหมายของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับ กระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู GRITSS PROCESS	5	4	5	5	5	5	4	4.71	0.49	มากที่สุด
7. จุดมุ่งหมายของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับ เครื่องมือ สื่อและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	5	4	5	4	5	5	4	4.57	0.53	มากที่สุด
8. จุดมุ่งหมายของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับ บุคลากรและบริบทสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	5	4	5	5	5	5	4	4.71	0.49	มากที่สุด
9. จุดมุ่งหมายของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับการ วัดและประเมินผล	5	4	5	5	5	4	4	4.57	0.53	มากที่สุด
10. กระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู GRITSS PROCESS กับเครื่องมือ สื่อและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	5	4	5	4	5	5	4	4.57	0.53	มากที่สุด
11. กระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู GRITSS PROCESS กับบุคลากรและบริบทสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	5	4	5	4	5	5	4	4.57	0.53	มากที่สุด
12. กระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู GRITSS PROCESS กับ การวัดและประเมินผล	5	4	4	4	5	5	4	4.43	0.53	มาก
13. เครื่องมือ สื่อและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กับบุคลากรและบริบทสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	5	4	4	5	5	5	4	4.57	0.53	มากที่สุด
14. เครื่องมือ สื่อและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กับ การวัดและประเมินผล	5	4	4	3	5	5	4	4.29	0.76	มาก
15. บุคลากรและบริบทสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับการวัดและประเมินผล	5	4	4	5	5	5	4	4.57	0.53	มาก
ภาพรวม								4.58	0.53	มากที่สุด

ภาคผนวก ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับองค์ประกอบตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ประเด็นสัมภาษณ์

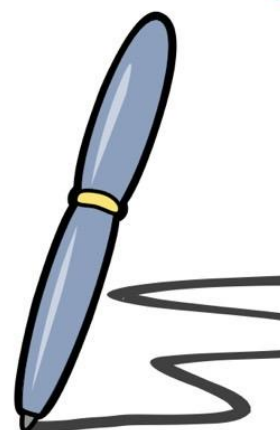
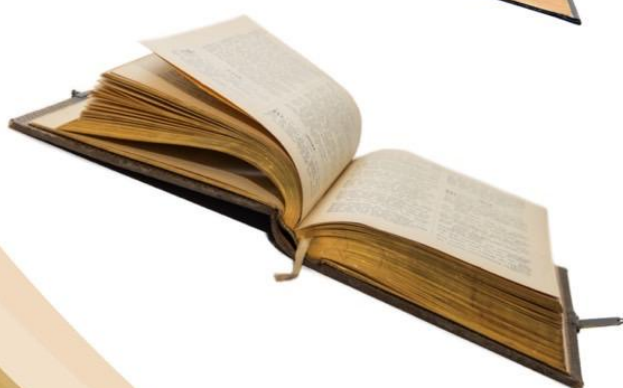
1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วยอะไรบ้าง
2. องค์ประกอบของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ตามที่ผู้วิจัยได้ศึกษา และรวบรวม อันประกอบด้วย ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ นั้น ท่านเห็นด้วยหรือมีความเห็นแตกต่างอย่างไร โปรดอธิบายเพิ่มเติมโดยละเอียด
 - 2.1 ด้านความรู้ความเข้าใจ
 - 2.2 ด้านทักษะ
 - 2.3 ด้านเจตคติ
3. ท่านมีแนวคิดอย่างไรในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
4. ผู้ที่มีบทบาทในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างไร
5. แนวทางการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อย่างยั่งยืน

2. รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศ

คู่มือรูปแบบการนิเทศ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ
ด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษา

จัดทำโดย

นางสาวณัฐกานต์ เรืองคำ
นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษา
และการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. แบบทดสอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

แบบทดสอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับ
การวิจัย

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้าน
การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา

คำชี้แจง

แบบทดสอบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มี
เนื้อหา

ประกอบด้วย สมรรถนะด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ

1. แบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 30

คะแนน

2. ให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียวแล้วทำเครื่องหมาย X ลงใน

กระดาษคำตอบ

3. ข้อสอบสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระดับประถมศึกษา (วัดทั้ง 3 ด้าน

พร้อมเฉลย)

1. คุณครูนำฝน นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.2 สอนเรื่อง "คำที่มีตัวสะกดและไม่มีตัวสะกด" หลังจากการสอนและทำแบบฝึกหัดในชั้นเรียนแล้ว คุณครูนำฝนสังเกตว่ายังมีนักเรียนกลุ่มหนึ่งประมาณ 5-6 คน ยังคงสับสนและไม่สามารถแยกแยะคำทั้งสองประเภทได้อย่างถูกต้อง เมื่อนักเรียนอ่านออกเสียงหรือเขียนตามคำบอก นักเรียนกลุ่มนี้มักจะสับสนและเขียนผิดพลาดอยู่เสมอ

คำถาม: ในสถานการณ์นี้ คุณครูนำฝนควรตัดสินใจเลือกใช้วิธีการใดต่อไปนี้เป็นอันดับแรก เพื่อช่วยเหลือและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มนี้ให้เข้าใจความแตกต่างของคำที่มีและไม่มีตัวสะกดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในหลักการสอนภาษาไทย ทักษะในการเลือกใช้สื่อและวิธีการสอนที่หลากหลาย และเจตคติที่มุ่งมั่นในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

ก. มอบหมายแบบฝึกหัดเพิ่มเติมที่เน้นการคัดลอกคำที่มีและไม่มีตัวสะกดจำนวนมาก ๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดความคุ้นเคยและจดจำได้ด้วยการทำซ้ำ (เน้น: ความรู้)

ข. จัดกิจกรรมกลุ่มย่อยสำหรับนักเรียนกลุ่มนี้ โดยใช้สื่อการสอนที่เป็นรูปธรรมและเกมที่สนุกสนาน เช่น บัตรภาพคำศัพท์ แผ่นป้ายคำ หรือเกมบิงโกคำ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการเล่น และมีปฏิสัมพันธ์กัน ครูคอยให้คำแนะนำและเสริมแรงใจอย่างใกล้ชิด (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

ค. ให้นักเรียนกลุ่มนี้ออกมาหน้าชั้นเรียนทีละคน เพื่อฝึกอ่านและเขียนคำที่มีและไม่มีตัวสะกด โดยให้เพื่อน ๆ ในห้องช่วยกันสังเกตและให้กำลังใจ (เน้น: ทักษะ, เจตคติ)

ง. แจ้งผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มนี้ให้ทราบถึงปัญหา และขอความร่วมมือในการทบทวนบทเรียนที่บ้าน (เน้น: ทักษะ)

2. ในช่วงโมดูลศิลปะ นักเรียนชั้น ป.1 ได้รับมอบหมายให้วาดภาพเกี่ยวกับ "สัตว์ที่ฉันชอบ" หลังจากวาดภาพเสร็จ ครูให้นักเรียนออกมานำเสนอผลงานของตนเอง ปรากฏว่าน้องแก้ว นักเรียนคนหนึ่งไม่กล้าออกมานำเสนอ และบอกกับครูว่า "หนูวาดรูปไม่สวย หนูอายเพื่อน ๆ"

คำถาม: ในสถานการณ์นี้ คุณครูควรตัดสินใจเลือกใช้วิธีการใดต่อไปนี้เป็นอันดับแรก เพื่อช่วยให้น้องแก้วมีความมั่นใจในการแสดงออกและเห็นคุณค่าของผลงานตนเอง โดยคำนึงถึงความรู้ ความเข้าใจในพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็ก ทักษะในการสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและส่งเสริมกำลังใจ และเจตคติที่เห็นอกเห็นใจและยอมรับความแตกต่างของนักเรียน

ก. บอกน้องแก้วว่าไม่ต้องกังวลเรื่องความสวยงาม ทุกคนมีความสามารถที่แตกต่างกัน และให้ลองออกมาเล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพวาดของตนเองสั้น ๆ (เน้น: เจตคติ)

ข. สอนเทคนิคการนำเสนอผลงานศิลปะอย่างง่าย ๆ ให้น้องแก้วแบบตัวต่อตัวก่อน แล้วค่อยให้ลองนำเสนอ (เน้น: ความรู้, ทักษะ)

ค. ชื่นชมภาพวาดของน้องแก้วในส่วนที่ทำได้ดี เช่น การเลือกใช้สี หรือความคิดสร้างสรรค์ และให้กำลังใจว่าทุกคนมีสไตล์การวาดที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง (เน้น: ทักษะ, เจตคติ)

ง. จัดกิจกรรมให้เพื่อน ๆ ในห้องเรียนปรบมือให้กำลังใจน้องแก้ว และให้ครูช่วยพูดถึงจุดเด่นของภาพวาดของน้องแก้ว (เน้น: ทักษะ, เจตคติ)

ข้อ 3. คุณครูวิชัย นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.3 สอนเรื่อง "การบวกและการลบจำนวนที่มีผลลัพธ์และตัวตั้งไม่เกิน 1,000" หลังจากสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้และให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดแล้ว คุณครูวิชัยสังเกตว่านักเรียนประมาณ 1 ใน 3 ของห้อง ยังคงมีปัญหาในการคำนวณและได้คำตอบที่ไม่ถูกต้องอยู่บ่อยครั้ง

คำถาม: ในสถานการณ์นี้ คุณครูวิชัยควรตัดสินใจเลือกใช้วิธีการใดต่อไปนี้เป็นอันดับแรก เพื่อช่วยเหลือและพัฒนาทักษะการคำนวณของนักเรียนกลุ่มนี้ให้มีความแม่นยำและเข้าใจหลักการมากยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในหลักการสอนคณิตศาสตร์ ทักษะในการวิเคราะห์

ข้อผิดพลาดของผู้เรียนและการปรับวิธีการสอน และเจตคติที่มุ่งมั่นในการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่สำคัญของนักเรียน

ก. มอบหมายแบบฝึกหัดเพิ่มเติมที่มีจำนวนมากขึ้นและซับซ้อนขึ้น เพื่อให้ นักเรียน ได้ฝึกฝน ทักษะการคำนวณซ้ำ ๆ (เน้น: ทักษะ)

ข. ทบทวนหลักการบวกและการลบโดยใช้สื่อการสอนที่เป็นรูปธรรม เช่น บล็อกตัวเลข หรือ เส้นจำนวน เพื่อช่วยให้นักเรียนเห็นภาพและเข้าใจความหมายของการดำเนินการทางคณิตศาสตร์ ครู อาจจัดกลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาและสอนเสริมอย่างใกล้ชิด (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

ค. ให้นักเรียนที่คำนวณได้ดีแล้ว ช่วยสอนและอธิบายให้กับเพื่อนที่ยังไม่เข้าใจ (เน้น: ทักษะ, เจตคติ)

ง. ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มนี้อย่างละเอียด เพื่อระบุจุดที่นักเรียนยังไม่เข้าใจ อย่างแท้จริง แล้วจึงค่อยวางแผนการสอนซ่อมเสริม (เน้น: ความรู้, ทักษะ)

ข้อ 4. คุณครูส้ม นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.1 กำลังวางแผนการจัดการ เรียนรู้สำหรับหน่วยการเรียนรู้เรื่อง "สี่สัณรูปตัว" คุณครูส้มมีความเข้าใจในมาตรฐานการเรียนรู้และ ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง แต่ยังไม่แน่ใจว่าจะออกแบบกิจกรรมอย่างไรให้สอดคล้องกับความสนใจและ พัฒนาการของนักเรียนในวัยนี้ได้เหมาะสม

คำถาม: คุณครูส้มควรพิจารณาปัจจัยใดต่อไปนี้เป็นอันดับแรก ในการออกแบบกิจกรรมการ เรียนรู้ เพื่อให้มั่นใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้นั้นมีความเหมาะสมกับผู้เรียนและบรรลุเป้าหมายการ เรียนรู้ โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรและพัฒนาการเด็ก ทักษะในการออกแบบกิจกรรม ที่น่าสนใจ และเจตคติที่ใส่ใจในความแตกต่างของผู้เรียน

ก. เลือกกิจกรรมที่ตนเองถนัดและคิดว่าสนุก เพื่อให้การสอนเป็นไปอย่างราบรื่น (เน้น: ทักษะ)

ข. ศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะของผู้เรียน ความสนใจ ประสบการณ์เดิม และความแตกต่าง ระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในการออกแบบกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของ นักเรียน (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

ค. คัดลอกกิจกรรมจากแผนการจัดการเรียนรู้ของครูท่านอื่นที่เคยสอนในเรื่องเดียวกัน (เน้น: ความรู้)

ง. เน้นกิจกรรมที่ใช้สื่อการสอนที่สวยงามและทันสมัย เพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน (เน้น: ทักษะ)

ข้อ 5. คุณครูชัย นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.2 กำลังสอนเรื่อง "พีชรูปตัว" ในชั้นเรียนมีนักเรียนที่มีความสามารถหลากหลาย ทั้งนักเรียนที่เรียนรู้ได้เร็ว นักเรียนที่เรียนรู้ในระดับ ปานกลาง และนักเรียนที่ยังตามไม่ทันเพื่อน

คำถาม: คุณครูช่วยควรปรับวิธีการจัดการเรียนรู้อย่างไร เพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างของนักเรียนกลุ่มนี้ได้เหมาะสมและทั่วถึง โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในหลักการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่าง ทักษะในการออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย และเจตคติที่เชื่อมั่นในศักยภาพของผู้เรียนทุกคน

ก. สอนเนื้อหาเดียวกันด้วยวิธีการเดียวกันกับนักเรียนทุกคน แต่เพิ่มแบบฝึกหัดที่ยากขึ้นสำหรับนักเรียนที่เรียนรู้เร็ว (เน้น: ความรู้)

ข. แบ่งกลุ่มนักเรียนตามความสามารถ และออกแบบกิจกรรมที่แตกต่างกันให้เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละกลุ่ม โดยครูคอยให้คำแนะนำและสนับสนุนอย่างใกล้ชิด (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

ค. เน้นการสอนให้นักเรียนส่วนใหญ่ในห้องเข้าใจ โดยอาจจะละเลยนักเรียนที่เรียนรู้ช้าไปบ้าง (เน้น: ความรู้)

ง. ให้นักเรียนที่เรียนรู้เร็วช่วยเหลือเพื่อนที่เรียนรู้ช้า โดยครูไม่ต้องเข้าไปดูแลมากนัก (เน้น: ทักษะ)

ข้อ 6. คุณครูเดือน นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.3 สอนเรื่อง "การวัดความยาว" คุณครูต้องการวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ความเข้าใจในหน่วยการวัด ทักษะการใช้เครื่องมือวัด และเจตคติที่กระตือรือร้นในการเรียนรู้

คำถาม: คุณครูเดือนควรเลือกใช้สื่อและวิธีการวัดผลที่หลากหลายอย่างไร เพื่อให้สามารถประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน

ก. ใช้แบบทดสอบปรนัยเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจในหน่วยการวัดเพียงอย่างเดียว (เน้น: ความรู้)

ข. ให้นักเรียนทำกิจกรรมวัดความยาวสิ่งของต่าง ๆ ในห้องเรียน และสังเกตพฤติกรรมการใช้เครื่องมือวัด รวมถึงซักถามความคิดเห็นและความรู้สึกของนักเรียนต่อกิจกรรม (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

ค. มอบหมายให้นักเรียนทำรายงานเกี่ยวกับการวัดความยาว (เน้น: ความรู้, ทักษะ)

ง. สัมภาษณ์นักเรียนเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับความรู้เรื่องการวัดความยาว (เน้น: ความรู้)

ข้อ 7. คุณครูต้น นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.2 สังเกตว่านักเรียนในชั้นเรียนของตนเองมีผลการเรียนรู้ในเรื่อง "การอ่านจับใจความ" ต่ำกว่าเกณฑ์ที่คาดหวัง คุณครูต้นต้องการหาวิธีการปรับปรุงการสอนของตนเองเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียน

คำถาม: คุณครูต้นควรดำเนินการอย่างไรต่อไปนี้เป็นอันดับแรก ตามกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้เข้าใจปัญหาและนำไปสู่การพัฒนาการสอนที่มีประสิทธิภาพ

ก. เปลี่ยนวิธีการสอนการอ่านจับใจความใหม่ทันที โดยลองใช้วิธีการที่เพื่อนครูแนะนำ (เน้น: ทักษะ)

ข. สอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการสอนการอ่านจับใจความที่ผ่านมา (เน้น: ทักษะ)

ค. วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างละเอียด เพื่อระบุจุดที่นักเรียนมีปัญหาในการอ่านจับใจความ และศึกษาแนวทางการสอนที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาปรับใช้ (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

ง. สรุปว่านักเรียนไม่ตั้งใจเรียน และให้แบบฝึกหัดการอ่านจับใจความเพิ่มเติม (เน้น: ความรู้)

ข้อ 8. ในช่วงเวลาเรียน คุณครูฟ้า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.1 พบว่ามีนักเรียนบางคนส่งเสียงดัง พูดคุยไม่ฟังครู และลุกออกจากที่นั่งโดยไม่ได้รับอนุญาต ทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้

คำถาม: คุณครูฟ้าควรเลือกใช้วิธีการใดต่อไปนี้เป็นอันดับแรก เพื่อจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนกลุ่มนี้ และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีระเบียบวินัย

ก. ตักเตือนนักเรียนที่ส่งเสียงดังทันทีด้วยน้ำเสียงที่เข้มงวด (เน้น: ทักษะ)

ข. เพิกเฉยต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และให้ความสนใจเฉพาะนักเรียนที่ตั้งใจเรียน (เน้น: ทักษะ)

ค. พูดคุยกับนักเรียนถึงกฎระเบียบของห้องเรียนและผลกระทบของการกระทำที่ไม่เหมาะสมอย่างชัดเจน อาจมีการทบทวนข้อตกลงในชั้นเรียนร่วมกัน และให้รางวัลเมื่อนักเรียนปฏิบัติตามกฎ (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

ง. แยกนักเรียนที่มีปัญหาไปนั่งคนเดียว เพื่อไม่ให้รบกวนเพื่อนคนอื่น (เน้น: ทักษะ)

ข้อ 9. คุณครูเมฆ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.3 สอนเรื่อง "วัฏจักรน้ำ" หลังจากผ่านไปหนึ่งสัปดาห์ คุณครูเมฆสังเกตเห็นว่านักเรียนหลายคนยังไม่สามารถอธิบายขั้นตอนในวัฏจักรน้ำได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ เมื่อถามคำถาม นักเรียนมักจะตอบแบบท่องจำและไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้กับปรากฏการณ์จริงได้

คำถาม: คุณครูเมฆควรปรับวิธีการจัดการเรียนรู้อย่างไร เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่คงทนและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้

ก. ให้นักเรียนกลับไปทบทวนเนื้อหาในหนังสือเรียนและทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม (เน้น: ความรู้)

ข. ใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย เช่น วิดีโอจำลองวัฏจักรน้ำ ภาพเคลื่อนไหว หรือเกม เพื่อให้นักเรียนเห็นภาพและเข้าใจกระบวนการอย่างเป็นระบบ รวมถึงจัดกิจกรรมให้นักเรียนสังเกตปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวัฏจักรน้ำในชีวิตประจำวัน (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

ค. ทดสอบความรู้ของนักเรียนซ้ำอีกครั้งด้วยแบบทดสอบเดิม (เน้น: ความรู้)

ง. สรุปเนื้อหาเกี่ยวกับวัฏจักรน้ำให้นักเรียนฟังอีกครั้ง (เน้น: ความรู้)

ข้อ 10. คุณครูรุ่ง นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.2 ต้องการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในเรื่อง "คำศัพท์ภาษาอังกฤษพื้นฐาน" คุณครูรุ่งมีความรู้เกี่ยวกับแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ทางการศึกษามากมาย แต่ยังไม่แน่ใจว่าจะเลือกใช้เครื่องมือใดให้เหมาะสมกับวัยและความสนใจของนักเรียน

คำถาม: คุณครูรุ่งควรพิจารณาปัจจัยใดต่อไปนี้เป็นอันดับแรก ในการเลือกใช้เทคโนโลยี เพื่อให้มั่นใจว่าการนำเทคโนโลยีมาใช้นั้นจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสนุกสนาน

ก. เลือกใช้แอปพลิเคชันที่มีกราฟิกสวยงามและทันสมัยที่สุด (เน้น: ทักษะ)

ข. เลือกใช้แอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียน มีกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยและความสนใจของนักเรียน และใช้งานง่าย (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

ค. เลือกใช้แอปพลิเคชันที่ตนเองมีความคุ้นเคยและใช้งานง่าย (เน้น: ทักษะ)

ง. บังคับให้นักเรียนทุกคนใช้แอปพลิเคชันเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการจัดการ (เน้น: ทักษะ)

ข้อ 11. คุณครูพิมพ์ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.1 กำลังสอนเรื่อง "สระในภาษาไทย" คุณครูสังเกตเห็นว่านักเรียนบางคนยังคงออกเสียงสระบางเสียงไม่ถูกต้อง เช่น สระ "เอ" กับสระ "แอ" หรือ สระ "อี" กับ สระ "อิ"

คำถาม: คุณครูพิมพ์ควรเลือกใช้วิธีการใดต่อไปนี้เป็นอันดับแรก เพื่อช่วยให้นักเรียนออกเสียงสระเหล่านี้ได้อย่างถูกต้องและชัดเจน โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในหลักการออกเสียงภาษาไทย ทักษะในการใช้สื่อและกิจกรรมที่เน้นการฝึกปฏิบัติ และเจตคติที่อดทนและให้กำลังใจนักเรียน

ก. ให้นักเรียนคัดคำที่มีสระเสียงที่ออกเสียงผิดพลาดซ้ำ ๆ กัน (เน้น: ทักษะ)

ข. อธิบายความแตกต่างของลักษณะการออกเสียงของสระแต่ละคู่ โดยใช้ภาพ หรือวิดีโอ แสดงการเคลื่อนไหวของริมฝีปากและลิ้น พร้อมทั้งให้นักเรียนฝึกออกเสียงตามและทำซ้ำ (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

ค. บอกนักเรียนว่าถ้าออกเสียงผิดก็ไม่เป็นไร ให้ตั้งใจเรียนเนื้อหาอื่นต่อไป (เน้น: เจตคติ)

ง. ให้นักเรียนที่ออกเสียงถูกต้องแล้ว ช่วยสอนเพื่อนที่ยังออกเสียงผิด (เน้น: ทักษะ)

ข้อ 12. ในช่วงโมเมนต์ศาสตร์ นักเรียนชั้น ป.2 เรียนเรื่อง "โจทย์ปัญหาการบวกและการลบ" คุณครูเปิ้ล นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสังเกตเห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่สามารถคำนวณได้ แต่ไม่เข้าใจว่าโจทย์ถามอะไรและควรใช้วิธีการใดในการแก้ปัญหา

คำถาม: คุณครูเปิดควรเน้นการสอนในด้านใดต่อไปนี้เป็นอันดับแรก เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียน โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ทักษะในการวิเคราะห์โจทย์ และเจตคติที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความพยายามในการแก้ปัญหา

ก. สอนเทคนิคการคิดคำนวณให้รวดเร็วและแม่นยำ (เน้น: ทักษะ)

ข. เน้นให้นักเรียนอ่านโจทย์หลาย ๆ ครั้ง และขีดเส้นใต้สิ่งที่โจทย์ถามและสิ่งที่โจทย์บอก รวมถึงฝึกการวาดภาพประกอบโจทย์ เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจความหมายของโจทย์ (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

ค. เฉลยโจทย์ปัญหาให้นักเรียนดูทีละข้ออย่างละเอียด (เน้น: ความรู้)

ง. ให้ทำแบบฝึกหัดโจทย์ปัญหามาก ๆ เพื่อให้นักเรียนคุ้นเคยกับรูปแบบของโจทย์ (เน้น: ทักษะ)

ข้อ 13. คุณครูเปียร์ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.3 สอนเรื่อง "ระบบสุริยะ" คุณครูต้องการให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง ไม่ใช่แค่การท่องจำชื่อดาวเคราะห์

คำถาม: คุณครูเปียร์ควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร เพื่อส่งเสริมความเข้าใจที่แท้จริงและกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับระบบสุริยะ โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิทยาศาสตร์ ทักษะในการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดขั้นสูง และเจตคติที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

ก. บรรยายเกี่ยวกับลักษณะและตำแหน่งของดาวเคราะห์แต่ละดวงอย่างละเอียด (เน้น: ความรู้)

ข. ให้นักเรียนทำรายงานเกี่ยวกับดาวเคราะห์ที่ตนเองสนใจ (เน้น: ความรู้, ทักษะ)

ค. จัดกิจกรรมให้นักเรียนสร้างแบบจำลองระบบสุริยะด้วยวัสดุต่าง ๆ หรือเล่นบทบาทสมมติเป็นดาวเคราะห์แต่ละดวง เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์และลักษณะของดาวเคราะห์ (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

ง. ฉายวิดีโอสารคดีเกี่ยวกับระบบสุริยะให้นักเรียนดู (เน้น: ความรู้)

ข้อ 14. ในชั้นเรียน คุณครูโบว์ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.1 สังเกตว่านักเรียนบางคนไม่กล้าถามคำถามเมื่อไม่เข้าใจบทเรียน

คำถาม: คุณครูโบว์ควรสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนอย่างไร เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัยและกล้าที่จะซักถามข้อสงสัย โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในจิตวิทยาเด็ก ทักษะในการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก และเจตคติที่เปิดรับทุกคำถามของนักเรียน

ก. บอกนักเรียนว่าควรถามคำถามเมื่อไม่เข้าใจ เพื่อจะได้ไม่เสียเวลาสอนซ้ำ (เน้น: ทักษะ)

ข. สร้างบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นกันเอง ชื่นชมทุกคำถามของนักเรียน แม้จะเป็นคำถามง่าย ๆ และอธิบายด้วยความเต็มใจ (เน้น: ทักษะ, เจตคติ)

ค. กำหนดช่วงเวลาให้นักเรียนถามคำถามเฉพาะตอนท้ายชั่วโมงเรียน (เน้น: ทักษะ)

ง. ตอบคำถามเฉพาะนักเรียนที่ยกมือถามเท่านั้น (เน้น: ทักษะ)

ข้อ 15. คุณครูแบงค์ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.3 สอนเรื่อง "การเขียนเรียงความ" คุณครูพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเรียบเรียงความคิดและเขียนเรียงความได้อย่างเป็นระบบ

คำถาม: คุณครูแบงค์ควรเน้นการสอนในด้านใดต่อไปนี้เป็นอันดับแรก เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเรียงความของนักเรียน โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในหลักการเขียนเรียงความ ทักษะในการวางแผนการเขียน และเจตคติที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความมั่นใจในการเขียน

ก. สอนหลักไวยากรณ์และการใช้คำที่สละสลวย (เน้น: ความรู้)

ข. เน้นให้นักเรียนฝึกเขียนเรียงความตามหัวข้อที่กำหนดให้จำนวนมาก ๆ (เน้น: ทักษะ)

ค. สอนขั้นตอนการวางแผนการเขียนเรียงความ เช่น การระดมความคิด การร่างโครงเรื่อง และการเรียบเรียงเนื้อหา พร้อมทั้งให้ตัวอย่างและฝึกปฏิบัติทีละขั้นตอน (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

ง. ตรวจสอบและแก้ไขข้อผิดพลาดในการเขียนของนักเรียนอย่างละเอียด (เน้น: ทักษะ)

ข้อ 16. ในชั่วโมงวิทยาศาสตร์ นักเรียนชั้น ป.2 ทำการทดลองเรื่อง "การเจริญเติบโตของพืช" คุณครูปี นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสังเกตว่านักเรียนบางกลุ่มไม่บันทึกผลการทดลองอย่างละเอียดและเป็นระบบ

คำถาม: คุณครูปีควรแนะนำและฝึกฝนนักเรียนในด้านใดต่อไปนี้เป็นอันดับแรก เพื่อพัฒนาทักษะการสังเกตและการบันทึกข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะในการสังเกตและบันทึกข้อมูล และเจตคติที่ส่งเสริมความละเอียดรอบคอบในการทำงาน

ก. บอกให้นักเรียนลอกผลการทดลองจากกลุ่มที่บันทึกได้ดีแล้ว (เน้น: ทักษะ)

ข. อธิบายความสำคัญของการสังเกตและการบันทึกข้อมูลอย่างละเอียด พร้อมทั้งแนะนำวิธีการบันทึกที่ชัดเจนและเป็นระบบ เช่น การใช้ตาราง หรือการวาดภาพประกอบ (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

ค. กำหนดรูปแบบการบันทึกผลการทดลองที่ตายตัวให้นักเรียนทำตาม (เน้น: ความรู้)

ง. ปลอมให้นักเรียนบันทึกผลการทดลองตามความเข้าใจของตนเอง (เน้น: ทักษะ)

ข้อ 17. คุณครูเกม นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.3 สอนเรื่อง "ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น" คุณครูต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยความสนุกสนานและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของตนเอง

คำถาม: คุณครูเกมควรเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบใดต่อไป นี้ เพื่อกระตุ้นความสนใจ และส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับนักเรียน โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา ประวัติศาสตร์ ทักษะในการออกแบบกิจกรรมที่น่าสนใจ และเจตคติที่ต้องการให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า ของประวัติศาสตร์

- ก. บรรยายเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตามลำดับเวลา (เน้น: ความรู้)
- ข. ให้นักเรียนอ่านหนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (เน้น: ความรู้)
- ค. จัดกิจกรรมให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลจากผู้สูงอายุในชุมชน ทศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ทาง ประวัติศาสตร์ หรือสร้างละครจำลองเหตุการณ์ในอดีต (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)
- ง. ให้นักเรียนทำรายงานเกี่ยวกับบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (เน้น: ความรู้, ทักษะ)

ข้อ 18. ในชั้นเรียน คุณครูจอย นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.1 พบว่ามีนักเรียน คนหนึ่งชื่อน้องอิม มีความสามารถในการเรียนรู้ช้ากว่าเพื่อน ๆ และมักจะท้อแท้เมื่อทำกิจกรรมที่ยาก

คำถาม: คุณครูจอยควรให้การช่วยเหลือและสนับสนุนน้องอิมอย่างไร เพื่อส่งเสริมความ มั่นใจและพัฒนาการเรียนรู้ของน้องอิม โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างของผู้เรียน ทักษะในการให้กำลังใจและปรับวิธีการสอน และเจตคติที่เชื่อมั่นในศักยภาพของผู้เรียนทุกคน

- ก. ลดความคาดหวังในการเรียนรู้ของน้องอิมลง (เน้น: เจตคติ)
- ข. มอบหมายงานที่ง่ายกว่าให้แก่้องอิมทำ (เน้น: ทักษะ)
- ค. ให้กำลังใจน้องอิมอย่างสม่ำเสมอ ชื่นชมความพยายามและความก้าวหน้า แม้จะเป็นเพียง เล็กน้อย และปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับจังหวะการเรียนรู้ของน้องอิม อาจมีการสอนซ้ำหรือใช้ สื่อที่หลากหลายมากขึ้น (เน้น: ทักษะ, เจตคติ)
- ง. เปรียบเทียบผลงานของน้องอิมกับเพื่อน ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดความพยายาม (เน้น: ทักษะ)

ข้อ 19. คุณครูเก่ง นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.2 สอนเรื่อง "คำคล้องจอง" คุณครูต้องการวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและสนุกสนาน

คำถาม: คุณครูเก่งควรเลือกใช้วิธีการวัดผลแบบใดต่อไป นี้ เพื่อประเมินความเข้าใจและ ความสามารถของนักเรียนในเรื่องคำคล้องจองได้อย่างครอบคลุมและน่าสนใจ

- ก. ให้ทำแบบทดสอบปรนัยเกี่ยวกับความหมายของคำคล้องจอง (เน้น: ความรู้)
- ข. ให้นักเรียนแต่งเพลงสั้น ๆ หรือบทกลอนที่มีคำคล้องจอง (เน้น: ทักษะ, เจตคติ)
- ค. ให้นักเรียนออกมาพูดหน้าชั้นเรียนเกี่ยวกับคำคล้องจองที่ตนเองรู้จัก (เน้น: ทักษะ)
- ง. จัดกิจกรรมให้นักเรียนเล่นเกมทายคำคล้องจอง หรือต่อคำคล้องจอง (เน้น: ความรู้, ทักษะ , เจตคติ)

ข้อ 20. คุณครูใหม่ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.3 สอนเรื่อง "การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม" คุณครูต้องการปลูกฝังเจตคติที่ดีและส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

คำถาม: คุณครูใหม่ควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสิ่งแวดล้อม ทักษะในการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และเจตคติที่ต้องการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคม

- ก. บรรยายเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและวิธีการอนุรักษ์ (เน้น: ความรู้)
- ข. ให้นักเรียนดูวิดีโอเกี่ยวกับผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อม (เน้น: ความรู้)
- ค. จัดกิจกรรมให้นักเรียนสำรวจปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนหรือชุมชน ร่วมกันคิดหาแนวทางแก้ไข และลงมือปฏิบัติจริง เช่น การปลูกต้นไม้ การคัดแยกขยะ หรือการรณรงค์ (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)
- ง. ให้นักเรียนทำโปสเตอร์รณรงค์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (เน้น: ทักษะ)

ข้อ 21. คุณครูใหม่ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.1 สอนเรื่อง "คำที่มีวรรณยุกต์" คุณครูสังเกตว่านักเรียนหลายคนยังไม่สามารถผันวรรณยุกต์ได้อย่างถูกต้อง

คำถาม: คุณครูใหม่ควรเลือกใช้วิธีการใดต่อไปนี้เป็นอันดับแรก เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจหลักการผันวรรณยุกต์และสามารถผันวรรณยุกต์ได้อย่างถูกต้อง โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในหลักภาษาไทย ทักษะในการใช้สื่อและกิจกรรมที่เน้นการฝึกปฏิบัติ และเจตคติที่อดทนและให้กำลังใจนักเรียน

- ก. ให้นักเรียนคัดคำที่มีวรรณยุกต์ต่างๆ ซ้ำๆ กัน (เน้น: ทักษะ)
- ข. อธิบายหลักการผันวรรณยุกต์โดยใช้มือประกอบการสอน หรือใช้บัตรคำที่มีรูปวรรณยุกต์ต่างๆ พร้อมทั้งให้นักเรียนฝึกผันเสียงตามและทำซ้ำ (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)
- ค. บอกนักเรียนว่าการผันวรรณยุกต์เป็นเรื่องยาก ไม่ต้องกังวลมาก (เน้น: เจตคติ)
- ง. ให้นักเรียนที่ผันวรรณยุกต์ได้แล้ว ช่วยสอนเพื่อนที่ยังผันไม่ได้ (เน้น: ทักษะ)

ข้อ 22. ในช่วงโมเมนต์คณิตศาสตร์ นักเรียนชั้น ป.2 เรียนเรื่อง "การชั่งน้ำหนัก" คุณครูมีนักศึกษาศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องการให้นักเรียนสามารถเปรียบเทียบน้ำหนักของสิ่งของต่างๆ ได้

คำถาม: คุณครูมีควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจหลักการเปรียบเทียบน้ำหนักและสามารถปฏิบัติได้จริง โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในหน่วยการชั่ง ทักษะในการใช้เครื่องชั่ง และเจตคติที่กระตือรือร้นในการเรียนรู้

- ก. อธิบายเกี่ยวกับหน่วยการชั่งต่างๆ เช่น กิโลกรัม และกรัม (เน้น: ความรู้)
- ข. ให้นักเรียนดูภาพสิ่งของที่มีน้ำหนักแตกต่างกัน (เน้น: ความรู้)

ค. จัดกิจกรรมให้นักเรียนใช้เครื่องชั่งจริง ชั่งน้ำหนักสิ่งของต่างๆ ในห้องเรียน และเปรียบเทียบน้ำหนัก

ของสิ่งเหล่านั้น (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

ง. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดเปรียบเทียบน้ำหนักจากตัวเลขที่กำหนดให้ (เน้น: ทักษะ)

ข้อ 23. คุณครูญา นักรักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.3 สอนเรื่อง "ภัยธรรมชาติ" คุณครูต้องการให้นักเรียนตระหนักถึงอันตรายและรู้วิธีปฏิบัติตนเมื่อเกิดภัยธรรมชาติ

คำถาม: คุณครูญาควรเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบใดต่อไป นี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในเรื่องภัยธรรมชาติ ทักษะในการนำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจ และเจตคติที่ต้องการสร้างความตระหนักและความปลอดภัยให้กับนักเรียน

ก. ให้นักเรียนอ่านข่าวเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ (เน้น: ความรู้)

ข. บรรยายเกี่ยวกับประเภทของภัยธรรมชาติและวิธีการป้องกัน (เน้น: ความรู้)

ค. จัดกิจกรรมให้นักเรียนดูวิดีโอจำลองสถานการณ์ภัยธรรมชาติ เชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ หรือให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติการปฏิบัติตนเมื่อเกิดภัยธรรมชาติ (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

ง. ให้นักเรียนทำโปสเตอร์เกี่ยวกับภัยธรรมชาติ (เน้น: ทักษะ)

ข้อ 24. ในชั้นเรียน คุณครูณัฐ นักรักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.1 สังเกตว่านักเรียนบางคนไม่สนใจฟังนิทานที่ครูเล่า และหันไปเล่นกับเพื่อน

คำถาม: คุณครูณัฐควรปรับวิธีการเล่านิทานอย่างไร เพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียนและส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในเทคนิคการเล่านิทาน ทักษะในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน และเจตคติที่ต้องการสร้างความสนุกสนานในการเรียนรู้

ก. เล่านิทานด้วยน้ำเสียงราบเรียบเหมือนอ่านหนังสือ (เน้น: ทักษะ)

ข. ตำหนินักเรียนที่ไม่ตั้งใจฟัง (เน้น: ทักษะ)

ค. ใช้เสียงที่น่าสนใจ เปลี่ยนแปลงไปตามตัวละคร ใช้ท่าทางประกอบ หรือชวนนักเรียนตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนิทาน (เน้น: ทักษะ, เจตคติ)

ง. เล่านิทานให้จบโดยเร็ว เพื่อจะได้ทำกิจกรรมอื่นต่อไป (เน้น: ทักษะ)

ข้อ 25. คุณครูพลอย นักรักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.2 สอนเรื่อง "คำที่มี ร ล ว เป็นอักษรนำ" คุณครูพบว่านักเรียนยังคงสับสนในการอ่านออกเสียงคำเหล่านี้

คำถาม: คุณครูพลอยควรเน้นการสอนในด้านใดต่อไป นี้ เป็นอันดับแรก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านคำที่มีอักษรนำของนักเรียน โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในหลักภาษาไทย ทักษะในการฝึกการออกเสียง และเจตคติที่อดทนและให้กำลังใจนักเรียน

ก. ให้นักเรียนคัดคำที่มี ร ล ว เป็นอักษรนำซ้ำๆ กัน (เน้น: ทักษะ)

ข. อธิบายหลักการอ่านออกเสียงคำที่มี ร ล ว เป็นอักษรนำอย่างชัดเจน และฝึกให้นักเรียนออกเสียงตามทีละคำอย่างช้าๆ (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

ค. บอกนักเรียนว่าคำเหล่านี้อ่านยาก ไม่ต้องเน้นมาก (เน้น: เจตคติ)

ง. ให้นักเรียนที่อ่านได้แล้ว ช่วยอ่านนำเพื่อนที่ยังอ่านไม่ได้ (เน้น: ทักษะ)

ข้อ 26. ในชั่วโมงวิทยาศาสตร์ นักเรียนชั้น ป.3 ทำกิจกรรม "การจำแนกประเภทของสัตว์" คุณครูเฟิร์น นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องการประเมินความเข้าใจของนักเรียน

คำถาม: คุณครูเฟิร์นควรเลือกใช้วิธีการวัดผลแบบใดต่อไปนี เพื่อประเมินความสามารถของนักเรียนในการจำแนกประเภทของสัตว์ได้อย่างครอบคลุม

ก. ให้ทำแบบทดสอบปรนัยเกี่ยวกับลักษณะของสัตว์แต่ละประเภท (เน้น: ความรู้)

ข. ให้นักเรียนวาดภาพสัตว์และระบุประเภทของสัตว์ (เน้น: ทักษะ)

ค. ให้นักเรียนนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์ที่ตนเองสนใจ (เน้น: ทักษะ)

ง. จัดกิจกรรมให้นักเรียนจับคู่ภาพสัตว์กับประเภทของสัตว์ หรือจำแนกสัตว์ตามลักษณะที่กำหนดให้ (เน้น: ความรู้, ทักษะ)

ข้อ 27. คุณครูภัทร นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.1 สอนเรื่อง "จำนวน 1 ถึง 10" คุณครูสังเกตว่านักเรียนบางคนยังไม่เข้าใจแนวคิดเรื่องจำนวนและการนับ

คำถาม: คุณครูภัทรควรเลือกใช้วิธีการใดต่อไปนี เป็นอันดับแรก เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดเรื่องจำนวนและการนับได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในพัฒนาการทางคณิตศาสตร์ของเด็ก ทักษะในการใช้สื่อการสอน และเจตคติที่อดทนและให้กำลังใจนักเรียน

ก. ให้นักเรียนเขียนตัวเลข 1 ถึง 10 ซ้ำๆ กัน (เน้น: ทักษะ)

ข. ใช้สื่อการสอนที่เป็นรูปธรรม เช่น นิ้วมือ ลูกบอล หรือภาพสิ่งของ ให้นักเรียนนับและจับคู่กับตัวเลข (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

ค. บอกนักเรียนว่าต้องจำตัวเลขให้ได้ (เน้น: ความรู้)

ง. ให้นักเรียนที่นับได้แล้ว ช่วยสอนเพื่อนที่ยังนับไม่ได้ (เน้น: ทักษะ)

ข้อ 28. ในชั่วโมงสังคมศึกษา นักเรียนชั้น ป.2 เรียนเรื่อง "อาชีพในชุมชน" คุณครูพิม นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องการให้นักเรียนเห็นความสำคัญของอาชีพต่างๆ

คำถาม: คุณครูพิมควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของอาชีพต่างๆ ในชุมชน โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสังคมศึกษา ทักษะในการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และเจตคติที่ต้องการปลูกฝังความเคารพในอาชีพต่างๆ

ก. ให้นักเรียนวาดภาพอาชีพต่างๆ (เน้น: ทักษะ)

ข. บรรยายเกี่ยวกับลักษณะและหน้าที่ของอาชีพต่างๆ (เน้น: ความรู้)

ค. จัดกิจกรรมให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพในชุมชน เชิญบุคคลในอาชีพต่างๆ มา พูดคุย หรือให้นักเรียนเล่นบทบาทสมมติเป็นบุคคลในอาชีพต่างๆ (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

ง. ให้นักเรียนทำรายงานเกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ (เน้น: ความรู้, ทักษะ)

ข้อ 29. คุณครูเต้ย นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.3 สอนเรื่อง "คำกริยา" คุณครู สังเกตว่านักเรียนยังไม่สามารถระบุและใช้คำกริยาในประโยคได้อย่างถูกต้อง

คำถาม: คุณครูเต้ยควรเน้นการสอนในด้านใดต่อไปนี้เป็นอันดับแรก เพื่อพัฒนา ความสามารถในการระบุและใช้คำกริยาของนักเรียน โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในหลักภาษาไทย ทักษะในการยกตัวอย่างและฝึกปฏิบัติ และเจตคติที่อดทนและให้กำลังใจนักเรียน

ก. ให้นักเรียนเขียนคำกริยาจำนวนมาก ๆ (เน้น: ทักษะ)

ข. อธิบายความหมายและหน้าที่ของคำกริยา พร้อมทั้งยกตัวอย่างคำกริยาที่ใช้บ่อยใน ชีวิตประจำวัน และให้นักเรียนฝึกแต่งประโยคโดยใช้คำกริยาเหล่านั้น (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

ค. บอกนักเรียนว่าคำกริยาคือคำที่แสดงอาการ (เน้น: ความรู้)

ง. ให้นักเรียนหาคำกริยาจากนิทานที่อ่าน (เน้น: ทักษะ)

ข้อ 30. ในชั้นเรียน คุณครูวิว นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้น ป.1 ใช้เกมออนไลน์ เพื่อทบทวนบทเรียน นักเรียนส่วนใหญ่สนุกสนาน แต่มีนักเรียนบางคนไม่สามารถเล่นเกมได้เนื่องจาก ไม่มีทักษะพื้นฐานในการใช้คอมพิวเตอร์

คำถาม: คุณครูวิวควรจัดการกับสถานการณ์นี้อย่างไร เพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนทุกคนสามารถ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีได้อย่างเท่าเทียม โดยคำนึงถึงความรู้ความเข้าใจในการใช้ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทักษะในการปรับวิธีการสอน และเจตคติที่ใส่ใจในความแตกต่างของผู้เรียน

ก. ปลอ่ยให้นักเรียนที่ไม่สามารถเล่นเกมได้ ดูเพื่อนเล่นไปก่อน (เน้น: เจตคติ)

ข. สอนทักษะพื้นฐานในการใช้คอมพิวเตอร์และเกมออนไลน์ให้กับนักเรียนกลุ่มนั้นแบบตัว ต่อตัว หรือจัดกลุ่มเล็กสอนเสริม (เน้น: ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

ค. บังคับให้นักเรียนทุกคนต้องเล่นเกม เพราะเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม (เน้น: ทักษะ)

ง. เปลี่ยนไปใช้วิธีการทบทวนบทเรียนแบบอื่นที่ไม่ต้องใช้เทคโนโลยี (เน้น: ทักษะ)

เฉลย

ข้อ 1 ข	ข้อ 2 ค	ข้อ 3 ข	ข้อ 4 ข	ข้อ 5 ข
ข้อ 6 ข	ข้อ 7 ค	ข้อ 8 ค	ข้อ 9 ข	ข้อ 10 ข
ข้อ 11 ข	ข้อ 12 ข	ข้อ 13 ค	ข้อ 14 ข	ข้อ 15 ข
ข้อ 16 ข	ข้อ 17 ค	ข้อ 18 ค	ข้อ 19 ง	ข้อ 20 ค
ข้อ 21 ข	ข้อ 22 ค	ข้อ 23 ค	ข้อ 24 ค	ข้อ 25 ข
ข้อ 26 ง	ข้อ 27 ข	ข้อ 28 ค	ข้อ 29 ข	ข้อ 30 ข

4. แบบประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้าง
สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

แบบประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

คำชี้แจง

1. แบบประเมินเจตคตินี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศ
การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา
ฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครู
2. แบบสอบถามมี 2 ตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน
ตอนที่ 2 เจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์

วิชาชีพครู

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

☐ อื่น ๆ (ระบุ)

2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 20 ปี

☐ 20 – 22 ปี

☐ 23 – 25 ปี

3. ระดับชั้นที่รับผิดชอบในการฝึกสอน

☐ ประถมศึกษาปีที่ 1–3

☐ ประถมศึกษาปีที่ 4–6

☐ สอนรวมหลาย

ระดับชั้น

4. ระยะเวลาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแล้ว
☐ ไม่เกิน 1 เดือน ☐ 1-3 เดือน ☐ มากกว่า 3 เดือน
5. จำนวนครั้งที่ได้รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศในขณะที่ฝึกสอน
☐ 1-2 ครั้ง ☐ 3-4 ครั้ง ☐ มากกว่า 4 ครั้ง
6. โรงเรียนที่ฝึกสอนอยู่ในสังกัดของ
☐ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
☐ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)
☐ อื่น ๆ (ระบุ) _____
7. ท่านเคยได้รับการอบรมหรือพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้มาก่อนหรือไม่
☐ เคย ☐ ไม่เคย

ตอนที่ 2 การประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์

คำชี้แจง แบบวัดเจตคติเป็นแบบวัดที่เกี่ยวข้องกับระดับความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักศึกษาต่อรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา ขอให้นักศึกษาพิจารณาว่ามีความพึงพอใจและความคิดเห็น ของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

- 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 หมายถึง เห็นด้วย 3 หมายถึง ไม่แน่ใจ
 2 หมายถึง มีไม่เห็นด้วย 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 1

รายการประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
1. ข้าพเจ้าเรียนรู้รูปแบบการนิเทศนักศึกษาอย่างมีความสุข					
2. ข้าพเจ้าตระหนักถึงหลักการ แนวคิด มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา					
3. จุดมุ่งหมายของรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความชัดเจนและนำไปใช้ได้ดี					
4. รูปแบบการนิเทศนักศึกษาช่วยให้ข้าพเจ้าพัฒนานตนเองได้มากขึ้น					

รายการประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
5. รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้นมี ทฤษฎีและแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ ความต้องการของนักศึกษา					
6. กระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู GRITSS PROCESS เป็นกระบวนการที่ทำให้ข้าพเจ้า พัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม					
7. กระบวนการ ขั้นที่ 1 Gather Insights วิเคราะห์ ข้อมูลบริบท ความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง ทำให้ข้าพเจ้าฝึก วิธีคิด และวิธีวิเคราะห์ได้ตามบริบท					
8. กระบวนการ ขั้นที่ 2 Relate with Trust สร้างความ ไว้วางใจ ให้คำปรึกษาเชิงบวก จูงใจให้เกิดความร่วมมือ ทำให้เกิดแรงกระตุ้นให้อยากเข้าสู่กระบวนการนิเทศ					
9. กระบวนการ ขั้นที่ 3 Inspire Participation การใช้ตั้ง คำถาม กระตุ้นการมีส่วนร่วม เสนอแนะแนวทางที่มี ประสิทธิภาพทำให้ข้าพเจ้ากล้าแสดงความคิดเห็น สนุกกับ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นระบบ					
10. กระบวนการ ขั้นที่ 4 Transform through Planning วางแผนผ่านกระบวนการ PLC และ LS และ แก้ปัญหาด้วยด้วยการระดมสมอง ทำให้เกิดความพึงพอใจ ต่อความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ของ ข้าพเจ้า					
11. กระบวนการ ขั้นที่ 5 Support with Technology ใช้เทคโนโลยีสนับสนุน ด้วยการนิเทศออนไลน์ประกอบกับ เครื่องมือดิจิทัล ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกสะดวกสบาย และเกิดการ เรียนรู้อย่างรวดเร็ว ทันกาลและมีประสิทธิภาพ					
12. กระบวนการ ขั้นที่ 6 Share and Celebrate เผยแพร่ผลงาน ยกย่อง เสริมแรง โดยให้เกิดพลังด้วยการ ชื่นชมและการแบ่งปันประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้าเกิด แรงบันดาลใจต่อการจัดการเรียนรู้ทั้งของตนเองและผู้อื่น					

รายการประเมินเจตคติต่อรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
13. ข้าพเจ้ารู้สึกพึงพอใจต่อ เครื่องมือ ที่เอื้อต่อการนิเทศ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทำ					
14. ข้าพเจ้าสามารถใช้ สื่อและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อ การนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพกว่าเดิม					
15. รูปแบบการนิเทศมีองค์ประกอบเกี่ยวกับบุคลากร ที่มี ความแตกต่างกัน ต้องประสานงานหลายฝ่ายและเรียนรู้ใน การประสานงานทำให้ข้าพเจ้าพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง					
16. รูปแบบการนิเทศมีองค์ประกอบเกี่ยวกับบุคลากร ที่มี ความแตกต่างกัน ทำให้ข้าพเจ้าเรียนรู้ในการแก้ปัญหาได้ อย่างเหมาะสม					
17. รูปแบบการนิเทศ ในด้านบริบทและสิ่งแวดล้อมช่วยให้ ข้าพเจ้าเข้าใจสภาพของสถานศึกษาและผู้เรียนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ					
18.รูปแบบการนิเทศ ในด้านบริบทและสิ่งแวดล้อมช่วยให้ ข้าพเจ้านำข้อมูลมาเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาด้านผู้เรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
19. ข้าพเจ้ารู้สึกพึงพอใจต่อการวัดผล ที่มีวิธีการอย่าง หลากหลายและมีประสิทธิภาพสูง					
20. ข้าพเจ้ารู้สึกพึงพอใจต่อการประเมินผลที่มีความชัดเจน มีการวัดด้วย Rubric ที่มีการให้คะแนนอย่างเหมาะสม ชัดเจน					

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่มีต่อรูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้เขียน

